

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Olsztyn, dnia 13 kwietnia 2005 r.

Nr 39

TREŚĆ:

Poz.:

UCHWAŁY RAD GMIN I SEJMIKU WOJEWÓDZTWA:

- 575** - Nr XII/89/04 Rady Gminy Dubeninki z dnia 26 października 2004 r. w sprawie przyjęcia programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami. 2210
- 576** - Nr XIX/89/04 Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie z dnia 26 października 2004 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami..... 2243
- 577** - Nr XXVI/362/04 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 października 2004 r. w sprawie zmian w budżecie Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2004. 2294

575

UCHWAŁA Nr XII/89/04

Rady Gminy Dubeninki

z dnia 26 października 2004 r.

w sprawie przyjęcia programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami.

Na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203), art. 18 ust. 1, art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 233, poz. 1957, z 2003 r. Nr 46, poz. 392, Nr 80, poz. 717, Nr 80, poz. 721, Nr 162, poz. 1568, Nr 175, poz. 1693, Nr 190, poz. 1865, Nr 217, poz. 2124, z 2004 r. Nr 19, poz. 177, Nr 49, poz. 464, Nr 70, poz. 631, Nr 91, poz. 875, 92, poz. 880, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1263) oraz art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2001 r. Nr 62, poz. 628, z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 113, poz. 984, Nr 199, poz. 1671, z 2003 r. Nr

7, poz. 78, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 116, poz. 1208) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się program ochrony środowiska Gminy Dubeninki, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały oraz plan gospodarki odpadami Gminy Dubeninki, stanowiący załącznik nr 2 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy
Lidia Stabulewska

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XII/89/04
Rady Gminy Dubeninki
z dnia 26 października 2004 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINA DUBENINKI Powiat Gołdapski

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Ogólna charakterystyka gminy.
 - 2.1. Położenie.
 - 2.1.1. Powierzchnia i podział administracyjny gminy.
 - 2.1.2. Położenie fizyczno-geograficzne.
 - 2.2. Budowa geologiczna, ukształtowanie terenu.
 - 2.3. Warunki klimatyczne.
3. Stan środowiska przyrodniczego.
 - 3.1. Szata roślinna.
 - 3.2. Świat zwierzęcy.
 - 3.3. Formy ochrony przyrody.
 - 3.3.1. Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej.
 - 3.3.2. Obszary chronionego krajobrazu.
 - 3.3.3. Pomniki przyrody.
 - 3.3.4. Natura 2000.
 - 3.4. Surowce mineralne.
 - 3.5. Stan czystości wód.
 - 3.5.1. Rzeki.
 - 3.5.2. Wody stojące.
 - 3.5.3. Wody podziemne.
 - 3.6. Ocena jakości powietrza atmosferycznego.
 - 3.6.1. Emisja.
 - 3.7. Odnawialne źródła energii.
4. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.
 - 4.1. Zagrożenia wód, gleby i powierzchni ziemi.
 - 4.2. Rolnictwo.
 - 4.3. Poważne awarie.
 - 4.4. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące.
 - 4.5. Hałas.
 - 4.6. Zagospodarowanie odpadów.
5. Poprawa stanu środowiska.
 - 5.1. Analiza SWOT.
 - 5.2. Cele i zadania programu.
6. Monitorowanie programu.
7. Harmonogram realizacji przedsięwzięć i szacunkowe nakłady.

1. WPROWADZENIE.

Podstawę prawną opracowania stanowi art. 17 p.1 oraz art. 10 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku **Prawo ochrony środowiska** (Dz. U. Z 2001 Nr 62, poz. 627 z dnia 20 czerwca 2001 r.) Zakres Programu został sformułowany w oparciu o wytyczne Ministerstwa Środowiska z lipca 2002 r. do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym. Przyjęto, iż Program musi być zgodny z ustaleniami zawartymi w strategii rozwoju gminy, województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu gołdapskiego. Ustalono, że zawartość opracowania obejmować będzie opis stanu środowiska gminy Dubeninki, analizę SWOT, określenie celów Programu, priorytetów, zadań realizacyjnych i harmonogramu ich realizacji, oraz zagadnienia związane z monitoringiem. Integralną częścią opracowanego programu jest „Gminny plan gospodarki odpadami”, stąd aktualny stan gospodarki odpadami został w niniejszym programie omówiony skrótowo. Przy jego tworzeniu

oparto się na danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Dubeninkach, Starostwo Powiatowe w Gołdapi, US w Olsztynie, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Olsztynie, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Urząd Wojewódzki w Olsztynie i przez inne instytucje nie wymienione z nazwy. Projekt Programu został poddany do konsultacji społecznej i po uwzględnieniu ewentualnych uwag i wniosków, uzyskaniu pozytywnej opinii Starosty Gołdapskiego oraz uchwaleniu przez Radę Gminy Dubeninki. wejdzie w życie.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

2.1. Obszar i położenie gminy.

Gmina Dubeninki zajmuje obszar o pow. 205,18 km², co stanowi 27% powierzchni powiatu gołdapskiego.

Należy do gmin średniej wielkości. Położona jest między 54°14'N, a 54°22' N oraz między 22°26'E, a 22°48'E. Rozciągłość południkowa wynosi 8' (13,57 km), równoleżnikowa 22' (24,15 km). Kształt gminy jest dość zwarty, przypomina czworobok wydłużony równoleżnikowo, przy czym część zachodnia jest szersza niż część wschodnia.

2.1.1. Powierzchnia, granice i podział administracyjny.

Gmina Dubeninki jest najbardziej wysuniętą na północny-wschód gminą w obrębie województwa warmińsko-mazurskiego, jedną z trzech gmin powiatu gołdapskiego. Od wschodu i południa graniczy z trzema gminami województwa podlaskiego: Wiżajny (długość odcinka granicznego 11,5 km), Przerośl (19,4 km) i Filipów (2,4 km), od zachodu z gminą Gołdap (22,8 km), zaś północny zasięg gminy pokrywa się z granicą państwową z Obwodem Kaliningradzkim Rosji (19,7 km). Łączna długość granic gminy Dubeninki wynosi 75,8 km. Na północno-wschodnim krańcu gminy znajduje się punkt będący stykiem granic trzech państw: Polski, Rosji i Litwy

Siedziba gminy mieści się w Dubeninkach, drugiej co do wielkości miejscowości gminy. Administracyjnymi jednostkami pomocniczymi jest 21 sołectw: Będziszewo, Białe Jezioro, Błakwały, Błędziszki, Budwiecie, Cisówek, Czarne, Degucie, Dubeninki, Kiekskiejmy, Kiepojcie, Lenkupie, Linowo, Maciejowięta, Pluszkiejmy, Przerośl Gołdapska, Rogajny, Skajzgiry, Stańczyki, Żabojady, Żytkiejmy Oprócz obrębów wiejskich na terenie gminy znajduje się duży kompleks leśny Puszczy Rominckiej należący do Nadleśnictwa Gołdap, zaś lasy położone na południowych krańcach badanego terenu przynależą do Nadleśnictwa Olecko. Oba nadleśnictwa podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku.

2.1.2. Położenie fizycznogeograficzne gminy

Pod względem fizyczno-graficznym badany teren zaliczany jest do obszaru Europy Wschodniej, podobszaru Niziny Wschodniobałtyckiej i do prowincji Niziny Wschodniobałtyckiej. Mieści się w granicach makroregionu Pojezierza Litewskiego, będącego (obok Pojezierza Mazurskiego) częścią składową podprowincji Pojezierza Wschodniobałtyckiego Na badanym obszarze umowną granicą między Pojezierzem Mazurskim a Litewskim ustanowiono obniżenie rzeki Jarki (Kondracki, 1994).

Gmina Dubeninki stanowi północno-zachodnią część Pojezierza Litewskiego i obejmuje fragmenty trzech mezoregionów. Ponad połowa obszaru gminy (56%) mieści się w obrębie mezoregionu Puszczy Rominckiej - w zasięgu którego znajdują się zarówno tereny leśne, jak i bezleśne rozciągające się od granicy państwowej na północy, do linii Gołdap-Dubeninki-Maciejowięta-Pobłędzie-Żytkiejmy. Od wschodu mezoregion Puszczy Rominckiej graniczy z Pojezierzem Wschodniosuwalskim, obejmującym na terenie gminy jej wschodnie rubieże, w tym jeziora Pobłędzie i Mauda. Mezoregion ten zajmuje 19% powierzchni gminy. Południowa część badanego obszaru z rynnami jeziora Czarnego i Przerośl zaliczana jest do Pojezierza Zachodniosuwalskiego stanowiącego strefę przejściową między Pojezierzem Mazurskim a Litewskim. Granicę zachodnią tego mezoregionu tworzy dolina Jarki, zaś wschodnią górny bieg Błędzianki (Kondracki, 1994). Mezoregion ten zajmuje 25% powierzchni badanego obszaru.

2.2. Budowa geologiczna, ukształtowanie i rzeźba terenu.

Budowa geologiczna terenu Gminy Dubeninki jest dość typowa dla obszarów młodoglacjalnych. Utwory czwartorzędowe o znacznej miąższości zalegają na starym krystalicznym podłożu skalnym (tzw. Platformie Wschodnioeuropejskiej), na głębokości 800-900 m. Materiał polodowcowy stanowi mieszaninę glin, piasków, żwirów i głazów różnej wielkości. Utwory te naniesione zostały przez kolejne zlodowacenia i uległy procesom akumulacji, erozji i wietrzenia. Decydujący wpływ na charakter budowy geologicznej powierzchniowych warstw miało ostatnie zlodowacenie bałtyckie, które zakończyło się zaledwie około dwanaście tysięcy lat temu. W jego wyniku powstała warstwa polodowcowych osadów, osiagająca miąższość do trzystu metrów. Tak głęboko leży tu powierzchnia trzeciorzędu, na którą przed milionem lat wkroczył pierwszy skandynawski lodowiec. Przyniesiony tu przez lodowce materiał skalny nie był odkładany równomiernie na całej powierzchni, w miejscach ich dłuższego postoju w trakcie wycyfowania się tworzyły się wały moren czołowych. Tam gdzie recesja następowała szybko i bez zakłóceń, materiał był odkładany mniej więcej równomiernie i tworzył falisty krajobraz moreny dennej. Natomiast w miejscach, gdzie czoło lodowca zachowywało się niespokojnie, przesuając się w wymuszonym przez zmiany klimatyczne to na północ, to znów na południe, powstawały potężne moreny spiętrzone.

Olbrzymią rolę rzeźbotwórczą spełniały również wody roztopowe, powstające w trakcie topnienia lodowców. Były ich ogromne ilości, ponieważ lodowiec w pewnych okresach miał ponad trzy kilometry grubości. Wody żłobiły będące rynny polodowcowe, głębokie doliny oraz pradoliny będące śladem po gigantycznych rzekach polodowcowych. Ponadto wody tworzyły sandry, piaszczysto-mułkowe wzgórza zwane kemami oraz długie, wąskie wały ozów.

Ciekawe ukształtowanie terenu Gminy Dubeninki wyróżniające się krajobrazem pagórkowatym, powoduje iż obszar ten jest niezwykle cenny krajobrazowo. Obniżenia terenu w większości są wypełnione bagnami. W bagnach tych znajdują się torfy, które są jednym z nielicznych surowców odnawialnych w środowisku. Innymi występującymi tu surowcami mineralnymi są surowce związane bezpośrednio z akumulacyjną działalnością lodowca oraz lodowcowych wód roztopowych. Są to gliny i margle oraz piaski i żwiry.

Innym typem polodowcowego surowca występującego na tym terenie są głązy narzutowe. Były one od wieków wykorzystywane w budownictwie (szczególnie wiejskim) do budowy dróg i mostów.

Na obszarze Gminy Dubeninki, a szczególnie Puszczy Rominckiej głównymi formami ukształtowania powierzchni są ciągi morenowe i leżące między nimi głębokie obniżenia. Ciekawe urozmaicenie wprowadzają do rzeźby terenu głębokie doliny rzeczne z wyraźnymi, stromymi zboczami o znacznej wysokości względnej. Najciekawsza jest dolina Błędzianki. Jej bardzo duża w stosunku do otaczającego terenu głębokość osiąga pod wsią Stańczyki ponad 65 metrów. Stoki doliny są bardzo wyraźne i strome. Nachylenie ich jest tak duże, że niemal wszędzie spotykamy na nich ślady intensywnych procesów stokowych: osuwisk, obrywów, splezywania i zmywania materiału skalnego. Zbocza doliny, podobnie jak zbocza wielu rynien jeziornych, porożcinane są w wielu miejscach młodymi wcięciami erozyjnymi o imponujących rozmiarach. Głębokość w wielu miejscach osiąga nawet 40 metrów, co przy nieznacznej szerokości powoduje, że

zbozcza są bardzo strome i również podlegają silnym procesom stokowym. Bardzo wąskie dna tych dolinek są dość trudno dostępne, pokrywa je bowiem rumowisko wymytych ze zboczy głazów i płatnina obalonych drzew. Najwięcej takich wcięć erozyjnych spotykamy w dolinie Błędzianki na zboczach w okolicy Wysokiego Grabu, Maciejowiec, Stańczyk i Błąkał.

Najwyższymi kulminacjami w obrębie granic gminy są wzgórza morenowe i kemowe występujące na południe od puszcz. Maksymalne wartości osiągają wzniesienia położone w południowo-wschodniej oraz wschodniej części badanego obszaru. Wysokości wzgórz na południe od terenu dawnej wsi Golubie dochodzą do 295,4 i 292,1 m n.p.m. Z kolei 284,4 m n.p.m. osiągają wzgórza położone na wschód od Deguć. W okolicach Kramnika maksymalna wysokość wzniesień wynosi 275,7 m n.p.m. Tereny położone powyżej 250 m n.p.m. rozciągają się na południowy wschód od linii Maciejowiec-Degucie-Przesławki. O stopniu urozmaicenia krajobrazu mogą świadczyć znaczne deniwelacje terenu osiągające w rejonie Maciejowiec i Golubi 40-70 m/km². Zdecydowanie

najmniej wyniesione tereny leżą przy granicy państwowej: nad Żytkiejmską Strugą i nad Błędzianką. Najniższy punkt gminy znajduje się na poziomie lustra wody Błędzianki, nieopodal miejsca, w którym przepływa ona granicę państwową i wynosi 150 m n.p.m. Wraz ze spadkiem wysokości n.p.m. maleją tu również deniwelacje, wynoszące na południowo-zachodnich i północnych terenach gminy od 10 do 40 m/km².

Warto również zauważyć, że różnica między wartością najniższego i najwyższego punktu w granicach gminy wynosi 145,4 m, a odległość oddzielająca je od siebie zaledwie 12,8 km, co daje wysoką wartość przeciętnego spadku na tym odcinku, równą 11,3%.

2.3 Warunki klimatyczno-meteorologiczne.

Główne wskaźniki klimatyczne dla rejonu opracowania zestawiono w tabeli nr.1;

(dane z Biuletynu Meteorologicznego i odnoszą się do Stacji Meteorologicznej w Suwałkach).

Tab. 1 Wskaźniki klimatyczne.

Wartości średnie	2001 r.	2002r.	Średnie wieloletnie
Temperatura powietrza T {°C}	7,5	9,3	6,12
Amplituda temperatur ; DT {°C}	23,0	20,1	22,3
Skrajnych	54,4	52,0	
Suma roczna opadów {mm}	628,8	466,7	570
Liczba dni:			
Wegetacyjnych (T _{min} > 5 °C i T _{gruntu} >0°C	165	156	160
Przymrozkowych	130	88	130
Mroźnych	64	31	50
Bardzo mroźnych	4	1	5
Z pokrywą śnieżną	124	63	90
Z opadem >0,1 mm	170	151	101
Z opadem >1 mm	117	95	163
Z opadem > 10 mm	16	12	14

2.3.1. Temperatury powietrza.

Z mierzonych parametrów meteorologicznych temperatura najlepiej charakteryzuje potencjał energetyczny atmosfery. W stosunku do lat 80 obserwuje się znaczne ocieplenie tego regionu. Szczególnie widoczny jest wzrost temperatur miesięcy jesiennych w 2003 roku w stosunku lat ubiegłych. Maksymalna temperatura w badanym rejonie wyniosła w roku 2003 +31,0°C, minimalna -27,5° C.

2.3.2. Wiatry.

Dominującymi kierunkami wiatru były kierunki zachodnie (17,90% w roku 2001 i 36,6 w roku 2003) i południowo zachodnie (17,8%). Dla północno-wschodniej Polski kierunki napływu mas powietrza z południowo-zachodu i południa są niekorzystne. Najrzadziej wiały wiatry z kierunków południowo-wschodnich(6,8 %) i północno-wschodnich (7,2%). Średnia roczna prędkość wiatru wyniosła 3,7 m/s w roku 2001 i 3,17 m/s w roku 2003. Udział wiatru w roku 2003 o średnich dobowych prędkościach w poszczególnych przedziałach przedstawia się następująco:

- do 2m/s - 26,9% (w tym 6,0%- stanowiła cisza),
- od 2m/s do 4 m/s - 46,6%,
- powyżej 4 m/s - 26,5 %.

W 55% udział wiatru od 2 m/s sprzyja rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń.

2.3.3. Ciśnienie atmosferyczne.

Ciśnienie atmosferyczne jest miarą stanu powłoki gazowej Ziemi, które zależy od wielu czynników. Główną siłą sprawczą zmian ciśnienia jest nierównomierne nagrzewanie różnorodnej powierzchni Ziemi i związana z tym termika powietrza. W ubiegłym roku ciśnienie atmosferyczne podlegało dużym wahaniom Jest to związane z dużą dynamiką mas powietrza. Minimalne ciśnienie zaobserwowano w grudniu (960,1) hPa natomiast maksymalne - w lutym (1019,77hPa). Okres wyraźnie niskiego ciśnienia przypadł na miesiąc październik. Najwyższe zmiany ciśnienia w ciągu doby zanotowano w grudniu (27,7 hPa) natomiast najniższe w lipcu (6,5hPa) Obliczone średnie ciśnienie atmosferyczne wyniosło 995,2 hPa.

2.3.4. Opady atmosferyczne.

Jednym z ważniejszych elementów klimatycznych są opady atmosferyczne decydujące o zasobności łądów w wodę niezbędną do życia organizmów i działalności gospodarczej człowieka. Suma roczna opadów w tym rejonie w 2003 roku wyniosła 540,1 mm. Opady wystąpiły przez 187 dni. Przeważały opady średnie z przedziału 1-10 mm (20,5 %). Maksymalne opady wystąpiły w lipcu.

3. Stan Środowiska Przyrodniczego.

3.1. Szata roślinna.

Gmina Dubeninki odznacza się wysokim, bo aż 39,2% stopniem lesistości, co w przeliczeniu na jednostki powierzchni daje 80,4 km². Obszary leśne skupione są w zwarty kompleks Puszczy Rominckiej rozciągający się w części północno-zachodniej, północnej i środkowej gminy. Podstawowymi gatunkami są świerk i sosna uzupełniane przez dąb, brzozę, olszę i grab. Tworzą one drzewostany mieszane borealne z dużym udziałem świerka, a także grądy wytworzone na gliniastym podłożu, w obniżeniach dolinnych łęgi, zaś na powierzchniach sandrowych fragmenty borów sosnowych. Miejscami występuje świerczyna borealna powstała na torfie charakterystyczna dla zbiorowisk tajgowych. Na gliniastych pagórkach i zboczach przeważają lasy liściaste typu grądu z drzewostanami lipy, klonu, wiązu górskiego i grabu. W runie w niektórych miejscach masowo, obok innych gatunków występuje czosnek niedźwiedzi. Na wyniesieniach z większą ilością piasku rośnie leszczyno-świerkowy las mieszany, będący czymś pośrednim pomiędzy grądem a borem. Charakterystycznym elementem florystycznym są zbiorowiska roślinności torfowiskowej występujące w obrębie Puszczy Rominckiej, a także poza jej granicami - w okolicach Kramnika, czy Cisówka. Do cenniejszych roślin należą relikty połodowcowe: malina moroszka, brzoza niska, wierzba borówkolistna, żurawina drobnolistkowa, wełnianka pochwowata i manna litewska. Spośród innych rzadkich i chronionych roślin wymienić można m.in.: bagnicę torfową *Scheuchzeria palustris*, przgielkę białą *Rhynchospora alba*, wielosił błękitny *Polemonium coeruleum*, listerię sercowatą *Listeria cordata*, lilie żłotogłów.

3.2 Świat zwierzęcy.

Bardzo ciekawy jest świat fauny w tym terenie. Poza bogactwem owadów i ptaków, występują obficie duże leśne ssaki: jelenie, łosie, sarny, dziki, lisy, borsuki, wydry, kuny i wilki. Bardzo licznie występuje tu bóbr europejski. Bobry są zwierzętami roślinożernymi, zjadają gałęzie, korę i liście drzew. Zwierzęta te mieszkają w norach wykopanych w brzegach cieków wodnych lub w domkach zwanych „żeremiami”. Często spiętrzają wodę w strumykach, rzekach budując tamy, groble, kaskady. Wyrządzając tym samym dość duże szkody w drzewostanie jak w użytkach zielonych uniemożliwiając zebranie pokosu traw. Jest to zwierzę prawnie chronione, wobec czego za wyrządzone szkody bobrowe wojewoda płaci odszkodowania. Na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej stwierdzono występowanie 128 gatunków ptaków. Z tych najbardziej cenne są: dzięcioł zielonosiwy, orlik krzykliwy, rybołów, żurawie, bociany czarne.

3.3. Formy ochrony przyrody.

3.3.1 Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej.

Park został utworzony 14 stycznia 1998 roku mocą rozporządzenia Wojewody Suwalskiego nr 6/98, obejmujący obszar o powierzchni 14 620 ha, z czego w granicach gminy Dubeninki znajduje się 10.964, ha. Powierzchnia jego otuliny wynosi 8500 ha. Przez gminę Dubeninki przebiega jego wschodnia i południowa granica wyznaczona wzdłuż dawnej linii kolejowej. Na terenie Parku utworzonych zostało 5 rezerwatów przyrody, spośród których 4 znalazły się w granicach badanego obszaru. Ponadto na terenie gminy znajduje się rezerwat Uroczysko Kramnik.

Tab. 2 Rezerваты przyrody

Lp.	Rezerwat	Pow. ha	Cel ochrony
1.	Rezerwat „Czerwona Struga”	3,59	Utworzony w celu ochrony stanowisk - pióropusznika uszystych. Rezerwat leśny i florystyczny
2	Rezerwat „Dziki Kąt”	34,10	Utworzony w celu ochrony charakterystycznego typu drzewostanu naturalnego boru sosnowo-świerkowego
3	Rezerwat „Boczki”	108,83	Utworzony w celu zachowania naturalnych zespołów leśnych. Występuje tu: las świeży, bór mieszany wilgotny, las wilgotny, las mieszany, bór bagienny, ols.
4	„Żytkiejmska Struga”	467,07	Utworzony w celu zachowania nieleśnych (antropogenicznych) zbiorowisk szuwarowych, mszystych i turzycowych na torfowisku niskim i przejściowym.
5	Uroczysko Kramnik		Rezerwat torfowiskowy, utworzony dla ochrony i zachowania stanowisk rzadkich i reliktowych gatunków roślin.

3.3.2. Obszary chronionego Krajobrazu.

Na terenie Gminy Dubeninki znajdują się obszary chronionego krajobrazu. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Rominckiej o pow. 7 740 ha
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Błędzianki - pow. 5 994,5 ha.

Powyższe obszary wprowadzone zostały mocą Rozporządzenia nr 21 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 r. Rozporządzenie to reguluje zasady funkcjonowania ww. obszarów oraz określa zasady zagospodarowania przestrzennego na tych obszarach. W granicach gminy Dubeninki obszar

chronionego krajobrazu zajmuje powierzchnię 9.213,3 ha - w załączeniu mapa obszarów chronionych.

3.3.3. Pomniki przyrody.

Na terenie Gminy Dubeninki znajduje się 9 pomników przyrody ożywionej (w większości w Puszczy Rominckiej) oraz 4 pomniki przyrody nieożywionej. Pomniki przyrody ożywionej stanowią:

- dąb „Dworzanin” (obw. 363 cm, wys. 20 m) w parku podworskim w Bludziach,
- szpaler dębowy w parku podworskim w Bludziach Wielkich,
- aleja 20 drzew (dąb szypułkowy) w leśnictwie Maków,

- 13 jodeł balsamicznych (obw. 100-184 cm) na terenie leśnictwa Bludzie,
- 15 sosen wejmutek (obw. 82-175 cm) na terenie leśnictwa Bludzie,
- 3 buki (obw. 139-224 cm) w leśnictwie Maków,
- lipy odroślowe rosnące w kręgu (grupa 12 drzew) w leśnictwie Błąkały,
- „Piękna Sosna” w leśnictwie Błąkały,
- aleja jarzabów szwedzkich (229 szt., obw. 0,9-2,2 m, wys. 9-12 m) przy drodze Błąkały-Stańczyki.

Pomnikami przyrody nieożywionej są dwa głazy narzutowe: we wsi Białe Jeziorki (obw. 5,1 m, wys. 1,5 m) oraz w Dubeninkach „Przybysz” (obw. 6,12 m, wys. 2,05 m). Jest jeszcze jeden głaz „Tytan” w Białych Jeziorkach.

Jeziora: Przerośl, Pobłędzie, Czarne, Niskie i Wysokie objęte są strefami ciszy.

Podjęmowane są działania w sprawie utworzenia Wisztynieckiego Transgranicznego Obszaru Chronionego, który objąłby swoim zasięgiem prawie cały obszar gminy z wyjątkiem jej południowo-zachodnich krańców, jak również Puszczę Romincką po stronie rosyjskiej i okolice Jez. Wisztynieckiego na Litwie.

3.3.4 Natura 2000.

Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczenia tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony wyznaczone na podstawie Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków tzw. „Dyrektywa Ptasia”,
- specjalne obszary chronione wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory tzw. „Dyrektywa siedliskowej”.

Obszar Parku zakwalifikowany został wstępnie do programu „Natura 2000”, w zamyśle którego jest ochrona i monitoring najcenniejszych przyrodniczo pod względem ornitofauny obszarów Unii Europejskiej wyznaczonej w ramach Dyrektywy Ptasiej - Warmińskie Bociany o pow. 32 336 ha. Kształt tych obszarów może ulec zmianie w toku dalszych prac nad projektem.

3.4. Surowce mineralne.

Obszar gminy Dubeninki nie jest zbyt zasobny w surowce mineralne. Przeważają piaski i żwiry polodowcowe pozyskiwane niegdyś w licznych na tym terenie wyrobiskach. W Kiekskiejmach występuje złożo kruszywa naturalnego - obecnie zaniechane. Jednak największe pokłady tego surowca występują w okolicach Żabojąd, na Czerwonej Górze. Z kolei na Lisiej Górze zlokalizowane są pokłady iłów i gliny, również nie są eksploatowane (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Dubeninki, 1998). Obszary torfowiskowe, z których największy kompleks znajduje się w Kramniku, dysponują pokładami torfu oraz kredy jeziornej. Istotnym surowcem, niewykorzystywanym przez przemysł są rudy żelaza, których największe w obrębie gminy złoża występują w rejonie Rogajń oraz Żytkiejm (Kopciał red, 1995). Ich obecność nie pozostaje bez wpływu na wody podziemne charakteryzujące się wysokim stopniem zażelazienia. Obecnie w Gminie Dubeninki żadne złożo nie jest eksploatowane”

3.5. Jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

Badania jakości wód wybranych rzek z terenu gminy Dubeninki prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie Delegatura w Giżycku. Gmina Dubeninki nie jest zbyt zasobna w wody płynące, co uwarunkowane jest specyficznymi stosunkami wodnymi panującymi na tym obszarze Przez gminę przebiega bowiem strefa wododziałowa I-rzędu między dorzeczem Pregoły a Wisły, czego pośrednią konsekwencją jest źródłowy charakter większości cieków. Cieki te będą odznaczać się zatem małym przepływem, ale za to często wartkim nurtem. 97,2% powierzchni gminy jest odwadniane przez Pregołę, za pośrednictwem systemów rzecznych Węgorapy i Pisy, a tylko 2,2% należy do dorzecza Wisły, do której wody odprowadzane są poprzez system Rospudy, Biebrzy i Narwi. Teren należący do dorzecza Wisły zajmuje niewielki wycinek południowo-zachodniej części gminy obejmujący Jez. Niskie i Wysokie wraz z ciekami dopływowymi od strony północnej oraz z ciekami odprowadzającym wody z Jez. Niskiego w kierunku południowym do rynny jezior filipowskich.

Najistotniejszą rolę w krajobrazie gminy odgrywa system rzeczny Błędzianki z jej dwoma największymi dopływami - Bludzią i Żytkiejmską Strugą.

3.5.1. Rzeki.

Błędzianka jest lewobrzeżnym dopływem Pisy, położonej na obszarze Federacji Rosyjskiej. Uważana jest za górny bieg Rominty (inna nazwa Krasnaja). Całkowita długość rzeki wynosi około 70 km, z tego na terenie Polski - 24,6 km jej górnego biegu. Powierzchnia zlewni na terenie Polski wynosi 260,1 km². W gminie Dubeninki znajduje się jej 12,6 kilometrowy odcinek. Rzeka bierze swój początek z małego jeziora Wersele (252,1 m.n.p.m) w województwie podlaskim na północ od wsi Wersele, zaś wypływa z Polski na wysokości około 150 m n.p.m. W związku z tak dużą deniwelacją, Błędzianka posiada na wielu odcinkach charakter górskiego potoku. Od miejscowości Stańczyki do granicy państwa, rzeka meandruje przez kompleksy leśne Puszczy Rominckiej, zmieniając poniżej miejscowości Będziszewo swój górski charakter na leniwie płynącą rzekę nizinną. Rzeka nie posiada punktowych źródeł zanieczyszczeń.

Żytkiejmska Struga jest prawobrzeżnym dopływem Błędzianki. Jej całkowita długość wynosi 26,4 km, z tego 15,4 – na terenie Polski i jednocześnie województwa warmińsko-mazurskiego. Początkowy odcinek Żytkiejmskiej Strugi to rzeka Dybowska Młynówka wypływa z jeziora Pobłędzie. Żytkiejmska Struga trzykrotnie opuszcza granicę państwa, wpływając na teren Federacji Rosyjskiej. Bystry nurt i kamieniste dno przypomina potok górski. W dolnym odcinku, podobnie jak Błędzianka, Żytkiejmska Struga płynie płaską, zatorfioną doliną (obszar rezerwatu przyrody). Rzeka posiada dwa lewobrzeżne dopływy - Duży Budier i Pstrążnia, charakteryzujące się dużymi spadkami. Rzeka nie posiada punktowych źródeł zanieczyszczeń.

Bludzia jest lewobrzeżnym dopływem Błędzianki. Długość całkowita wynosi 23,1 km z tego na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego -11,1 km, a powierzchnia całkowita zlewni wynosi 92,7 km². Jej źródłowym odcinkiem jest dopływ do jeziora Białego, położony około 3 km na wschód od miejscowości Filipów w województwie podlaskim. W górnym i środkowym biegu Bludzia przepływa przez 5 rynnowych jezior: Białe, Przystajne, Krzywe, Kościelne i Przerośl. Jedynym

większym dopływem Bludzi jest Czerwona Struga, płynąca w górnym biegu przez rezerwat o tej samej nazwie, położony w Parku Krajobrazowym Puszczy Rominckiej.

Punktowym źródłem zanieczyszczeń rzeki są ścieki odprowadzane przez mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w Dubeninkach w ilości ok. 47 m³/d.

Tab. 3. Ocena jakości wód badanych rzek w 2002r.-Opracowanie WIOŚ Olsztyn Raport o stanie środowiska woj. warmińsko-mazurskiego.

Rzeka	Lokalizacja przekroju	Km	Ocena fizykochemiczna	Wskaźniki decydujące o ocenie	Ocena sanitarna	Saprobowość festonu	Ocena ogólna
Błędzianka	m. 1.Maciejowieża	11,7	II	CHZT- Mn. CHZT-Cr, NO ₂ , PO ₄ ,P _{og}	III	II	III
	2. Błąkały	7,3	II	O ₂ , CHZT- Mn. CHZT-Cr,NO ₂ , PO ₄ ,P _{og}	II	II	II
	3.poniżej dopływu Bludzi	0,2	II	CHZT- Mn. CHZT-Cr, , PO ₄ ,P _{og}	III	II	III
Żytkiejmska	1.poniżej miejscowości Żytkiejmy	7,7	II	CHZT- Mn. CHZT-Cr, , PO ₄ ,P _{og}	III	II	III
Bludzia	1. m. 2.Tuniszki	10,9	III	O ₂	II	II	III
	most przed ujściem do Błędzianki	1,1	II	CHZT- Mn. CHZT-Cr, , PO ₄ ,P _{og}	II	II	II

3.5.2 Wody stojące.

Wody stojące stanowią 2,6% powierzchni gminy. Nie są one rozłożone równomiernie na terenie gminy. Strefa pojezierna obejmuje jedynie południową i wschodnią część badanego obszaru. Tereny te zaliczane są do mezoregionów Pojezierza Zachodnio i Wschodniosuwalskiego (Kondracki, 1994). W obrębie Pojezierza Zachodniosuwalskiego, obejmującego obszar południowej i południowo-zachodniej części gminy, znajdują się Jez. Czarne, jez. Przerośl, Jez. Niskie, Jez. Wysokie, jez. Linowo, jez. Marlinowo oraz jez. Stańczyki Małe i Duże. Z kolei na wschód od doliny Błędzianki rozciągają się tereny należące do Pojezierza Wschodniosuwalskiego, obejmujące obszary wschodniej i południowo-wschodniej części gminy. Z większych jezior tej części mezoregionu należy wymienić jeziora: Poblędzie, Poblędzie Małe oraz Mauda. To ostatnie jest położone w całości na terenie gminy Wizajny. W granicach gminy Dubeniniki biegnie linia brzegowa jeziora. Jeziora występujące na obszarze gminy mają najczęściej założenie polodowcowe. Dwa największe - Jez. Czarne i jez. Przerośl - wypełniają fragmenty rynien polodowcowych (Kopciał red., 1995; Maciejewski, 2001). Przebieg głównych osi obu jezior nawiązuje do kierunku odpływu wód lodowcowych z tego terenu, czyli z północnego zachodu na południowy wschód. Drugi typ jezior występujących na badanym obszarze stanowią jeziora wypełniające misy wytopiskowe. Genezę taką posiadają Jez. Niskie i Jez. Wysokie (Kopciał red., 1995), jez. Poblędzie (Maciejewski, 2001) oraz Jez. Stańczyki Duże i Małe. Pod względem powierzchni jeziora te nie należą do dużych akwenów. Największym jest Jez. Czarne - pow. 162,5 ha, drugim co do wielkości akwenem na terenie gminy jest Jez. Przerośl - 65 ha, trzecim Jez. Poblędzie - 53,5 ha (powierzchnie wg Słapik red., 2000). Najliczniejszą grupę jezior stanowią małe zbiorniki o powierzchni nie przekraczającej kilku ha. Najgłębszymi jeziorami na terenie gminy są zbiorniki rynnowe - jez. Przerośl (28,2 m) oraz Czarne (27,5 m).

Pod względem troficzności większe jeziora badanego obszaru znajdują się w środkowej fazie rozwoju życia organicznego. Zaliczane są głównie do typu mezo - lub eutroficznego. Cechują się zatem wysokim stopniem

natlenienia i mineralizacji, średnią bądź dużą żyznością. Najbardziej podatne na degradację są jeziora Przerośl i Linowo. Najbardziej niekorzystne czynniki to dość długa linia brzegowa w stosunku do objętości jeziora i struktura użytkowania zlewni bezpośredniej. Z uwagi na brak monitoringu jezior nie można określić dokładnego stanu czystości jezior na terenie gminy Dubeninki. Badane Jezioro Przerośl wykazało III klasę czystości. Jednak nie należy się spodziewać, że wody te są wysokiej klasy. Na badanym obszarze występują rozległe obszary podmokłe, zlokalizowane głównie w dawnych miejscach zalegania brył martwego lodu. Największe o takiej genezie występują w północno-zachodniej części gminy na terenie rez. Boczki, w części południowej między wsiami Białe Jeziorki i Cisówek oraz w rejonie Kramnika w zachodniej części gminy. Oprócz wymienionych duży obszar podmokły zwany Zaciszem znajduje się w dolinie Żytkiejmskiej Strugi na północnych peryferiach gminy. Na uwagę zasługuje rejon Kramnika będący największym obszarem torfowiskowym. Zespół torfowiskowy na Kramniku reprezentuje typ wysoki. Oprócz niego na terenie gminy spotkać można wiele torfowisk źródłiskowych typu wiszącego zlokalizowanych przeważnie na zboczach doliny Błędzianki, rzadziej typu kopułowego występujących na terenie Puszczy Rominckiej (Krzywicki, 2001; Krzywicky, 1999).

3.5.3. Wody podziemne.

Ostatnim elementem, na który należy zwrócić uwagę są wody podziemne badanego obszaru. Cechą charakterystyczną jest stosunkowo duży stopień ich mineralizacji. Zawierają one liczne związki żelaza, którego zawartość waha się od 1,1 do 5,0 mg/dm³. Duży udział mają również związki chlorku, szczególnie w wodach podziemnych zachodniej części gminy (*Studium*, 1998).

Jakość wód podziemnych na terenie Gminy Dubeninki monitorowana była w Żytkiejmach i Stańczykach, w msc. Żytkiejmy odpowiadała II klasie czystości a w Stańczykach Ib klasie czystości. Dowodzi to, że jakość wód podziemnych jest dość dobra i charakteryzuje się mineralizacją wodorowęglanowo-wapniową. Wody podziemne najczęściej ujmowane są z utworów

czwartorzędowych, a warstwy wodonośne są dobrze izolowane. Na ujęciu w msc. Żytkiejmy do 41,0 m ppt. występują gliny zlodowacenia środkowopolskiego. Pod warstwą tych glin występuje warstwa wodonośna. Podobnie rzecz wygląda na innych ujęciach. Należy

zauważyć, iż na terenie Gminy Dubeninki w latach 80 wybudowano dość dużo ujęć wód, wówczas na potrzeby byłych PGR-ów.

Tab. 4 Zestawienie ujęć wody na terenie gminy Dubeninki.

Lp.	Lokalizacja-użytkownik	Rok wykonania	Głębokość otworu {m}	Głębokość zw. wody	Miąszość warstwy wodonośnej	Zatwierdzone zasoby w m ³ /h
1.	Przerośl Gołdapska	1960	Nr.1 36,0	12,00	15,00	8,00
2.	Przerośl Gołdapska	1974	Nr.2 75,0	18,50	29,00	85,00
3.	Łoje-OPTIMA	1976	Nr.2 97,0	31,50	22,5	85,00
4.	Łoje(Kowalewski)	1976	Nr 1 75,00	31,50	8,50	85,00
5.	Żytkiejmy	1987	Nr.1A 87,5	13,70	20,00	65,00
6.	Żytkiejmy	1971	Nr.1 84,50	16,00	35,5	37,00
7.	Żytkiejmy	1975	Nr 3A 96,00	14,1	51,00	65,00
8.	Degucie	1964	Nr 1 66,00	1,00	9,00	9,80
9.	Degucie	1975	Nr 2 85,00	14,00	7,00	7,20
10.	Degucie	1975	Nr 3. 68,5	14,00	7,8	37,00
12.	Wobały	1971	Nr 2 70,5	17,50	7,0	35,00
13.	Przesławki	1967	Nr.2 99.00	40.00	17,5	7,25
14.	Zawiszyn (Kowalewski)	1967	Nr.1 100	40,50	14,00	26,50
15.	Zawiszyn (Kowalewski)	1987	Nr.2 87,00	44,50	16,00	43,00
16.	Skajzgiry	1974	Nr.2 68,00	22,40	40,6	21,6
17.	Skajzgiry	1960	Nr.1 26.7	6,90	18,0	15,00

Większość zasobów wód podziemnych na terenie gminy nadaje się do bezpośredniego wykorzystania na cele konsumpcyjne po prostym uzdatnieniu polegającym na usunięciu żelaza i manganu.

3.6. Ocena jakości powietrza atmosferycznego.

Zgodnie z art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska ocenę czystości powietrza dokonuje się w strefach. Strefę stanowi aglomeracja większa niż 250 tys. mieszkańców lub powiat. W tym przypadku strefę stanowi powiat gołdapski. Ocenę stanu czystości powietrza dokonuje się dla dwóch kryteriów:

- ze względu na ochronę zdrowia ludzi
- ze względu na ochronę roślin.

Ze względu na ochronę zdrowia, bada się obecność w powietrzu pyłu, dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla.

Tab. Nr 5. Klasyfikacja powiatu gołdapskiego ze względu na ochronę zdrowia.

Powiat	Maksymalne stężenie 24-godzinne Pył μm^3	Klasa Strefy	Maksymalne stężenie 24-godzinne SO_2 μm^3	Klasa strefy	Maksymalne średnioroczne stężenie NO_2 μm^3	Klasa strefy	Przeliczone stężenie 8-godzinne CO μm^3	Klasa strefy
Gołdapski	109	I	53	II	2,3	IIIb	0.420	IIIb
Średnia województwa								
	102,0	I	60,9	II	10,6	III b	1,700	IIIb

Jak widać ze względu na stężenia pyłowe powiat zakwalifikowano do I klasy czystości, co oznacza, że stężenia tego zanieczyszczenia były wyższe od górnego progu szacowania. Tam gdzie stwierdzono najwyższe wartości klasyfikujące dana strefę do I klasy z uwagi na stężenie danej substancji należy opracować programy ochrony powietrza. Ogólnie powiat gołdapski został sklasyfikowany w III klasie, co oznacza niskie stężenie tych zanieczyszczeń. Należy zauważyć, że pod względem zanieczyszczeń pyłowych ok. 84% powierzchni Polski zaliczana jest do I klasy czystości. Jest to problem ogólnokrajowy.

Tab. Nr 6 Klasyfikacja powiatu gołdapskiego ze względu na ochronę roślin.

Powiat	Maksymalne ze średniorocznych zidentyfikowane stężenie w strefie SO_2 μm^3	Klasa strefy	Maksymalne ze średniorocznych zidentyfikowane stężenie w strefie NO_2 μm^3	Klasa strefy
Gołdapski	2,37	IIIb	1,08	IIIb
Średnia województwa				
	4,73	IIIb	5,77	IIIb

Ze względu na ochronę roślin powiat gołdapski kwalifikuje się w całości do III klasy czystości. Badania

jakości powietrza prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.

3.6.1. Emisja.

Na terenie gminy Dubeninki nie występują podmioty emitujące zanieczyszczenia do powietrza, dla których istnieje obowiązek posiadania decyzji o dopuszczalnym poziomie emisji zanieczyszczeń. Występują dwie większe kotłownie:

- kotłownia w Dubeninkach wyposażona w 2 kotły na biomasę (trociny) o mocy 0,5 MW każdy oraz trzy kotły węglowe o łącznej mocy 2,2 MW,
- kotłownia w Żytkiejmach -olejowa o mocy 0,4 MW.

Największy udział w emisji zanieczyszczeń do atmosfery mają gospodarstwa domowe. Najwięcej substancji zanieczyszczających powietrze powstaje w wyniku spalania paliw kopalnych - węgiel kamienny, ropa naftowa, gaz ziemny. Rodzaj i ilość emitowanych zanieczyszczeń do atmosfery zależy od rodzaju i stanu paliwa, warunków spalania i wydajności urządzeń. W gminie Dubeninki na 946 mieszkań w 396 mieszkaniach istnieje ogrzewanie piecowe gdzie spalany jest głównie węgiel i drewno.

Drugim poważnym źródłem zanieczyszczeń są pojazdy mechaniczne napędzane silnikami spalinowymi. Ocenia się, że w Polsce typowy osobowy samochód przemierzając 10 tys. km spala ok. 14,5 tys. kg mieszanki i wydziela do atmosfery 328 kg tlenków węgla, 110 kg węglowodorów, 20 kg tlenu azotu i siarki.

3.7. Odnawialne źródła energii (OZE).

Odnawialne źródło energii to źródło wykorzystujące w procesie energię wiatru, promieniowania słonecznego, energię geotermiczną, energię spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy. Rozwój przyjaznych środowisku alternatywnych źródeł energii, a takimi są źródła odnawialne, może być jednym z najbardziej skutecznych sposobów zapobiegania degradacji środowiska. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii pozwala uniknąć lub zmniejszyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery, zużycie wody, odpady oraz inne ujemne skutki z przemysłowego wykorzystania terenu.

Energia promieniowania słonecznego.

Słońce jest podstawowym i stałym źródłem światła i ciepła. W każdej sekundzie generuje ogromne ilości energii, która dociera do Ziemi jako światło słoneczne, promieniowanie ultrafioletowe oraz promieniowanie fal podczerwieni odczuwane jako ciepło. W Polsce wykorzystanie energii promieniowania słonecznego oceniane jest jako najsłabsze ze wszystkich odnawialnych źródeł energetycznych w Polsce. Wskazuje się na możliwość stosowania technologii słonecznych jedynie do ogrzewania budynków w okresie przejściowym (jesień i wiosna), bądź do dodatkowego dogrzania zimą pomieszczeń oraz ogrzewania wody użytkowej wykorzystując stacjonarne kolektory słoneczne przechwytyjące ciepło słońca.

Energia wiatru.

Główny problem w pozyskaniu energii wiatru wynika z jego cech fizycznych: mała gęstość energetyczna, zmienność, nieprzewidywalność. Charakterystyki wiatru zmieniają się w dużym stopniu z lokalizacją geograficzną, przy czym dodatkowo na danej lokalizacji prędkości i kierunki wiatru zmieniają się w ciągu dnia lub nawet godziny. Prędkość wiatru rośnie wraz z wysokością.

Zależność uzyskiwanych mocy od prędkości wiatru ma decydujące znaczenie i razem ze stałością występowania wiatru decyduje o wyborze usytuowania instalacji wiatrowych. Małe odchylenia od prognozowanego zachowania wiatru mogą stanowić różnicę, powodującą niepowodzenie projektu w sensie ekonomicznym. Turbina wiatrowa pracuje tylko w ograniczonym przedziale prędkości wiatru, ma to istotny wpływ na stopień wykorzystania wiatru. Produkcja energii zaczyna się przy prędkości 4-5 m/s. Gmina Dubeninki znajduje się na pograniczu strefy „korzystnej” i „dość korzystnej” pod względem potencjalnych zasobów energetycznych wiatru. Odpowiednie zasoby energetyczne wiatru to zasadniczy, ale nie jedyny, warunek lokalizacji elektrowni wiatrowej w określonym miejscu.

Pozostałe kryteria to:

- bliskość i jakość sieci elektroenergetycznej,
- charakter geologiczny podłoża, zapewniający bezpieczeństwo posadowienia elektrowni,
- możliwość dojazdu sprzętu ciężkiego,
- otrzymanie pozytywnej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- otrzymanie technicznych warunków przyłączenia do linii elektroenergetycznej i podpisanie umowy w sprawie sprzedaży energii z Zakładem Energetycznym.

Uwarunkowania ekologiczne lokalizacji elektrowni wiatrowej;

- budowa elektrowni wiatrowych może zmienić cechy charakterystyczne istniejącego krajobrazu,
- hałas powstający w wyniku pracy skrzydeł wirnika,
- duże siłownie wiatrowe mogą blokować lub rozpraszać sygnały elektromagnetyczne i powodować zakłócenia w odbiorze radiotelewizyjnym,
- może wystąpić zagrożenie dla ptaków.

Inne rodzaje energii odnawialnej to:

Energia geotermiczna - może być wykorzystana energia pochodząca z zasobów ciepła gleby na małych głębokościach przy użyciu pompy ciepła.

Biomasa - materia organiczna. Popularna w Polsce jest słoma i różne gatunki roślin energetycznych. Wartość opałowa słomy wynosi około 16 -17 MJ/kg.

Energia spadku rzeki - na terenie gminy znajduje się młyn w msc. Żytkiejmy, gdzie turbina napędzana jest energią nurtu rzeki o wysokości piętrzenia 5,48 m.

4. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

O stanie środowiska przyrodniczego decydują odprowadzane przez człowieka do środowiska różnego rodzaju substancje powstające w toku działalności gospodarczej człowieka jak i procesów bytowych zachodzących w gospodarstwach domowych. Działalność prowadzona przez człowieka ma również swoje oddziaływanie pośrednie w postaci stymulowania procesów biologicznych, które zachodzą w zmienionym przez człowieka środowisku przyrodniczym. Do takich procesów możemy zaliczyć na przykład zakwitanie wody w jeziorze powodowane przez nadmiernie rozwijający się plankton. Utrzymanie równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym jest złożonym procesem i wymaga systematycznego śledzenia zmian w nim zachodzących.

4.1. Zagrożenia wód, gleby i powierzchni ziemi.

Główne źródła zanieczyszczeń wód na terenie gminy Dubeninki to;

- odprowadzane ścieki (pośrednio lub bezpośrednio),
- rolnictwo,
- niekontrolowany rozwój turystyki,
- niekontrolowane budownictwo (zwłaszcza letniskowe).

Ścieki. Wraz z rozbudową wodociągów wzrasta zużycie wody co ma bezpośrednie przełożenie na ilość odprowadzanych ścieków. W poniższej tabeli przedstawiono stan wyposażenia mieszkań w wodociąg i

Tab. 7. Wyposażenie mieszkań w wodociąg i kanalizację.

Mieszkania Ogółem	Wyposażone w					
	wodociąg z sieci	lokalny	bez wodociągu	kanalizację do sieci	do urzędnia lokalnego	bez kanalizacji
946	695	166	85	270	551	164

Tab. 8. Ilość pobranej wody i odprowadzanych ścieków.

	Ilość pobranej wody 2003 r.	Ilość odprowadzanych ścieków 2003 r.
Ujęcie wody Łoje	92 445	21 928 m ³
Ujęcie wody Żytkiejmy	72 853	bd
Ujęcie Przesławki	4 096	bd
Razem:	169 394 m ³	21 928 m ³

Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 90,5 km zaś długość kanalizacji wynosi:

- w miejscowości Rogajny, Zawiszyn, Dubeninki - 11,1 km;
- Osiedle Dubeninki 1,2 km.

4.2 Rolnictwo.

Trudnym do zmierzenia, jednak w znacznym stopniu możliwym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych. Pomimo tego, że w ostatnich latach, na skutek likwidacji PGR-ów, zmalała znacznie ilość gnojowicy, stanowi ona nadal lokalną uciążliwość.

Ilość rozlewanej gnojowicy na hektar ocenia się po zawartości Azotu (N) w gnojowicy. Obowiązujące obecnie normy dopuszczają użycie gnojowicy w dawce 45 m³/ha po co najmniej 6 miesięcznym składowaniu w zbiornikach.

Na terenie gminy Dubeninki obsada zwierząt gospodarskich wynosi 54 DJP na 100 ha użytków rolnych.

Tab. 9 Struktura obszarowa gospodarstw i obsada zwierząt w roku 2002.

Grupa obszarowa	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha	Bydło szt	Trzoda szt.
Do 1 ha	122	30	33	80
1-5	107	125	109	227
5-15	73	370	462	796
15-30	66	727	686	1291
30-50	34	697	894	983
50 ha i więcej	18	1270	976	1944
Razem	420	3218	3607	5321

Na podstawie przeprowadzonego bilansu ilości hodowanych zwierząt na terenie gminy i wytwarzanych przez nie ilości nawozów naturalnych nie stwierdzono zagrożenia dla środowiska przyrodniczego powodowanego przez nadmierne nawożenie nawozami organicznymi prowadzące do skażenia gleby i wody związkami chemicznymi i bakteriami zagrażającymi środowisku przyrodniczemu. Mogą się jednak zdarzać lokalnie incydentalne przypadki przekraczania dopuszczalnych ilości wprowadzanych nawozów organicznych do gleby powodujące ujemne skutki dla środowiska naturalnego. Zjawisko takie może występować

kanalizację. Większość mieszkań jest wyposażona w wodę bieżącą, natomiast w kanalizację tylko niewielka część.

Gmina nie posiada rejestru zbiorników bezodpływowych i nie prowadzi ewidencji wywiezionych nieczystości przez firmy do tego upoważnione. Na podstawie różnicy w poborze wody i ilości odprowadzanych ścieków można stwierdzić, że duża część ścieków pochodzących z gospodarstw domowych odprowadzanych jest do ziemi lub do wód. Szczególnie groźna jest nierozwiązana gospodarka ściekowa w m. Żytkiejmy i wprowadzanie nie oczyszczonych ścieków do wód rzeki Żytkiejmska Struga lub do ziemi.

w okolicy dużych ferm, gdzie występuje przemysłowa hodowla zwierząt, a areał pól nawożonych jest za mały w stosunku do dopuszczanych dawek nawozowych.

Na terenie gminy występuje jedna ferma przemysłowa tuczu trzody chlewnej, powyżej 5 tys. szt. która kwalifikuje się do uzyskania tzw. pozwolenia zintegrowanego. Wojewoda warmińsko-mazurski udzielając takiego pozwolenia dokona przeglądu fermy i określi najlepszą dostępną technikę dla tego obiektu.

Ponadto w strukturze gospodarstw rolnych można wyróżnić 18 rolników posiadających powyżej 50 ha

użytków rolnych a wśród nich 8 rolników posiada 40 i więcej szt. krów.

Wykorzystanie rolnicze nawozów organicznych uregulowano w Polsce Ustawą o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000 r. (Dz. U. z dn. 24 października 2000 r.) oraz późniejszym Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dn. 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 60, poz.616). W powyższych uregulowaniach wprowadzono następujące obwarowania:

- a) dawka nawozu naturalnego, zastosowanego w ciągu roku, nie może zawierać więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych,
- b) zabrania się stosowania nawozów na glebach zalanych wodą oraz przykrytych śniegiem lub zamrożonych, a w postaci płynnej i azotowych na glebach bez okrywy roślinnej położonych na stokach o nachyleniu powyżej 10 %,
- c) nawozy w postaci płynnej należy przechowywać wyłącznie w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4- miesięcznej produkcji tego nawozu,
- d) nawozy w postaci stałej powinny być przechowywane w pomieszczeniach inwentarskich lub na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczających przed przenikaniem wycieku do gruntu oraz posiadających instalację odprowadzającą wyciek do szczelnych zbiorników. Rolnicy ustawowo mają 8 lat na wyposażenie gospodarstw w te obiekty.

Zgodnie z tymi uregulowaniami nawozy naturalne w postaci stałej oraz płynnej powinny być stosowane w okresie od dnia 1 marca do dnia 30 listopada, z wyjątkiem nawozów stosowanych na uprawy pod osłonami. Nie później niż następnego dnia po zastosowaniu powinny być przykryte lub wymieszane z glebą.

Nawozy naturalne mogą być stosowane w odległości co najmniej 20 m od strefy ochronnej źródeł wody, ujęć wody, brzegów zbiorników oraz cieków wodnych.

4.3. Poważne awarie.

Awarie przemysłowe.

Nowa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska rezygnuje z nazwy dotychczas stosowanej „nadzwyczajne zagrożenie środowiska” i reguluje tę problematykę pod nazwą „poważne awarie”. Definicję „poważnej awarii” i „poważnej awarii przemysłowej” określa odpowiednio art. 23 i 24 w/w ustawy;

- poważna awaria - to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.
- poważna awaria przemysłowa - przez pojęcie to rozumie się poważną awarię w zakładzie. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienie awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji obowiązek ochrony środowiska przed awariami.

Z uwagi na brak przemysłu, takie zagrożenie na terenie gminy Dubeninki nie wystąpi, może zdarzyć się awaria przy transporcie kołowym różnego rodzaju substancji niebezpiecznych. Do usuwania takich awarii przygotowane są odpowiednie służby ratownictwa .

4.4. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące.

Promieniowanie niejonizujące pojawia się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Oddziaływanie tego promieniowania w ostatnich latach rośnie, ale w dalszym ciągu pozostaje niższe od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających wartości graniczne. Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektromagnetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110kV i wyższych. Przez teren gminy nie przebiegają trasy linii elektroenergetycznych o takich napięciach. Pole elektromagnetyczne występujące przy antenach telefonii komórkowej występuje na określonych wysokościach w wolnych niedostępnych dla ludzi przestrzeniach.

Wykaz stacji bazowych telefonii komórkowej w gminie Dubeninki;

- m. Kociołek dz. Geod. nr 143/12 - wysokość zawieszenia anteny 50.48 m,
- m. Łysogóra dz. geod. nr 185 - wysokość zawieszenia anteny 50,48,
- m. Przerośl Gołdapska dz. geod. nr 26/15 - wysokość zawieszenia anteny 60 m,
- m. Przerośl Gołdapska dz. geod. nr 26/32 - wysokość zawieszenia anteny 50 m,
- m. Pluszkiejmy dz. Geod. nr.68.

4.5 Hałas.

Hałas poprzez swoje natężenie i czas oddziaływania może stanowić bardzo duże zagrożenie dla ludzi i środowiska przyrodniczego. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z 1993 roku, wskazane jest dla zabudowy mieszkaniowej dążenie do ograniczenia równoważnego poziomu dźwięku „A” na zewnątrz budynku do wartości 55 dB w dzień i 45 dB w nocy, co umożliwi utrzymanie właściwych warunków akustycznych w pomieszczeniach przy uchylonych lub okresowo otwieranych oknach. Zgodnie z zaleceniami WHO, dotyczącymi dokuczliwości, zakłóceń snu i zakłóceń rozmów, należy uznać, że przekroczenie granicy poziomów hałasu na zewnątrz budynku równej 70 dB w porze dziennej i 60 dB w porze nocnej, stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia.

W polskim prawie dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone zostały w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Wielkości dopuszczalne odnoszą się w nim do terenów wymagających ochrony przed hałasem i są zależne od funkcji urbanistycznej, jaką spełnia dany teren.

Na terenie gminy Dubeninki źródłem hałasu może być okresowo hałas komunikacyjny. Większość pojazdów

emituje hałas o poziomie dźwięku od 85 do 94 dB, przy dopuszczalnych natężeniach hałasu w środowisku, w otoczeniu budynków mieszkalnych od 35 do 55 dB w porze nocnej i od 40 do 65 dB w porze dziennej. Najbardziej uciążliwe są pojazdy ciężkie, z których 80% emituje hałas o poziomie dźwięku większym niż 80 dB, z czego 40% o poziomie większym niż 85 dB.

4.6 Zagospodarowanie odpadów.

Zagadnienie odpadów całkowicie pominięto w opracowaniu, zostało zawarte w Planie Gospodarki Odpadami.

5. POPRAWA STANU ŚRODOWISKA.

W powyższej części Programu dokonano charakterystyki środowiska przyrodniczego, którego analiza jest wykonana pod kątem wartości, które są uznawane przez ludzi za istotne. Wykonana analiza obejmuje czynniki wpływające na stan środowiska przyrodniczego gminy Dubeninki, które człowiek może kształtować w mniejszym lub większym stopniu przez prowadzoną przez siebie działalność gospodarczą i pozostałą. Zachowanie, w jak najbardziej zbliżonym do stanu naturalnego, środowiska przyrodniczego sprzyja utrzymaniu bioróżnorodności spotykanej na tym terenie przyrody ożywionej i jest naczelną zasadą opracowanego programu.

Gmina Dubeninki ma poważne potencjalne atuty do wykorzystania w zakresie działań związanych z ochroną środowiska, ale jeszcze więcej występuje braków, zaniedbań i zagrożeń. Zestawienie czynników zaliczanych do mocnych i słabych stron, a także zagrożeń i szans będzie miało znaczenie przy podejmowaniu działań na rzecz środowiska przyrodniczego.

5.1. ANALIZA SWOT.

Mocne strony gminy Dubeninki;

- 1) wysoka atrakcyjność przyrodnicza i duża różnorodność biologiczna w skali kraju;
- 2) bardzo wysokie walory krajobrazowe, część obszaru gminy to region Parku Krajobrazowego, a ponad połowa obszaru gminy jest objęta prawną ochroną przyrody. Występują różne formy ochrony przyrody;
- 3) dobrze zachowany stan fauny i flory, z dużą ilością gatunków zagrożonych w skali kraju;
- 4) wysoki stan liczebny i gatunkowy ptactwa szczególnie wodnego;
- 5) zadowalający stan zdrowotny i sanitarny drzewostanów;
- 6) duża ilość gruntów o niskiej przydatności rolniczej preferowanych do zalesień w pierwszej kolejności: tylko na rok bieżący zgłoszono potrzeby na ok. 100 ha;
- 7) generalnie bardzo dobry stan czystości powietrza atmosferycznego, spełniający wymogi norm sanitarnych nawet dla obszarów ochrony uzdrowiskowej;
- 8) generalnie dobry stan czystości gleb (udział metali ciężkich na ogół na poziomie zbliżonym do naturalnego) mogą być wykorzystywane rolniczo i ogrodniczo bez ograniczeń;
- 9) generalnie dość dobry stan czystości jezior i rzek, pozwalający na ich gospodarcze i rekreacyjne wykorzystanie;
- 10) dobra jakość wód podziemnych z większości ujęć wymaga tylko prostego uzdatnienia;

- 11) na terenie gminy powstaje mało odpadów przemysłowych, istniejące podmioty wytwarzające odpady posiadają zatwierdzone programy gospodarki odpadami bądź złożyli informacje o wytwarzanych odpadach;
- 12) rozwinięta sieć wodociągowa jak również intensywnie rozwijające się wodociągowanie podnosi atrakcyjność inwestycyjną gminy;
- 13) istnieją znaczne rezerwy przepustowości w oczyszczalni ścieków. Daje to możliwość dociążenia tych obiektów bądź dowóz ścieków;
- 14) brak zakładów przemysłowych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii;
- 15) brak zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska na terenie gminy Dubeninki;
- 16) nieagresywna w stosunku do środowiska gospodarka rolna.

Słabe strony

- 1) postępująca dewastacja krajobrazu poprzez nie harmonizującą z otoczeniem zabudowę oraz infrastrukturę techniczną a także przez nielegalne budownictwo lotniskowe;
- 2) zabudowa brzegów jezior, urbanizacja miejsc cennych przyrodniczo;
- 3) postępująca eutrofizacja rzek i jezior, a w jej następstwie ubożenie fauny wodnej;
- 4) nagminne wczesnowiosenne wypalanie traw;
- 5) wysoki udział paliw wysokoemisyjnych głównie, węgla w procesach zaopatrzenia w energię;
- 6) wysoki poziom zakwaszenia gleb (udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych wynosi około 50% powierzchni użytków rolnych);
- 7) zagrożenie erozją gleb;
- 8) główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych to niedostatecznie rozwiązana gospodarka ściekowa, głównie na terenach wiejskich oraz dopływ zanieczyszczeń z obszarów rolnych;
- 9) w związku z intensyfikacją wykorzystania odnawialnych źródeł energii należy liczyć się z negatywnymi skutkami w postaci zagrożenia dla krajobrazu i ptactwa przez urządzenia energetyki wiatrowej, zagrożenia dla drożności korytarzy ekologicznych przez elektrownie wodne;
- 10) generalnie brak jest pomiarów hałasu na ciągach komunikacyjnych;
- 11) brak badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w rejonie urządzeń emitujących to promieniowanie;
- 12) składowiska nie mają zabezpieczonego podłoża w postaci sztucznej izolacji. Istniejące uszczelnienie wykonano z warstwy gliny zwalowej;
- 13) nie objęcie systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców, w szczególności zamieszkujących na terenach wiejskich w zabudowie rozproszonej;
- 14) zbyt niski stopień skanalizowania obszarów wiejskich, szczególnie brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków w Żytkiejmach. Obserwowana tendencja wodociągowania gmin bez równoczesnego ich kanalizowania stanowi zagrożenie dla użytkowych warstw wodonośnych, szczególnie na obszarach o braku izolacji, jak również dla wód powierzchniowych;
- 15) ograniczony dostęp do środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej ochronie środowiska;
- 16) niedostateczny stan infrastruktury komunikacyjnej;

- 17) duża ilość wyrobów zawierających azbest zainstalowanych w obiektach budowlanych;
- 18) mała liczba gospodarstw rolnych produkujących „zdrową żywność”;
- 19) brak rozwiązanej gospodarki gnojnicą w wielkotowarowych gospodarstwach;
- 20) zbyt wolno postępujący wzrost świadomości społecznej dotyczącej konieczności gospodarowania w sposób przyjazny dla przyrody i środowiska, brak indywidualnych nawyków i postaw prośrodowiskowych (segregacji odpadów, oszczędności wody, nie zaśmiecania lasów etc.);
- 21) niepełny zakres monitoringu stanu środowiska (stanu czystości gleb, częstotliwości badań stanu czystości wód powierzchniowych, stanu czystości powietrza);
- 22) brak Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej;
- 23) niedostateczne nakłady na ochronę środowiska.

Szanse.

- 1) wzrost uspołecznienia procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska;
- 2) wdrożenie instrumentów prawno-ekonomicznych mobilizujących do realizacji inwestycji prośrodowiskowych wynikających ze strategii krajowych oraz przyjętych zobowiązań międzynarodowych;
- 3) rozwój kontaktów i współpracy międzynarodowej z krajami UE na szczeblu samorządów w celu wymiany doświadczeń w zakresie proekologicznych metod gospodarowania;
- 4) rozwój współpracy samorządów z samorządami Rosji, Litwy w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów ochrony środowiska w rejonach przygranicznych;
- 5) możliwość wdrożenia programów rolno-środowiskowych UE;
- 6) możliwość uzyskania zewnętrznego (krajowego i/lub zagranicznego) wsparcia finansowego programów ochrony różnorodności przyrodniczej oraz realizacji programu zalesiania gruntów o niskiej przydatności rolniczej;
- 7) funkcjonowanie programów UE wspierających rozwój infrastruktury ochrony środowiska;
- 8) wzrost krajowego i zagranicznego popytu na „zdrową żywność”, bezpieczne dla środowiska formy sportu i rekreacji, turystyki i kontaktu z przyrodą.

Zagrożenia.

- 1) brak skutecznych przepisów z zakresu budownictwa i zagospodarowania przestrzennego zabezpieczających krajobraz przed degradacją (np. wznoszeniem budynków o formie niedostosowanej do krajobrazu);
- 2) Możliwość wystąpienia groźnych dla człowieka, przyrody i środowiska awarii na Litwie (elektrownia atomowa w Ignalinie) i w obwodzie Kaliningradzkim Rosji;
- 3) wzrost produkcji rolnej prowadzący do intensyfikacji nawożenia, stosowania pestycydów, homogenizacji użytków rolnych oraz zaniku lokalnych odmian roślin uprawnych i ras zwierząt hodowlanych;
- 4) rosnąca presja turystyczna na obszarach o najcenniejszych walorach przyrodniczych.

5.2. Cele i zadania programu.

W celu poprawy jakości środowiska przyjęto 5 celów strategicznych. Nawiązują one do celów przyjętych w „Programie ochrony środowiska powiatu gołdapskiego”

oraz zawartych w „Nowej polityce ekologicznej państwa” i „Narodowej Strategii ochrony środowiska na lata 2000-2006”. W ten sposób określone cele nawiązują do idei ochrony środowiska przyrodniczego i tworzenia warunków życia i rozwoju gospodarczego opartego o zasadę zrównoważonego rozwoju.

1. Zachowanie oraz odtwarzanie bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych.

2. Ochrona zasobów wód i poprawa ich jakości, racjonalne użytkowanie kopalin, gleb i powierzchni ziemi.

3. Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi, poprawa stanu czystości.

4. Poprawa stanu powietrza i klimatu akustycznego

5. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego i zasadach racjonalnego wykorzystania jego zasobów.

5.3 Zadania realizacyjne w ramach celów.

Przedstawione zadania w tej części programu nawiązują do zadań zawartych w programie powiatowym i są powtórzeniem ich zapisów dopasowanym do celów przyjętych w programie gminy Dubeninki. Zapis w ten sposób zamieszczony ukazuje kontekst powiatowy ochrony środowiska przyrodniczego. Działania podejmowane na terenie gminy Dubeninki w postaci zadań wpisują się w przyjęte zapisy dla powiatu gołdapskiego.

Cele i zadania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu.

Cel nadrzędny:

„Zachowanie oraz odtwarzanie bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych”

Zadania:

1. Rozwój systemu obszarów chronionych:

- a) opracowanie regionalnego, docelowego projektu Sieci Obszarów Chronionych, w tym uszczegółowienie propozycji sieci obszarów Natura 2000 i łączących je korytarzy ekologicznych,
- b) sporządzenie planu ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej i rezerwatów przyrody, z uwzględnieniem zasad związanych z planowanym utworzeniem sieci obszarów Natura 2000,
- c) objęcie ochroną prawną małych oczek wodnych, bagien śródpolnych, torfowisk w formie użytków ekologicznych.
- d) doskonalenie koncepcji utworzenia transgranicznych obszarów chronionych: Suwalsko-Wisztyńskieckiego,
- e) zmniejszenie populacji bobra na terenie gminy.

2. Ochrona i renaturalizacja siedlisk:

- a) wprowadzenie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów określających sposoby użytkowania cennych elementów przyrodniczych i krajobrazowych (w szczególności torfowisk, drobnych zbiorników wodnych, tarasów zalewowych,
- b) intensyfikacja prac związanych z opracowywaniem i aktualizacją operatów urzędniowych lasów

- niepaństwowych oraz doskonalenie nadzoru nad realizacją tych planów,
- c) zalesianie gruntów o znaczeniu marginalnym dla produkcji rolniczej,
 - d) wspieranie zachowania tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych; wspieranie rolnictwa ekologicznego,

Cele i zadania w zakresie wód, kopalin, gleb i powierzchni ziemi.

Cel nadrzędny:

„Ochrona zasobów wód i poprawa ich jakości, racjonalne użytkowanie kopalin, gleb i powierzchni ziemi”

realizowany poprzez:

- eliminację czynników zagrożenia dla jakości wód podziemnych,
- racjonalne użytkowanie gleb, zasobów kopalin i rekultywację terenów poeksploatacyjnych,
- zapobieganie zmniejszaniu się zasobów wód powierzchniowych,
- zwiększenie retencji wód,
- stałe ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych,
- przywracanie jakości wód do stanu wynikającego z ich funkcji ekologicznych oraz sposobów użytkowania.

Zadania:

1. Wody podziemne:

- a) dokonanie inwentaryzacji oraz likwidacja nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych,
- b) modernizacja technologii uzdatniania wody do picia.

2. Ochrona zasobów wodnych:

- a) zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i nieuregulowane cieki wodne poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego gminy,
- b) zaniechanie prowadzenia nowych melioracji wodnych oraz budowy hydrotechnicznych, na naturalnych terenach torfowych, mokradłach, chodzi o dolinę Żytkiejmskiej Strugi,
- c) tam, gdzie nie prowadzi się gospodarki rolnej zaleca się pozostawienie rowów melioracyjnych samym sobie,
- d) zobowiązanie właścicieli gruntów ornych użytkowanych rolniczo, na których znajdują się rowy melioracyjne, do ich systematycznego czyszczenia, konserwowania budowę zastawek wodnych itp.,
- e) realizacja inwestycji związanych z tworzeniem nowych i odtwarzaniem zanikających drobnych zbiorników wodnych,
- f) zaniechanie jakiegokolwiek ingerencji regulacyjnych w korytach rzek: Bludzi, Żytkiejmskiej Strugi, Jarki i Błędzianki z uwagi na bytowanie ryb łososiowatych i specyfikę ekosystemów wodnych,
- g) utrzymanie w naturalnym stanie lasów wodochronnych.

3. Ograniczanie zanieczyszczeń wód:

- a) budowa urządzeń oczyszczających wody deszczowe wprowadzane siecią kanalizacyjną do odbiorników,
- b) budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji w Żytkiejmach,
- c) wyposażanie gospodarstw wiejskich w zabudowie rozproszonej w indywidualne systemy asenizacyjne-przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- d) w przypadku nowego budownictwa poprzez zapis w decyzji wizyt o budowie szczelnego zbiornika i wciągnięcie do rejestru zbiorników bezodpływowych,
- e) realizacja inwestycji ograniczających zanieczyszczenia azotowe pochodzące z rolnictwa (głównie budowa płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę).

4. Kopaliny i ochrona gleb:

- a) wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin,
- b) rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- c) zaplanowane, odpowiedzialne wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin poprzedzone prognozą skutków wydobycia kopalin dla przyrody i środowiska,
- d) stosowanie zabiegów melioracji przeciwozyjnych zmierzających do zwiększenia wodochłonności gleby,
- e) umacnianie zboczy, skarp i terenów narażonych na erozję wietrzną poprzez zadrzewienia,
- f) zakaz lokalizacji ferm hodowlanych, a w stosunku do istniejących rozważyć możliwość przygotowania przeglądów ekologicznych.

Cele i zadania w zakresie gospodarki odpadami.

Cel nadrzędny:

„Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi, poprawa stanu czystości”

realizowany poprzez:

- zmniejszanie ilości produkowanych odpadów,
 - odzysk surowców wtórnych oraz odpadów organicznych w celu ich dalszego wykorzystania,
 - właściwe składowanie i unieszkodliwianie odpadów.
- Rozwinięcie zadań znajduje się w „Gminnym Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Dubeninki”.

Cele i zadania w zakresie ochrony powietrza.

Cel nadrzędny:

„Poprawa jakości powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego”

Zadania:

- a) ograniczanie zużycia energii cieplnej poprzez termomodernizację budynków, zmniejszanie energochłonności produkcji, wprowadzanie nowych energooszczędnych procesów technologicznych wykorzystujących najlepsze dostępne technologie,
- b) modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą wyposażone w automatyczną regulację procesów spalania podnoszącą wydajność cieplną źródła,
- c) realizacja inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
- d) budowa nowych i modernizacja istniejących instalacji oczyszczających gazy odlotowe wprowadzane do

atmosfery, a w szczególności mających na celu poprawę skuteczności usuwania cząstek o średnicy ziarna poniżej 10 µm.

Ograniczanie zanieczyszczeń komunikacyjnych powietrza:

ograniczenie emisji spalin ze źródeł mobilnych poprzez:

- eliminowanie z eksploatacji środków transportu, maszyn i urządzeń nie odpowiadających standardom UE,
- rozszerzenie sieci monitoringu hałasu o punkty zagrożone w związku z nasilającym się ruchem drogowym.

Cele i zadania w zakresie edukacji ekologicznej.

Rozwój świadomości ekologicznej.

Zadania:

- wspomaganie istniejących i tworzenie nowych ośrodków edukacji środowiskowej, kół zainteresowań, konkursów ekologicznych, „ekologizacja” obiektów dydaktycznych i otoczenia szkół,
- upowszechnianie i praktyczne wdrażanie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”,
- Prowadzenie działalności wydawniczej, wspieranie produkcji filmów i innych materiałów posiadających walory edukacyjne,
- Rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego obszarów leśnych (ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne itp.).

6. Monitorowanie programu.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Wójta Gminy obowiązek sporządzenia co 2 lata raportu z wykonania programu ochrony środowiska i przedłożenia go Radzie Gminy.

Realizacja powyższego Programu jest obwarowana uwarunkowaniami wewnętrznymi jak zewnętrznymi. Niewielki wpływ ma samorząd gminny na uwarunkowania zewnętrzne. Często realizacja zadań wskazanych w Programie to nic innego jak realizacja i egzekwowanie obowiązującego prawa. Wójt Gminy na swoim terenie, w każdym uzasadnionym przypadku może żądać od prowadzącego instalację przedłożenia wyników pomiarów emisji substancji lub zanieczyszczeń. Dotyczy to

odprowadzanych ścieków, emisji promieniowania, hałasu i zanieczyszczeń powietrza. W innych sprawach można monitorować, u kompetentnych organów Przykładem może być obowiązek konserwacji rowów melioracyjnych, rekultywacja zniszczonych terenów, likwidacja nieczynnych studni wierconych. itp.

Realizacja Programu wymaga współpracy z samorządem powiatowym, Wojewodą a także z jednostkami gospodarczymi, społecznymi i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi. W Programie wskazano na szereg działań proekologicznych nieinwestycyjnych, których realizacja wymagać będzie wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Mierniki oceny realizacji programu Przy ocenie skuteczności realizacji „Programu ochrony środowiska gminy Dubeninki na lata 2004 - 2012” będą stosowane wskaźniki szczegółowe stanu środowiska:

- zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, poprawy jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawy jakości wody do picia oraz spełnienia przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- poprawy jakości powietrza – zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych);
- zmniejszenia ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenia zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenia zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- ograniczenia degradacji gleb, zmniejszenia powierzchni obszarów zdegradowanych,
- wzrostu lesistości gminy, rozszerzenia renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrostu zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także wzrostu poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawy stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby;
- zahamowania zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślnych reintrodukcji gatunków;
- zmniejszenia negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowania estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

7. HARMONOGRAM I SZACUNKOWE NAKŁADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ.

Lp.	Cel	Działanie	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. zł	Źródła finansowania
1	2	3	4	5	6	7
Zadania koordynowane realizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego						
	Wysokie walory krajobrazowe. Skuteczna ochrona przyrody. Bogactwo florystyczne i faunistyczne regionu. Równowaga gatunkowa.	Opracowanie planu ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej.	Wojewoda/ Wojewódzki Konserwator Przyrody	2005		Budżet Wojewody, WFOŚiGW, Inne źródła
		Opracowanie planu ochrony dla rezerwatu Żytkiejmska Struga	Wojewoda/ Wojewódzki Konserwator Przyrody	2003-2006		Budżet Wojewody, WFOŚiGW, Inne źródła
		Utworzenie sieci NATURA 2000 Specjalne Obszary Ochrony zgodnie z Dyrektywą Siedliskową Obszary Specjalnej Ochrony zgodnie z Dyrektywą Ptasią.	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda			Budżet Państwa, Fundusze UE
I	Zadania dotyczące zachowania różnorodności biologicznej					
1	Ochrona siedlisk przyrodniczych (biotopów)		Samorząd gminy	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Budżet Wojewody, budżet gminne, fundusze unijne, fundusze celowe
2	Zaplanowanie i utworzenie	Budowa odpowiednich przejść dla	Samorząd gminy i	2005-2011		Budżet gminy, środki

	ekologicznych korytarzy migracji zwierząt.	zwierząt i barier ograniczających swobodne ich przemieszczanie się	powiatu, Lasy Państwowe, właściciele gruntów, PKPR, Wojewoda			właściciele gruntów, fundusze unijne, fundusze celowe
3	Zalesienia gruntów nieleśnych.		Lasy Państwowe, właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, fundusze unijne, fundusze celowe
4	Zachowanie różnorodności biologicznej	Rozważenie objęcia ochroną naturalnych siedlisk bobra (użytki ekologiczne)	Samorząd gminy, Wojewoda/ WKP	2004-2007	w ramach zadań własnych	Budżet Wojewody, fundusze celowe, inne źródła
		Zmniejszenie populacji bobra na terenie powiatu	Wojewoda/ WKP, Polski Związek Łowiecki	2004-2007	w ramach zadań własnych	Budżet Wojewody, fundusze celowe, inne źródła
II	Zadania dotyczące ochrony zasobów wodnych					
1	Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego niewielkich zbiorników wodnych.		właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Własne środki, fundusze celowe
2	Zachowanie w stanie nienaruszonym ekosystemów torfowiskowych.		Samorząd gminy, właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Budżet gmin, fundusze unijne, fundusze celowe
3	Ochrona przed erozją gleby przy zmianach siedliskowych.		Lasy Państwowe, właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	środki właścicieli gruntów, fundusze unijne, fundusze celowe
4	Prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej na terenach zmeliorowanych użytkowanych rolniczo.	Właściwa eksploatacja i konserwacja urządzeń melioracji szczegółowych przez właścicieli gruntów zmeliorowanych	właściciele gruntów, spółki wodne	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	środki właścicieli gruntów, fundusze unijne, fundusze celowe
5	Zwiększanie zasobów wodnych zlewni.	Racjonalna rozbudowa małej retencji	właściciele gruntów	2004-2011	w ramach zadań własnych	środki właścicieli gruntów, fundusze unijne, fundusze celowe
III	Gospodarka wodno-ściekowa i ochrona wód przed zanieczyszczeniami					
1	Poprawienie czystości zrzucanych ścieków oraz systemu kanalizacyjno-wodociągowego.	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Żytkiejmach	Samorząd gminy i AWRZSP	2004-2007	5.000 000	Budżet gminy Dubeninki, fundusze unijne, fundusze celowe
		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Właściciele	2004-2011		środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
		Likwidacja nieczynnych studni wierconych	Właściciele	2004-2011		środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
2	Rozbudowa i modernizacja wodociągów	Wodociąg Skajzgiry-Poblędzie	Samorząd gminy	2002-2004	200 000	środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
		Wodociąg Lenkupie-Przesławki		2004-2005	60 000	
		Modernizacja stacji uzdatnia wody w Żytkiejmach		2004-2005	100 000	
IV	W zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami					
1		Wymiana stolarki okiennej	Samorząd gminy właściciele	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
2		Termomodernizacja świetlicy w Żytkiejmach	Samorząd Gminy	2004	100 000	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
3		Modernizacja drogi rolniczej Białe-Zawiszyn	Zarządy dróg, samorząd gminy	2004-2005	52 550	Budżet gminy i powiatu, Budżet Wojewody, fundusze unijne, fundusze celowe
V	Działania dotyczące hałasu					
1	Utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na wymaganym poziomie		Zarządcy dróg, Samorząd gminy, WIOŚ	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Budżet Państwa, środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
VI	Działania dotyczące ochrony gleb					
1	Przeciwdziałanie erozji wodnej gleb		Właściciele	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
2	Przeciwdziałanie erozji wietrznej		Właściciele	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
3	Eliminacja wadliwej chemizacji gleby		Właściciele	Zadanie ciągłe	w ramach zadań własnych	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
VII	Działania dotyczące pozyskiwania kopalin					
		Inwentaryzacja miejsc nielegalnego pozyskiwania kopalin	Samorząd gminy, Starosta	2004-2006	w ramach zadań własnych	Środki własne, Budżet starostwa fundusze unijne, fundusze celowe
VIII	Działania dotyczące wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych					
1	Wzrost udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energetycznych do 7,5%.		Samorząd gminy, inwestorzy	2004-2011		Budżet gminy i powiatu, fundusze unijne, fundusze celowe, środki własne
IX	Gospodarka odpadami – rozwinięcie zagadnienia zawarte jest w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Dubeninki					
X	Edukacja ekologiczna					
		Współpraca z organizacjami pozarządowymi.	Samorząd gminy i powiatu	Zadanie ciągłe		Budżet gminy fundusze unijne, fundusze celowe
		Prowadzenie szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej	Starostwo, gminy, PKPR, organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe		Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
		Prowadzenie działalności wydawniczo-popularyzacyjnej	PKPR, organizacje pozarządowe, samorząd gminny	2004-2007		środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
XI	Współpraca przygraniczna					

1	Rozszerzenie współpracy w dziedzinie ochrony środowiska, edukacji ekologicznej oraz rozwoju turystyki		Samorządy gmin, Samorząd powiatu	Zadanie ciągłe	300	Budżet gminy i powiatu, fundusze unijne, fundusze celowe
2	Utworzenie transgranicznego obszaru chronionego krajobrazu		Samorządy, Ministerstwo Środowiska, Wojewoda	2007-2011	800	Budżet gminy i powiatu, Budżet Państwa, Budżet Wojewody, fundusze unijne, fundusze celowe

Wykorzystane materiały.

1. Kondracki Geografia regionalna Polski PWN, Warszawa 1998.
2. Natura 2000 - europejska sieć ekologiczna. Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Warszawa 1999.
3. Raport o stanie środowiska warmińsko-mazurskiego 2001.
4. Rocznik Statystyczny Województw 2002 GUS Warszawa.
5. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002 GUS, Warszawa.
6. Sokołowski A.W. Kot J., Przyroda województwa suwalskiego UW Suwałki 1996 r.
7. Kodeks dobrej praktyki rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002.
8. Jasionowski I.-Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej - Przyroda i Turystyka UW Suwałki, 1998 r.
9. Wiśniewski G. - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na szczeblu lokalnym - poradnik, praca zbiorowa Suwałki, 1999 r.
10. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym - projekt Ministerstwo Środowiska, Warszawa lipiec 2002.
11. Strategia Rozwoju Gminy Dubeninki.
12. Program Ochrony Środowiska Powiatu Gołdapskiego.

Załącznik Nr 2
do uchwały Nr XII/89/04
Rady Gminy Dubeninki
z dnia 26 października 2004 r.

**PLAN GOSPODARKI ODPADAMI
GMINY DUBENINKI**

Spis treści.

1. Wstęp.
 - 1.1. Podstawa opracowania.
 - 1.2. Zakres opracowania.
2. Ogólna charakterystyka Gminy.
 - 2.1. Powierzchnia, granice i podział administracyjny.
 - 2.2. Położenie geograficzne.
 - 2.3. Sfera społeczno-gospodarcza.
 - 2.3.1. Ludność i sieć osadnicza.
 - 2.3.2. Rozmieszczenie ludności.
 - 2.3.3. Gospodarka gminy.
 - 2.3.4. Rolnictwo i leśnictwo.
 - 2.3.5. Inne formy działalności.
3. Aktualny stan gospodarki odpadami.
 - 3.1. Odpady komunalne.
 - 3.2. Charakterystyka odpadów.
 - 3.4. Stan gminnych składowisk.
4. Prognozy zmian.
5. Cele i kierunki działań.
 - 5.1. Plan działań w gospodarce odpadami komunalnymi.
 - 5.2. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.
 - 5.3. Zbiórka i transport odpadów.
 - 5.4. Gminne Punkty Gromadzenia.
6. Odpady z sektora gospodarczego.
7. Harmonogram działań.
 - 7.1. Zadania nieinwestycyjne.
 - 7.2. Zadania inwestycyjne.
8. Źródła finansowania.
9. Monitoring.
10. Wnioski z analizy oddziaływania na środowisko.

1. WSTĘP

1.1. Podstawa Opracowania.

Podstawę prawną Gminnego Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Dubeninki stanowi ustawa z dnia 27 kwietnia

2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.). Zgodnie z art. 14 tej ustawy Wójt Gminy sporządza projekt Gminnego Planu Gospodarki Odpadami, który podlega opiniowaniu przez Zarząd Województwa warmińsko-mazurskiego i Zarząd Powiatu Gołdapskiego. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Dubeninki stanowi integralną część Programu Ochrony Środowiska Gminy Dubeninki. Gminny plan gospodarki odpadami powinien być opracowany zgodnie z planem wyższego szczebla, a więc zgodnie z Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Gołdapskiego.

1.2. Zakres opracowania.

Zakres planu gospodarki odpadami określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami. Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia gminny plan określa:

1) aktualny stan gospodarki odpadami, w tym:

- rodzaj, ilość i źródła powstawania wszystkich odpadów, w szczególności odpadów komunalnych,
- rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom odzysku,
- rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania,
- istniejące systemy zbierania wszystkich odpadów, w szczególności odpadów komunalnych,
- rodzaj, moc przerobową instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
- wykaz podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych uwzględniające podstawowe informacje charakteryzujące z punktu widzenia gospodarki odpadami gminy Dubeninki a w szczególności położenie geograficzne, sytuację demograficzną, sytuację gospodarczą;

2) prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, w tym również wynikające ze zmian demograficznych i gospodarczych,

3) działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami, w tym:

- działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów,
- działania zmierzające do ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu,

odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w szczególności odpadów komunalnych,

- plan redukcji ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych na składowiska odpadów,

4) projektowany system gospodarki odpadami, w szczególności odpadami komunalnymi, uwzględniający ich zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie;

5) harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz instytucje odpowiedzialne za ich realizację, oraz sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów;

6) system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów pozwalający na określenie sposobu oraz stopnia realizacji celów i zadań zdefiniowanych w planie gospodarki odpadami, z uwzględnieniem ich jakości i ilości.

Plan obejmuje wszystkie główne rodzaje odpadów powstające na terenie gminy Dubeninki. Wyróżnione zostały odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, odpady opakowaniowe, odpady budowlane, odpady z tworzyw sztucznych, odpady mineralne, wielkogabarytowe. W grupie tej wyodrębniono odpady niebezpieczne.

W niniejszym Planie uwzględniono zapisy zawarte w obowiązujących aktach prawnych dotyczących gospodarki odpadami oraz cele i treści zawarte w projekcie „Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami” oraz w „Strategii Rozwoju Gminy Dubeninki”.

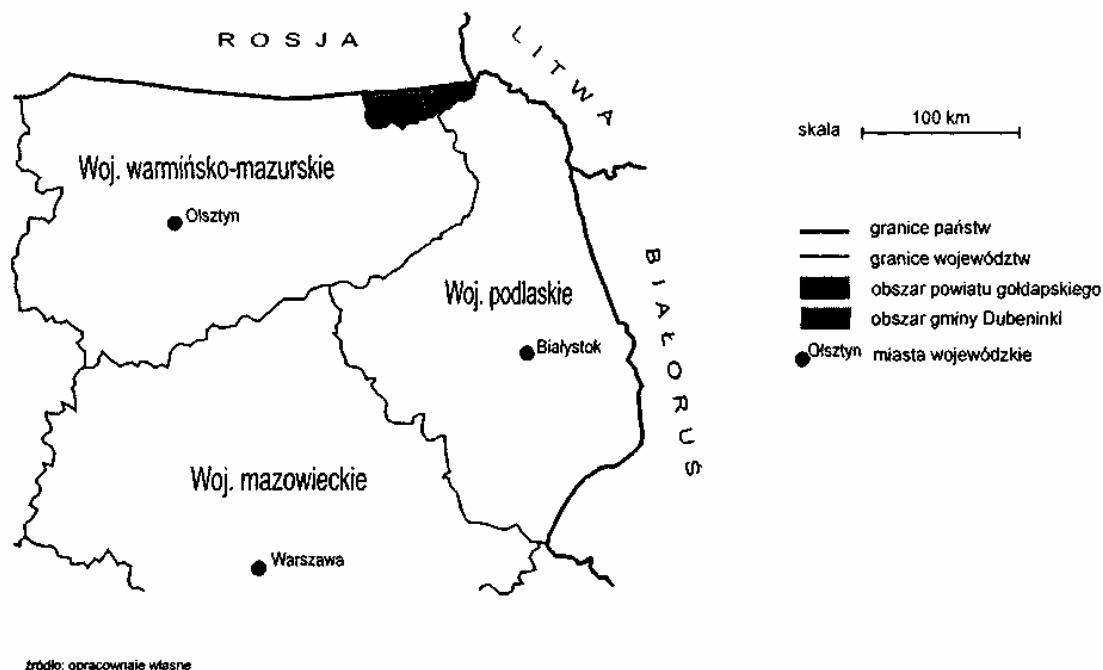
Zgodnie z art. 15 ust. 7 ustawy o odpadach, GPGO obejmuje wszystkie rodzaje odpadów powstających na terenie danej jednostki administracyjnej oraz przywożonych na jej teren, a w szczególności odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, odpady opakowaniowe, odpady budowlane, wraki samochodowe, opony oraz odpady niebezpieczne, w tym odpady medyczne i weterynaryjne, oleje odpadowe, baterie i akumulatory.

Projekt Gminnego Planu Gospodarki Odpadami był konsultowany z jednostkami gospodarczymi i instytucjami działającymi na rzecz ochrony środowiska działającymi na terenie Gminy Dubeninki.

Zgodnie z zapisem art. 14.5 projekt planu podlega zaopiniowaniu przez zarząd województwa oraz przez zarząd powiatu. Powyższe organy udzielają opinii dotyczących planu w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania projektu. Nie udzielenie opinii w tym terminie uznaje się za opinię pozytywną (art. 14.8).

Sprawozdania z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami składane są co 2 lata Radzie Gminy (art. 14.13), natomiast ich aktualizację przeprowadza się nie rzadziej niż co 4 lata (art. 14.14). Za aktualizację odpowiedzialny jest wójt gminy.

Ryc.1. Położenie gminy Dubeninki na tle województw Polski północno-wschodniej

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

2.1. Powierzchnia, granice i podział administracyjny.

Gmina Dubeninki jest najbardziej wysuniętą na północny-wschód gminą w obrębie województwa warmińsko-mazurskiego, jedną z trzech gmin powiatu gołdapskiego (ryc.1). Od wschodu i południa graniczy z trzema gminami powiatu suwalskiego, województwa podlaskiego: Wizajny (długość odcinka granicznego 11,5 km), Przerośl (19,4 km) i Filipów (2,4 km), od zachodu z gminą Gołdap (22,8 km), zaś północny zasięg gminy pokrywa się z granicą państwową z Obwodem Kaliningradzkim Rosji (19,7 km). Łączna długość granic gminy Dubeninki wynosi 75,8 km. Na północno-wschodnim krańcu gminy znajduje się punkt będący stykiem granic trzech państw: Polski, Rosji i Litwy. Gmina Dubeninki zajmuje obszar o pow. 205,18 km², co stanowi 27% powierzchni powiatu gołdapskiego. Należy do gmin średniej wielkości. Położona jest między 54°14'N, a 54°22' N oraz między 22°26'E, a 22°48'E. Rozciągłość południkowa wynosi 8' (13,57 km), równoleżnikowa 22' (24,15 km). Kształt gminy jest dość zwarty, przypomina czworobok wydłużony równoleżnikowo, przy czym część zachodnia jest szersza niż część wschodnia. Siedziba gminy mieści się w Dubeninkach, drugiej co do wielkości miejscowości gminy. Administracyjnymi jednostkami pomocniczymi jest 21 sołectw: Będziszewo, Białe Jezioro, Błąkały, Błędziszki, Budwiecie, Cisówek, Czarne, Degucie, Dubeninki, Kiekskiejmy, Kiepojcie, Lenkupie, Linowo, Maciejowieża, Pluszkiejmy, Przerośl Gołdapska, Rogajny, Skąjziry, Stańczyki, Żabojady, Żytkiejmy. Oprócz obrębów wiejskich na terenie gminy znajduje się duży kompleks leśny Puszczy Rominckiej należący do Nadleśnictwa Gołdap, zaś lasy położone na południowych krańcach badanego terenu przynależą do Nadleśnictwa

Olecko. Oba nadleśnictwa podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku.

2.2. Położenie geograficzno-historyczne gminy.

Pod względem fizycznograficznym badany teren zaliczany jest do obszaru Europy Wschodniej, podobszaru Niżu Wschodniobałtyckiego, a do prowincji Niziny Wschodniobałtyckiej. Mieści się w granicach makroregionu Pojezierza Litewskiego, będącego (obok Pojezierza Mazurskiego) częścią składową podprowincji Pojezierza Wschodniobałtyckiego (Na badanym obszarze umowną granicą między Pojezierzem Mazurskim a Litewskim ustanowiono obniżenie rzeki Jarki (Kondracki, 1994).

Gmina Dubeninki stanowi północno-zachodnią część Pojezierza Litewskiego i obejmuje fragmenty trzech mezoregionów. Ponad połowa obszaru gminy (56%) mieści się w obrębie mezoregionu Puszczy Rominckiej - w zasięgu którego znajdują się zarówno tereny leśne, jak i bezleśne rozciągające się od granicy państwowej na północy, do linii Gołdap-Dubeninki-Maciejowieża-Pobłędzie-Żytkiejmy. Od wschodu mezoregion Puszczy Rominckiej graniczy z Pojezierzem Wschodniosuwalskim, obejmującym na terenie gminy jej wschodnie rubieże, w tym jeziora Pobłędzie i Mauda. Mezoregion ten zajmuje 19% powierzchni gminy. Południowa część badanego obszaru z rynnami jeziora Czarne i Przerośl zaliczana jest do Pojezierza Zachodniosuwalskiego stanowiącego strefę przejściową między Pojezierzem Mazurskim a Litewskim. Granicę zachodnią tego mezoregionu tworzy dolina Jarki, zaś wschodnią górny bieg Błędzianki (Kondracki, 1994). Mezoregion ten zajmuje 25% powierzchni badanego obszaru.

2.3. Sfera społeczno-gospodarcza.

W poniższej części przedstawiono czynniki społeczno-gospodarcze decydujące o gospodarce odpadami. Ilość odpadów, ich skład sposób zagospodarowania i prognozy na dalsze lata zależą głównie od stanu ludności, struktury wiekowej i rozwijającego się sektora gospodarczego oraz turystyki.

2.3.1 Ludność i sieć osadnicza gminy.

Gmina Dubeninki jest gminą słabo zaludnioną, a liczba jej ludności powoli spada. W maju 2002(w czasie spisu

powszechnego) liczba mieszkańców gminy wynosiła 3256 osób, co dawało średnią gęstość zaludnienia na poziomie 16 os/km². Również przyrost naturalny spada z roku na rok. Do niedawna utrzymywał się na poziomie dodatnim, jednak w 2001 wyniósł 0‰ (31 urodzeń żywych, 31 zgonów). Gminę cechuje ujemne saldo migracji. W 2001 napływ ludności wyniósł 19 osób, odpływ 76.

Przyczynę spadku liczebności gminy doszukiwać się można w nasilonych migracjach zarobkowych, w których udział biorą głównie ludzie młodzi.

Tab.1 Struktura ludności w gminie.

Wiek	Ludność	
	1998	2002
Ogółem	3807	3256
Dzieci w wieku do 14	916	702
Ludność w wieku 15-24	484	556
Ludność w wieku 25-39	854	627
Ludność w wieku 40 -64	1009	964
Ludność w wieku 65 i więcej	452	407

Źródło: GUS Spis powszechny

2.3.2 Rozmieszczenie ludności.

Główną oś osadniczą gminy stanowi 30-kilometrowy odcinek drogi krajowej Gołdap-Wiżajny pomiędzy Kociołkami w zachodniej części gminy, a Żerdzinami w części północno-wschodniej. W pasie tym zlokalizowanych jest 13 miejscowości, które są zamieszkiwane łącznie przez 66% ludności gminy. Są to z reguły większe wsie, liczące najczęściej powyżej 50, a nawet 100.

Drugi rejon osadniczy stanowią tereny położone w bliskim sąsiedztwie Puszczy Rominckiej, z dala od drogi głównej. Zlokalizowane tam osady są nieduże, zwykle liczba ich ludności nie przekracza 50 mieszkańców. W pasie tym zamieszkuje 15% ludności.

Pozostałe wsie położone są w bezleśnych rejonach południowo-zachodniej i wschodniej części gminy, często o utrudnionej komunikacji. Wielkość tych wsi jest bardzo zróżnicowana, największe z nich są osadami popegeerowskimi. Łącznie zamieszkiwane są przez 19% ludności gminy.

W strukturze osadniczej gminy dominują niewielkie wsie o liczbie ludności 20-50 osób (tab.5.). Stosunkowo mniej jest osad bardzo małych liczących do 20 mieszkańców, a także miejscowości zamieszkiwanych przez 50-100 osób. Liczba ludności w 5 wsiach przekracza 100 osób. Cztery z nich są osadami popegeerowskimi: Degucie, Wobały, Łoje, Rogajny, a jedna rozwijającą się turystycznie, nadjeziorną osadą Pluszkiejmy. Tylko dwie wsie leżące na terenie gminy można uznać za duże: Dubeninki (743 mieszkańców) oraz trochę większe od nich Żytkiejmy (908 mieszkańców).

Tab.2. Struktura wielkości wsi w gminie Dubeninki w 2003.

Liczba mieszkańców	Liczba wsi
1-20	11
21-50	16
51-100	7
101-200	5
>200	2
RAZEM	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie spisu ludności z maja 2003 (Urząd Gminy w Dubeninkach).

Łącznie na terenie gminy znajduje się 41 wsi, które zgrupowane są w 21 sołectwach (tab.6.). Najbardziej zaludnionym sołectwem jest sołectwo Żytkiejmy, w którym gęstość zaludnienia osiąga wartość 130 os/km². Z pozostałych obszarów gminy wysoce zaludniona jest część środkowa - sołectwa Dubeninki, Linowo, Kiepojcie (gęstość z przedziału 41-60 os/km²), w następnej kolejności pozostałe sołectwa tej części gminy oraz sołectwo Kiekskiejmy i Budwiecie (gęstości 21-40 os/km²). Najmniej zaludnione obszary leżą w granicach sołectwa Czarne (południowo-zachodni kraniec gminy), Lenkupie (północno-wschodni kraniec gminy) oraz Stańczyki i Maciejowięta (część południowa), w których zaludnienie nie przekracza 10 os/km². Z analizy tej wynika, że obszary leżące blisko drogi głównej są bardziej zaludnione niż obszary leżące na peryferiach, cechujące się słabą dostępnością komunikacyjną.

Tab.3. Charakterystyka sołectw gminy Dubeninki w 2003.

Sołectwo	Przynależne wsie	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
Będziszewo	Będziszewo	218,75	44	20
Białe Jezioroki	Białe Jezioroki	301,11	47	16
Błakąły	Błakąły	210,32	79	38
Błędziszki	Błędziszki	139,26	31	22
Budwiecie*	Budwiecie, Boczki, Markowo, Meszno	3286,48	120	4
Cisówek	Cisówek	180,54	34	19
Czarne	Czarne, Marlinowo	1447,11	51	4
Dubeninki	Dubeninki, Łoje, Bludzie Małe, Bludzie Wielkie	1619,86	941	58
Kiekskiejmy	Kiekskiejmy, Łysogóra, Wobały	777,55	186	24
Kiepojcie	Kiepojcie, Barcie	194,33	89	46
Lenkupie	Lenkupie, Przesławki, Żerdziny	932,59	92	10
Linowo	Linowo	153,71	65	42
Maciejowięta	Maciejowięta, Wysoki Garb	725,37	34	5
Pluszkiejmy	Pluszkiejmy, Kociołki, Ostrowo	1145,42	175	15
Przerośl Gołdapska	Przerośl Gołdapska, Tuniszki	544,51	114	21
Rogajny	Rogajny, Zawiszyn	1196,63	178	15
Skajzgiry**	Skajzgiry, Degucie, Poblędzie, Rakówek, Kramnik	1398,63	200	14
Stańczyki	Stańczyki	356,21	36	10
Żabojady	Żabojady	143,64	43	30
Żytkiejmy***	Żytkiejmy	5541,22	908	16

* do powierzchni sołectwa zostały doliczone znaczne powierzchnie obrębów leśnych (uwzględniając tylko obręby wsi - powierzchnia sołectwa wynosi ok. 400 ha, co daje gęstość zaludnienia 30 os/km²);

** w marcu 2003 z sołectwa Skajzgiry wyodrębnione zostało sołectwo Degucie (obejmujące obręb wsi Degucie);

***do powierzchni sołectwa został wliczony obręb leśny Żytkiejmy (uwzględniając tylko obręb wsi, powierzchnia sołectwa wynosi ok. 700 ha, co daje gęstość zaludnienia 130 os/km²).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dubeninki.

2.3.3. Gospodarka gminy.

Podstawowe formy gospodarowania na terenie gminy mieszczą się w I sektorze - stanowi je przede wszystkim rolnictwo i leśnictwo. To właśnie one decydują o charakterze krajobrazowym gminy. Z innych działów gospodarki rozwinięty jest na poziomie odpowiadającym jego popytowi sektor handlowy, w mniejszym stopniu usługowy. Pozostałe formy działalności rozwinięte są na niewielką skalę.

2.3.4. Rolnictwo i leśnictwo.

Gmina Dubeninki jest typowym obszarem rolniczo-leśnym, na którym do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcja roślinna, zwierzęca oraz leśnictwo. Ponad 50% obszaru gminy stanowią użytki rolne, spośród których połowę zajmują grunty orne, a pozostałą część pastwiska i łąki. Należy zwrócić uwagę na znaczny udział gruntów leśnych, których obecność determinuje rozwój gospodarczy tego obszaru. Struktura użytkowania ziemi w gminie Dubeninki przedstawia się następująco:

- użytki rolne		50,3 %
W tym grunty orne	50,6 %	
pastwiska	31,4 %	
łąki	18,0 %	
sady	0,04 %	
- lasy		39,2 %
- wody		2,6 %
- pozostałe grunty i nieużytki		7,9 %

W strukturze własności dominującą rolę odgrywają Lasy Państwowe (42,7% gruntów), 34,5% gruntów zajęte jest przez indywidualne gospodarstwa rolne, natomiast

17,6% należy do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (Studium., 1998).

2.3.5. Inne formy działalności gospodarczej.

Z wyjątkiem zakładu „Płomyk” w Żytkiejmach produkującego znicze, na obszarze gminy nie rozwinęła się działalność przemysłowa. Natomiast dość dobrze funkcjonuje sektor handlowo-usługowy. Handel rozwinął się przede wszystkim w Dubeninkach i Żytkiejmach (sprzedaż artykułów spożywczych, przemysłowych, odzieżowych, produktów rolniczych, opału). Poza tym punkty handlowe znajdują się w Wobałach, Błakąłach, Deguciach, Rogajnach, Stańczykach i Kiekskiejmach (Rejestr podmiotów gospodarczych w gminie Dubeninki, 1950-2003). Usługi noclegowo-gastronomiczne realizowane są w Dubeninkach, Stańczykach i Żytkiejmach. Spośród pozostałych usług dominującą rolę odgrywają usługi leśne.

3. AKTUALNY STAN GOSPODARKI ODPADAMI.

Wzorem Wojewódzkiego i Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami, dla potrzeb konstrukcyjnych niniejszego dokumentu dokonano podziału odpadów na dwie zasadnicze grupy:

1.Odpady powstające w sektorze komunalnym; odpady komunalne, opakowaniowe, komunalne osady ściekowe.

2.Odpady powstające w sektorze gospodarczym: odpady przemysłowe, odpady z jednostek służby zdrowia i weterynaryjne

3.1. Odpady komunalne.

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy o odpadach, odpady komunalne - to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tak więc odpady komunalne powstają w:

- gospodarstwach domowych,
- obiektach infrastruktury takich jak: handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne, obiekty działalności gospodarczej i wytwórczej.

Zgodnie z Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami na terenie Gminy Dubeninki ilość wytwarzanych odpadów komunalnych według strumieni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. Nr 4 Ilość wytworzonych odpadów w 2002 r.

Lp.	Strumienie odpadów komunalnych	Mg/rok
1	Odpady organiczne ulegające biodegradacji	162
2	Odpady zielone	21
3	Opakowanie z papieru i tektury	82
4	Papier i tektura (nieopakowaniowe)	56
5	Opakowania wielomateriałowe	9
6	Opakowania z tworzyw sztucznych	32
7	Tworzywa sztuczne	99
8	Tekstylia	24
9	Opakowania ze szkła	67
10	Szkło (nieopakowaniowe)	4
11	Opakowania z blachy stalowej	9
12	Opakowania z aluminium	2
13	Metale	25
14	Odpady mineralne	39
15	Drobna frakcja popiołowa	123
16	Odpady wielkogabarytowe	49
17	Odpady budowlane	113
18	Odpady niebezpieczne	7
Razem		923

Najwięcej odpadów z tego sektora powstaje w gospodarstwach domowych, co przedstawiono w tab. 5.

Tab. Nr 5 Ilość odpadów z gospodarstw domowych.

Lp.	Odpady z gospodarstw domowych	Mg/rok
1	Odpady organiczne pochodzenia roślinnego	128
2	Odpady organiczne pochodzenia zwierzęcego	8
3	Inne odpady organiczne	11
4	Papier i tektura	90
5	Tworzywa sztuczne	76
6	Materiały tekstylne	20
7	Szkło	45
8	Metale	22
9	Odpady mineralne	42
10	Drobna frakcja (poniżej 10 mm)	118
Razem		560

3.2 Charakterystyka powstających odpadów.

Ilości poszczególnych składników w odpadach komunalnych zależą od: regionu kraju, charakteru miejscowości, rodzaju budynków mieszkalnych, ich wyposażenia w instalacje ogrzewania i gazu, typu zabudowy oraz stopnia zamożności mieszkańców. Na terenie gminy przeważa zabudowa wiejska zagrodowa zwarta w obrębie większych miejscowości, wzdłuż dróg oraz rozproszona (pojedyncze zabudowania) poza obrębem wsi. Dominuje ogrzewanie węglowe (paleniska domowe - piece kaflowe). Razem z paliwem węglowym lub drzewnym spalane są często odpady tj.: papier, opakowania kartonowe i inne odpady palne.

Na rozpatrywanym terenie nie wykonywano analiz ilościowych i jakościowych składu powstających odpadów. Można jednak, metodą analogii, opierając się na wynikach badań odpadów dla gmin o podobnym charakterze, określić ich przybliżony średni skład morfologiczny.

Tabela Nr 6 Orientacyjny skład odpadów komunalnych z terenu gminy

Skład odpadów	Zawartość procentowa [%]
Odpady organiczne	21,2
Metale	4,0
Papier + Tektura	16

Tworzywa sztuczne	13,3
Materiały tekstylne	3,5
Szkło	8,0
Pozostałe nieorganiczne + frakcja 0 - 10 m	29,0
Odpady wielkogabarytowe	5,0
Odpady niebezpieczne	1,0

Powyższa tabela nie ujmuje odpadów gabarytowych i niebezpiecznych.

Wysoka zawartość frakcji mineralnej oraz niewielka ilość składników organicznych ulegających procesom przemian biochemicznych powoduje, że odpady tego typu nie nadają się do kompostowania, jak również do spalania. Odpady takie, w porównaniu do odpadów z dużych miast, stanowią znacznie mniejsze zagrożenie. Wymywalność substancji szkodliwych jest stosunkowo niewielka, a w procesie składowania na składowisku nie wydzielają się większe ilości metanu oraz innych gazów szkodliwych dla środowiska.

Przedstawiona charakterystyka wskazuje, iż aktualnie podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów powstających na terenie gminy jest ich składowanie.

Należy mieć na uwadze, że większość mieszkańców gminy nie jest obecnie objęta regularną obsługą wywozową, a odpady są usuwane przez ludność najczęściej we własnym zakresie (tzn. częściowo spalane, pozostałe głównie niepalne i wielkogabarytowe są wywożone w miejsca zwyczajowego gromadzenia odpadów).

Charakterystyka odpadów powstających na w Gminie Dubeninki:

Odpady ulegające biodegradacji - są to odpady spożywcze pochodzenia głównie roślinnego. W zabudowie wielorodzinnej omawianej gminy udział tej grupy w składzie odpadów stanowi około 20-25 %. Mieszkańcy tej zabudowy nie mają zwykle możliwości wykorzystania tego rodzaju odpadów. Są one gromadzone wraz z innymi odpadami stałymi i kierowane na składowiska odpadów.

W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na rozpatrywanym obszarze odpady organiczne wykorzystywane są częściowo jako karma dla zwierząt lub kompostowane w kompostownikach przydomowych i używane następnie jako nawóz np. w ogrodach. Stąd udział tej grupy w składzie odpadów zmniejsza się do około 15 %.

Odpady biologiczne są podatne na procesy fermentacji tlenowej. Na omawianym terenie, zwłaszcza, z uwagi na jego rolniczy charakter zalecane jest kompostowanie tych odpadów zarówno w kompostownikach przydomowych, jak również przy zastosowaniu kompostowni płytowych.

Odpady mineralne - na analizowanym terenie grupę tą stanowi głównie popiół z ogrzewania piecowego, ponadto stłuczka ceramiczna, drobne frakcje odpadów, pył, piasek oraz gruz budowlany. Według danych z badań, ilość tego typu odpadów dochodzi do 30 - 40 % masy w odpadach pochodzących z budynków ogrzewanych indywidualnie paliwem stałym i do 10 - 15 % w odpadach z budynków zaopatrywanych w ciepło centralnie. Aktualnie dla omawianego obszaru udział tej grupy szacuje się średnio na około 30 %. Przyczyną jest dominujące ogrzewanie paliwem węglowym. Przy racjonalnej gospodarce odpadami odpady mineralne powinny być zagospodarowywane lokalnie przy ulepszaniu dróg gruntowych.

Odpady podatne na procesy segregacji. Surowce wtórne tj.: makulatura, szkło, tworzywa sztuczne, metale stanowią materiały handlowe. Ilość tej grupy odpadów systematycznie rośnie z wyjątkiem złomu stali, który stanowi najłatwiejszy surowiec możliwy do pozyskania w procesie segregacji, a następnie do sprzedaży. Również na metale kolorowe istnieje znaczny popyt na rynku skupu surowców wtórnych. Ilość odpadów papierowych, kartonowych i tekturowych zdeterminowana jest na analizowanym obszarze istniejącym systemem ogrzewnictwa. Odpady te są obecnie w znacznym stopniu wykorzystywane jako paliwo (w paleniskach domowych – piecach węglowych). Tekstyliami – są możliwe do zagospodarowania (podobnie jak pozostałe surowce wtórne) tylko w postaci czystej (materiał jednorodny, bez zanieczyszczeń). Dla analizowanego terenu wskazana byłaby zbiórka akcyjna tekstyliów (2-3 razy w roku np. odzieży używanej - na cele charytatywne). Z tworzyw sztucznych najpraktyczniejsze do zagospodarowania są opakowania z tworzyw termoplastycznych tj.: opakowania z PET (politereftalan etylenu), wyroby kształtowe z PP (polipropylen) i PE (polietylen). Natomiast cienkie woreczki foliowe (np. rozdawane w sklepach do zakupionych produktów) są praktycznie nie do wykorzystania. Podobnie trudne do wykorzystania są wyroby z PCV /polichlorku winylu/ (np. winyleum, płytki PCV itp.). Szkło jest odpadem nieaktywnym, obojętnym dla środowiska (główny składnik – dwutlenek krzemu). Jednak jego odzysk i zawrócenie ponownie do procesu produkcji wpływa na zmniejszenie zapotrzebowania surowców (m.in. piasku szklarskiego, sody, mączki wapiennej) oraz obniżenie emisji gazów: dwutlenku siarki, tlenków azotu, dwutlenku węgla, chloru i fluoru.

Udział odpadów użytecznych dla gminy Dubeninki kształtuje się szacunkowo na poziomie około 30 %, stąd głównym kierunkiem postępowania z nimi powinna być selektywna zbiórka i recykling. Zawrócenie do procesów produkcji surowców wtórnych (ze zbiórki selektywnej, po ich obróbce i uzdatnieniu) przyczyni się do oszczędności miejsca na lokalnych składowiskach odpadów. Ponadto wpłynie na zmniejszenie zużycia surowców pierwotnych w procesach produkcji oraz obniżenie emisji zanieczyszczeń (gazów, pyłów, ścieków).

Odpady wielkogabarytowe - zużyte wyposażenie mieszkań, urządzeń kuchennych, łazienkowych, sprzęt elektroniczny, meble itp. W ostatnich latach zauważa się wyraźny wzrost ich ilości, również na rozpatrywanym obszarze. Społeczeństwo pozbywa się starych mebli, zużytego sprzętu gospodarstwa domowego (łódzki, pralki, kuchnie gazowe), urządzeń łazienkowych oraz zużytego sprzętu elektronicznego (RTV, komputery). Przy okazji wymiany na nowy pojawiają się również opakowania przestrzenne. Z odpadów wielkogabarytowych najbardziej problemowymi są urządzenia chłodnicze, z których przed demontażem i przerobem powinny być odciągane środki chłodnicze (freon) i olej sprężarkowy. Dla gminy udział ww. odpadów szacuje się na około 3 - 5 % masy odpadów komunalnych.

Problem zagospodarowania omawianej grupy odpadów ze względów ekonomicznych powinien być

rozwiązany w skali co najmniej całego powiatu lub kilku powiatów.

Odpady z oczyszczania ścieków komunalnych - zgodnie z ustawą o odpadach zagospodarowanie tych odpadów jest obowiązkiem ich wytwórcy - pozostaje zatem w gestii administratora oczyszczalni. Osady ściekowe muszą być prawidłowo unieszkodliwiane celem: zmniejszenia zagniwalności (stabilizacja osadu), wyeliminowania organizmów chorobotwórczych (higienizacja osadu) oraz zmniejszenia ich objętości i masy (odwadnianie, suszenie i/lub spalanie). Podstawową zasadą gospodarki osadem jest zmniejszenie jego objętości. Zagęszczanie zmniejsza jego objętość około 4-krotnie, a odwadnianie i suszenie około 10-krotnie.

Wykorzystywanie osadów ściekowych do rekultywacji gruntów na potrzeby rolnicze i nierolnicze, stosowanie ich w rolnictwie, wprowadzanie na powierzchnie narażone na erozję, stosowanie do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu oraz kompostowanie osadów ściekowych - odbywa się na podstawie rozporządzenia MOŚZNiL z dnia 11 sierpnia 1999 r. w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione przy wykorzystywaniu osadów ściekowych na cele nieprzemysłowe (Dz. U. Nr 72, poz. 813).

Odpady z terenów otwartych - dla analizowanego tereny udział ww. odpadów szacuje się na około 5 % masy odpadów komunalnych.

Odpady niebezpieczne - do grupy tej należą odpady zawierające w swoim składzie substancje: toksyczne, palne, wybuchowe itd. Z ww. odpadów na omawianym obszarze występują: zużyte baterie, akumulatory, odpady zawierające rtęć (lampy rtęciowe, termometry), pozostałości oraz opakowania po farbach i lakierach, rozpuszczalniki organiczne (w tym chlorowcoorganiczne), środki czyszczące, środki ochrony roślin (pestycydy) oraz opakowania po nich, środki do konserwacji i ochrony drewna oraz opakowania po nich, zbiorniki po aerozolah, pozostałości domowych środków do dezynfekcji i dezynsekcji, odpady zawierające oleje, odczynniki chemiczne, częściowo wykorzystane leki, materiały budowlane zawierające azbest (np. eternit), odpady wielkogabarytowe przede wszystkim agregaty chłodnicze (lodówki), w których znajdują się freony; wraki samochodowe, w których znajdują się oleje czy płyny hamulcowe.

Według danych Instytutu Gospodarki Odpadami w Katowicach ilość składników niebezpiecznych w odpadach komunalnych z rejonów wiejskich, a więc również na analizowanym terenie - stanowi: 0,3 - 0,5 % ogólnej masy odpadów, a wskaźnik wytwarzania odpadów niebezpiecznych wynosi: 0,3 - 0,7 kg / M rok.

Odpady te nie powinny trafiać do strumienia odpadów komunalnych. Zaleca się ich selektywną zbiórkę i odbiór od mieszkańców, następnie przechowywanie w kontenerze KE-7, do czasu uzyskania partii wysyłkowej. Docelowo kierować je należy do unieszkodliwienia w zakładach specjalistycznych posiadających odpowiednie zezwolenia.

Odpady zawierające środki ochrony roślin - przeterminowane chemikalia, skażona ziemia, opakowania po środkach ochrony roślin. Na analizowanym obszarze z uwagi na jego rolniczy charakter, udział ww. grupy w odpadach niebezpiecznych jest znaczny.

Pestycydy należą do substancji trujących, a opakowania po nich podlegają przepisom art. 14-17 Ustawy z dnia 11 maja 2001 o opakowaniach i odpadach opakowaniowych. (Dz. U. Nr 63, poz. ze zmianami). Zgodnie z ww. przepisami użytkownicy substancji trujących są zobowiązani do zwrotu opakowań po tych

substancjach producentowi, sprzedawcy lub importerowi. Jednocześnie producenci, sprzedawcy i importerzy zobowiązani są odbierać opakowania po tych substancjach. Obowiązek zwrotu i odbioru dotyczy również opakowań po substancjach trujących przeterminowanych, w uszkodzonych opakowaniach oraz nie nadających się do dalszego użytku. Producenci, sprzedawcy i importerzy substancji trujących mogą zlecić obowiązek odbioru opakowań po tych substancjach - odbiorcy odpadów niebezpiecznych.

Zużyte świetlówki, lampy rtęciowe lub rtęciowo-sodowe - ze względu na zawarte w nich pary rtęci - kwalifikowane są do odpadów niebezpiecznych. Wymagają one szczególnego zabezpieczenia w okresie ich czasowego składowania. Całe nieuszkodzone lampy należy pakować w worki polietylenowe. Po zawiązaniu worki umieszczać w szczelnych pojemnikach.

Oleje przepracowane z warsztatów samochodowych i z autoszrotów - są to mieszaniny węglowodorów z dodatkiem niewielkich ilości takich komponentów jak: detergenty, inhibitory utleniania, korozji i zużycia, modyfikatory lepkości, środki przeciwpienne, przeciwzatarciowe i inne.

Zużyte akumulatory ołowiowe z elektrolitem - z uwagi na zawartość kwasu oraz ołowiu i jego związków zaliczane są do odpadów niebezpiecznych. Ołów metaliczny i pasta ołowiowa stanowią odpowiednio 34 i 39 % masy, a kwas siarkowy około 11 %. Pozostałe składniki to: ebonit, polipropylen PP, szkło, stal. Zgodnie z ustawą o opakowaniach akumulatory podlegają kaucjowaniu.

Zużyte źródła prądu z gospodarstw domowych - ze względu na specyfikę ich utylizacji i możliwości sortowania, wyróżnia się baterie: miniaturowe, średniej wielkości i o względnie wysokich gabarytach (powyżej 63 mm).

Opakowania po produktach naftowych - kierowane są do strumienia odpadów komunalnych. Problem zbiórki opakowań z tworzyw sztucznych po produktach naftowych (m.in. oleje, smary, płyny typu Borygo) nie jest rozwiązany.

Odpady zawierające azbest występują w odpadach remontowych, szczególnie pochodzących ze starych budynków (materiały izolacyjne, rury i płyty azbestocementowe, eternit itp.). Azbest i wytworzone z niego materiały budowlane stanowią odpady niebezpieczne i wymagają specjalnych metod postępowania, a następnie unieszkodliwienia. Postępowanie w tym zakresie reguluje rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).

3.3 Unieszkodliwianie odpadów.

Na terenie gminy Dubeninki nie istnieją rozwiązania systemowe, zapewniające prawidłowe postępowanie z odpadami komunalnymi. Wytwarzane w gospodarstwach rolniczych odpady są obecnie częściowo spalane w piecach węglowych - paleniskach domowych (odpady drewniane, papierowe i inne), bioodpady (odpady artykułów spożywczych, części roślinne itp.) są wykorzystywane jako karma dla zwierząt lub kompostowane we własnym zakresie i użytkowane do użytkowania gleby w ogrodach lub na polach. Pozostałe odpady nie nadające się do spożytkowania w ww. sposób (m.in. zużyty sprzęt AGD, odpady wielkogabarytowe, opakowania po lekach, środkach chemicznych, pestycydach, tworzywa sztuczne) są najczęściej wywożone transportem własnym - zarówno na

zalegalizowane składowiska gminne, jak również na tzw. „dzikie” wysypiska.

Usuwaniami odpadów komunalnych z terenu gminy Dubeninki zajmują się:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Gołdap,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Dubeninkach,
- Gmina z budynków komunalnych.

Odpady komunalne z obiektów użyteczności publicznej usuwane są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp.z o.o. w Gołdapi, natomiast ze Spółdzielni Mieszkaniowej usuwane są we własnym zakresie własnymi siłami i sprzętem Spółdzielni. Gmina natomiast usuwa odpady z mieszkań komunalnych własnym ciągnikiem z przyczepką.

Tabela 7 Odpady stałe wywiezione z terenu gminy w ciągu 2002 roku.

Wyszczególnienie	Odpady stałe	
	Ogółem	
	m ³	tony
Wysypisko Bludzie	1200	59,2
Wysypisko Żytkiejmy	720	36,2
Razem	1920	95,4

Dość trudno jest oszacować ilość odpadów deponowanych na składowiskach, gdyż Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej część odpadów wywozi na składowisko do Gołdapi. Ponadto podmioty posiadające zezwolenie na wywóz odpadów nie składają do gminy informacji z ilości usuniętych i zdeponowanych odpadów.

Stałym wywozem odpadów objęci są mieszkańcy wolnostojących domków jednorodzinnych lub gospodarstw rolnych w msc. Dubeninki i Żytkiejmy a także mieszkańcy bloków tych miejscowości oraz mieszkańcy zwartej zabudowy domków po PGR-ach w msc. Łoje, Degucie, Wobały i Rogajny. Z ogólnej ilości gospodarstw domowych 946 - około 300 gospodarstw jest objętych stałym wywozem.

3.4 Stan gminnych składowisk odpadów.

Składowisko w Żytkiejmach.

Wysypisko odpadów stałych w msc. Żytkiejmy zostało wybudowane w 1994 r. na mocy decyzji pozwolenia budowlanego z dnia 25 maja 1994 r. Nr. OA.7351-1a/0/94 wydanej przez Kierownika Urzędu Rejonowego w Gołdapi. Wysypisko zlokalizowane jest po lewej stronie drogi łączącej Żytkiejmy z Wiżajnami w odległości 799 m od Żytkiejm, w miejscu starego wyrobiska poźwirowego. Powierzchnia wysypiska wynosi 0,2 ha o pojemności 8000m³. Z uwagi na korzystne warunki topograficzne i hydrogeologiczne nie przewidziano instalacji drenażu odwadniającego. Woda opadowa i roztopowa gromadzi się w obniżeniach i generalnie infiltrowuje w głąb. Woda gruntowa może wystąpić na poziomie ok. 6 m poniżej dna wyrobiska, Dno wyrobiska uszczelniono warstwą gliny.

Składowisko w Dubeninkach.

Tabela Nr 8.Stan nagromadzenia odpadów.

Składowisko	Powierzchnia w{ha}	Ilość odpadów nagromadzonych {tys. m ³ }	Pojemność do wykorzystania {tys. m ³ }	przewid. okres zamknięcia
Bludzie	0,35	9,6	20,4	2009
Żytkiejmy	0,20	10,5	4,5	2009
Razem	9,55	20,1	24,9	

4. PROGNOZY ZMIAN.

Oszacowanie ilości odpadów i ich charakterystyki na najbliższe lata.

Ilość odpadów powstających na analizowanym terenie określono w niniejszym opracowaniu na podstawie liczby ludności i wskaźników nagromadzenia stałych odpadów komunalnych.

Ilość nagromadzonych odpadów obliczono wg wzoru:

$Vr = L * W$ [m³/rok], gdzie:

Vr - nagromadzenie odpadów w ciągu roku [m³/rok],

L - przewidywana liczba mieszkańców w danym roku,

W - przewidywany wskaźnik nagromadzenia odpadów w danym roku.

Prognozę ilości wytwarzanych odpadów do 2020 roku szacuje się w oparciu o:

- przewidywaną zmianę zaludnienia gmin,
- przewidywane tempo wzrostu jednostkowego spożycia i dochodów ludności oraz analizę trendów zmian składu grupowego odpadów.

Ze szczegółowej analizy stanu istniejącego i perspektyw rozwojowych gminy do 2010 r. - 95%

Tabela Nr 9 Planowana gospodarka odpadami komunalnymi {Mg/rok}.

Odpady	2006 r.	2010 r.	2014 r.
Ilość wytworzonych	721	709	690
Ilość zebrana selektywnie	95	174	259
Ilość składowana na składowiskach	627	534	431

Tabela Nr 10 Planowana gospodarka odpadami opakowaniowymi (z papieru i tektury, tworzyw sztucznych, szkła, metali, wielomateriałowych) w strumieniu odpadów komunalnych w gminie Dubeninki w latach 2004-2010 {Mg/rok}.

Odpady	2003 r.	2006 r.	2010 r.
Ilość wytworzonych	163	161	158
Ilość do zebrania selektywnego	39	58	83

Tabela Nr 11 Planowana gospodarka odpadami opakowaniowymi z materiałów naturalnych w strumieniu odpadów komunalnych w gminie Dubeninki w latach 2003-2010 { Mg/rok}.

Odpady	2003 r.	2006 r.	2010 r.
Ilość wytworzonych	29	30	33
Ilość do zebrania selektywnego	2	4	7

Tabela Nr 12 Planowana gospodarka odpadami opakowaniowymi z tworzyw sztucznych w strumieniu odpadów komunalnych w gminie Dubeninki w latach 2003-2010 {Mg/rok}.

Odpady	2003 r.	2006 r.	2010 r.
Ilość wytworzonych	26	30	25
Ilość do zebrania selektywnego	3	6	7

Tabela Nr 13 Planowana gospodarka odpadami opakowaniowymi ze szkła w strumieniu odpadów komunalnych w gminie Dubeninki w latach 2004-2010 {Mg/rok}.

Odpady	2004 r.	2006 r.	2010 r.
Ilość wytworzonych	54	53	53
Ilość do zebrania selektywnego	9	19	32

Tabela Nr 14 Planowana gospodarka odpadami opakowaniowymi ze stali w strumieniu odpadów komunalnych w gminie Dubeninki w latach 2004-2010 {Mg/rok}.

Odpady	2004 r.	2006 r.	2010 r.
Ilość wytworzonych	7	7	7
Ilość do zebrania selektywnego	1	3	4

Wiadomo już, że zaplanowana ilość odpadów do zebrania selektywnego na 2004 r. nie zostanie osiągnięta z wyjątkiem opakowań z aluminium i ze stali. Popyt na złom i metale kolorowe załatwia problem tych odpadów.

mieszkańców gmin zostanie objętych zorganizowanym systemem wywozu odpadów. W oparciu o wyniki dotychczasowych badań oraz przewidywane zmiany w składzie odpadów wskutek zmniejszania się ilości zużła, popiołu oraz wzrostu ilości opakowań, jak również mniejszego udziału odpadów spożywczych przewiduje się, że od roku 2005, średni wskaźnik wagowy nagromadzenia będzie miał tendencję do stabilizacji, natomiast będzie rósł systematycznie wskaźnik objętościowy.

Planowaną gospodarkę odpadami komunalnymi w gminie Dubeninki przedstawiono w poniższych tabelach na podstawie Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami.

5. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.

Głównym celem sformułowanym w KPGO i przyjętym w PPGO oraz obowiązującym w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami jest:

Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie zgodnego z normami europejskimi systemu ich odzysku i unieszkodliwiania.

Ochrona środowiska przed odpadami powinna być traktowana jako priorytetowe zadanie, ponieważ odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich elementów środowiska. Podany powyżej cel ekologiczny do 2015 roku jest zgodny z celem nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w odniesieniu do gospodarki odpadami (zapobieganie powstawaniu odpadów, odzysk surowców i ponowne wykorzystanie odpadów, bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych). Tak określony cel główny zawiera cele szczegółowe: do 2006 roku, do 2010 roku i do 2015 roku, których osiągnięcie warunkuje realizację opracowanych na poziomie kraju, województwa powiatu i gminy Planów.

Cele szczegółowe do 2006 roku:

1. Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców.
2. Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 80% wytworzonych odpadów komunalnych.
3. Skierowanie w roku 2006 na składowiska do 73% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji .
4. Osiągnięcie w roku 2006 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:

- opakowania z papieru i tektury:	45%,
- opakowania ze szkła:	35%,
- opakowania z tworzyw sztucznych:	22%,
- opakowania metalowe:	35%,
- opakowania wielomateriałowe:	20%,
- odpady wielkogabarytowe:	26%,
- odpady budowlane:	20%,
- odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych):	22%,

Cele szczegółowe do 2010 roku:

1. Objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych.
2. Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 67% wszystkich odpadów komunalnych.
3. Skierowanie w roku 2010 na składowiska nie więcej niż 50% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
4. Osiągnięcie w roku 2010 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:

- opakowania z papieru i tektury:	50%,
- opakowania ze szkła:	65%,
- opakowania z tworzyw sztucznych:	30%,
- opakowania metalowe:	50%,
- opakowania wielomateriałowe:	30%,
- odpady wielkogabarytowe:	50%,
- odpady budowlane:	40%,
- odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych):	50%.

Dla osiągnięcia założonych celów szczegółowych konieczne jest podjęcie następujących kierunków działań:

1. Wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie gminnym.
2. Redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników biodegradowalnych.
3. Wdrażanie systemu eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, ich zbiórki i unieszkodliwiania.
4. Modernizacja składowisk odpadów komunalnych, które nie spełniają wymogów ochrony środowiska, a są konieczne do realizacji gospodarki odpadami na terenie gminy. Zgodnie z Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami składowiska gminne w msc. Bludzie i Żytkiejmy mogą funkcjonować do 2009.

Tab. 15 Redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników biodegradowalnych.

Odpady	2006 r.	2010 r.	2013 r.
Całkowita ilość wytworzonych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	373	410	463
Ilość kompostowanych odpadów	8	12	20
Ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi odpadów z opakowań i papieru	50	68	91
Dodatkowy konieczny odzysk i unieszkodliwianie (poza składowaniem odpadów komunalnych ulegających biodegradacji)	42	126	216
Dopuszczalne składowanie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	274	206	135

Do tych założeń należy zastosować korektę: odpady organiczne na obszarach wiejskich są zagospodarowywane we własnym zakresie; jako karma dla zwierząt lub kompostowane na przymach. W związku

z tym zakładane ilości do składowania z pewnością będą mniejsze ok. 50%. W tej grupie odpadów zakładany odzysk na pewno zostanie osiągnięty.

5.1. Plan działań w gospodarce odpadami komunalnymi.

Założenia.

Przy opracowywaniu planu działań w sferze gospodarki odpadami komunalnymi z terenu gminy Dubeninki kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami;

1. Docelowym rozwiązaniem jest skupienie gmin z terenu powiatu wokół Powiatowego Zakładu Gospodarki Odpadami) wyposażonego w linie do segregacji odpadów lub tylko w urządzenia do doczyszczania surowców wtórnych ze zbiórki selektywnej, urządzenia do konfekcjonowania surowców, tymczasowe pomieszczenia do magazynowania odpadów niebezpiecznych. O przyjętej technologii decydować będą inwestorzy. Kompostownia odpadów zielonych ma być zlokalizowana w msc. Kośmidry.

2. Na obszarze gminy odbywać się będzie zbiórka segregacyjna.

3. Na terenach wiejskich z zabudową jednorodzinną preferowane będzie kompostowanie odpadów organicznych we własnym zakresie.

4. Zaproponowana lokalizacja PZGO jest zgodna z zasadą „bliskości” wyrażoną w ustawie o odpadach z dnia 27 kwietnia o odpadach.

5. Założono że z gminy Dubeninki odpady wysegregowane będą kierowane do PZGO, natomiast pozostałe odpady będą deponowane na gminnych składowiskach do czasu ich zamknięcia. Po zamknięciu składowisk w Budziach i Żytkiejmach zmieszane odpady komunalne kierowane będą na najbliższe funkcjonujące składowisko.

6. Zakłada się, że w dalszym ciągu część odpadów powstających w gospodarstwach domowych może być wykorzystane energetycznie, dzięki czemu wydłużony zostanie okres eksploatacji istniejących składowisk.

7. Zebrane selektywnie odpady komunalne (odpady organiczne, surowce wtórne) poddawane będą w pierwszej kolejności procesowi odzysku (materiałów lub energii).

8. Stworzenie Gminnych Punktów Selektywnego Gromadzenia Odpadów w msc. Żytkiejmy i Dubeninki.

Zarówno system zbiórki opakowaniowych surowców wtórnych, jak i system odbioru odpadów niebezpiecznych od mieszkańców będą uzupełnieniem systemów postępowania z odpadami opakowaniowymi i niebezpiecznymi, wynikających z:

- Ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 r. (Dz. U. 2001.63.638);
- Ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r. (Dz. U. 2001.63.639).

5.2. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.

Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów jest priorytetem w polityce gospodarki odpadami. W celu zachęty mieszkańców do redukcji ilości

produkowanych odpadów stosować należy następujące działania:

1. Edukacja społeczna:

- w systemie nauczania, począwszy od zajęć w szkołach podstawowych, gimnazjów poprzez ponadgimnazjalne do wyższych,
- za pomocą środków masowego przekazu (lokalna prasa, radio i telewizja kablowa),
- za pomocą rozpowszechnianych ulotek, akcji plakatowej itp.

Działania powinny mieć charakter informacyjno-edukacyjny. Poza przekazywaniem treści edukacyjnych (np. jak zmniejszyć ilość odpadów) należy informować np. o ilości zebranych odpadów niebezpiecznych, miejscach i sposobach zbiórki selektywnej odpadów, terminach odbioru, oznaczenia umieszczanych na opakowaniach.

W ramach prowadzonej edukacji należy np. zachęcać mieszkańców do kupowania towarów w opakowaniach wielokrotnego użytku oraz w opakowaniach biodegradowalnych, rezygnacji z przedmiotów jednorazowego użytku, wykorzystywania mniej toksycznych produktów (np. farb i lakierów) itp.

2. Kompostowanie przydomowe frakcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji na obszarach z zabudową jednorodzinną i zagrodową.

5.3. Zbiórka i transport odpadów.

Gromadzenie odpadów w miejscu powstawania stanowi pierwsze ogniwo systemu ich usuwania i unieszkodliwiania. Usuwanie odpadów z mieszkań oraz sposób ich przechowywania na terenie nieruchomości mają znaczący wpływ na czystość i stan sanitarny w osiedlach, a tym samym na poziom bytowania mieszkańców. Gromadzenie odpadów powinno stanowić etap krótkotrwały i przejściowy. Odpady gromadzi się w różnego rodzaju zbiornikach przenośnych, przetaczanych lub przesypanych oraz w workach foliowych. Stosowanie zbiorników stałych ze względów sanitarnych oraz technicznych jest niedopuszczalne.

Zbiórka selektywna odpadów powinna się odbywać się na terenie gminy Dubeninki systemem „u źródła”. Jest to najskuteczniejsza, a zarazem najtrudniejsza forma selektywnej zbiórki odpadów tj. indywidualna zbiórka na każdej posesji. Zaletą tej formy jest otrzymanie czystych, jednorodnych odpadów, natomiast wadą - duża liczba zbiorników lub worków foliowych i rozbudowany system transportu. Przekazujący wysegregowane odpady nie jest osobą anonimową, w przypadku pojemników ustawionych w miejscach ogólnie dostępnych wrzucane są różne odpady. Odpady Selekcyjna „u źródła” jest formą elastyczną, umożliwiającą stopniowe dochodzenie do coraz bardziej precyzyjnego selekcionowania.

Uwaga! Należy zbierać selektywnie te odpady, na które będzie zbyt.

Najpierw więc musi być ostateczny odbiorca -firma zainteresowana odbiorem wyselekcjonowanych odpadów lub producent wyrobów z surowców wtórnych. Na dzień dzisiejszy nie ma problemów ze zbiciem złomu, metali kolorowych, makulatury i tworzyw sztucznych. Większy problem jest ze szkłem.

Dla gminy proponuje się mieszany system (workowo-gniazdowy) zbiórki selektywnej odpadów komunalnych:

1. System workowy stosuje się do zabudowy jednorodzinnej.

Zaleca się specjalne worki do tego celu przeznaczone (kolorowe i opisane nazwą zbieranego surowca) Powinien być sporządzony harmonogram, określający dla poszczególnych miejscowości dni odbioru

posegregowanych odpadów. W wyznaczonym dniu worki powinny być wystawione przez mieszkańców przy drodze przejazdu. Warunkiem prowadzenia selektywnej zbiórki powinno być zabezpieczenie odbioru i wykorzystanie zbieranych odpadów.

Tab.16 Zestawienie ilości worków i pojemników (gniazd) do selektywnej zbiórki.

Miejscowość	Liczba gospodarstw	Ilość worków po 3 szt. na m-c	Ilość gniazd
Dubeninki	250	500*	3
Łoje	25	75	
Żytkiejmy	220	400*	3
Wobały	40	120	
Degucie	30	90	
Pluszkiejmy	35	105	
Przeróśl Gołdapska	35	105	1
Stańczyki			1

* Nie uwzględnia się mieszkań w blokach.

2. System gniazdowy wielopojemnikowy;

Mianem „gniazdo” określa się miejsce ustawienia pojemników do selektywnej zbiórki np. trzy pojemniki razem.

W systemie wielopojemnikowym wydzielane są poszczególne rodzaje surowców wtórnych:

- pojemnik np. zielony - na szkło,
- pojemnik np. niebieski - na papier,
- pojemnik np. żółty - na tworzywa sztuczne,
- pojemnik np. szary - na pozostałe odpady.

Jest to najprostszy system polegający na ustawieniu w wybranych newralgicznych punktach osiedla, wsi specjalnych zbiorników odpowiednio oznakowanych na selektywną zbiórkę odpadów użytkowych. System ten może mieć zastosowanie do obsługi budownictwa wielorodzinnego (blokowego), na parkingach, stacjach benzynowych, przy obiektach handlowych (targowiska), jak również w miejscach o dużym natężeniu ruchu turystycznego (Stańczyki, Kociołek, Pluszkiejmy). W pierwszym etapie proponuje się objęcie selektywną zbiórką miejscowości Żytkiejmy, Dubeninki oraz tereny użyteczności publicznej, a przede wszystkim szkoły.

5.4. Gminne Punkty Gromadzenia Odpadów.

Na terenach wiejskich funkcje powyższe mogą spełniać tzw. Wiejskie Punkty Gromadzenia Odpadów. Są one miejscami czasowego gromadzenia odpadów, przy jednoczesnym ich segregowaniu. Punkty takie umożliwiają zbieranie odpadów nietypowych, np. wielkogabarytowych, niebezpiecznych i specjalnych. Do odpadów takich można zaliczyć: pestycydy, lekarstwa, baterie, resztki farb i lakierów, itp.

Mieszkańcy wsi, dysponując własnym transportem, mogą dostarczać odpady samodzielnie, w miarę własnych potrzeb. Taki sposób zbierania odpadów jest cennym uzupełnieniem systemu zbiórki odpadów w skali gminy. Punkty gromadzenia i segregacji odpadów należy utrzymywać w czystości i okresowo dezynfekować. Na wyposażeniu Gminnego Punktu Selektywnego Gromadzenia Odpadów znajdują się kontenery np. KP-7 odpowiednio pomalowane i oznakowane, służące do magazynowania poszczególnego asortymentu surowców wtórnych przed przekazaniem ich do dalszego gospodarczego wykorzystania. Ustawienie 3-4 kontenerów w tym jeden specjalnie przeznaczony do odpadów niebezpiecznych, wymaga utwardzonej

powierzchni ok. 100 m² z możliwością dojazdu. Utworzenie Wiejskiego Punktu Gromadzenia Odpadów przewiduje się w latach 2006-2007, kiedy społeczność miejscowa zdobędzie doświadczenie w segregacji odpadów.

Do zbiórki odpadów wielkogabarytowych stosowane będą następujące systemy:

- 1) okresowy odbiór bezpośrednio od ich właścicieli oraz stworzenie warunków do zamówienia takiej usługi indywidualnie jako „usługa na telefon”;
- 2) dostarczanie sprzętu do zakładu unieszkodliwiania odpadów lub centrum recyklingu przez właścicieli własnym transportem;
- 3) bezpośredni odbiór przez producenta (dotyczy przede wszystkim zbiórki sprzętu elektronicznego i sprzętów gospodarstwa domowego). Ta forma pozyskiwania odpadów wielkogabarytowych upraszcza system zbiórki odpadów i ich usuwania. Odpady te nie zasilają ogólnego strumienia odpadów komunalnych;
- 4) system wymienny polegający na przekazaniu jeszcze dobrego, ale konstrukcyjnie przestarzałego sprzętu w zamian za egzemplarz nowej generacji.

Na terenie gminy najwłaściwszą formą byłby odbiór przez wyspecjalizowaną firmę z miejscowości o zwartej zabudowie (Żytkiejmy, Dubeninki) raz lub dwa razy w roku.

Na dzień dzisiejszy ani na terenie Gminy Dubeninki ani na terenie powiatu gołdapskiego nie ma stacji demontażu odpadów wielkogabarytowych. Taka instalacja powinna być przy PZGO.

Zbiórką i transportem odpadów budowlanych z miejsc ich powstawania zajmować się będą:

- 1) wytwórcy tych odpadów np. firmy budowlane, rozbiórkowe, osoby prywatne prowadzące prace remontowe.
- 2) specjalistyczne firmy zajmujące się zbiórką odpadów.

Zaleca się, aby już na placu budowy składować w oddzielnych miejscach (pojemnikach) posegregowane odpady budowlane. Pozwoli to na selektywne wywożenie ich do zakładu odzysku i unieszkodliwiania lub na składowisko. Odpady budowlane będą deponowane na wydzielonych kwaterach na składowiskach odpadów,

które w późniejszym czasie zostaną wykorzystane jako materiał do formowania wierzchołki składowiska. Odpady te mogą być również wykorzystywane lokalnie np. do budowy i poprawy lokalnych dróg.

Odpady niebezpieczne.

Wprowadzone zostaną następujące działania w zakresie selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych:

- 1) zbiórka zużytych baterii i świetlówek - w punktach zorganizowanych przez gminę. Gmina wygospodaruje pomieszczenie, w którym można ustawić pojemniki na baterie, zużyte świetlówki, lampy wyładowcze. Odpady te mogą być zbierane przez okres np. 2-3 lat po czym będą przekazywane do innego odbiorcy lub do Powiatowego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Gołdapi;
- 2) zbiórka przeterminowanych lekarstw w odpowiednio oznakowanych pojemnikach ustawionych w ośrodku zdrowia.

Ponadto na wyposażeniu Gminnych Punktów Gromadzenia Odpadów znajdzie się specjalny kontener na odpady niebezpieczne. Po jego napełnieniu (może to być okres do 3 lat), odpady niebezpieczne zostaną przekazane do Powiatowego Zakładu Zagospodarowania Odpadów, gdzie będą magazynowane w warunkach zabezpieczających przed ich negatywnym oddziaływaniem na środowisko. Po zebraniu partii wysyłkowej zostaną przetransportowane do ostatecznego odbiorcy do unieszkodliwiania. Planuje się utworzenie punktów zbierania odpadów niebezpiecznych w roku 2007 r. Odpadów tych nie będzie więcej niż 1 Mg w roku.

Wśród odpadów niebezpiecznych szczególne miejsce zajmują pokrycia dachowe zawierające azbest (eternit),

które występują w znacznych ilościach. Z terenu gminy Dubeninki 50 właścicieli budynków pokrytych eternitem zgłosiło gotowość ich wymiany. W związku z przyjęciem przez rząd Polski Krajowego Programu Usuwania Azbestu, w dalszym ciągu będą trwały prace nad szczegółową inwentaryzacją budynków i budowli zawierający wyroby z azbestem. Chodzi o to, by zinwentaryzować budynki, które wymagają pilnej zmiany np. pokryć dachowych lub materiałów izolacyjnych i te które przewidziane są do wymiany w latach dalszych. Mając takie rozeznanie Gmina może ubiegać się o środki na usuwanie odpadów azbestowych.

Na terenie Gminy Dubeninki nie funkcjonuje grzebawisko padłych zwierząt. W związku z tym padłe zwierzęta rolnicy zgłaszają do odbioru we własnym zakresie do odbioru i utylizacji firmom posiadającym zezwolenie. Najbliżej funkcjonujące firmy to: STRUGA w Olecku i Zakład Utylizacji w Ełku - Szybie. W celu zapewnienia stałego odbioru padłych zwierząt z terenu gminy Dubeninki, Gmina zamierza podpisać umowę za tzw. „gotowość odbioru”. Rolnicy wówczas będą ponosić mniejsze koszty.

6. ODPADY Z SEKTORA GOSPODARCZEGO.

Na terenie gminy Dubeninki zarejestrowano ogółem 101 podmiotów gospodarczych, z czego najwięcej dotyczy handlu. Odpady z punktów handlowych dotyczą przede wszystkim różnego rodzaju opakowań. Dość dużo wytwarza się odpadów z przeróbki drewna. Sektor gospodarczy kwalifikuje się do wytwórców odpadów, którzy podlegają regulacjom ustawowym w zakresie wytwarzania odpadów. Na terenie gminy Dubeninki zarejestrowano tylko kilku wytwórców odpadów.

Tab. 17. Podmioty posiadające uregulowany stan prawny w zakresie gospodarki odpadami - gmina Dubeninki

Lp.	Nazwa podmiotu	Rodzaj wytwarzanych odpadów	Ilość wytwarzanych odpadów
1.	Zakład Produkcyjno-Handlowo Usługowy Krzysztof Adam Burba Błąkały	Trociny Ścinki drzew	50 t /rok 150 t /rok
2	Przecieranie drewna Chałko Grzegorz Rogajny	Trociny	100 t/rok
3	Przedsiębiorstwo Prod.-Handlowe „SEK” Bludzie	Odpadowe oleje smarowe, akumulatory, świetlówki odpady inne niż niebezpieczne – złożona informacja.	Łącznie do 100 kg/rok
4	AWAS – Serwis Sp. z o. o. w Warszawie	Zarejestrowana firma może świadczyć usługi w zakresie czyszczenia zbiorników stacji benzynowych, separatorów olejów i benzyn i inne.	
5	Centrum Gospodarki Odpadami "Caro" w Zamościu	Zarejestrowana firma może świadczyć usługi w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest	
6.	„Usługi Sprzętowo-Transportowe i Wywóz Nieczystości Józef Brzeziński w Gołdapi	Zakład posiada zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów.	

Z innych niż niebezpieczne będą to opony z działalności transportowej. W jednostkach handlowych wytwarza się najwięcej różnego rodzaju opakowań. Z uwagi na małe powierzchnie sprzedaży (mniej niż 500 m²), jednostki te nie są objęte obowiązkiem ewidencjonowania opakowań podlegających odzyskowi. Wobec tych punktów sprzedaży detalicznej należy egzekwować obowiązek selektywnej zbiórki odpadów.

Odpady niebezpieczne.

W sektorze gospodarczym w strumieniu odpadów niebezpiecznych mogą znaleźć się różnego rodzaju oleje

odpadowe. Odpady z punktów medycznych przekazywane są do spalarni odpadów medycznych i przy Szpitalu Powiatowym w Olecku. Odpady weterynaryjne powinny też być przekazywane do spalarni odpadów. Odpady weterynaryjne przyjmuje spalarnia odpadów przy Szpitalu Wojewódzkim w Suwałkach.

7. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W CELU REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ NA LATA 2004- 2007.

7.1. Zadania nieinwestycyjne.

W celu poprawy stanu gospodarki odpadami w pierwszym rzędzie należy wykonać zadania nieinwestycyjne polegające na uregulowaniu stanu formalno-prawnego.

1. Uchwalić nową lub wprowadzić aneks do Uchwały Rady Gminy w Dubeninkach z dnia 27 listopada 1997 w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Dubeninki. Tzw. „Ustawa wprowadzająca” z dnia 27 lipca 2001 (Dz. U. Nr 100) oraz ustawa z dnia 19 grudnia 2002 o zmianie ustawy o odpadach wprowadziły wiele zmian do istniejącej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach co powoduje, że niektóre zapisy podjętej uchwały powinny być zmienione. Prawo lokalne utrzymania czystości i porządku stanowi podstawę prawną w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi osób prywatnych i przedsiębiorstw, a to stwarza warunki do wdrożenia Planu Gospodarki Odpadami. Plan Gospodarki Odpadami zawiera opisy i inicjatywy które gmina zamierza wdrożyć w trakcie okresu planowania. Jednak sam plan nie jest obowiązującym prawem dla mieszkańców. Tak więc wdrożenie przedstawionych systemów stanie się obowiązujące jedynie przy wprowadzeniu prawa miejscowego (np. regulamin utrzymania czystości i porządku). Regulamin w zakresie selektywnej zbiórki powinien szczegółowo określać zagadnienia:

- zasady gromadzenia odpadów,
- punkty gromadzenia,
- trasy wywozowe, zakres kontroli,
- opłaty, warunki płatności,
- kary, reklamacje, datę uchwalenia.

2. Podmioty świadczące usługi wywozu odpadów powinny posiadać aktualne zezwolenia na zbieranie i transport odpadów.

3. Należy egzekwować od podmiotów wywożących odpady obowiązek składania informacji o ilości usuniętych

odpadów lub wystawiania kart przekazania odpadów na składowiska. W ten sposób Gmina będzie miała kontrolę nad sposobem usuwania odpadów komunalnych.

4. Selektywną zbiórkę odpadów rozpocząć od akcji edukacyjno-informacyjnej.

Sposób poinformowania społeczeństwa będzie rzutować na osiągane wyniki i uzyskany efekt ekologiczny. Przed rozpoczęciem pracy ze społeczeństwem należy wyodrębnić dwie grupy: młodzież szkolna oraz ludzi dorosłych i starszych. Akcję powinno się zacząć od młodzieży ze względu na możliwość łatwiejszego dotarcia tej grupy na zmiany. Następnie z pewnym opóźnieniem ok.1-3 mies. należy rozpocząć akcję informacyjną pozostałej grupy społeczeństwa. Należy przekonać mieszkańców gminy o słuszności i potrzebie wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów. Nie będzie to proces ani łatwy ani szybki. Społeczeństwo gminy Dubeninki stanowią w znacznym procencie (ok. 30%) ludzie z niskim poziomem wykształcenia, konserwatywnie nastawieni do zmian, znajdujący się w trudnej sytuacji ekonomicznej. Reakcją będzie strach i bunt przed wprowadzeniem konieczności nowych zachowań oraz przed pojawieniem się opłat. Dlatego ważnym będzie pozyskanie „miejscowych autorytetów”, od których mieszkańcy otrzymają informacje.

7.2 Zadania inwestycyjne.

Najważniejszym zadaniem z zakresu gospodarki odpadami jest uporządkowanie składowiska i dostosowanie jego funkcjonowania do wymagań określonych w ustawie o odpadach oraz do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r w sprawie sposobu oraz warunków monitorowania składowisk odpadów zgodnie z decyzją starosty gołdapskiego o zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji składowiska.

Tab.18. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004 – 2007.

Lp.	Cel / przedsięwzięcie	Termin realizacji	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
I Eliminacja zagrożeń środowiska powodowanych przez istniejące i stare składowiska odpadów				
1	Wprowadzenie monitoringu i składowiska odpadów komunalnych	2004-2007	Samorząd gmin, podmiot zarządzający składowiskami	Środki własne, Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
2.	Rekultywacja składowisk	2010	Samorząd gminy	Środki własne, Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
II Optymalne zagospodarowanie odpadów				
1	Utworzenie Gminnego Punktu Selektywnego Gromadzenia Odpadów	2005-2007	Samorząd gminy podmioty zbierające odpady	Budżet gminy, fundusze unijne, fundusze celowe
2	Utworzenie Powiatowego Zakładu Zagospodarowania Odpadów	2005-2010	Samorządy gmin i powiatu	Budżet gminy, fundusze unijne, fundusze celowe
3	Wdrożenie systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych	2004-2007	Samorząd gminy	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
4	Wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych	2004-2007	Samorząd gminy, placówki oświatowe, apteki, stacje paliw, stacje obsługi pojazdów	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
5	Inwentaryzacja ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest	2004- 2007	Właściciele i zarządzający nieruchomościami	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
6	Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych	2004-2007	Samorządy gmin	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
7	Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów budowlanych	2004-2007	Samorząd gminy	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
III Zwiększenie świadomości mieszkańców powiatu i przedsiębiorców w zakresie zasad postępowania z odpadami				

1	Opracowanie i wdrożenie programu edukacji społecznej	2004-2007	Samorząd gminy, powiatu, PKPR, organizacje pozarządowe	Budżet gminy i powiatu, środki własne, fundusze celowe, fundusze unijne
---	--	-----------	--	---

Szacunkowe koszty inwestycyjne i eksploatacyjne proponowanego systemu oraz szacunkowe koszty realizacji poszczególnych działań.

Lp.	Cel / przedsięwzięcie	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. zł	Źródła finansowania
I Eliminacja zagrożeń środowiska powodowanych przez istniejące i stare składowiska odpadów				
1.	Budowa piezometrów przy składowisku	31.12.2004	Ok. 300 zł za 1m wiercenia plus obsługa geologa o. 5 tys Razem: ok. 25	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
2	Wprowadzenie monitoringu składowiska odpadów komunalnych*	2005	10x2 Badania wody z piezometrów raz na kwartał	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
3	Rekultywacja składowisk	2010	25 x2 =50	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
II Optymalne zagospodarowanie odpadów				
1	Utworzenie Gminnego Punktu Selektywnego Gromadzenia Odpadów Zakup śmieciarki i pojemników	2007-	50- zakup kontenerów, wybudowanie zasieków	Budżet gminy- 43 , fundusze unijne-86 budżet państwa-43
2	Utworzenie Powiatowego Zakładu Gospodarki Odpadami	2006-2010	Udział Gminy	Budżet gminy, fundusze unijne, fundusze celowe
3	Wdrożenie systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych	2006-2007	Koszt zakupu worków 800X4x4x0,5= 6,4 plus koszty transportu – ok. 20	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
4	Wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych	2006-2007	ok.6 Koszt unieszkodliwiania odpadów 1Mg ok.800 zł Zakup kontenera .	Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
5	Inwentaryzacja ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest	2004- 2007	3	Środki własne, fundusze unijne, fundusze celowe
6	Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych	2006-2007		Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
7	Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów budowlanych	2006-2007		Budżet gminy, fundusze celowe, fundusze unijne
8	Zwrot poniesionych kosztów za utylizację padłych zwierząt (na wniosek rolnika)	2005-2007	5	Budżet gminy (GFOŚ i GW)
III Zwiększenie świadomości mieszkańców powiatu i przedsiębiorców w zakresie zasad postępowania z odpadami				
1	Opracowanie i wdrożenie programu edukacji społecznej	2004-2007	5	Budżet gminy i powiatu, środki własne, fundusze celowe, fundusze unijne
Razem			ok.200	

* monitoring zależeć będzie od możliwości wykonania piezometrów.

Szacuje się, że ok. 25 % kosztów stanowić będą środki własne, 50% WFOŚiGW i 25% pozostałe.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI I ZADAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.

Środki własne budżetów gmin - jest to najtańszy, bo bezzwrotny, dotacyjny środek finansowy. Konieczne jest uwzględnienie tego typu wydatków w budżetach gmin, co powoduje, że wydatki takie muszą być odpowiednio wcześniej planowane (najpóźniej jesienią na kolejny rok); dotacje ze źródeł zewnętrznych - dotacje ze źródeł krajowych, głównie z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska; dotacje ze źródeł zagranicznych mają znaczenie marginalne; pożyczki z funduszy celowych i kredyty preferencyjne - są podstawowym źródłem środków na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska w warunkach polskich.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusze ekologiczne są najbardziej znanym i wykorzystywanym źródłem dotacji i preferencyjnych

kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Wpływają na to: ilość środków finansowych jaką dysponują fundusze, warunki udostępniania środków finansowych pożyczkobiorcom oraz procedury dochodzenia do uzyskania finansowego wsparcia funduszu. Bliskość funduszy i ich regionalny charakter (fundusze wojewódzkie) ma także znaczenie dla ich wyróżnienia w gronie inwestorów ekologicznych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym. Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy

finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach, czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusz wspiera przedsięwzięcia o charakterze ekologicznym poprzez udzielanie dotacji i pożyczek na preferencyjnych warunkach. Forma dofinansowania zależy każdorazowo od statusu prawnego wnioskodawcy, rodzaju działalności i charakteru zadania. Fundusz preferuje finansowe wspomaganie wnioskodawców, którzy w realizowane przedsięwzięcia angażują środki własne. Jednym z podstawowych warunków ubiegania się o wsparcie finansowe przez Fundusz jest dostarczenie stosownej dokumentacji, w tym wymaganych zezwoleń (np. pozwolenia na budowę). Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska może współfinansować inwestycje i działalność proekologiczną wspomaganą z innych źródeł.

Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (PFOŚiGW) utworzone zostały na początku roku 1999 wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie mają osobowości prawnej. Obecnie środki powiatowych funduszy (zgodnie z pos, art. 407) przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na plany gospodarki odpadami.

Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Na dochód GFOŚiGW składa się:

- całość wpływów z opłat za usuwanie drzew i krzewów,
- 50% wpływów z opłat za składowanie odpadów na terenie gminy,
- 10% wpływów z opłat i kar z terenu gminy za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych.

Dochody te mogą być wykorzystane na m.in.:

- Dotowanie i kredytowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych służących ochronie środowiska,
- Realizację przedsięwzięć związanych z gospodarczym wykorzystaniem odpadów,
- Wspieranie działań zapobiegających powstawaniu odpadów.

Ekofundusz.

Od roku 1998 jednym z priorytetów w działaniach Ekofunduszu stała się również gospodarka odpadami. Fundacja wspiera najbardziej efektywne i nowatorskie przedsięwzięcia związane z unieszkodliwianiem odpadów oraz z rekultywacją gleb skażonych. Ekofundusz udziela

wsparcia finansowego jedynie w formie bezzwrotnej dotacji. Z reguły wynosi ona 10-30% kosztów projektu. W wyjątkowych przypadkach, gdy inwestorem jest instytucja budżetowa lub organ samorządowy, dotacja ta może sięgać 50%, a w ochronie przyrody, gdy partnerem Ekofunduszu jest społeczna organizacja pozarządowa - nawet 80%.

Banki.

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Kredyty preferencyjne pochodzą ze środków finansowych gromadzonych przez banki, zaś fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dopłat do wysokości oprocentowania.

Fundusze Strukturalne i Fundusz spójności.

Unia Europejska (UE) przewiduje udzielenie Polsce pomocy na rozwój systemów infrastruktury ochrony środowiska poprzez instrumenty takie, jak fundusze strukturalne i Fundusz Spójności (FS). Na lata 2004 - 2006 UE przewiduje transfer środków finansowych na poziomie 13,8 mld EURO, z czego ponad 4,2 mld na realizację projektów z Funduszu Spójności. Priorytetem 3 FS jest racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi. Przewidziana kwota środków finansowych na ten priorytet z UE wynosi 390,2 mln EURO (przy założeniu 19 % udziału środków krajowych). Fundusze te ukierunkowane będą na finansowanie konkretnych inwestycji, których wyniki są zgodne z zapisami Dyrektywy Rady 91/156/EEC.

W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego wsparcie zostanie udzielone szerokiej gamie projektów z zakresu ochrony środowiska. W ramach działań dotyczących gospodarki odpadami na dofinansowanie mogą liczyć projekty ograniczające wpływ składowanych odpadów na powietrze atmosferyczne, wody i glebę poprzez:

- modernizację istniejących wysypisk komunalnych,
- budowę zakładów unieszkodliwiania odpadów (kompostownie, spalarnie),
- wprowadzenie na szeroką skalę systemu powtórnego zagospodarowania odpadów,
- regionalne programy likwidacji niebezpiecznych i dzikich składowisk.

Beneficjentem końcowym w ramach działań będą samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne.

9. ORGANIZACJA I ZASADY MONITORINGU SYSTEMU.

Monitoring Programu w głównej mierze powinien opierać się na systemie ewidencji ilości odpadów na poszczególnych etapach systemu gospodarowania odpadami (od wytwórców do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów) oraz kontroli wytwórców i posiadaczy odpadów prowadzących działalność w zakresie gromadzenia, zbierania i transportu odpadów. Na nic zda się selektywne zbieranie odpadów u wytwórcy (w gospodarstwie), jeżeli w ostateczności zostaną

zdeponowane na składowisku odpadów komunalnych. Główne zadania związane z monitoringiem to ewidencja i kontrola:

- ilości zdeponowanych odpadów na składowisku,
- gospodarstw objętych system zbierania odpadów,

- kontrola przewoźników i pośredników zajmujących się gospodarką odpadami,
- egzekwowanie przepisów w związku z niedotrzymaniem warunków posiadania pozwoleń.

Tab. 20 Wskaźniki monitorowania planów.

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
1	Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych/ 1 mieszkańca /rok	Mg/M/rok
2	Udział odpadów składowanych na wysypiskach	%
3	Ilość mieszkańców objęta zbiórką odpadów	%
4	Udział odzyskiwanych surowców wtórnych w całkowitym strumieniu odpadów komunalnych	%
5	Nakłady inwestycyjne na gospodarkę odpadami	zł/rok

10. WNIOSKI Z ANALIZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.

Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe predysponują gminę Dubeninki do rozwoju różnych form rekreacji, przemysłu czystych technologii oraz rolnictwa wytwarzającego produkty najwyższej jakości (zdrowej żywności).

Jednym z czynników wpływających negatywnie na stan środowiska jest niewłaściwe gospodarowanie odpadami w tym:

- dzięki wysypiska odpadów i zaśmiecenie terenu powodowane przez biedne społeczeństwo oraz niewystarczający system odbioru odpadów w gminie (szczególnie na terenach wiejskich),
- duża ilość powstających odpadów,
- niska świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- niewystarczający stopień zagospodarowania odpadów.

Plan gospodarki odpadami jest dokumentem służącym eliminacji zagrożeń powodowanych przez odpady w środowisku przyrodniczym poprzez:

- eliminację zagrożeń środowiska powodowanych przez istniejące i stare składowiska odpadów,
- zapobieganie powstawaniu odpadów oraz minimalizację ich ilości,
- optymalne zagospodarowanie odpadów,
- zwiększenie świadomości mieszkańców gminy i przedsiębiorców w zakresie zasad postępowania z odpadami.

Wdrożenie działań służących realizacji w/w. celów przyczyni się do:

- poprawy jakości stanu powierzchni ziemi,
- zmniejszenia zagrożenia zanieczyszczenia gleb,
- poprawy stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych,
- zmniejszenia dostawy odpadów na składowiska,
- możliwości dalszego gospodarczego wykorzystania materii i energii zawartej w niektórych odpadach,
- wyeliminowania negatywnego oddziaływania odpadów niebezpiecznych na środowisko,
- wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców.

Nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na środowisko rozwiązań zawartych w projektowanym systemie gospodarki odpadami, ponieważ będzie się on opierał na rozwiązaniach już istniejących, ale w znacznej mierze zmodyfikowanych i usprawnionych.

Wykorzystane materiały:

1. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami (Monitor Polski Nr 11 -2003).
2. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
3. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Gołdapskiego.
4. Poradnik powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami - Ministerstwo Środowiska - 2002.
5. Poradnik gospodarowania odpadami - Skalmowski.
6. Gospodarka odpadami komunalnymi - zadania samorządów - Czarnomyski - EkoProblemy1/1998.
7. Przeglądy ekologiczne składowisk odpadów Gminy Dubeninki.

576

UCHWAŁA Nr XIX/89/04

Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie

z dnia 26 października 2004 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami.

Na podstawie art. 18 ust. 1, art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627; Nr 115, poz. 1229; Dz. U. z 2002 r. Nr 74, poz. 676; Nr 113, poz. 984; Nr 153, poz. 1271; Nr 233, poz. 1957; M.P. z 2002 r. Nr 49, poz. 715; Dz. U. z 2003 r. Nr 46, poz. 392; Nr 80, poz. 717; Nr 80, poz. 721; Nr 162, poz. 1568; Nr 175, poz. 1693; Nr 190, poz. 1865; Nr 217,

poz. 2124; M.P. z 2003 r. Nr 50, poz. 782; Nr 50, poz. 783; Dz. U. z 2004 r. Nr 19, poz. 177; Nr 49, poz. 464, Nr 70, poz. 631, Nr 92, poz. 880, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1263) oraz art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628; Dz. U. z 2002 r. Nr 41, poz. 365; Nr 113, poz. 984; Nr 199, poz. 1671;

Dz. U. z 2003 r. Nr 7, poz. 78 z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 116, poz. 1208), Rada Gminy uchwała, co następuje:

2008-2011, w brzmieniu załącznika nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 1. Uchwała się:

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

1) „Program Ochrony Środowiska Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020, w brzmieniu załącznika nr 1 do niniejszej uchwały;

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

2) „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat

Przewodniczący Rady Gminy
Roman Brzeski

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE
Z SIEDZIBĄ W MSZANOWIE**

**na lata 2004 – 2007
z perspektywą na lata 2008 – 2011**

Maj 2004 r.

Spis treści:

1. Wprowadzenie.
2. Charakterystyka gminy.
3. Położenie geograficzne.
4. Warunki geomorfologiczne.
5. Zasoby i stan przyrody.
6. Zabytki kultury.
7. Lasy.
8. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.
 - 8.1. Zasoby wodne.
 - 8.1.1. Wody powierzchniowe.
 - 8.1.2. Wody podziemne.
 - 8.2. Gospodarka wodno-ściekowa.
 - 8.2.1. Zaopatrzenie w wodę.
 - 8.2.2. Wytwarzanie i oczyszczanie ścieków.
9. Powierzchnia ziemi.
 - 9.1. Wykorzystanie powierzchni ziemi (gleby).
 - 9.2. Kopaliny.
10. Powietrze atmosferyczne.
11. Hałas i klimat akustyczny.
12. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące.
 - 12.1. Promieniowanie jonizujące.
 - 12.2. Promieniowanie niejonizujące.
13. Poważne awarie przemysłowe.
14. Edukacja ekologiczna.
15. Harmonogram działań służących realizacji programu.
16. Szacunkowe koszty realizacji poszczególnych działań oraz sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów.
17. Kontrola realizacji programu.
18. Źródła finansowania programu ochrony środowiska.
19. Narzędzia i instrumenty służące realizacji programu ochrony środowiska.
20. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

1. Wprowadzenie.

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska w art. 13 stanowi, iż polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, co oznacza, że powinna służyć zrównoważonemu rozwojowi kraju poprzez harmonizowanie celów gospodarczych i społecznych z celami ochrony środowiska.

Podstawę polityki ekologicznej państwa na lata do 2011 roku stanowią następujące dokumenty:

1. II Polityka Ekologiczna Państwa, uchwalona przez Sejm RP w sierpniu 2001 r.,

2. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 - 2010, przyjęty przez Radę Ministrów 10 grudnia 2002 r.

3. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, uchwalona przez Sejm RP 8 maja 2003 r.

Z zapisów art. 17 i 18 Prawa ochrony środowiska wynika, że w celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poszczególnych szczeblach zarządzania administracyjnego zarządy województw i powiatów oraz rady gmin sporządzają odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska z planami gospodarki odpadami, uchwalane następnie przez sejmiki wojewódzkie, rady powiatów i rady gmin.

Programy ochrony środowiska, w myśl Prawa ochrony środowiska i stosownie do przyjętej polityki ekologicznej państwa zasadniczo określają:

- cele i priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań oraz środki i źródła finansowania potrzebne do realizacji ustalonych celów.

W obecnie sporządzanych programach ustala się cele średniookresowe do 2011 roku oraz zadania na lata 2004 - 2007. Cele i zadania określone są w obszarach dotyczących:

- ochrony krajobrazowej i racjonalnego użytkowania zasobów przyrodniczych,
- zrównoważonego wykorzystania surowców, wody i energii,
- poprawy jakości środowiska.

Tab.1. Ruch naturalny i migracja ludności (RS 2003 r.).

urodzenia	zgony	Przyrost naturalny	napływ	odpływ	Saldo migracji
92	82	10	146	112	34

Użytki rolne stanowią 8 506 ha. W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie dominują grunty orne stanowiące 7 688 ha. Łąki zajmują 520 ha i lasy 468 ha.

Tab.2. Struktura użytkowania ziemi w gminie (RS 2002 r.).

Powierzchnia ogółem w ha	Użytki rolne w ha				Lasy i grunty leśne	
	ogółem	Grunty orne	sady	łąki		Pastwiska
13802	9565	7688	16	520	282	468

Udział gruntów pokrytych wodami wynosi ok. 5% i jest wyższy od średniej krajowej, lecz niższy od średniej dla województwa wynoszącej 5,7%.

Powierzchnia gruntów leśnych zajmuje 2 301,8 ha. Lesistość gminy wynosi 16,4% (R.S. 2002 r.) i jest

Istotnym elementem programów jest wskazanie sposobu monitorowania ich realizacji, jak również wskazanie źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć.

Programy ochrony środowiska z planami gospodarki odpadami sporządzane są na okres 4 lat, z perspektywą działań na następne 4 lata, natomiast co 2 lata sejmikom województw, radom powiatów i gmin przedstawiane są raporty z wykonania programów i sprawozdania z realizacji planów gospodarki odpadami.

Program ochrony środowiska dla gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie pozostaje w relacji do „Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, uchwalonego przez Sejmik Województwa 13 listopada 2003r., „Programu Ochrony Środowiska Powiatu Nowomiejskiego” określając istotne dla gminy cele średniookresowe do 2011 roku i zadania na lata 2004-2007 z uwzględnieniem priorytetowych dla województwa i powiatu przedsięwzięć, dotyczących:

- ochrony wód podziemnych i poprawy jakości wód powierzchniowych,
- ochrony bioróżnorodności i walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- zwiększenia lesistości regionu,
- zmniejszenia uciążliwości hałasu,
- poprawy jakości powietrza,
- podnoszenia poziomu edukacji ekologicznej lokalnej społeczności.

2. Charakterystyka gminy.

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 9 565 km². Obszar gminy zamieszkuje 7 723 osób. Wskaźnik ilości mieszkańców na 1 km² wynosi 56, czyli nieznacznie mniej niż w województwie warmińsko-mazurskim, dla którego wskaźnik ten wynosi 59 (R.S. 2002 r.).

Struktura ludności pod względem wieku charakteryzuje się wysokim poziomem osób w wieku przedprodukcyjnym i wynosi 2264 osoby oraz w wieku produkcyjnym 4499 osób. Również ruch naturalny i migracyjny ludności w tej gminie charakteryzują się korzystnym dla gminy saldem dodatnim.

znacznie niższa niż średnia krajowa. Nieużytki, grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują kilka procent ogólnej powierzchni gminy.

Tak, więc z zestawienia obrazującego strukturę przestrzenną gminy wynika, że ma ona rolniczy charakter.

W skład gminy wchodzi 16 sołectw i 20 miejscowości wiejskich.

3. Położenie geograficzne.

Gmina położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Graniczy z miastem Nowe Miasto Lubawskie, z gminami powiatu nowomiejskiego: Biskupiec, Kurzętnik, oraz gminami powiatu iławskiego: Lubawa i Iława. Siedziba gminy mieści się w miejscowości Mszanowo.

4. Warunki geomorfologiczne.

Gmina w świetle fizyczno-geograficznego podziału Polski znajduje się w obrębie makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego. Jej obszar znalazł się w zasięgu ostatniego zlodowacenia skandynawskiego, stąd rzeźba terenu posiada cechy charakterystyczne dla krajobrazu młodoglacjalnego. Procesy glacialne związane z kolejnymi fazami postępu i regresji lądolodu spowodowały, że obszar ten został mocno urzeźbiony i charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem hipsometrycznym. Występuje tu wyjątkowo duże nagromadzenie polodowcowych form rzeźby terenu takich jak m.in. moreny denne, pagórki wzgórza morenowe, rynny subglacialne, płyty sandru, zagłębienia wytopiskowe. Bardzo urozmaicona rzeźba terenu jest efektem erozyjnej i akumulacyjnej działalności lądolodu, wód z topniejącego lądolodu oraz procesów zachodzących w okresie po ustąpieniu lądolodu i obecnie.

Podstawowymi formami rzeźby terenu na tym obszarze są płaska i falista wysoczyzna morenowa, równiny sandrowe oraz dolina Drwęcy. Największe powierzchnie zajmuje falista wysoczyzna morenowa o nierównej powierzchni. Zbudowana jest przeważnie z gliny morenowej i gliny piaszczystej, a miejscami z piasków zwałowych. Płaska wysoczyzna morenowa zalega płytami w rejonie wsi Jamielnika, Radomna, Nowego Dworu, Lekart. Na tle wysoczyzny morenowej wyraźnie dominują pagórki i wzgórza morenowe, które wznoszą się ponad 160 m n.p.m. Występują one w rejonie Nawry i Gwiżdżin. Posiadają kształt rozległych masywów. Na powierzchni zbudowane są z gliny zwałowej, która jest efektem akumulacyjnej działalności lądolodu skandynawskiego.

Na obszarze wysoczyzny morenowej występują pagórki morenowe, ozy - na południe od Nowego Dworu i w rejonie Chrośla oraz kemy - na południe od Jamielnika. Ozy i kemy zbudowane są z warstwowych piasków i żwirów. Ze względu na cenny materiał budowlany ozy w Nowym Dworze zostały w znacznym stopniu zniszczone. Wysoczyznę morenową rozcinają liczne i silnie rozgałęzione rynny polodowcowe, doliny wód roztopowych oraz zagłębienia wytopiskowe. Rynny jeziora Skarlińskiego, Gryżliny i Studa mają przebieg równoleżnikowy. W północnej części gminy Nowe Miasto Lubawskie znaczne powierzchnie zajmują równiny sandrowe powstałe w wyniku akumulacyjnej działalności wód roztopowych lądolodu w czasie jego postępu. Zalegają one znacznie niżej w stosunku do wysoczyzny morenowej. Równiny te porastają głównie lasy. Z północy na południe gminy przebiega głęboko wcięta w wysoczyznę morenową dolina Drwęcy. Posiada doskonale rozwinięty system teras rzecznych oraz liczne drobne dolinki.

Klimat gminy Nowe Miasto Lubawskie nie odbiega od klimatu całego powiatu nowomiejskiego. Klimat gminy charakteryzuje się dużą zmiennością. Średnie temperatury wahają się ok. 7,0 - 7,5 °C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą ok. 17,5 °C, a najzimniejszym miesiącem jest luty (- 4,1 °C). Długość

okresu wegetacyjnego wynosi ok. 165 dni. Przeciętne wieloletnie sumy opadów wynoszą ok. 598 mm.

5. Zasoby i stan przyrody.

Problematyka ochrony przyrody regulowana jest w ustawie z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880). W myśl art. 2 tej ustawy ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i jej składników, a zwłaszcza:

- dziko występujących roślin lub zwierząt i grzybów,
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
- siedlisk przyrodniczych,
- siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków przyrody nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
- krajobrazu,
- zieleni w miastach i wsiach,
- zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest m.in. utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, zachowanie bioróżnorodności, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz edukacja ekologiczna.

Cele te są realizowane poprzez uwzględnianie wymagań ochrony m.in. w programach ochrony środowiska, na różnych etapach planowania, jednostek samorządu terytorialnego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Skuteczna ochrona przyrody wymaga określonych form, które w szczególności mają zapewnić możliwość zwiększonej ingerencji państwa w obszary objęte ochroną i możliwość zastosowania instrumentów administracyjnych i prawnych.

Ustawa o ochronie przyrody wymienia określone formy ochrony przyrody, do których zalicza się:

- tworzenie parków narodowych,
- uznawanie określonych obszarów za rezerваты,
- tworzenie parków krajobrazowych,
- wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu,
- obszarów Natura 2000,
- wprowadzanie gatunkowej ochrony roślin, zwierząt i grzybów,
- wprowadzanie ochrony w drodze uznania za pomnik przyrody; stanowisko dokumentacyjne; użytek ekologiczny; zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

Duże zróżnicowanie środowiska geograficznego, mało zmienione odcinki dolin rzecznych, torfowiska, źródła i miejsca o silnie zróżnicowanej rzeźbie przyczyniły się do wielkiej różnorodności urozmaicenia szaty roślinnej. Właśnie zróżnicowanie i urozmaicenie jest jednym z mierników walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Szczególne zasoby i walory przyrodnicze gminy chronione są dzięki ustanowionym rezerwatom, wyznaczonym obszarom chronionego krajobrazu, ustalonym pomnikom przyrody i użytkom ekologicznym. Istotnym zasobem kulturowym i przyrodniczym gminy są liczne parki podworskie.

Na terenie gminy występuje największy w kraju rezerwat przyrody, ichtiofaunistyczny „Rzeka Drwęca”- obejmuje swym zasięgiem Drwęcę oraz niektóre z jej dopływów m.in. fragment rzeki Wel wraz z jej 5 metrowym pasem przybrzeżnym. Zajmuje łączną powierzchnię 1 248 ha. Unikalne w skali Europy warunki ekologiczne, stwarzające możliwość występowania wielu gatunkom ryb, szczególnie wędrownych: łososia, troci wędrownej i certy. Celem ochrony jest zachowanie środowiska wodnego w niezmiennym stanie, a w szczególności ochrona ryb bytujących w tej rzece. Duże znaczenie kładzie się także na ochronę pasa roślinności przybrzeżnej.

Rozporządzeniem Nr 20 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 kwietnia 2003 r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego gminę NML obejmują:

„Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy” - 17 472,4 ha położony jest częściowo na terenie gmin Nowe Miasto Lubawskie i miasta Nowe Miasto Lubawskie i częściowo w gminie Kurzętnik. Jest to klasyczna forma pradolina z rozwiniętym systemem powierzchni terasowych. Występuje tu silne urzeźbienie stref zboczowych. Na wielu odcinkach rzeka przepływa przez rozszerzenia pradoliny o szerokości kilku kilometrów, bardzo malowniczo meandrując. Na skutek dużej różnicy poziomów Drwęcy i dopływów, mniejsze ciekły tego systemu rzecznej, jak Groblika, a także Wel, mają charakter wartkich rzek podgórskich.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel” - o powierzchni 5 254,1 ha, położony na terenie gmin Nowe Miasto Lubawskie i Grodziczno. Występuje tu charakterystyczna o dużej zmienności morfometrycznej, genetycznej i krajobrazowej rzeźba polodowcowa. Znaczne obszary to tereny torfowiskowo-bagienne z rzadką i chronioną fauną i florą. Osią tego obszaru jest rzeka Wel, z kilkoma odcinkami przełomowymi o górskim charakterze. Jest to bardzo ważny korytarz ekologiczny.

„Skarliński Obszar Chronionego Krajobrazu” - położony jest na terenie gmin Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec. Stanowi on rozległy cenny kompleks leśny. Ponadto obejmuje swoim zasięgiem jez. Skarlińskie od strony północnej - wraz z jego rynną. Wysokie walory krajobrazowe tych terenów stwarzają dogodne warunki do rozwoju rekreacji.

Obszar chronionego krajobrazu to forma prawnej ochrony przyrody wprowadzana na terenach wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach; z uwagi na istniejące lub odtwarzane korytarze ekologiczne, a także ze względu na możliwości rozwijania masowej turystyki i wypoczynku.

OChK jako tereny podległe ochronie objęte są różnorodnymi zakazami, określonymi w Rozporządzeniu Wojewody, m.in. zakazem:

- lokalizowania nowych obiektów, zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
- lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służyć innym celom niż ochrona przyrody,
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarłisk, ptasich gniazd.

W drodze uznania za pomnik przyrody objęto na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie ochroną 5 obiektów. Dwa z nich fizycznie już nie istnieją, bowiem ze względu na bardzo zły stan zostały usunięte. Formalnie pozostają jeszcze ujęte w rejestrze pomników.

Tabela poniżej podaje wykaz pomników z krótką charakterystyką.

Tab.3. Pomniki przyrody

Lp.	Rodzaj pomnika	Obwód drzewa w cm	wysokość drzewa	Określenie położenia	Rok uznania
1.*	Lipa*			Leśnictwo Tylice	1952
2.*	Skupienie 2-ch buków, buk pospolity *	440	25	Leśnictwo Tylice, oddz. 30 f	1988
3.	Buk pospolity	5,02	25	Leśnictwo Tylice, oddz. 31 b	1988
4.	Sosna pospolita	443	23	Leśnictwo Tylice, oddz. 17 b	1988
5.	Skupienie 2-ch dębów	354 410	24 25	Leśnictwo Tylice oddz.12 f	1988

*pomniki te to drzewa obumarłe, zostały wycięte, lecz nieusunięte z rejestru wojewody.

Na terenach leśnych ustanowionych zostało 12 użytków ekologicznych celem ochrony oczek wodnych, łąk śródleśnych i bagien z ich bogactwem cennej flory i fauny.

Wykaz użytków ekologicznych w gminie wraz z ich lokalizacją przedstawia tabela poniżej:

Tab. 4. Użytki ekologiczne.

Lp.	Nr wg Rozporządzenia Wojewody Toruńskiego	Nadleśnictwo /leśnictwo	Oddział leśny	Powierzchnia w ha	Opis
1.	647	Jamy/Łąkorz	18 A b	1,74	bagno
2.	649	Jamy/Łąkorz	26 g	2,56	bagno
3.	650	Jamy/Łąkorz	26 k	3,05	oczko wodne
4.	676	Jamy/Łąkorz	73 i	0,36	bagno
5.	693	Jamy/Łąkorz	99 d	1,42	łąka śródleśna
6.	694	Jamy/Łąkorz	99 k	0,39	łąka śródleśna
7.	695	Jamy/Łąkorz	99 l	0,39	bagno
8.	696	Jamy/Łąkorz	100 b	3,74	bagno
9.	697	Jamy/Łąkorz	100 c	1,31	oczko wodne

10.	698	Jamy/Łąkorz	100 i	0,64	bagno
11.	699	Jamy/Łąkorz	101 k	0,61	bagno
12.	757	Jamy/Łąkorz	249 f	0,69	bagno

Ochrona użytków ekologicznych polega na wprowadzeniu zakazów m.in. pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin, zmiany stosunków wodnych, wydobywania minerałów, torfu, niszczenia gleby oraz zmiany sposobu jej użytkowania, wysypywania odpadów.

W południowo-wschodniej części gminy występują tereny, które kwalifikują się do objęcia ich taką formą ochrony.

Obecne uwarunkowania, określające działania ochronne wobec zagrożeń różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej wynikają z aktualnego ustawodawstwa w tym zakresie, uwzględniającego prawo Unii Europejskiej, w tym zasady tworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

Natura 2000 to sieć obszarów chronionych, wyznaczonych na terenie państw Unii Europejskiej. Obszary te utworzono według wspólnych zasad, określonych w dwóch aktach prawnych, ustanowionych w 1979 i 1992 roku przez Komisję Europejską, mianowicie w Dyrektywie Ptasiej i Dyrektywie Siedliskowej.

Głównym założeniem funkcjonowania systemu NATURA 2000 jest „ochrona przez zachowanie form użytkowania ziemi sprzyjającym chronionym wartościom”.

Dyrektywa Ptasia – 79/409/EEC („Dyrektywa o ochronie dziko żyjących ptaków”) ma zapewnić zachowanie wszystkich populacji ptaków, występujących w stanie dzikim w Europie. Dokument ten reguluje również zasady handlu i pozyskiwania ptaków łownych oraz przeciwdziała niedopuszczalnym metodom ich zabijania.

Wg tej Dyrektywy kraje członkowskie Unii muszą wyznaczyć na lądzie i morzu ostoje ptaków określane jako Obszary Specjalnej Ochrony (OSO - Special Protection Areas, SPAs), zgodnie z kryteriami międzynarodowej organizacji ochrony ptaków Bird Life International.

Dyrektywa Siedliskowa – 92/43/EEC („Dyrektywa w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dzikiej fauny i flory”) określa zasady zachowania najcenniejszych i zagrożonych elementów różnorodności biologicznej na terytorium państw członkowskich UE.

Na podstawie listy siedlisk przyrodniczych znajdującej się w Załączniku I Dyrektywy oraz listy gatunków roślin i zwierząt w Załączniku II wyznaczane są tzw. Specjalne Obszary Ochrony (SOO - Special Areas of Conservation, SACs), które wraz z obszarami wyznaczonymi wg Dyrektywy Ptasiej tworzą sieć Natura 2000.

Obszar NATURA 2000 może obejmować obszar /lub jego część/ objęty różnymi formami ochrony przyrody, czyli np. park narodowy, rezerwat czy park krajobrazowy. Może jednak obejmować również obszar nie objęty żadną z tych form. Stąd projekt nowej ustawy o ochronie przyrody wprowadza nową formę ochrony przyrody - obszar NATURA 2000. Rozwiązanie to wynika z faktu, iż na obszarze NATURA 2000 ochronie będą podlegały siedliska przyrodnicze, siedliska gatunków zwierząt, w tym ptaków, a także gatunków roślin (wymienione w załącznikach do wspomnianych dyrektyw), a nie wszystkie składniki przyrody, jak to ma miejsce na przykład w rezerwacie.

Obszar NATURA 2000 zostanie określony w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska. Minister Środowiska określi również rozporządzeniem rodzaje siedlisk

przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt, wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszaru NATURA 2000, powierzchnię oraz sposoby ochrony.

Wg zapisów ustawy o ochronie przyrody zabronione będzie podejmowanie działań mogących pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, dla ochrony, których wyznaczono obszar NATURA 2000.

Należy jednak podkreślić, że na obszarach NATURA 2000 nie będzie podlegała ograniczeniom działalność rolnicza, leśna, łowiecka i rybacka oraz amatorski połów ryb, o ile nie będą zagrażać zachowaniu siedlisk oraz gatunkom roślin i zwierząt, dla których wyznaczono dany obszar.

Jeżeli natomiast gospodarka leśna, rolna czy łowiecka wymagać będzie dostosowania do wymogów przewidzianych dla danego obszaru, działania dostosowawcze będą wspierane finansowo na mocy programów wsparcia przewidzianych dla NATURY 2000 umowy lub na mocy umowy właściciela z wojewodą.

Dla zapewnienia takiego użytkowania mają być zastosowane różne regulacje prawne i finansowe - zakłada się, że podstawowym mechanizmem ochrony walorów przyrodniczych przestrzeni rolniczej będą kontrakty - „programy rolno środowiskowe”, przewidujące płacenie rolnikom za stosowanie określonych sposobów użytkowania gruntów czy dopuszczające rozwój łagodnych dla przyrody form gospodarki, np. ekoturystyki.

Wśród wielu istniejących możliwości finansowania realizacji Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 największe znaczenie ma fundusz LIFE-Natura, który stanowi podstawowy instrument finansowy, utworzony z myślą o realizacji tej Sieci.

Ze środków funduszu LIFE mogą korzystać realizatorzy projektów związanych z:

- Siedliskami i gatunkami priorytetowymi Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej,
- Obszarami już włączonymi do Sieci NATURA 2000,
- Obszarami strategicznymi dla wspólnoty, chociaż o walorach niezaliczanych do priorytetowych.

Obecnie określono już obszary kraju, mające wchodzić w skład ESE NATURA 2000. Krajowa lista zawiera 420 obszarów o całkowitej powierzchni 6 564 481 ha, z czego 5 623 780 ha jest położonych na lądzie.

Pośród określonych już obszarów ESE NATURA 2000 na terenie gminy NML przewiduje się utworzyć specjalne obszary ochrony na podstawie Dyrektywy Siedliskowej Rady Europy nr 92/43/EWG z 21.05.1992 r.:

- ostoja przyrody „Rzeka Drwęca” (PHL280001) przewiduje się jej utworzenie głównie w celu ochrony ryb i ich siedlisk. Działania ochronne mają polegać głównie na zachowaniu rzeki i jej doliny w wysokim stopniu naturalności, zaniechaniu regulacji koryta, utrzymaniu naturalnej struktury roślinności nadbrzeżnej, wysp, urwistych brzegów, rozległych płatów szuwaru, ekstensywnym zagospodarowaniu łąkowo-pastwiskowym, ochronie wędrownych i zimowiskowych koncentracji ptaków, nie przegradzaniu rzek, udrażnianiu poprzez utrzymywanie przepławek.

Praktyczna ochrona obszaru Natura 2000 wg europejskiego prawa polega na skuteczności

podejmowanych działań i regulacji ochronnych, a nie na tworzeniu rozwiązań formalnych. Ochrona nie oznacza ograniczania możliwości gospodarowania czy pogorszenia jej ekonomicznej efektywności- ochrona obszaru NATURA 2000 jest zintegrowanym zarządzaniem obszarem w sposób uwzględniający także potrzeby przyrody.

Cały teren powiatu nowomiejskiego a więc i tym samym gmina Grodziczno znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Celem istnienia ZPP jest promowanie rozwoju proekologicznego, utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych dla zapewnienia wysokiego standardu środowiska przyrodniczego.

6. Zabytki kultury - parki wiejskie.

Wśród zasobów przyrodniczych gminy Nowe Miasto Lubawskie na uwagę zasługują liczne parki podworskie, stanowiące pozostałości po XIX-wiecznych zabytkowych założeniach ogrodowych. Idea upiększania krajobrazu na terenie ówczesnego Państwa Pruskiego rozpowszechniła

się pod koniec XVIII w. Propagowano wtedy zakładanie alei śródpolnych, alei łączących folwarki, sadzenie szpalerów granicznych czy obsadzanie wzgórz drzewami.

Założenia ogrodowe były trwałym elementem układu przestrzenno-funkcjonalnego zarówno wielu majątków ziemskich jak i niewielkich gospodarstw, stanowiących ich integralną część. Takie parki stanowiły rodzaj dzieł sztuki. W większości projekty założeń parkowych dostosowywane były do ukształtowania terenu, w stylu krajobrazowym z wykorzystaniem jego różnorodności. Cecha charakterystyczna było otwarcie widokowe, wybiegające daleko w krajobraz. Obecnie większość parków, choć zaniedbana i często zniszczona posiada duże znaczenie ze względu na ochronę przyrody - drzewa, które przetrwały stanowią dziś pomniki przyrody, stąd z uwagi na ważne dziedzictwo kultury wskazanym jest objąć je opieką i nadzorem.

Lokalizację parków podworskich na terenie gminy przedstawia poniższe zestawienie:

Tab.5. Wykaz zabytkowych parków wiejskich w gminie NML.

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia w ha
1.	Bagno	14,00
2.	Bratian	1,60
3.	Gryżliny	4,20
4.	Gwiździny	2,50
5.	Mszanowo	0,50
6.	Nawra	0,90
7.	Radomno	0,80
8.	Ruda	0,70
9.	Studa	1,70
10.	Tylice	1,30

Wymienione w tabeli parki podworskie założone zostały w XIX w., w większości posiadają dokumentację ewidencyjną konserwatorską, natomiast park w miejscowości Studa wpisany jest do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ochrona tych parków polega m.in. na niezbędnej pielęgnacji roślinności i urządzeń parkowych, zakazie dokonywania wszelkich zmian naruszających układ przestrzenny parku, zakazie wznoszenia budowli i wykonywania robót szkodliwych dla parku. Większość parków wiejskich jest zaniedbana i wymaga fachowej pielęgnacji i rekonstrukcji. Parki mają wartość historyczną, ale też często są jedynymi enklawami zieleni na obszarach bezleśnych.

Ponadto formami zieleni urządzonej z często wartościowym starodrzewem, który powinien być chroniony i pielęgnowany, są cmentarze zarówno czynne jak i zamknięte w miejscowościach: Bratian, Radomno, Skarlin, Tylice, Gwiździn, Chrośle, Gryżliny, Tylice, Tyliczki.

7. Lasy.

Powierzchnia gruntów leśnych zajmuje 2301,8 ha, w tym lasy 2261,5 ha, lesistość gminy wynosi 16,4% (R.S. stan na 31.12.02 r.) i jest znacznie niższa niż średnia krajowa oraz prawie dwukrotnie niższa niż w województwie warmińsko-mazurskim.

Tab. 6. Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość.

Ogółem w ha	W tym lasy w ha	Powierzchnia gruntów leśnych			Lesistość %	
		Grunty publiczne				Grunty prywatne w ha
		Razem w ha	Własność Skarbu Państwa w ha	Własność gminna w ha		
2301,8	2261,5	1817,8	1773,8	44,0	484,0	16,4

Ze struktury własnościowej lasów wynika, że przeważają lasy państwowe. Lasów prywatnych jest 484 ha. Stan tych lasów jest gorszy niż lasów państwowych. Sytuacja taka występuje w większości gmin powiatu i województwa. Wynika to zarówno z dużego rozdrobnienia powierzchni lasów jak i braku środków finansowych ich właścicieli. Stąd w pierwszej kolejności należy dążyć do scalania tych lasów. Następne działania powinny polegać

na zintensyfikowaniu nadzoru nad prawidłowością prowadzonych upraw leśnych. Podstawowymi dokumentami do prowadzenia gospodarki leśnej w lasach prywatnych są uproszczone plany urządzenia lasu.

Lasy rozmieszczone są nierównomiernie. Kompleksy leśne zachowały się przede wszystkim na powierzchniach sandrowych i na terasach doliny Drwęcy. Największe kompleksy leśne znajdują się w rejonie Bratiana i Tylic

oraz Radomna i Jamielnika. Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa, głównie prywatne występują m.in. w rejonie Bratiana, Jamielnika, Radomna i Tylic. Dominują siedliska boru świeżego i boru mieszanego świeżego. Pod względem szczególnych walorów przyrodniczych wyróżniają się lasy w rejonie Bratiana. Większość lasów w gminie to lasy gospodarcze.

Część lasów w dolinie Drwęcy uznano za ochronne na mocy Zarządzenia Nr 57 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 1 marca 1995 r. (Nadleśnictwo Brodnica). Są to lasy wodochronne, chronią brzegi wód oraz źródła rzek i potoków oraz rosną na siedliskach bagiennych i podmokłych.

Ze względu na niski wskaźnik lesistości gminy, podstawowym problemem staje się konieczność zwiększenia arealu lasów. Wskazane jest zalesienie tych obszarów, które wykazują niską przydatność dla rolnictwa „Wojewódzki Program Zwiększania Lesistości na lata 2001-2010” oraz „Powiatowy Program Zwiększania Lesistości” powstały jako skutek wdrażania Ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesień.

Programy te określają cele priorytetowe i szczegółowe oraz kierunki działań, zintegrowane z aktywizacją gospodarczą terenów, podnoszeniem atrakcyjności turystycznej rejonów leśnych w warunkach ochrony walorów środowiskowych, czyli w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zalesieniu powinny podlegać grunty rolne, jeżeli spełniają co najmniej jeden z warunków:

- są klasy VI lub V,
- położone są na stoku o średnim nachyleniu powyżej 15% (np. zbocza rzek),
- są okresowo zalewane,
- oraz grunty zdegradowane w rozumieniu Ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Na terenie gminy znajduje się wiele obszarów pokrytych gruntami spełniającymi te kryteria m.in. w okolicy miejscowości: Jamielnik, Pustki, Lekarty, Pacótkowo, Tylice.

Szczególnie ważne jest zalesianie obszarów o dużym zagrożeniu erozyjnym jak np. strefa zboczowa doliny Drwęcy i Welu, lokalnych wyrobisk poeksploatacyjnych.

Program powiatowy przewidywał zalesienie do 2005r. powierzchni 652,03 ha, a w latach 2006 - 2010 aż 1308,10 ha. W 2010 r. Wskaźnik lesistości w powiecie powinien wynosić 22%. Działania te będą miały w przyszłości ogromny wpływ na środowisko przyrodnicze. Wśród gruntów przewidzianych do zalesień dominują grunty prywatne. Realizacja programu zależy od wielkości środków przyznawanych na ten cel z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

8. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

8.1. Zasoby wodne.

8.1.1. Wody powierzchniowe.

Wody powierzchniowe są ważnym elementem różnorodności krajobrazowej gminy Nowe Miasto Lubawskie, ponieważ decydują o funkcjonowaniu i bogactwie ekosystemów oraz mają duże znaczenie społeczne i gospodarcze.

Sieć hydrologiczną gminy tworzą rzeki, strumienie, oczka i zbiorniki wodne oraz liczne jeziora. Pod względem hydrograficznym gmina znajduje się w dorzeczu Drwęcy, jedynie niewielki północno-zachodni jej fragment znajduje się w dorzeczu Osy (Struga Laka).

Rzeka Drwęca jest największą rzeką przepływającą przez teren gminy jest także jedną z najważniejszych rzek województwa warmińsko-mazurskiego. Zaliczana jest do piękniejszych rzek nizinnych w Polsce. Jej całkowita długość wynosi 207,2 km. Początek bierze w okolicach Dylewskiej Góry, uchodzi koło miejscowości niedaleko Torunia. Środkowy odcinek głęboko wciętej doliny Drwęcy, o szerokości 1-3 km, nad którym leży m. in. Nowe Miasto i Kurzętnik ma charakter pradolinny. Dno doliny jest na ogół płaskie i miejscami bagniste. Na niektórych odcinkach rzece towarzyszą zarastające lub zatopione starorzecza. Drwęca jest typową rzeką pojezierną, niziną. Spadek na odcinku od Nowego Miasta do Brodnicy wynosi 0,040%. Przepływ wynosi 26 m³/s. Rzeka na całym środkowym odcinku malowniczo meandruje. Na teren powiatu nowomiejskiego Drwęca wpływa w gminie Nowe Miasto Lubawskie w okolicach wsi Pustki. Na długości kilku kilometrów jest ona rzeką graniczną z powiatem iławskim. Na wysokości wsi Bratian uchodzi rzeka Wel (korytem właściwym i kanałem młyńskim), niemal podwajając przepływ. Poniżej Bratiana przepływa przez Nowe Miasto Lubawskie (w 150 kilometrze biegu rzeki licząc od ujścia, 78 kilometr od źródła), gdzie uchodzi niewielka rzeka Groblica. Na terenie gminy Kurzętnik malowniczo meandrując mijają wieś Kurzętnik (140 kilometr biegu) i łukowym odcinkiem dociera do okolic Nielbarka, gdzie opuszcza obszar powiatu.

Drugą ważną dla sieci hydrograficznej gminy rzeką jest Wel, lewobrzeżny dopływ Drwęcy o długości 98,5 km i powierzchni 810,1 km². Źródła rzeki znajdują się w strefie brzeżnej Garbu Lubawskiego, w pobliżu miejscowości Bartki. Przepływa na trasie wiele jezior. Zanieczyszczana jest ściekami komunalnymi i przemysłowymi pochodzącymi głównie z Lidzbarka Welskiego. Hydrotechniczna zabudowa środkowego biegu rzeki tj. MEW w Kaczkach, Kurojadach i Trzcinie (gm. Grodziczno) oraz młyn w miejscowości Lorki (gm. Grodziczno) stanowią ogromne zagrożenie dla życia i rozrodu ichtiofauny. Energetyczne wykorzystanie rzeki utrudnia migrację ryb, skutkuje zwiększonymi wahaniami przepływów, zwiększoną sedimentacją w obrębie zbiornika zaporowego, eutrofizacją wody, podwyższeniem jej temperatury. Wahania poziomu wody w okresie tarła spowodowały spadek liczebności głowacza, a eutrofizacja i ocieplenie wód znacznie ograniczyły liczebność miętusa. MMEW w Trzcinie zlokalizowana jest w miejscu jednego z głównych obszarów tarliskowych ryb łososiowatych na Welu. Przyczyniła się do zniszczenia ok. 2 km tarlisk. W celu ograniczenia szkodliwego wpływu na ryby migrujące, stosuje się urządzenia udrażniające, głównie przepławki różnego typu. Ich skuteczność jest jednak niezadowalająca. Na terenie gminy N.M.L. są dwie przepławki dla ryb w miejscowościach Bratian i Kaczek, które umożliwiają swobodną migrację zarówno ryb większych jak i małych.

Skarlanka płynie licznymi rynnami subglacialnymi i przepływa przez wiele jezior: Skarlińskie, Wielkie Partęczyny, Dębno, Robotno, Kurzyny, Strażyny i Bachotek uchodząc do Drwęcy na poziomie 70,7 m n.p.m.

Badania czystości rzek na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzone są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach:

- monitoringu krajowego, polegającego na kontrolowaniu w dwóch punktach granicznych wód Łyny (Stopki) i Węgorapy (Mieduniszki) oraz wód Pasłęki w punkcie w Nowej Pasłęce;
- monitoringu regionalnego, w punktach ustalonych na terenie województwa.

Wyniki oceny jakości rzek, przepływających przez teren gminy przedstawia tabela poniżej.

Tab.7. Ocena jakości wód rzek przepływających przez gminę wg danych WIOŚ w Toruniu.

Rzeka ,ciek	Profil	Rok badań	Klasa czystości		Wskaźnik decydujący
			fizykochemiczna	Bakteriologiczna	
Drwęca	Bratian	1996	NON	NON	Fosforany, fosfor ogólny
Struga Radomka	Radomno	1991	NON	III	Zawiesina, fenole lotne, tlen rozpuszczony
	Pustki	1991	NON	II	
Dopływ z Gryźli	Gryźliny	1991	NON	II	Fenole lotne
Dopływ z Chrośla	Chrośle	1991	NON	I	Tlen rozpuszczony
Wel	Bratian	1995	NON	NON	Fy, fosfor ogólny
Groblicza	Gwiżdżyny	1987	II	I	Badania jednorazowe
Skarlanka	Biedaszek	1994	NON	I	fosfor
Struga Laka	powyżej jez. Lękarty	1991	NON	II	fosforany

Niska jakość wód rzek (III klasa lub nieodpowiadająca normom NON) spowodowana jest ponadnormatywną ilością substancji organicznych, fosforu ogólnego, azotynów jak też deficytem tlenowym.

Rzeka Drwęca była przed laty jedną z najczystszych rzek. W latach 70-tych i 80-tych została zanieczyszczona ściekami z miejscowości położonych w jej zlewni. W wyniku porządkowania gospodarki wodno-ściekowej tego obszaru i budowy oczyszczalni ścieków jakość wód ulega systematycznej poprawie.

Również Wel była silnie zanieczyszczona, z chwilą uruchomienia oczyszczalni ścieków w Lidzbarku jakość wód uległa poprawie. Fakt, że rzeka płynie przez tereny

słabo zurbanizowane i cenne przyrodniczo ma duży wpływ na jej stan.

Rzeka Wel narażona jest na zanieczyszczanie ze źródeł punktowych ściekami komunalnymi oraz zanieczyszczeniami obszarowymi. Zarysowuje się tendencja do poprawy jakości wód rzeki, co jest niewątpliwie skutkiem porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w części jej zlewni.

Ocenę jakości wód rzeki Wel przeprowadzoną w oparciu o badania WIOŚ wykonane w 2002 r. przedstawia tabela poniżej:

Tab.8. Ocena jakości wód rzeki Wel badanej w 2002r. (WIOŚ).

Lokalizacja przekroju	km	Ocena fizykochem.	Wskaźniki decyd.o ocenie fizykochemicznej	Ocena sanitarna	Saprobowość sestonu	Ogólna ocena
pow. Lidzbarka, Cibórz	43,9	II	O ₂ , BZT ₅ , ChZT, NO ₂ , PO ₄ , Pog	II	II	II
pon. Lidzbarka, Chełsty	24,9	II	BZT ₅ , ChZT, Zn, NO ₂ , PO ₄ , Pog	III	II	III
Kuligi	10,3	II	BZT ₅ , ChZT, Zn, NO ₂ , PO ₄ , Pog	III	II	III
pow. ujścia do Drwęcy, Bratian	0,5	II	ChZT, Zn, NO ₂ , PO ₄ , Pog	III	II	III

Wysoką jakością charakteryzują się wody Skarlanki, zwłaszcza poniżej jeziora Skarlińskiego, które kumulują część spływających nieczystości. Ponadto okolicznością sprzyjającą dobrej jakości wód są lasy znajdujące się w zlewni rzeki.

Obok sieci rzecznej ważnym elementem sieci hydrograficznej są jeziora. Są to akweny pochodzenia lodowcowego, w większości rynnowe. Przeważają zbiorniki małe kilku hektarowe, ale też występują większe o powierzchni kilkuset hektarów.

Największym jeziorem gminy jest jezioro Skarlińskie o powierzchni 299,83 ha. Objętość wód wynosi: 22 152 tys.m³. Lustro wody znajduje się na wysokości 86,6 m n.p.m. (IRŚ Olsztyn1962r.). Poziom wody jest sztucznie podniesiony o ok. 20-40 cm dzięki zastawce zlokalizowanej przy wyplywie Skarlanki z jeziora.

Maksymalna długość jeziora wynosi 6 515 m, maksymalna szerokość - 650 m. Linia brzegowa jest bardzo rozwinięta i ma długość 16 775 m. Rynna jeziora jest wydłużona w kierunku wschód - zachód i wcięta w wysoczyznę morenową na głębokość 20-30 m. Szczególnie silnie rozwinięta jest linia brzegowa na północy, gdzie występują cztery półwyspy. Jezioro jest stosunkowo głębokie, o głębokości maksymalnej 15,1 m i średniej 7,5 m. Najpłytsze partie jeziora występują w części wschodniej, gdzie uchodzące Skarlanka i Struga Marzęcicka niosą znaczne ilości rumoszu. Jest to jezioro przepływowe zasilane wodami powierzchniowymi, ale przede wszystkim wodami podziemnymi.

Ze względu na wybitnie rolniczy charakter obszaru i brak aktywnego pasa ochronnego, bezleśny charakter zlewni Jez. Skarlińskie zagrożone jest dopływem zanieczyszczeń obszarowych. Zagospodarowanie turystyczne jeziora nie będzie stanowiło zagrożenia dla

jeziora tylko pod warunkiem właściwego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej.

Wody Skarlanki (górný odcinek - Nowy Dwór) i Strugi Marzęckiej (Mikołajki) niosą duże ładunki zanieczyszczeń biogennych i we wschodniej części jeziora procesy eutrofizacji są najbardziej zaawansowane. Odkryta tafla jeziora stwarza dogodne warunki windsurfingu.

Jezioro Radomno o powierzchni 110,59 ha, jest bardzo rozczłonkowane, położone w północnej części gminy. Maksymalna jego długość wynosi 2350 m, natomiast maksymalna szerokość 1100 m. Głębokości charakterystyczne jeziora kształtują się następująco: średnia głębokość 2,5 m, głębokość maksymalna 16,2 m. Jezioro składa się z trzech zatok. Na południu wąska 600-metrowej długości zatoka wciska się między zabudowania wsi Radomno. W części północnej jeziora jest szeroki półwysp, na którym znajduje się osada Nowy Ostrów. Dzieli on jezioro na dwie części. Na północny wschód od

półwyspu ciągnie się na długości ok.1900 m wąska i kręta zatoka. Na zachód od półwyspu znajduje się zatoka z wyspą w części środkowej. Atrakcją turystyczną są na wyspie pozostałości dawnego grodziska.

Jezioro Gryżliny o pow. 32,40 ha - jezioro położone na skraju wsi. Maksymalna jego długość wynosi 1000 m, a maksymalna szerokość - 430 m. Natomiast głębokość średnia osiąga 3,2 m, maksymalna głębokość 5,6 m. Linia brzegowa urozmaicona, z kilkoma płytkimi niewielkimi zatokami. Część wody odpływa w kierunku wschodnim do strugi Radomno, część poprzez wąski ciek odpływa do jeziora Studa.

Jezioro Studa o powierzchni 36,68 ha, położone na zachodnim krańcu gminy ma maksymalną długość ok. 1330 m, maksymalną szerokość 440 m. Głębokość średnia wynosi 1,9 m, zaś maksymalna głębokość 3,6 m.

Tab. 9. Wykaz większych jezior gminy w układzie alfabetycznym.

Lp.	Nazwa jeziora	Lokalizacja - obręb	Powierzchnia jeziora w ha	właściciel
1.	Fabryczne (Tylickie) (s.)	Tylice	36,21	Gmina Nowe Miasto Lubawskie
2.	Gil (s.)	Jamielnik, Krotoszyny	5,93	Skarb Państwa
3.	Gryżliny (pł.)	Gryżliny	32,40	Skarb Państwa
4.	Kuligi (-)	Kuligi, Tylice	3,67	Skarb Państwa
5.	Kutel (s.)	Jamielnik	2,48	Skarb Państwa
6.	Nowy Dwór (pł.)	Nowy Dwór	3,55	Skarb Państwa
7.	Radomno (pł.)	Radomno	110,59	Skarb Państwa
8.	Rubkowo (pł.)	Gwiżdżyny	7,87	Skarb Państwa
9.	Skarlin (pł.)	Skarlin	299,83	Skarb Państwa
11.	Studa (pł.)	Jamielnik, Gryżliny	36,68	Skarb Państwa
12.	Środkowe (s.)	Tylice	22,38	własność prywatna
13.	Tylickie Górne (s.)	Tylice	9,13	własność prywatna
14.	Wieczorowe (s.)	Skarlin	9,98	Gmina Nowe Miasto Lubawskie

pł.- woda płynąca (jezioro przepływowe);

s.- woda stojąca (jezioro bezodpływowe i bezodpływowe);

wg danych geodezyjnych;

Badania jakości wód jezior, podobnie jak rzek, prowadzone są przez WIOŚ w ramach:

- monitoringu krajowego - w sieci krajowej znajduje się 9 jezior reperowych, badanych co roku (trzy na terenie województwa warmińsko-mazurskiego);
- monitoringu regionalnego, obejmującego jeziora o powierzchni powyżej 100 ha, ważne ze względów przyrodniczych i gospodarczych; badania monitoringowe prowadzone są zgodnie z obowiązującym Systemem Oceny Jakości Jezior co 5 lat.

Badania oceny jakości jezior prowadzone są na podstawie określenia czystości wód oraz stopnia ich podatności na degradację.

Jeziora gminy należą do podatnych na degradację z uwagi na niekorzystne warunki naturalne, m.in. płytkość jezior, niedogodne warunki mieszania wód, rzeki stanowiące system połączony z jeziorami (jeziora przepływowe). Podobnie jak w innych rejonach województwa istotnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest brak kanalizacji na terenach wiejskich oraz zanieczyszczenia obszarowe, pochodzące z terenów rolniczych. Jezioro Skarlińskie jest położone w

zlewni typowo rolniczej. Ze względu na dużą powierzchnię w stosunku do objętości wody, dominujące zasilanie podziemne jest odporne na degradację (II kategoria). Wody jeziora WIOŚ w Toruniu zakwalifikował do II klasy czystości. Niestety brak jest najnowszych badań wód jeziora. Zagrożeniem dla jeziora jest zagospodarowanie turystyczne, o ile nie zostaną właściwie rozwiązane zagadnienia gospodarki wodno-ściekowej.

Jezioro Radomno odznacza się niską jakością wód ze względu na już bardzo zaawansowany proces eutrofizacji, który można powstrzymać jedynie odcinając wszystkie źródła zanieczyszczeń. Dokonanie wnikliwych specjalistycznych badań jeziora pozwoli ocenić potrzebę i sposób jego rekultywacji.

8.1.2. Wody podziemne.

Wody podziemne dzieli się na zwykłe (słodkie) i mineralne (solanki).

Zgodnie z podziałem regionalnym wg B. Paczyńskiego (Atlas hydrogeologiczny Polski, 1995), wynikającym z układu hydrodynamicznego wód podziemnych na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego wyróżnia się 4 regiony hydrogeologiczne:

I – mazowiecki,
II – mazursko-podlaski,
III – mazurski,
IV – gdański.

Największy obszar województwa znajduje się w regionie mazurskim. Czwartorzędowe piętro wodonośne składa się z kilku poziomów wodonośnych, które występują na głębokości od kilkunastu do ponad 200 m (północna część województwa). Piętro to charakteryzuje się brakiem rozdzielających warstw nieprzepuszczalnych o szerszym, regionalnym zasięgu, natomiast częste są przewarstwienia utworów spoiстых, które napinają zwierciadło wód podziemnych. Urozmaicona rzeźba podłoża i współczesnej powierzchni terenu powoduje duże zróżnicowanie występowania wód podziemnych, związane z takimi strukturami geologicznymi jak doliny rzeczne, wysoczyzny i równiny morenowe.

Struktury wodonośne na obszarach wysoczyzn i równin morenowych to przeważnie poziomy międzymorenowe zlodowacenia bałtyckiego, występujące do głębokości ok. 60 m. Poniżej występują poziomy międzymorenowe i interglacialne z okresu starszych zlodowaceń; są to naporowe poziomy wodonośne, które w obrębie dolin rzecznych charakteryzują się samowypływami. Miąższości utworów wodonośnych w

tych strukturach oraz wydajności ujęć są bardzo zróżnicowane.

Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze w gminie bazuje głównie na czwartorzędowym piętrze wodonośnym, choć lokalnie wykorzystywane jest także piętro trzeciorzędowe.

Jakość zwykłych wód podziemnych badana jest w sieci krajowej Monitoringu Jakości Zwykłych Wód Podziemnych (MJZWP) oraz w ramach monitoringu regionalnego jakości zwykłych wód podziemnych.

Sieć krajowa MJZWP funkcjonuje od 1991 r. i obejmuje obecnie 700 punktów obserwacyjnych w postaci studni wierconych, piezometrów, studni kopanych i źródeł. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 41 punktów obserwacyjnych, z których 6 dotyczy wód podziemnych w utworach starszych od czwartorzędu. Sieć krajowa eksploatowana jest przez Państwowy Instytut Geologiczny.

Uzupełnieniem sieci krajowej (od 1998 r.) jest monitoring regionalny jakości zwykłych wód podziemnych, który na terenie województwa obejmuje 72 punkty, w tym dwa na terenie powiatu nowomiejskiego, ale żadnego w gminie N.M.L.

Tab.10. Wykaz punktów badawczych sieci monitoringu regionalnego jakości zwykłych wód podziemnych w powiecie (ocena jakości w latach 19998-2000).

Nr punktu	Miejscowość	Stratygrafia	Głęb. Stropu warstwy	Obszar GZWP	Klasa jakości wody				Wskaźniki odpowiadające wodzie o niskiej jakości w 2002 r..	
					98 r.	99 r.	00 r.	01 r.	III klasa	Poza klasyf.
46	Nowe Miasto Lubawskie	Q	18,7		II	-	II	II	mętność, PO4	

Badania jakości zwykłych wód podziemnych w ramach regionalnego monitoringu prowadzone są 2 razy w roku i obejmują 35 wskaźników.

Zależnie od właściwości fizycznych i chemicznych wyróżnia się cztery klasy jakości wód:

- I a - wody najwyższej jakości;
- I b - wody wysokiej jakości;
- II - wody średniej jakości;
- III - wody niskiej jakości;

Dominującą klasą jakości wód podziemnych na terenie całej gminy jest klasa II - wody średniej jakości; są to wody typu wodorowęglanowego. Pod względem warunków dla wody do picia, określonych w rozporządzeniu ministra zdrowia z 19 listopada 2002 wody podziemne z utworów czwartorzędowych charakteryzują się przede wszystkim podwyższoną i wysoką zawartością związków żelaza i manganu.

8.2. Gospodarka wodno-ściekowa.

Tab. 11. Ujęcia wody w gminie NML.

Lp.	Miejscowość	Wydajność ujęcia w m ³ /d	Uwagi
1.	Skarlin	50	-
2.	Lekarty	24	rezerwa 16 m ³ /d
3.	Nawra	18	-
4.	Bagno	54 i 24	2 studnie
5.	Gwiździny	92	3 studnie
6.	Tylice	53	-
7.	Mszanowo	54	2 studnie

8.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie 16 wsi posiada sieć wodociągową. Zgodnie z informacją podaną przez gminę posesje są zwodociągowane w 75% (wg PIS 98%), co oznacza, że 25% nie ma jeszcze doprowadzonej sieci wodociągowej. Istnieje też potrzeba modernizacji sieci istniejącej oraz problem konieczności wymiany sieci wodociągowej zawierającej rury azbestowo-cementowe (Skarlin, Lekarty, Gwiździny, Tylice).

Wodociągi zasilane są w wodę z ujęć podziemnych poprzez stacje uzdatniania i hydrofornie. Wg danych na koniec 2003r. z ujęć pobrano 282,38 tys.m³ wody, natomiast dostarczono użytkownikom 200,87 tys. m³. Zwraca uwagę fakt sporych strat wody (UG). Ogólna długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie wynosi 151 863 mb. Poniżej tabela przedstawiająca wykaz ujęć wody w gminie.

Kontrole 7 wodociągów publicznych przeprowadzone przez Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Mieście Lubawskim w latach 2001-2002 r. wykazują ponadnormatywną zawartość manganu (w Mszanowie, Tylicach, Nawrze i Bagnie).

8.2.2. Wytwarzanie i oczyszczanie ścieków.

Na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie jest tylko jedna miejscowość wyposażona w sieć kanalizacyjną i i oczyszczalnię ścieków. Jest to miejscowość Bagno. Długość kanalizacji we wsi Bagno wynosi 1,2 km. Stopień skanalizowania tej wsi sięga 90%, lecz całej gminy zaledwie -2,34%. Tak więc procent skanalizowania mieszkańców gminy jest więc bardzo daleki od stanu, jaki można by uznać za przyzwoity. Tabela przedstawiona poniżej obrazuje sytuację gospodarki ściekowej w gminie.

Tab.12 Gospodarka ściekowa (wg POŚ Powiatu Nowomiejskiego).

Liczba gospodarstw	Gospodarstwa korzystające z:			Liczba gospodarstw nie posiadających żadnych urządzeń gospodarki ściekowej
	kanalizacji	szamba	przydomowej oczyszczalni	
2492	54	1552*	2**	2

* wg. danych UG –1183;

** wg. danych UG – 3;

Woda doprowadzona siecią wodociagową i pobrana w celu zaspokojenia potrzeb komunalnych i gospodarczych mieszkańców gminy, zostaje w znacznym stopniu (stanowiącym różnicę pomiędzy łącznym poborem wody z sieci, a jej bezzwrotnym wykorzystaniem) zamieniona w ścieki.

W zależności od tego, czy pobrana woda została zużyta na cele socjalno-bytowe, czy też na cele związane z przemysłem, powstałe ścieki można podzielić na ścieki komunalne oraz przemysłowe. Ścieki te posiadają różne parametry fizyko-chemiczne oraz cechują się różną podatnością na oczyszczanie, niemniej można stwierdzić z wszelką pewnością, że zarówno jedne jak i drugie ścieki stanowią element wybitnie niekorzystny dla środowiska gruntowo-wodnego. Z tego powodu należy dążyć do jak najlepszego oczyszczenia powstałych ścieków, przed ich końcowym wprowadzeniem do środowiska, czyli jak największej redukcji wszystkich niekorzystnych dla środowiska substancji. Dotyczy to zarówno substancji organicznych zawartych w odprowadzanych ściekach, jak też specyficznych pierwiastków mających wybitnie niekorzystny wpływ na jakość wód powierzchniowych (jest to grupa tzw. związków biogenych lub inaczej biogenów, które jeżeli występują w nadmiarze w wodach powierzchniowych, powodują przyspieszoną eutrofizację tych wód - dotyczy to w głównej mierze związków azotu i fosforu, które w dużym stężeniu występują w ściekach nie oczyszczonych). Uwzględniając powyższe należy mieć na uwadze, że każdy m³ odprowadzonych ścieków, które nie zostały uprzednio oczyszczone, przyczynia się do mniej korzystnego stanu środowiska, co przejawia się także w istotnym pogorszeniu parametrów fizyko-chemicznych analizowanych prób wody, pobranych za miejscem zrzutu ścieków. Z tego powodu, biorąc pod uwagę skalę całej gminy, bardzo istotne jest precyzyjne rozpoznanie wszystkich ujęć wody podziemnej i powierzchniowej oraz głównych źródeł, w których następuje zamiana pozyskiwanej wody w ścieki. W informacjach uzyskanych z gminy uderza dysproporcja pomiędzy ilością pobranej wody i oczyszczanych ścieków.

Istnieje konieczność przeprowadzenia poszerzonej analizy dla następujących komponentów środowiska: pobierana woda - powstające ścieki. Tak wykonana analiza, przeprowadzona w skali gminy może mieć na celu z jednej strony wychwycenie źródeł potencjalnego zagrożenia problemem odprowadzania nieczyszczonych ścieków do środowiska, z drugiej zaś - oszacowania skali tego zjawiska.

Przyczyny, niskiego skanalizowania przede wszystkim podyktowane jest zbyt dużymi nakładami finansowymi na budowę sieci kanalizacyjnych do posesji oddalonych od centrów wsi, od oczyszczalni a także niekorzystnymi rzędnymi terenu względem poziomu oczyszczalni (występuje wówczas konieczność budowy przepompowni). W przypadkach uzasadnionych, tam, gdzie doprowadzenie kanalizacji jest trudne technicznie należy promować budowę oczyszczalni przydomowych.

Sprawa braku doprowadzonej kanalizacji sanitarnej do analizowanych posesji nie ma istotnego znaczenia, w przypadku, gdy posesje te posiadają szczelne zbiorniki bezodpływowe służące do gromadzenia nieczystości, które regularnie wywożone są na oczyszczalnię ścieków. Dane gminy dotyczące poboru wody i wytwarzanych z niej ścieków oczyszczonych, wskazują, że część ścieków trafia do środowiska zanieczyszczając glebę, wody powierzchniowe i gruntowe. W związku z powyższym wydaje się uzasadnione wykonanie bardziej szczegółowej analizy w tym kierunku, celem ustalenia największych zagrożeń i stopniowego ich eliminowania, aż do czasu radykalnego rozwiązania problemu tj. pełnego skanalizowania gminy, modernizacji istniejącej oczyszczalni gminnej, budowy nowych oczyszczalni w tym i przydomowych. Również należy zintensyfikować kontrole szczelności zbiorników bezodpływowych, zawartych umów na wywóz nieczystości ciekłych oraz realizacji tych umów.

Oddzielną kwestią jest sprawa utrzymania, modernizacji i budowy nowych sieci kanalizacyjnych dla wód deszczowych oraz problem oczyszczenia zebranych wód opadowych, przed ich odprowadzeniem do odbiornika. Gmina w swoich planach inwestycyjnych nie dostrzega tego problemu, uznając sprawę odbioru i oczyszczenia wytworzonych ścieków komunalnych i dostarczenia wody oraz za priorytetową. Niemniej w sporządzonym na szczeblu gminy programie budowy sieci kanalizacyjnych należy także wziąć pod uwagę problem budowy sieci kanalizacyjnej dla wód opadowych wraz z projektem oczyszczania wód opadowych przed ich odprowadzeniem do odbiornika.

Niezależnie od problemu braku sieci kanalizacyjnej i zbyt małej ilości oczyszczonych ścieków w stosunku do ilości pobranej wody, osobną kwestią jest stan techniczny i technologiczny oczyszczalni ścieków, a co za tym idzie jakość oczyszczonych ścieków.

Na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie znajduje się gminna oczyszczalnia ścieków we wsi Bagno oraz 3 oczyszczalnie przydomowe w miejscowościach: Skarlin,

Radomno i Pustki. Oczyszczalnia we wsi Bagno zapewnia dwustopniowe oczyszczanie ścieków mechaniczno-biologiczne. Wydajność jej wynosi 56 m³/d. Rocznie oczyszczanych jest ok. 22,5 tys.m³ ścieków. Przy oczyszczalni funkcjonuje również punkt zlewny, do

którego wywożone są nieczystości ciekłe ze zbiorników bezodpływowych. Na terenie gminy znajdują się 1 183 szamba.

Tab. 13. Gromadzenie nieczystości ciekłych (wg UG).

Lp.	Nazwa miejscowości	Ilość zbiorników bezodpływowych (szt.)	Ilość oczyszczalni przydomowych (szt.)	Ilość stacji zlewnych (szt.)
1.	Bratian	297	-	-
2.	Jamielnik	191	-	-
3.	Gwiździny	92	-	-
4.	Skarlin	93	1	-
5.	Tylice	92	-	-
6.	Pacółtowo	91	-	-
7.	Radomno	75	1	-
8.	Mszanowo	21	-	-
9.	Nawra	53	-	-
10.	Chrośle	52	-	-
11.	Lekarty	53	-	-
12.	Nowy Dwór	44	-	-
13.	Bagno	2	-	1
14.	Gryżliny	30	-	-
15.	Pustki	16	1	-
16.	Kaczek	20	-	-
17.	Łąki Bratiańskie	17	-	-
Ogółem gmina		1183	3	1

Wg danych z Urzędu Gminy w 2003 r. 5 firm posiadało zezwolenie Wójta Gminy Nowe Miasto Lubawskie na prowadzenie działalności polegającej na odbiorze nieczystości płynnych od właścicieli nieruchomości i transporcie ich do punktów zlewnych. Część nieczystości z terenu gminy trafia do punktu zlewnego we wsi Bagno, część zaś na oczyszczalnię w Nowym Mieście Lubawskim (inf. z UG).

Ze względu na objęcie znacznej części obszaru gminy różnymi formami ochrony przyrody, konieczność ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych istnieje pilna konieczność skanalizowania gminy z wymogiem utylizacji ścieków w oczyszczalni. Tak więc skanalizowania wymagają wszystkie miejscowości ze swą zabudową. Z tym wiąże się problem budowy nowej oczyszczalni ścieków.

Na podstawie analizy raportów o stanie środowiska województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 1999-2002, opracowanych przez WIOŚ, można uznać, że największe problemy oczyszczalni związane są właśnie z

odpowiednią redukcją związków biogenych, co uznaje się za najbardziej skomplikowany, trzeci stopień oczyszczania ścieków. Gmina stanie przed takim problemem.

Należy zauważyć, że stężenie substancji zawartych w odprowadzanych ściekach ma ogromne znaczenie dla środowiska, gdyż pochodną ilości ścieków odprowadzonych do środowiska, a także stężenia substancji znajdujących się w analizowanych ściekach, jest ładunek tych substancji. Należy mieć na uwadze fakt, iż ścieki, które zawierają w sobie duży ładunek substancji emitowanych do środowiska, mogą w stosunkowo krótkim czasie poczynić trwałe zmiany w wodach powierzchniowych należących do tego odbiornika, do którego są odprowadzane.

W projekcie Planu rozwoju lokalnego, jaki jest w trakcie przygotowywania gmina przewiduje następujące inwestycje w celu poprawy stanu gospodarki wodno-ściekowej: (UG).

Tab.14. Planowane w gminie inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Lp.	Nazwa zadania	Czas realizacji		Nakłady do poniesienia w tys. zł
		2004-2006	2007-2013	
Lista zadań do celu 1- budowa i modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków				
1.	Budowa oczyszczalni ścieków w Mszanowie	X		2 000
2.	Budowa kanalizacji we wsi Mszanowo i Bratian	X		3 453
3.	Budowa kanalizacji we wsiach Bagno, Gryżliny + tranzyt do wsi Bratian		X	3 484
4.	Budowa kanalizacji we wsiach Skarlin, Jamielnik		X	4 940
5.	Budowa kanalizacji we wsiach Pacółtowo, Gwiździny i Tylice		X	5 892
6.	Budowa kanalizacji we wsiach Chrośle, Nowy Dwór, Nawra i Lekarty		X	3 486,5
Lista zadań inwestycyjnych do celu 2- budowa i modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody				
1	Modernizacja stacji wodociągowych a) Nawra, Bagno b) Tylice, Gwiździny	X	X	125,35 63,20
2.	Podłączenie do pn układu wodociągowego stacji w Mszanowie	X		149,94
3.	Połączenie wodociągu w Gwiździnach i Tylicach oraz budowa przepompowni		X	154,09

4.	Wymiana sieci wodociągowej zawierającej rury azbestowo-cementowe we wsiach Skarlin, Lekarty, Gwiżdżyny i Tylice		X	1 150,00
----	---	--	---	----------

Należy więc zauważyć, że gmina planuje działania przy udziale środków własnych i zewnętrznych, z dużą świadomością ekologiczną, dążąc do uporządkowania najpilniejszych zagadnień gospodarki wodno-ściekowej na swoim terenie. Planowane działania na najbliższe lata z zakresu gospodarki ściekowej przewidują budowę kanalizacji sanitarnej we wsi Mszanowo i Bratian oraz oczyszczalnię ścieków w Mszanowie. Zakres działań planowanych na najbliższe lata jest nieproporcjonalny do potrzeb w tej dziedzinie.

9. Powierzchnia ziemi.

9.1. Wykorzystanie powierzchni ziemi (gleby).

Znaczne obszary gminy zajmują bagna i mokradła występują one w dolinie rzek, dnach rynien polodowcowych, dolinach wód roztopowych jez. Skarlińskiego, Skarlanki, Welu, Groblicy, a także w rejonie miejscowości Radomno, Gryżliny. Bardzo zróżnicowana budowa geologiczna i urozmaicona rzeźba terenu spowodowały wykształcenie różnych typów, rodzajów i gatunków gleb. Dominują gleby brunatnoziemne wytworzone z piasków i glin zwałowych zalegające na wysoczyźnie morenowej. Charakteryzują się one głębokim próchnicznym poziomem, posiadają właściwe stosunki wodnopowietrzne, dobrą zdolność magazynowania wilgoci. Odpowiadają klasom bonitacyjnym od IIIa do IV b. Największy areal zajmują w rejonie Radomna, Lekart, Skarlina, Nawry, Gryżlin, Gwiżdżin i Tylic. Gleby bielicoziemne występują płatami na terenie wysoczyzny morenowej i na terenach sandrowych. W dnach rynien występują często czarne ziemie. Natomiast w obrębie terasy zalewowej Drwęcy występują mady.

Użytki rolne w gminie stanowią 8506 ha, w tym grunty orne - pow. 7688 ha.

Na obszarze gminy występują liczne obszary (ponad 20% powierzchni gminy) wymagające podjęcia działań zapobiegających erozji wietrznej, wąwozowej oraz wodnej powierzchniowej np. poprzez wprowadzanie roślinności głęboko ukorzeniającej się. Są to m.in. rejony w pobliżu miejscowości: Nowy Dwór, Lekarty, Gryżliny.

9.2. Kopaliny.

Obszar gminy jest stosunkowo bogaty w złoża kopalin. Zasobne złoża surowców ilastych rozpoznano i udokumentowano w rejonie Nawry. Ocenia się je na ponad 3 mln ton. Ponadto nieudokumentowane złoża kruszyw znajdują się w rejonie Pustek.

Zaewidencjonowane złoża kredy jeziornej występują w rejonie Chrośła. Złoże rozpoznane szczegółowo, zasoby geologiczne bilansowe oceniono na 279 tys. ton.

Na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie zinwentaryzowane zostały zasoby torfu - 737 ha, 8,5 mln m³.

W rejonach złóż kopalin występuje wiele wyrobisk poeksploatacyjnych, również nielegalnych, wymagających rekultywacji.

10. Powietrze atmosferyczne.

Zanieczyszczeniem atmosfery jest każda substancja i działanie, które powodują odchylenie od stanu naturalnego powietrza.

Dane dotyczące stanu sanitarnego powietrza w powiecie nowomiejskim pochodzą z badań przeprowadzonych przez WIOŚ tzw. pierwsza i druga ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, wykonana została w oparciu o nowe przepisy, wprowadzone w życie ustawą Prawo ochrony środowiska, wydaną w kwietniu 2002 r. Celem corocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze stref, w tym aglomeracji, w zakresie umożliwiającym:

- 1) dokonanie klasyfikacji stref w oparciu o przyjęte kryteria;
- 2) uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze aglomeracji lub innej strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach;
- 3) wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach;
- 4) wskazanie potrzeb w zakresie wzmocnienia istniejącego systemu monitoringu i oceny.

Ocena i wynikające z niej działania odnoszone są do obszarów nazywanych strefami. Zgodnie z ustawą - P.O.Ś strefę stanowi:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- obszar powiatu nie wchodzący w skład aglomeracji.

Badaniem monitoringowym został objęty także powiat nowomiejski.

Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

- ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- ustanowionych ze względu na ochronę roślin.

Tab.15. Klasyfikacja strefy powiatu nowomiejskiego ze względu na ochronę zdrowia.

Maks. stężenie godzinowe [µg/m ³]	Klasa strefy	Maks. stężenie godzinowe SO 2 [µg/m ³]	Klasa strefy	Maks. średnioroczne stężenie NO 2 [µg/m ³]	Klasa strefy	Przeliczone stężenie 8-godzinowe CO [µg/m ³]	Klasa strefy
87	I	58	II	11	III b	2,336	III b

Przy czym klasa I - powietrze najbardziej zanieczyszczone, klasa II to średnia klasa czystości i klasa III - powietrze najczystsze. Z załączonej tabeli wynika cały powiat nowomiejski, jest sklasyfikowany jako posiadający powietrze wysokiej jakości. Jedynie ze względu na stężenia pyłu zaliczony jest do I klasy, ale taka sytuacja dotyczy całego województwa i

znaczących obszarów w Polsce - aż 84-ch stref. Klasyfikacja strefy powiatu nowomiejskiego ze względu na ochronę roślin wypadła równie pomyślnie.

Tab.16. Klasyfikacja strefy powiatu nowomiejskiego ze względu na ochronę roślin.

Maksymalne ze średniorocznych zidentyfikowane stężenie w strefie dwutlenek siarki [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Klasa strefy	Maksymalne ze średniorocznych zidentyfikowane stężenie w strefie dwutlenek azotu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Klasa strefy
4,38	III b	3,3	III b

W 2001 r. wykonano pomiary zanieczyszczeń powietrza ambulansem pomiarowym emisji na terenie tych powiatów, dla których brak było danych o stopniu zanieczyszczenia powietrza. W przypadku powiatu nowomiejskiego punkt pomiarowy wytypowano w Nowym Mieście Lubawskim. Wyniki były poniżej dopuszczalnych norm.

Dobra ocena ogólna jakości powietrza w gminie wynika z faktu, że na jej terenie nie występują większe zakłady przemysłowe emitujące szkodliwe związki węgla, siarki czy pył.

Na terenie gminy energię cieplną na potrzeby komunalne wytwarza m.in. kotłownia w miejscowości Mszanowo należąca do Gospodarstwa Pomocniczego przy Urzędzie Gminy Nowe Miasto Lubawskie. Ogólnie w gminie występuje duża ilość palenisk domowych, oraz kotłowni węglowych, opalanych węglem gorszej jakości i to one stanowią tzw. emisję niską.

Tab.17. Gmina Nowe Miasto Lubawskie - rodzaje paliw stosowane w gospodarstwach indywidualnych (POŚ Powiatu Nowomiejskiego).

Liczba gospodarstw indywidualnych	Paliwa stosowane w paleniskach domowych			
	drewno	węgiel	olej opałowy	gaz
2 492	2 390	94	8	

procesów energetycznego spalania tego paliwa. Wielkość emisji uzależniona jest także od rodzaju instalacji, prowadzonej technologii spalania oraz prawidłowego Zauważalne jest, że na terenie gminy utrzymuje się niekorzystna struktura zużycia paliw, polegająca na zdominowaniu energetyki cieplej przez węgiel kamienny. Natomiast, nie są dotychczas stosowane paliwa odnawialne (brak informacji na ten temat).

Istnieje konieczność przeprowadzenia zasadniczych zmian zmierzających w kierunku stopniowego odchodzenia od paliw tradycyjnych, na rzecz coraz szerszego wykorzystywania biomasy jako odnawialnego, perspektywicznego paliwa przeznaczonego do spalania energetycznego w instalacjach grzewczych.

Węgiel kamienny, który jest najbardziej popularnym paliwem przeznaczonym do spalania energetycznego na terenie gminy, niestety powoduje też największą emisję substancji spośród wszystkich paliw przeznaczonych do spalania energetycznego. Co gorsza, węgiel zużywany w kotłowniach gminy jest niskokaloryczny, z dużą zawartością siarki i popiołu. Daje to w efekcie dodatkową ilość substancji emitowanych do powietrza w trakcie prowadzonego eksploatacji urządzeń przeznaczonych do redukcji emitowanych substancji. W przypadku największych kotłowni winny być stosowane urządzenia przeznaczone do redukcji emitowanych substancji.

Zanieczyszczenie powietrza powodują również samochody poruszające się po drogach gminy. Ma tu miejsce głównie emisja tlenków azotu i metali ciężkich. Badania prowadzone w 1996r. wykazały, że nasze pojazdy rzadko mieszczą się w obowiązujących normach (3,5% CO). Udział zanieczyszczeń komunikacyjnych to ok. 25% tlenków azotu i węgla oraz metali ciężkich.

Na terenach zabudowanych znaczenie ma również emisja wtórna z powierzchni dróg, utwardzonych placów, czemu można zapobiegać utrzymując tereny we właściwym stanie czystości. Wpływ na wielkość tej emisji mają warunki meteorologiczne.

W przypadku emisji zorganizowanej z większych instalacji wymagane jest uzyskanie pozwolenia administracyjnego na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza. Wydanie pozwolenia jest możliwe, gdy nie zostaną przekroczone standardy jakości powietrza. Pozwolenia administracyjne tego rodzaju są

instrumentem, który pozwala na kształtowanie jakości atmosfery. Od 2000 r. pod kontrolą WIOŚ znalazł się Stolarski Zakład Produkcyjno-Handlowy „Humdrex” Iława, Zakład w Mszanowie, któremu wydano zarządzenia zobowiązujące do uregulowania strony formalno-prawnej.

Aby przeciwdziałać nadmiernej emisji substancji wprowadzanych do atmosfery w efekcie energetycznego spalania paliw, należy przedsięwziąć szereg różnych działań, które będą dążyły do jednego celu, jakim jest stałe ograniczanie ilości substancji emitowanych do powietrza atmosferycznego w tym:

- podjęcie intensywnych, kompleksowych działań termomodernizacyjnych na terenie całej gminy;
- ograniczanie „emisji wysokiej”, z sektora energetyki przemysłowej;
- wprowadzanie odnawialnych źródeł energii, głównie biomasy i energii wiatrowej, w przypadku hydroenergetyki wymagane są kompleksowe specjalistyczne wnikiwe badania i analizy, celem uniknięcia niekorzystnych zmiany w środowisku;
- identyfikacja terenów nadających się pod uprawy biomasy w powiatowym i gminnym dziale geodezji i kartografii;
- założenie upraw energetycznych na wyznaczonych terenach;
- wykorzystanie słomy jako biomasy w dużych gospodarstwach rolnych;
- stopniowa wymiana kotłów węglowych wraz ze starymi instalacjami na nowoczesne kotły przeznaczone do spalania biomasy;
- przeprowadzenie działań mających na celu racjonalizację zużycia energii w gminie, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym;
- przeznaczenie do spalania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków;
- instalowanie kolektorów słonecznych na dachach budynków;
- montaż instalacji przeznaczonej do wytwarzania energii z pozyskiwanego biogazu tworzącego się wewnątrz dużych składowisk odpadów;
- utrzymywanie czystości na terenach zabudowanych;

- prowadzenie monitoringu stanu powietrza.

11. Hałas i klimat akustyczny.

Hałasem określamy dźwięki o częstotliwościach i natężeniach stwarzających uciążliwość dla ludzi i środowiska. Podstawowym technicznym wskaźnikiem oceny poziomu hałasu w środowisku lub ogólnej oceny stanu klimatu akustycznego jest równoważny poziom dźwięku A wyrażany w decybelach (dB). Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, można podzielić na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny (przede wszystkim drogowy) oraz hałas przemysłowy.

Rozwój komunikacji i transportu sprawia, że problem uciążliwości hałasu dotyczy obecnie nie tylko dużych miast, ale również miast średniej wielkości, a także mniejszych miejscowości znajdujących się przy ruchliwych trasach komunikacyjnych. Rolniczy charakter gminy sprawia, że podstawowym źródłem hałasu, decydującym o klimacie akustycznym tego terenu jest komunikacja drogowa. Hałas drogowy wywiera dominujący wpływ na klimat akustyczny środowiska zarówno ze względu na powszechność występowania, jak i długi czas jego oddziaływania. Jedną z głównych przyczyn zagrożenia hałasem komunikacyjnym w ostatnich latach jest intensyfikacja ruchu drogowego.

Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy głównie od następujących czynników: natężenia ruchu, struktury strumienia pojazdów oraz ich prędkości, rodzaju i stanu technicznego nawierzchni oraz odległości zabudowy mieszkaniowej od drogi stanowiącej źródło hałasu. Bardzo ważnym czynnikiem jest również stan techniczny pojazdów. Niewątpliwie podstawowym czynnikiem mającym wpływ na emisję hałasu komunikacyjnego jest ranga, a także łączna długość wszystkich dróg położonych na terenie gminy. Z tego względu bardzo istotną staje się ogólna charakterystyka znajdujących się tu dróg.

Przez gminę na długości ok. 4,30 km przebiega droga krajowa nr 52 Inowrocław - Toruń - Ostróda - Olsztyn stanowiąca jeden z głównych szlaków wschód-zachód. Odnotowuje się tu tendencję wzrostową nasilenia ruchu pojazdów. Ponadto droga wojewódzka nr 538 Łasin - Nowe Miasto Lubawskie - Uzdowo - Rozdroże o długości na terenie gminy 6,10 km oraz drogi powiatowe o łącznej długości na terenie gminy - 55,44 km, drogi gminne o łącznej długości 131,23 km i drogi zakładowe o łącznej długości 17,45 km. Sieć drogowa gminy wynosi ok. 214,52 km. Z ogólnej długości dróg 32,81% posiada nawierzchnie bitumiczną, 28,80% nawierzchnię żużlową i 34,03% nawierzchnię gruntową.

Hałas komunikacyjny powodowany jest przede wszystkim przez wykazującą tendencję wzrostową ruch pojazdów na drodze krajowej nr 52. Dotyczy głównie odcinków drogi w zbliżeniu z zabudową mieszkaniową. Z uwagi na brak pomierzonych wartości hałasu drogowego Tab.18. Ponadnormatywny hałas przemysłowy.

na terenie gminy trudno jest wymiennie ocenić, w jakim stopniu emitowany hałas komunikacyjny rzutuje na ogólny stan klimatu akustycznego w pobliżu drogi. Natomiast nie ma większego wpływu na mieszkańców bardziej oddalonych od omawianej drogi. Można jednak ocenić, że jego zasięg nie przekracza 50 m, a poziom dźwięku kwalifikuje go jako średnio uciążliwy jak podaje POŚ Powiatu Nowomiejskiego. Niezależnie od tych wielkości, aby uzyskać wiążące informacje na ten temat, móc określić skalę zagrożenia ponadnormatywnym hałasem również w najbliższej przyszłości, należy dokonać stosownych pomiarów hałasu drogowego w mieście. Na tej podstawie można dopiero ustalać ewentualne środki zapobiegawcze w postaci nasadzeń pasów zieleni, czy też instalowania ekranów akustycznych w miejscach dużych skupisk ludności przebywającej stale w pobliżu dróg o wzmożonym poziomie hałasu.

W przypadku niekorzystnej sytuacji akustycznej uzyskanej w efekcie przeprowadzonych pomiarów, należy podjąć działania w sprawie budowy obwodnicy, która w każdym przypadku będzie elementem bardzo korzystnym, gdyż oprócz znacznego obniżenia poziomu hałasu, podniesie także poziom bezpieczeństwa, ze względu na mniejsze ryzyko zaistnienia wypadków drogowych oraz ułatwi lokalny ruch uliczny.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa znaczenia państwowego I rzędna dwutorowa: Toruń - Iława ze stacją osobowo-towarową w Jamielniku oraz linia kolejowa znaczenia lokalnego II rzędna Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie. Obecnie zmniejszona jest ilość pociągów na poszczególnych liniach. Trasy kolejowe nie są poważnym źródłem hałasu, jedynie jego uciążliwość jest bardziej odczuwalna nocą.

W przypadku zagrożenia hałasem przemysłowym, należy zauważyć, że związane jest ono głównie z niewłaściwą lokalizacją obiektów przemysłowych w stosunku do zabudowy mieszkaniowej. Obowiązujące w Polsce procedury prawne wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, związane z lokalizacją nowopowstających obiektów przemysłowych i usługowych, pozwalają na skuteczne egzekwowanie od inwestorów wymogów ochrony środowiska przed ponadnormatywnym hałasem. Również zakłady przemysłowe na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie nie są istotnym źródłem tego typu zanieczyszczeń środowiska. Zakładów przemysłowych emitujących hałas przekraczający dopuszczalne normy tj. 50 db w dzień i 40 db nocą jest niewiele. Raporty WIOŚ o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2001r. wykazały przekroczenia dopuszczalnych norm emisji hałasu do środowiska w przypadku tylko jednej firmy w Nowym Dworze co szczegółowo obrazuje poniższa tabela:

Nazwa zakładu	Wielkość przekroczenia (dB)			
	w 1999 r.		w 2001 r.	
	pora dnia	pora nocy	pora dnia	pora nocy
Gospodarstwo Rolno-Hodowlane w Nowym Dworze (wł.pp. Filipscy)	-	9,2	3,3	nie kontrolowano

Stwierdzenie przekroczeń dopuszczalnych norm emisji hałasu do środowiska, określonych decyzją właściwego organu, stanowi podstawę do podjęcia przez WIOŚ działań zmierzających do wyeliminowania uciążliwości źródeł dźwięku. Kontrole WIOŚ nie wykazały

przekroczenia norm poziomu hałasu przemysłowego w otoczeniu innych zakładów gminy.

Poprawę klimatu akustycznego gminy można uzyskać poprzez:

- dążenie do zmniejszenia hałasu komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic,
- modernizację i remonty dróg oraz obiektów inżynierskich z nimi związanych,
- zwiększenie płynności ruchu pojazdów na drogach w miejscach zabudowanych,
- budowanie ekranów akustycznych „technicznych” i tworzenie ekranów akustycznych z zieleni,
- odpowiednie lokalizowanie obiektów uciążliwych,
- stosowanie regulacji prawnych - decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu emitowanego do środowiska,
- zachowanie odpowiednich relacji pomiędzy powierzchnią terenów o intensywnej zabudowie i terenów otwartych,
- zachowanie wymaganych stref ciszy.

12. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące.

12.1. Promieniowanie jonizujące.

Występujące w gminie promieniowanie jonizujące oparte jest przede wszystkim na poziomie radiacji ze źródeł naturalnych, związanych z rozpadem pierwiastków promieniotwórczych naturalnie występujących w przyrodzie.

Z tego względu zagrożenia w dziedzinie promieniowania jonizującego na terenie gminy mogą stwarzać wyłącznie naturalne źródła promieniowania.

Poza naturalnymi źródłami promieniowania znajdującymi się w glebie, wodzie i w powietrzu, na terenie gminy występują także sztuczne źródła promieniowania, które możemy podzielić na trzy grupy:

- zamknięte źródła promieniowania o małej aktywności, znajdujące się w szczelnej obudowie, używane w pracach diagnostycznych;
- aparatura rentgenowska;
- otwarte źródła promieniowania, które znajdują się w zakładach posiadających materiały izotopowe używane do prac naukowych, w pracowniach medycznych.

Funkcjonowanie sztucznych źródeł promieniowania jonizującego nie stwarza zagrożenia dla mieszkańców. Ewentualne awarie mogą mieć charakter wyłącznie lokalny i nie zagrażają terenom sąsiednim.

12.2. Promieniowanie niejonizujące.

Promieniowanie niejonizujące związane jest z występowaniem pól elektromagnetycznych. Do głównych źródeł powstawania pól elektromagnetycznych należą:

- linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe,
- obiekty radiokomunikacyjne, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje radiolokacyjne.

Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Przez północny obszar gminy przechodzi odcinek linii 110kV relacji Łasin-Łława. Dla linii takiej obowiązuje strefa ochronna o szerokości 2 x 20 m licząc od osi linii w obie strony na której nie należy lokalizować obiektów przeznaczonych na pobyt stały ludzi.

Na obszarze należącym do gminy obiektami radiokomunikacyjnymi, które mogą mieć pewien wpływ na środowisko są także stacje bazowe telefonii komórkowej.

Pola elektromagnetyczne, które są emitowane przy antenach telefonii komórkowej, mocowanych na kratownicowych masztach, oddziałują na przestrzeni kilkudziesięciu metrów, przede wszystkim na poziomie

zawieszenia anteny. Normy techniczne i przepisy aktualnie stosowane w Polsce, dotyczące umieszczania anten stacji, zabezpieczają wymagane odległości z dala od miejsc przebywania ludzi.

13. Poważne awarie przemysłowe.

Poprzez wyrażenie „poważne awarie” rozumie się nagłe zdarzenia, w szczególności emisje, pożary lub eksplozje powstałe w trakcie prowadzenia procesów przemysłowych, a także magazynowania lub transportu z udziałem substancji, bądź preparatów niebezpiecznych.

W wyniku takich zdarzeń może powstać zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, lub też skażenie środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska uwzględnia na wypadek zagrożenia wystąpieniem poważnych awarii przepisy dyrektywy Unii Europejskiej SEVESO 11 lub COMAH.

Nawiązujące do ustawy rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 ustala rodzaj i ilość substancji niebezpiecznych, których przechowywanie w danym zakładzie decyduje o zaliczeniu takiego przedsiębiorstwa do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub do zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W rejestrze „potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń środowiska” prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, nie figuruje ani jeden zakład, który należałby do grupy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, ani też nie jest tam wpisany żaden zakład pochodzący z gminy, który należy do grupy zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Trzecią grupę ryzyka stanowią zakłady posiadające substancje lub preparaty niebezpieczne. Kwalifikują się tu między innymi zakłady posiadające od 300 kg do 40 Mg ciekłego amoniaku używanego do celów przetwórstwa spożywczego. W tej grupie znaleźć się mogą zakłady posiadające sprzęt chłodniczy - duże ubojnie zwierząt.

14. Edukacja ekologiczna.

Zgodnie z Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej podstawowymi celami w edukacji ekologicznej są:

- upowszechnianie idei zrównoważonego rozwoju we wszystkich sferach życia oraz objęcie stałą edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców,
- wdrożenie edukacji ekologicznej w formie interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach nauczania formalnego oraz nieformalnego.

Stąd też Gmina powinna opracować program edukacji ekologicznej adresowany do określonych grup społeczeństwa (rolników, przedsiębiorców, turystów), dostosowując odpowiednio do poszczególnych grup wiekowych - dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży. Obecny poziom świadomości ekologicznej w naszym kraju, w gminie jest niewystarczający.

Świadomość ekologiczna kształtuje proekologiczny sposób myślenia na co dzień zarówno w pracy, szkole i w domu. Ma to wpływ na zachowania konsumenckie, co przekłada się na ograniczenia zużycia mediów w gospodarstwie domowym, w zakładzie pracy. Bardzo dobrym sposobem podnoszenia świadomości ekologicznej wśród dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy podejmowania decyzji przez władze samorządowe. Sprzyjają temu przepisy dotyczące dostępu do informacji o środowisku oraz udziału społecznego, będące nowym narzędziem służącym aktywizacji lokalnej społeczności w działaniach na rzecz

środowiska. Wskazane jest włączenie w proces edukacji ekologicznej organizacji pozarządowych, szkół i placówek oświatowych, firm, grup obywatelskich itp.

15. Harmonogram działań służących realizacji programu.

Zadania ujęte w harmonogramie POŚ gminy przyporządkowane są do określonej grupy celów. W zależności od ich rangi i pilności realizacji zastosowano podział na: cele strategiczne (misja), cele główne - kierunki działań, szczegółowe - zadania w obrębie kierunku. W zależności od czasu realizacji mogą to być cele: krótkookresowe (do 1 roku), średniookresowe (od 1 do 4 lat), długoterminowe (powyżej 4 lat).

Cele i kierunki działania są podstawą POŚ dla gminy na lata 2004-2011. Na podstawie celów oraz kierunków wyznaczane są zadania szczegółowe do realizacji w latach 2004-2007.

Celem strategicznym, czyli misją powiatu nowomiejskiego, a więc i gmin wchodzących w jego skład, jest:

„Proekologiczny rozwój powiatu - działanie w kierunku osiągnięcia wysokiej świadomości ekologicznej społeczeństwa, zachowania walorów środowiskowych, krajobrazowych i przyrodniczych oraz pełna kontrola przestrzegania przepisów w zakresie ochrony środowiska i przyrody, zmierzające do osiągnięcia pozycji lidera w województwie w zakresie czynnej ochrony środowiska”.

Zadania przedstawione w harmonogramie wynikają bezpośrednio z zapisów Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Programu Ochrony Środowiska Powiatu Nowomiejskiego, Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Nowe Miasto Lubawskie, Planu Strategicznego Obszaru Lokalnego m. N.M.L. oraz gmin Kurzętnik i Nowe Miasto Lubawskie, a także diagnozy stanu środowiska w gminie NML.

Cele główne:

1. Wzrost świadomości ekologicznej,
2. Zagospodarowanie przestrzenne uwzględniające wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
3. Ochrona ekosystemów wodnych,
4. Ochrona jakości wód,
5. Rozwój turystyki niezagrażający stanowi środowiska,
6. Dobry stan atmosfery,
7. Ochrona przyrody, bioróżnorodności i puli genowych,
8. Ochrona gleb przed degradacją,
9. Optymalna lesistość,
10. Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, materiałów i energii.

Obszar I - realizacja zadań gmin (i powiatu), gdzie organy mają uprawnienia władcze (np. uchwalanie i egzekwowanie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), a także realizują zadania własne samoistne lub w ramach porozumień komunalnych i mogą samodzielnie określać treść i sposób realizacji podejmowanych decyzji, uwzględniając wymogi i normy prawne.

Obszar II - działania jednostek zależnych od organów samorządowych, w stosunku, do których organy gminy mają uprawnienia nadzorcze (zakłady gminne, podmioty użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze wykonujące zadania na zlecenie gminy).

Obszar III - działania i zachowania samodzielnych podmiotów gospodarczych i poszczególnych obywateli, gdzie organy gminy mogą oddziaływać w ograniczonym zakresie w ramach ogólnego nadzoru nad przestrzeganiem prawa, względnie poprzez system zachęt, rozwijanie świadomości ekologicznej itp.

Tab. 19 Harmonogram działań służących realizacji programu.

I. Cel główny: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy				
Zadania	Sposób realizacji	Termin osiągnięcia celu	Środki/ finansowanie	Obszar realizacji
1.1. opracowanie programu edukacji ekologicznej gminy	przyjęcie programu przez radę gminy	2006	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I
1.2. organizacja warsztatów ekologicznych	1 warsztaty rocznie	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	I
1.3. organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych	5 imprez rocznie	zadanie ciągłe	Urząd Gminy GFOŚ	I
1.4. organizacja festynów i imprez poświęcone ochronie środowiska, przyrody	2 imprezy rocznie	zadanie ciągłe	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	I
1.5. popularyzacja ochrony środowiska i przyrody	stałe rubryki ekologiczne na stronie internetowej Urzędu Gminy	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE Urząd Gminy	I
1.6. wspieranie szkolnych kółek ekologicznych	kółko ekologiczne /biologiczne w każdej szkole	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ GFOŚ, CEE szkoły	I, II
1.7. utworzenie nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska, krajobrazu, przyrody w gminie	określenie zasad przyznawania nagród i ustanowienie nagrody (np. Wójta Gminy)	2005r. zadanie ciągłe	Urząd Gminy, GFOŚ	I, II
1.8. szkolenia na przewodników ekoturystyki	co najmniej 1 przewodnik w gminie do 2005r., kontynuacja zadania wg potrzeb	2005 zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	II
1.9. prowadzenie w gminie edukacji ekologicznej dorosłych	2 szkolenia rocznie	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	I, III

1.10. szkolenia urzędników UG i jednostek podległych, akcje informacyjne dla radnych z zakresu ochrony środowiska i przyrody	co najmniej 2 szkolenia rocznie, urzędnicy gminy przygotowani merytorycznie z zakresu ochrony środowiska	2005 zadanie ciągłe	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	I
1.11. podniesienie znaczenia edukacji ekologicznej w całej działalności gminy	osoba odpowiedzialna za edukację ekologiczną w Urzędzie Gminy oraz w jednostkach podległych UG	2005 zadanie ciągłe 2005 zadanie ciągłe	Urząd Gminy PFOŚ, GFOŚ	I
1.12. budowa ścieżek dydaktycznych, rowerowych, pieszych, kajakowych, punktów widokowych	2 dobrze oznakowane ścieżki w gminie	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	I, II
II. Cel główny : Zagospodarowanie przestrzenne uwzględniające wymogi ochrony środowiska , przyrody i krajobrazu				
2.1. aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem wymagań ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu	plany zagospodarowania przestrzennego zgodnie z prawem miejscowym i wymogami ochrony przyrody	2005 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I
2.2. niedopuszczanie do trwałych zmian rzeźby terenu na dużych powierzchniach	zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nie dopuszczające do radykalnych przekształceń terenu	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
2.3. ochrona terenów biologicznie aktywnych	zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zakazujące likwidacji starorzeczy, oczek wodnych, torfowisk, itp.	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
2.4. lokalizowanie wysokich budowli (np. maszty telefoniczne) i prowadzenie inwestycji liniowych w sposób najmniej kolidujący z krajobrazem	zakaz lokalizowania budowli wysokich na obszarach krajobrazowo cennych (szczególnie OChK)	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
2.5. dążenie do harmonii zabudowy z krajobrazem	zapis w miejscowych planach z .p. o obowiązku utrzymania nowych budowli w stylu harmonizującym z krajobrazem	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
2.6. powstrzymanie degradacji krajobrazu kulturowego	dbałość o zabytki kultury - parki wiejskie	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, właściciele	I, II, III
III. Cel główny: Ochrona ekosystemów wodnych				
3.1. ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych	brak miernika	zadanie ciągłe	właściciele wód NFOŚ, WFOŚ, PFOŚ	I, III
3.2. dostosowanie obciążenia akwenów ładunkiem zanieczyszczeń do możliwości ich samoczyszczania się i wrażliwości ich ekosystemu	zakaz wprowadzania ścieków do wód maksymalnie obciążonych	zadanie ciągłe		I we współ- pracy ze Starostwem
3.3. zapobieganie stwarzaniu kolejnych barier ekologicznych, piętrzeń wód	wprowadzenie zakazu zabudowy hydrotechnicznej na rzece Wel	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I we współ- pracy ze Starostwem
3.4. uporządkowanie ewidencji gruntów pod wodami – wyjaśnienie kwalifikacji jez. Fabrycznego (i ciek Białwanka)	wyjaśnienie kwalifikacji jez. Fabrycznego - ciek Białwanka	2005	właściciele i użytkownicy wód, Urząd Gminy, Starostwo	I, III
3.5. rekultywacja zdegradowanych ekosystemów wodnych	doprowadzenie ekosystemów zdegradowanych do stabilnego życia biologicznego - podjęcie działań dotyczących rekultywacji jez. Radomno	zadanie ciągłe	właściciele wód, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ,	I, III
IV. Cel główny: Ochrona jakości wód				
4.1. skuteczne zabezpieczenie przed zatruciem wód	brak miernika	zadanie ciągłe	właściciele wód, Urząd Gminy	I, III
4.2. rozwój sieci kanalizacyjnej w gminie	budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej (w Mszanowie, Bratian) miernik: % ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków (Urząd Statyst.)	2006 zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
4.3. wyposażanie sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające	sieć deszczowa zgodna z wymogami przepisów (piaskownikami i separatorami)	2006	Urząd Gminy	I
4.4. wspólne działania gmin w celu usprawnienia i unowocześnienia gospodarki wodno-ściekowej	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I

4.5. budowa oczyszczalni ścieków	budowa oczyszczalni ścieków w Mszanowie zgodnie z wymogami ochrony środowiska miernik: zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych Mg/rok (źródło informacji Urząd Marszałkowski)	2006 tj. zgodnie z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I
4.6. propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	w warunkach uzasadnionych technicznie i środowiskowo	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
4.7. tworzenie stref ochronnych wokół zbiorników wodnych (stosownie do potrzeb ich ochrony) – zagospodarowanych trwałą zielenią i niezabudowanych	zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego	2006	Urząd Gminy, właściciele gruntów RZGW	I, III
4.8. ochrona stref litoralowych zbiorników wodnych	brak miernika	zadanie ciągłe	właściciele akwenów	I, III
4.9. zmniejszanie tzw. spływów obszarowych z terenów wiejskich przyległych do wód powierzchniowych	brak miernika upowszechnianie zasad KDPR przy współpracy ODR	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
4.10. stosowanie instrumentów prawno-ekonomicznych	kontrole	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
4.11. prawidłowe zabezpieczanie/likwidacja nieczynnych ujęć wody	brak miernika	zadanie ciągłe	właściciele ujęć	III
4.12. użytkowanie gruntów i korzystanie z wody stosownie do ustaleń RZGW w stosunku do stref ochronnych ujęć wody	brak miernika	zadanie ciągłe	właściciele ujęć	I, III
4.13. dążenie do racjonalizacji zużycia wody	miernik: wodochłonność produkcji w przeliczeniu na PKB, jednostkę produkcji, wartość produkcji lub wartość sprzedaną w przemyśle	zadanie ciągłe	właściciele ujęć	I, III
V. Cel główny: Rozwój turystyki nie zagrażający środowisku				
5.1. planowanie przeznaczania terenów pod rekreację bez naruszania walorów środowiska i krajobrazu	tereny rekreacyjne nie kolidujące ze środowiskiem, krajobrazem	2005 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I
5.2. tereny przeznaczone pod turystykę wyposażone w niezbędną infrastrukturę	w tym skanalizowanie ośrodków wypoczynkowych	2010 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I
5.3. dostosowanie nasilenia presji turystycznej i penetracji terenu do jego odporności	brak miernika	2005 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I
5.4. kontrola turystyki i miejsc wypoczynku pod kątem ochrony środowiska i przyrody	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
5.5. ruch turystyczny w rezerwach dopuszczony tylko po wyznaczonych szlakach i w obecności przewodnika	brak miernika	2005 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I, UG we współpracy z Woj. Kons. Przyrody
5.6. odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych	właściwe oznakowanie wszystkich szlaków	2005 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy PFOŚ, GFOŚ	I
5.7. odpowiedzialność organizatorów za imprezy masowe na wolnym powietrzu	brak miernika	zadanie ciągłe	organizatorzy imprez	III
VI. Cel główny: Dobry stan atmosfery				
6.1. promowanie stosowania lepszej jakości paliw i wprowadzania odnawialnych źródeł energii	brak miernika	2006	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I
6.2. stosowanie instalacji wysokosprawnych	brak miernika	zadanie ciągłe	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	III
6.3. termomodernizacja budynków	brak miernika	zadanie ciągłe	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	III
6.4. budowa nowych urządzeń ograniczających emisje	brak miernika	zadanie ciągłe	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	III
6.5. wprowadzanie odnawialnych źródeł energii	brak miernika	zadanie ciągłe	własne inwestorów, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	III
6.6. egzekwowanie instrumentów prawno-ekonomicznych	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy Starostwo	I, we współpr. ze Starostwem

6.7. ograniczanie emisji wtórnej	utrzymanie stałej czystości na placach, drogach	zadanie ciągłe	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
6.8. prowadzenie działań monitoringowych	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
6.9. lokalizacja zakładów emitujących hałas poza terenami zabudowanymi	brak miernika	2005 tj. zgodny z POŚ powiatu	Urząd Gminy	I
VII. Cel główny: Ochrona przyrody, bioróżnorodności i puli genowych				
7.1. popularyzacja ochrony przyrody	zadanie powiązane z gminnym programem edukacji ekologicznej	zadanie ciągłe	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I
7.2. wdrażanie polityki rolno-środowiskowej	współdziałanie przy wdrażaniu zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ,	I, III
7.3. zachowanie siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych i rzadkich	ujęcie siedlisk i miejsc rozrodu gatunków chronionych i rzadkich w planach zagospodarowania przestrzennego	zadanie ciągłe	Urząd Gminy WOŚ, POŚ, GFOŚ	I
7.4. wspieranie programu restytucji łososia, certy i jesiotra	brak miernika	zadanie ciągłe	Starostwo, Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, Gmina Starostwo i Woj. Konserwator Przyrody
7.5. zahamowanie inwazyjnego rozprzestrzeniania się gatunków obcych	brak miernika	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
7.6. preferowanie zarybień materiałem z tego samego dorzecza	brak miernika	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	III
7.7. podjęcie próby odtworzenia populacji strzebli potokowej w dorzeczu rz. Wel	próba wsiedlenia strzebli potokowej	2005	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ administrator rzeki użytkownik rybacki rzeki UG, Starostwo,	III
7.8. zapobieganie stwarzaniu kolejnych barier ekologicznych, piętrzeń wód	zakaz zabudowy hydrotechnicznej rzeki, dobrze działające przepławki	zadanie ciągłe	UG, Starostwo	I,
7.9. uregulowanie stosunków kwalifikacji jez. Fabrycznego i ciekłu Bałwanka	stabilna sytuacja	2005	własne właścicieli wód, UG, Starostwo WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III Min. Środowiska
7.10. promocja gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i leśnych w miejsce nie dochodowych gospodarstw rolnych	działania organizacyjno-administracyjne służące dostarczaniu informacji i pomocy dla rozwoju małej przedsiębiorczości	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I
VIII. Cel główny: Ochrona gleb przed degradacją				
8.1. rekultywacja gruntów zdegradowanych	brak miernika	zadanie ciągłe	FOGR	I, III
8.2. ograniczanie degradacji gleb poprzez górnictwo	zakaz wydobywania kopalin na obrzeżach krajobrazowo cennych w p.z.p	2005 zgodny z programem powiatowym	Urząd Gminy	I
8.3. utworzenie rejestru informacji o terenach zdegradowanych	scalanie gruntów pod kątem właściwej gospodarki upraw rolnych	zadanie ciągłe	współpraca Urzędu Gminy ze Starostwem	I, II, III
8.4. właściwe użytkowanie rolnicze gleb	wdrażanie zasad Kodeksu Dobrej praktyki Rolniczej	zadanie ciągłe	własne właścicieli	III
8.5. zapobieganie zanieczyszczeniem metalami ciężkimi	brak miernika	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
8.6. stosowanie fitomelioracji, zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo	brak miernika	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
8.7. zachowywanie odpowiedniego odczynu gleb	wdrażanie zasad Kodeksu Dobrej praktyki Rolniczej	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I, III
8.8. zapobieganie nielegalnemu składowaniu odpadów	dobrze zorganizowana gospodarka odpadami w gminie oraz kontrole	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, WFOŚ	I
8.9. poprawianie wartości użytkowej gleb	wdrażanie zasad Kodeksu Dobrej praktyki Rolniczej	ciągły	własne właścicieli, FOGR	III
8.10. zachowanie torfowisk, oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych	wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego	2005 tj. zgodny z programem powiatowym	Urząd Gminy	I

IX. Cel główny: Optymalna lesistość				
9.1. przeprowadzenie działań formalno-prawnych pod potrzeby zalesień - w tym określenie granic polno-leśnych w planach zagosp. przestrz.	naniesienie granic polno-leśnych w planach zagosp. przestrzennego	2005 tj. zgodny z programem powiatowym	Urząd Gminy	I
9.2. utrzymanie odpowiedniej kondycji lasów	brak miernika	zadanie ciągłe	własne właścicieli,	I
9.3. propagowanie powiększania areалу lasów, szczególnie na gruntach marginalnych	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy	I
X. Cel główny: Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, materiałów i energii				
10.1. eliminowanie przypadków marnotrawstwa wody	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	I, II, III
10.2. zabezpieczanie hydrantów przed nielegalnym poborem	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I
10.3. wzrost wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych		2007 tj. zgodnie z POŚ powiatu	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	I
10.4. preferowanie rozwiązań zakładających stosowanie wody gorszej jakości zamiast wody pitnej	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	I, II, III
10.5. popieranie stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystania ścieków mniej zanieczyszczonych	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, Starostwo PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	I
10.6. opracowanie i wdrożenie zasad oszczędności wody, energii i materiałów w UG i jednostkach podległych UG	brak miernika	zadanie ciągłe	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	I
10.7. termomodernizacja budynków	brak miernika	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne inwestorów	I, II, III
10.8. propagowanie stosowania instalacji wysokosprawnych	brak miernika	zadanie ciągłe	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne inwestorów	I, III

Zgodnie z informacją zawartą w POŚ województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, na dzień dzisiejszy niektóre wskaźniki ważne dla oceny programu są dla naszego regionu niedostępne jak np. wskaźniki dotyczące uciążliwości hałasu, zużycia wody, materiałów, energii na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB, świadomości ekologicznej mieszkańców i in.

16. Szacunkowe koszty realizacji poszczególnych działań oraz sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów.

W tabeli poniżej przedstawione zostały szacunkowe koszty realizacji Harmonogramu programu ochrony środowiska gminy. Dane te są szacunkowe i niepełne. Część danych jest trudna do ustalenia na obecnym etapie uogólnienia. Koszty realizacji będą, więc uzupełniane oraz uściślone w miarę posiadania przez gminę danych faktycznych i bardziej szczegółowych.

Ponadto wiele z zadań przedstawionych w tabeli zostanie wykonana w ramach obowiązków służbowych przez pracowników Urzędu Gminy.

Tab. 19A Szacunkowe koszty realizacji poszczególnych działań oraz sposoby finansowania.

cel główny	cele szczegółowe - zadania	źródła finansowania	ogólny budżet zadania [zł]
1	2	3	4
wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, Urząd Gminy	2 000
	organizacja warsztatów ekologicznych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE, Urząd Gminy	1 000
	organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	2 000
	festyny i imprezy poświęcone ochronie środowiska	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	1 000
	popularyzacja ochrony środowiska i przyrody (w środkach masowego przekazu oraz działalność wydawnicza)	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	1 000
	wspieranie kółek ekologicznych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE, szkoły	1 000
	utworzenie nagród za działalność na rzecz ochrony środowiska gminy NML	Urząd Gminy, PFOŚ, GFOŚ	2 000
	szkolenia na przewodników ekoturystyki	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	2 000
	prowadzenie edukacji dorosłych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	1 000

	szkolenia urzędników UG i jednostek podległych, akcje informacyjne dla radnych z zakresu ochrony środowiska	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	2 000
	podniesienie znaczenia edukacji ekologicznej w działalności samorządów	Urząd Gminy, PFOŚ, GFOŚ	-
	budowa ścieżek dydaktycznych, rowerowych, pieszych, kajakowych, punktów widokowych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, CEE	b.d.
zagospodarowanie przestrzenne uwzględniające wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu	aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem wymagań ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony krajobrazu	Urząd Gminy	-
	niedopuszczanie do trwałych zmian rzeźby terenu na dużych powierzchniach	Urząd Gminy	-
	ochrona terenów biologicznie aktywnych	Urząd Gminy	-
	lokalizowanie wysokich budowli i prowadzenie inwestycji liniowych w sposób najmniej kolidujący z krajobrazem	Urząd Gminy	-
	dążenie do harmonii zabudowy z krajobrazem	Urząd Gminy	-
	powstrzymanie degradacji krajobrazu kulturowego - parki wiejskie	Urząd Gminy, własne właścicieli	b.d.
ochrona ekosystemów wodnych	ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych	własne właścicieli wód, NFOŚ, WFOŚ, PFOŚ	35 000
	dostosowanie obciążania akwenów ładunkiem zanieczyszczeń do możliwości ich samooczyszczania się i wrażliwości ich ekosystemu	własne właścicieli wód, NFOŚ, WFOŚ, PFOŚ	-
	zapobieganie stwarzaniu kolejnych barier ekologicznych, piętrzeń wód rz. Wel	właściciele i użytkownicy wód, Urząd Gminy, Starostwo	50 000
	uporządkowanie ewidencji gruntów pod wodami - wyjaśnienie kwalifikacji jez. Fabrycznego ciek Białwanka	właściciele i użytkownicy wód, Urząd Gminy, Starostwo	-
	podjęcie działań dotyczących rekultywacji zbiorników zdegradowanych (jez. Radomno)	właściciele wód, NFOŚ, WFOŚ, PFOŚ	b.d.
ochrona jakości wód	skuteczne zabezpieczenie przed zatruciem wód	własne właścicieli ujęć, Urząd Gminy,	b.d.
	budowa sieci kanalizacyjnej	Urząd Gminy, fundusze strukturalne UE	3 453 000
	wyposażenie kan. deszczowej w urządzenia podczyszczające	j.w.	j.w.
	wspólne działania gmin w celu usprawnienia i unowocześnienia gospodarki wodno-ściekowej	Urząd Gminy	-
	budowa oczyszczalni ścieków	Urząd Gminy, fundusze strukturalne UE	2 000 000
	propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni	Urząd Gminy	-
	zmniejszanie spływów obszarowych z obszarów wiejskich	NFOŚ, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	b.d.
	tworzenie stref ochronnych wokół zbiorników wodnych - stosownie do potrzeby ich ochrony - zagospodarowanych trwałą zielenią, niezabudowanych	Urząd Gminy, właściciele gruntów	b.d.
	ochrona stref litoralowych zbiorników wodnych	właściciele	35 000
	użytkowanie gruntów i korzystanie z wody stosownie do ustaleń RZGW w stosunku do stref ochronnych ujęć wody	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	-
	prawidłowe zabezpieczanie/ likwidacja nieczynnych ujęć wody	właściciele ujęć	10 000
	dążenie do racjonalizacji zużycia wody	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	10 000
	rozwój turystyki nie zagrażający stanowi środowiska	planowanie przeznaczania terenów pod rekreację bez naruszania walorów środowiska i krajobrazu	Urząd Gminy
tereny pod turystykę wyposażone w infrastrukturę		Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	b.d.
dostosowanie nasilenia presji turystycznej do odporności terenu		Urząd Gminy	-
kontrola turystyki i miejsc wypoczynku		Urząd Gminy	-
ruch turystyczny w rezerwacie dopuszczony tylko po wyznaczonych szlakach w obecności przewodnika		Urząd Gminy, WFOŚ	-
odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych		Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	5 000
odpowiedzialność organizatorów za imprezy na wolnym powietrzu		organizatorzy imprez	-

dobry stan atmosfery	promowanie stosowania lepszej jakości paliw i wprowadzania odnawialnych źródeł energii	Urząd Gminy, PFOŚ, GFOŚ	-
	stosowanie instalacji wysokosprawnych	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	b.d.
	termomodernizacja budynków	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	1 70 000
	budowa nowych urządzeń ograniczających emisję	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	b.d.
	wprowadzanie odnawialnych źródeł energii	własne właścicieli, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	
	egzekwowanie instrumentów prawno-ekonomicznych	Starostwo, Urząd Gminy	-
	ograniczanie emisji wtórnej	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	10 000
	prowadzenie działań monitoringowych	Urząd Gminy WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	10 000
	lokalizacja zakładów emitujących hałas poza terenami zabudowanymi	Urząd Gminy	-
ochrona przyrody, bioróżnorodności i puli genowych	popularyzacja ochrony przyrody	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	4 000
	wdrażanie polityki rolno-środowiskowej	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	-
	zachowanie siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych i rzadkich	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	10 000
	wspieranie programu restytucji łososia, certy i jesiotra	Urząd Gminy, Starostwo, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	100 000
	zahamowanie inwazyjnego rozprzestrzeniania się gatunków obcych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	10 000
	preferowanie prowadzenia zarybień materiałem z tego samego dorzecza	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	-
	podjęcie próby odtworzenia populacji strzebli potokowej w dorzeczu rz. Wel	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	10 000
	zapobieganie stwarzaniu kolejnych barier ekologicznych, piętrzeń wód rz. Wel	Urząd Gminy, Starostwo	-
	uregulowanie spraw kwalifikacji jez. Fabryczne i ciek Białwanka	właściciele i użytkownicy wód, Urząd Gminy, Starostwo	50 000
	promocja gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych, leśnych w miejsce niedochodowych gospodarstw rolnych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	-
ochrona gleb przed degradacją	rekułtywacja gruntów zdegradowanych	FOGR	b.d.
	ograniczanie degradacji gleb przez górnictwo	UG	-
	utworzenie rejestru informacji o terenach zdegradowanych	UG	-
	właściwe użytkowanie rolnicze gleb	własne właścicieli	4 000
	zapobieganie zanieczyszczenia metalami ciężkimi	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	4 000
	stosowanie fitomelioracji, zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	25 000
	zachowywanie odpowiedniego odczynu gleb	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	9 500
	zapobieganie nielegalnemu składowaniu odpadów	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ	4000
poprawianie wartości użytkowej gleb	własne właścicieli, FOGR	22 000	
zachowanie torfowisk, oczek wodnych	własne właścicieli, UG	-	
optymalna lesistość	przeprowadzenie działań formalno-prawnych pod potrzeby zalesień - w tym określenie granic polno-leśnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Urząd Gminy	-
	utrzymywanie odpowiedniej kondycji lasów	własne właścicieli	8 000
	powiększanie areалу lasów, szczególnie na gruntach marginalnych	Starostwo, WFOŚ	25 000
racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, materiałów i energii	wzrost wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne inwestorów	b.d.
	eliminowanie przypadków marnotrawstwa wody	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	-
	zabezpieczanie hydrantów przed nielegalnym poborem	Urząd Gmin	1000
	preferowanie rozwiązań zakładających stosowanie wody gorszej jakości zamiast wody pitnej	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	-
	popieranie stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystania ścieków mniej zanieczyszczonych	Urząd Gminy, WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne zakładów	-

	opracowanie i wdrożenie zasad oszczędności wody, energii i materiałów w UG i jednostkach podległych UG	Urząd Gminy	-
	popieranie stosowania instalacji wysokosprawnych	WFOŚ, PFOŚ, GFOŚ, własne inwestorów	-

17. Kontrola realizacji programu.

Zapisy art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska wprowadzają obowiązek sporządzania co dwa lata raportów z wykonania programów ochrony środowiska i przedstawiania go radzie gminy.

W związku z tym, w Urzędzie Gminy N.M.L. powinna zostać wyznaczona osoba, która będzie pełniła funkcję koordynatora ds. realizacji POŚ. Koordynator gminny będzie zbierał informacje dotyczące realizacji programu, które posłużą do sporządzenia w/w raportu, informował zarząd gminy o przebiegu realizacji programu oraz będzie współpracował z koordynatorem powiatowym d/s realizacji programu ochrony środowiska. W harmonogramie realizacji celów wskazano sposób ich realizacji i mierniki. W celu monitorowania realizacji niezbędne będą również informacje o wskaźnikach obrazujących stan środowiska, które uzyskać będzie można w Urzędzie Wojewódzkim, Urzędzie Statystycznym, Urzędzie Marszałkowskim, Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej, WIOŚ.

Z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska wynika, że program powinien zostać zaktualizowany na lata 2008-2011, a więc w 2007 r.

Niezależnie od powyższego program gminny będzie mógł być weryfikowany i korygowany w miarę uściślenia i zwiększania zakresu danych. Zweryfikowana wersja programu musi być poddana procedurze uchwalania.

18. Źródła finansowania programu ochrony środowiska.

Podstawową formą finansowania ochrony środowiska w kraju są fundusze celowe, działające na czterech szczeblach administracji, banki oraz fundacja Ekofundusz.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej przeznaczają środki zgromadzone z opłat za korzystanie ze środowiska na dofinansowanie przedsięwzięć poza- i inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska w formach preferencyjnych pożyczek i dotacji.

Polskie banki, państwowe czy w postaci spółek akcyjnych oferują różnorodne kredyty na proekologiczne przedsięwzięcia. Szczególną rolę w tym sektorze odgrywa Bank Ochrony Środowiska, proponujący na taką działalność prywatnym i samorządowym inwestorom zróżnicowane oferty w postaci preferencyjnych kredytów.

Fundacja Ekofundusz dysponuje środkami pochodzącymi z ekokonwersji polskiego zadłużenia zagranicznego na projekty proekologiczne udzielając pomocy finansowej w postaci preferencyjnych pożyczek oraz dotacji (gdy inwestorem jest samorząd - dotacja może dochodzić do 50% kosztów przedsięwzięcia).

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej tworzy możliwości uzyskania finansowego wsparcia ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności - europejskich środków „pomocowych”, jako że cały kraj, wszystkie województwa/regiony, z uwagi na dużo niższy

poziom rozwoju ekonomicznego (PKB znacznie poniżej średniej unijnej) będzie kwalifikować się do pomocy w ramach wspierania rozwoju i dostosowania strukturalnego regionów słabiej rozwiniętych.

Fundusz Spójności może być źródłem pomocy finansowej przeznaczonej dla samorządów (gmin lub związków gmin), które planować będą duże inwestycje w publiczną infrastrukturę z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, działań przeciwpowodziowych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych. Minimalna wartość projektu, który może być dofinansowany z tego źródła powinna wynosić 10 mln €; wysokość wsparcia ze strony FS może być rzędu 85% kosztów.

Zasadniczym źródłem finansowania inwestycji w sektorze ochrony środowiska dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) może być jeden z czterech funduszy strukturalnych - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ang. ERDF); pozostałe z nich to:

Europejski Fundusz Socjalny (ang. ESF),
Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (ang. EAGGF),
Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa (ang. FIFG).

Środki finansowe z funduszy strukturalnych są rozdysponowane w ramach trzech celów pomiędzy cztery fundusze, zarządzane przez właściwe Dyrekcje Generalne Komisji Europejskiej:

Cel 1 - wspieranie rozwoju i dostosowania strukturalnego regionów słabiej rozwiniętych,

Cel 2 - wspieranie gospodarczego i społecznego przekształcania obszarów z trudnościami strukturalnymi,

Cel 3 - wspieranie przyjęcia i modernizacji polityk i systemów edukacji, kształcenia zawodowego i zatrudnienia.

Po przystąpieniu Polski do UE wszystkie regiony/wszystkie województwa zostaną zakwalifikowane do Celu 1; temu celowi polityki strukturalnej Unii podlegają regiony, w których PKB na jednego mieszkańca wynosi poniżej 75% średniego dochodu UE.

Fundusze strukturalne wdrażane będą wyłącznie na poziomie krajowym. Działania typowo inwestycyjne w ochronie środowiska, które mogą być wspierane z funduszy strukturalnych, są zapisane w dwóch programach operacyjnych:

Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR), którego beneficjentami mogą być samorządy, Sektorowym Programie Operacyjnym „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw”, adresowanym do przedsiębiorstw (z wyłączeniem przedsiębiorstw komunalnych).

Projekty z zakresu ochrony środowiska będą miały szansę uzyskać dofinansowanie w ramach trzech działań zawartych w dwóch priorytetach ZPORR.

Tab. 20. Priorytety i działania w ZPORR związane z inwestycjami w ochronę środowiska.

Priorytet	Działania
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	(1.2) Infrastruktura ochrony środowiska
Rozwój lokalny	(3.1) Rozwój obszarów wiejskich (3.2) Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Środki w ramach ZPORR są przyznawane na podstawie konkursu projektów ogłaszanego przez Marszałka Województwa. By uzyskać środki gmina musi złożyć wniosek i dołączyć odpowiednią dokumentację (projekty techniczne, studium wykonalności projektu, Plan Rozwoju Lokalnego). Informacje na ten temat zamieszczane są na stronach internetowych Ministerstwa Gospodarki, Pracy i polityki Społecznej: www.funduszezestrukturalne.gov.pl i na stronie informacyjnej regionu: www.warmia.mazury.pl.

Działanie „Infrastruktura ochrony środowiska” jest zbieżne z działaniem „Rozwój obszarów wiejskich” - różnica polega na obszarze działania i wielkości wspieranych inwestycji.

W ramach działania „Infrastruktura ochrony środowiska” prowadzone będą większe inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu regionalnym, służące wzmocnieniu konkurencyjności regionów.

Tab.21. Szczegółowe rodzaje inwestycji w działaniu „Infrastruktura ochrony środowiska”.

Działanie	Poddziałanie	Rodzaje kwalifikujących się projektów
Infrastruktura ochrony środowiska	Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków	Budowa/przebudowa sieci wodociągowych. Budowa/przebudowa sieci kanalizacyjnych. Budowa/przebudowa stacji uzdatniania wody. Budowa/przebudowa oczyszczalni ścieków. Budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej.
	Zagospodarowanie odpadów	Organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu. Wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi/budowa sortowni, kompostowni, budowa nowych i rekultywacja starych składowisk,
	Poprawa jakości powietrza	Przebudowa/rozbudowa systemów ciepłowniczych-wyposażenie w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza. Przekształcenie istniejących systemów ogrzewania /objektów publicznych/ w systemy bardziej przyjazne dla środowiska – ograniczenie niskiej emisji.
	Zapobieganie powodziom	Regulacja cieków wodnych. Tworzenie polderów. Budowa/przebudowa wałów przeciwpowodziowych wraz z dojazdem. Budowa/przebudowa małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych.
	Wsparcie zarządzania ochroną środowiska	Opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza. Tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania o poziomie zanieczyszczeń. Utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód. Tworzenie map terenów zalewowych.
	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Budowa/przebudowa infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej/energia wiatrowa, wodna, ogniwa słoneczne, biomasa.

Omawiane działanie ma na celu ograniczenie ilości zanieczyszczeń kierowanych do powietrza, wód i gleb, poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, także poprawę zarządzania środowiskiem. Na dofinansowanie mogą liczyć wnioskodawcy projektów, które będą polegały na budowie/przebudowie infrastruktury środowiska; inicjatywy, zmierzające do poprawy zarządzania środowiskiem i usprawnienia dostępu do informacji o środowisku.

W ramach działania „Rozwój obszarów wiejskich” wspierane będą małe inwestycje z zakresu ochrony środowiska, o oddziaływaniu lokalnym, realizowane na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 25 tys. mieszkańców).

Jako priorytetowe uznane zostaną projekty powstające w gminach i powiatach o niskich dochodach na mieszkańca i wysokiej stopie bezrobocia/o dochodach w

przeliczeniu na mieszkańca poniżej 60% średniej wojewódzkiej oraz o stopie bezrobocia przekraczającej 150% średniej województwa.

Projekty kwalifikujące się do otrzymania wsparcia muszą mieć wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy/gmin oraz stworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia. Projekty te powinny być spójne z innymi działaniami realizowanymi na obszarze gmin. Za najlepsze uznane zostaną takie, które najbardziej ekonomicznie będą wykorzystywać dostępne fundusze, przy użyciu najnowszych technologii przyjaznych dla środowiska, a tym samym pozwolą na zredukowanie kosztów operacyjnych i podniesienie sprawności funkcjonowania urzędzeń infrastruktury technicznej. Poniżej zestawiono rodzaje projektów w ramach omawianego działania, kwalifikujących się do uzyskania finansowego wsparcia ramach ZPORR.

Tab.22. Szczegółowe rodzaje inwestycji w działaniu „Rozwój obszarów wiejskich”.

Działanie	Poddziałanie	Rodzaje kwalifikujących się projektów
Rozwój obszarów wiejskich	Budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków	Sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników. Oczyszczalnie ścieków. Inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków.

	Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę	Sieci wodociągowe. Ujęcia wody z ochroną ujęć i źródeł wody pitnej. Urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody.
	Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w energię	Urządzenia zaopatrzenia w energię. Lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł. Gminne systemy oświetlenia ulic.
	Gospodarka odpadami stałymi	Budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych. Budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin. Likwidacja dzikich wysypisk. Kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych.

Ogólnym celem powyższego działania jest przeciwdziałanie społecznej i ekonomicznej stagnacji obszarów wiejskich. Możliwość otrzymania dofinansowania ze środków ERDF może mieć bezpośredni wpływ na zwiększenie poziomu inwestycji, a pośrednio stworzyć warunki do rozwoju działalności gospodarczej oraz prawic warunki życia na obszarach o mniejszych perspektywach rozwojowych.

Inwestycje w zakresie ochrony środowiska, realizowane w ramach tego działania, mają doprowadzić do wzrostu ilości gospodarstw domowych objętych systemem selektywnej zbiórki odpadów, wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zwiększenia poziomu zwodociągowania i skanalizowania obszarów. W rezultacie działania te powinny podnieść atrakcyjność inwestycyjną obszarów poprzez kompleksowe uzbrojenie terenów przewidzianych pod inwestycje oraz polepszenie jakości podstawowej infrastruktury społecznej.

Procedura składania i oceny wniosków

(Schemat rozpatrywania wniosków do Europejskiego Funduszu Rozwoju regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego);

1. Urząd Marszałkowski - przyjmowanie wniosków ich formalna ocena.
2. Panel ekspertów - merytoryczna ocena wniosków.
3. Regionalny Komitet Sterujący - rekomendacja wyboru projektów.
4. Zarząd Województwa - wybór projektów.
5. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej - ocena zgodności projektów z celami ZPORR.
6. Wojewoda - podpisanie umowy z beneficjentem.

19. Narzędzia i instrumenty służące realizacji programu ochrony środowiska.

Realizacja celów Polityki Ekologicznej Państwa w zakresie ochrony środowiska, stosownie do kompetencji dokonywana jest poprzez działania zapisane w programach ochrony środowiska na poszczególnych szczeblach zarządzania z wykorzystaniem instrumentów prawnych, finansowych i społecznych.

Instrumenty prawne z zakresu ochrony środowiska (o charakterze władczym i nakazowym), to standardy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność.

Standardy środowiskowe posiadają charakter jakościowych (jakości środowiska; standardy emisyjne).

Standardy jakościowe ustalają minimalny dopuszczalny poziom jakości środowiska poprzez określenie dopuszczalnych stężeń substancji zanieczyszczających w środowisku.

Standardy emisyjne określają ile i jakich zanieczyszczeń można wprowadzić do środowiska z konkretnego źródła.

Standardy emisyjne ustalone są w sposób indywidualny w pozwoleniach tak, aby zapewniły utrzymanie w środowisku stężeń zanieczyszczeń określonych przez standardy jakościowe.

Realizacja funkcji kontrolnych prawa ochrony środowiska wymaga korzystania z instrumentów nakazowych - decyzji administracyjnych. Najważniejsze z nich to różnie nazywane tzw. pozwolenia - decyzje, uzgodnienia, zezwolenia, pozwolenia. Ustawa POŚ w art. 180 wprowadza zapis dotyczący pozwoleń na wprowadzanie pyłów lub gazów do powietrza, ścieków do wód lub do ziemi, wytwarzania odpadów, emitowania hałasu, promieniowania elektromagnetycznego lub pozwoleń zintegrowanych, czyli dotyczących emitowania jednocześnie więcej niż jednego rodzaju zanieczyszczeń do środowiska, niezależnie od tego, czy wymagane byłyby, zgodnie z ustawą, pozwolenia na poszczególne rodzaje emisji.

Różne formy i rodzaje odpowiedzialności wynikające z zapisów prawa ochrony środowiska dla potrzeb jego funkcjonowania (prawa) i ochrony (środowiska) obejmują:

- odpowiedzialność administracyjną, która jako regulacja prawno-administracyjna jest podstawowym narzędziem organów samorządu w nadzorowaniu i egzekwowaniu zasad ochrony środowiska; ta forma odpowiedzialności może być orzeczona m.in. w postaci kary pieniężnej za przekraczanie standardów emisyjnych;
- odpowiedzialność karną - dotyczącą osób fizycznych, mającą zastosowanie do najcięższych naruszeń porządku prawnego, w ściśle określonych sytuacjach;
- odpowiedzialność cywilną, której podstawowym celem jest zapobieżenie szkodzie lub jej zlikwidowanie; zasady odpowiedzialności cywilnej regulują przepisy kodeksu cywilnego, bowiem artykuł POŚ dotyczący odpowiedzialności cywilnej nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej.

Instrumenty finansowe służące monitorowaniu stosowania zasad i realizacji zadań służących ochronie środowiska to:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- fundusze celowe (ochrony środowiska i gospodarki wodnej; ochrony gruntów rolnych i leśnych),
- opłaty produktowe i depozytowe,
- europejskie fundusze „pomocowe” - Fundusz Spójności i fundusze strukturalne.

Instrumenty społeczne, istotne dla skutecznej realizacji planowanych zadań ujętych w gminnym POŚ to:

- gwarantowany obywatelom w Konstytucji RP dostęp do informacji o środowisku,
- szeroko adresowana, zintegrowana edukacja proekologiczna, realizowana przez lokalne władze, z informacjami o planowanych przedsięwzięciach inwestycyjnych, wszelkich trudnych tematach, dotyczących np. budowy czy lokalizacji obiektów służących ochronie środowiska, ale często powodujących lokalne konflikty,
- komunikacja społeczna realizowana głównie jako współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi – dla wzajemnego informowania się, wymiany poglądów i uzgadniania stanowisk w istotnych dla lokalnych społeczności gminy/gmin przedsięwzięciach.

Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska, zapisanych w postaci wieloletnich planów, nadzorowana jest również - oprócz używania wymienionych wyżej instrumentów poprzez prowadzenie monitoringu i kontroli środowiska.

Monitoring środowiska jest systemem pomiarów, ocen i prognoz jego stanu, realizowanym przez organa administracji rządowej (WIOS) i samorządowej w ramach wykonywania decyzji, pozwoleń, zezwoleń, stosownie do posiadanych kompetencji.

Monitoring środowiska koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska, a sieć pomiarowa stanu środowiska prowadzona jest przez IOŚ i Inspekcję Sanitarną.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska określa zasady współpracy pomiędzy organami administracji rządowej i samorządowej dotyczące wymiany informacji o stanie środowiska na podstawie wykonywanych pomiarów i analiz oraz danych uzyskiwanych z pomiarów poziomu substancji lub energii, prowadzonych przez podmioty korzystające ze środowiska.

Monitoring realizacji ustaleń planów ochrony środowiska nie ma jeszcze istotnych doświadczeń; dotychczas stosowane narzędzia to wynikające z ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym monitorowanie realizacji planów zagospodarowania przestrzennego czy też - rozpatrywanie przez sejmik sprawozdań zarządu województwa z wykonania programów wojewódzkich.

Dopiero ustawa - Prawo ochrony środowiska wprowadziła obowiązek sporządzania co dwa lata raportów z wykonania programów ochrony środowiska i przedstawiania radzie gminy.

20. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Konieczność sporządzenia programu ochrony środowiska dla gmin wynika z zapisów ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Program Ochrony Środowiska dla gminy N.M.L. został sporządzony w sposób zgodny z zaleceniami II Polityki Ekologicznej Państwa, zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Programem Ochrony Środowiska Powiatu Nowomiejskiego oraz wytycznymi rządowymi dotyczącymi zawartości programów ochrony środowiska.

Program składa się z opisu stanu środowiska w gminie tzw. diagnozy stanu środowiska oraz określa cele ekologicznych przewidzianych do osiągnięcia w perspektywie 8-letniej, priorytetowe kierunki działań dla okresu 4-letniego i 8-letniego a także szczegółowe zestawienia zadań do realizacji w perspektywie 4-letniej. Uwzględniono tu całokształt zagadnień ochrony środowiska i zrównoważonego użytkowania jego zasobów. Zwrócono uwagę na najistotniejsze zadania do rozwiązania w najbliższych latach dotyczących m.in.: podniesienia poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, rozwiązania problemów gospodarki ściekowej, zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, ale także wdrażania nowych form ochrony środowiska przyrodniczego m.in. wdrażaniu systemu Natura 2000. Program wskazuje zakres zadań przewidzianych do realizacji przez gminę, które nadają się do finansowania ze środków zewnętrznych. Zakres celów, priorytetów i zadań dobrano w taki sposób, by z jednej strony były one zbieżne z zapisami przyjętymi w programie wojewódzkim, z drugiej jednak strony – umożliwiały asymilację zewnętrznych środków finansowych w zakresie szerszym niż wynikające z aktualnych możliwości budżetowych gminy. Uwzględniono szeroki zakres zadań związanych z ochroną środowiska za realizację, których odpowiedzialne są władze gminy, a także wiele konkretnych zadań dla podmiotów innych, mimo, że realizacja tych zadań nie wchodzi w zakres obowiązków samorządu gminnego i nie są finansowane przez gminę (zadania koordynowane). Trzecią grupę stanowią zadania wspierane, tzn. zadania mieszczące się w kategorii koordynowanych, lecz przewidziane do ewentualnego dofinansowania z budżetu gminy.

Jest to opracowaniem o charakterze operacyjnym przeznaczonym do okresowej aktualizacji, nie rzadziej, niż co 2 lata.

Wykorzystane materiały, informacje i literatura:

- 1) Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2000. część I rok 1999;
- 2) Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2000. część II rok 1999;
- 3) Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2001;
- 4) Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2002;
- 5) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy NML 1999 r.;
- 6) Sprawozdanie z realizacji „Programu modernizacji dróg w województwie warmińsko - mazurskim na lata 2002-2005” Departament Infrastruktury i Geodezji Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie - 2003 rok;
- 7) Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002 r.,
- 8) Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 opracowana przez Radę Ministrów i przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 maja 2003 r. (Monitor Polski Nr 33, poz. 433),
- 9) Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, Rada Ministrów, Warszawa, listopad 2002 r.,
- 10) Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006, Ministerstwo Środowiska, 2000,
- 11) Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej, projekt, Ministerstwo Środowiska 2000,

- 12) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej, Warszawa, 1999 r.,
- 13) Kodeks dobrej praktyki rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002,
- 14) Kleczkowski A.S., 1990, Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce

- wymagających szczególnej ochrony, Instytut Hydrologii i Geologii Inż. AGH Kraków,
- 15) Kondracki J., Geografia fizyczna Polski, PWN Warszawa 1980,
 - 16) Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2001 r. PiG, Wa-wa 2002 r.

**PLAN GOSPODARKI ODPADAMI
GMINY NOWE MIASTO LUBAWSKIE
Z SIEDZIBĄ W MSZANOWIE**

**na lata 2004 – 2007
z perspektywą na lata 2008 – 2011**

Maj 2004 r.

Spis treści.

- I. Wprowadzenie.
- II. Charakterystyka obszaru objętego planowaniem.
 1. Położenie geograficzne.
 2. Struktura demograficzna i sytuacja gospodarcza gminy.
- III. Aktualny stan gospodarki odpadami.
 1. Rodzaje i ilości wytwarzanych odpadów.
 - 1.1. Odpady sektora komunalnego.
 - 1.2. Odpady sektora gospodarczego.
 - 1.3. Odpady niebezpieczne.
 2. Procesy odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
 3. Systemy zbierania odpadów.
 4. Sposoby unieszkodliwiania odpadów.
 5. Podsumowanie i wnioski.
- IV. Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami.
- V. Działania zmierzające do poprawy stanu gospodarki odpadami.
 1. Zapobieganie powstawaniu odpadów.
 2. Ograniczanie ilości i negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.
 3. Postępowanie z odpadami w zakresie odbioru, odzysku i unieszkodliwiania.
 4. Redukcja odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
- VI. Projektowany system gospodarki odpadami.
- VII. Harmonogram realizacji planowanych przedsięwzięć.
- VIII. Sposoby i źródła finansowania.
- IX. Analiza oddziaływania Planu Gospodarki Odpadami na środowisko.
- X. System monitoringu realizacji celów Planu Gospodarki Odpadami.
- XI. Materiały źródłowe.
- XII. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

I. Wprowadzenie.

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska w art. 13 stanowi, iż polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, co oznacza, że powinna służyć zrównoważonemu rozwojowi kraju poprzez harmonizowanie celów gospodarczych i społecznych z celami ochrony środowiska.

Podstawę polityki ekologicznej państwa na lata do 2011 roku stanowią następujące dokumenty:

- II Polityka Ekologiczna Państwa, uchwalona przez Sejm RP w sierpniu 2001 r.,
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2011, przyjęty przez Radę Ministrów 10 grudnia 2002 r.,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, uchwalona przez Sejm RP 8 maja 2003.

Z zapisów art. 17 i 18 ustawy - Prawo ochrony środowiska wynika, że w celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poszczególnych szczeblach zarządzania administracyjnego zarządy województw i powiatów oraz gmin sporządzają odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska z planami gospodarki odpadami, uchwalane następnie przez sejmiki wojewódzkie, rady powiatów i rady gmin.

Wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska wraz z planami gospodarki odpadami sporządzane są na okres 4 lat, z perspektywą działań na następne 4 lata, natomiast co 2 lata sejmikom województw, radom powiatów i gmin przedstawiane są raporty z wykonania programów i sprawozdania z realizacji planów gospodarki odpadami.

Podstawowym dokumentem dla potrzeb planowania przedsięwzięć z zakresu gospodarowania odpadami jest Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, przyjęty do realizacji uchwałą Rady Ministrów z 29 października 2002 r. i wyznaczający strategię działań na lata do 2011 roku, która powinna znaleźć odzwierciedlenie w planach wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Plan gospodarki odpadami dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie, sporządzony zgodnie z wymienionymi wyżej dokumentami, uwzględnia również zapisy „Planu Gospodarki Odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, uchwalonego przez Sejmik Województwa 13 listopada 2003 r. oraz ustalenia projektu „Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Nowomiejskiego”, opracowanego w listopadzie 2003 r.

Głównym celem przyszłej gospodarki odpadami w województwie warmińsko-mazurskim jest minimalizacja zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady.

- Przyjęte w Planie Wojewódzkim cele strategiczne to:
- likwidacja i rekultywacja nielegalnych „dzikich” składowisk odpadów,
 - minimalizacja ilości powstających odpadów i zmniejszanie ich toksyczności,
 - konsekwentna i skuteczna egzekucja przepisów prawa,
 - optymalne zagospodarowanie odpadów.

W Planie Gospodarki Odpadami Powiatu Nowomiejskiego przyjęto jako cel strategiczny:

„Sprawnie działający, optymalny ekonomicznie, bezpieczny dla środowiska i w pełni kontrolowany system gospodarki odpadami, stawiający powiat nowomiejski na pozycji lidera w województwie w zakresie nowoczesnych rozwiązań w gospodarce odpadami”.

Cele główne ustalone w Powiatowym Planie Gospodarki Odpadami to:

- wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- segregacja i selektywna zbiórka odpadów,
- minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów,
- ograniczenie szkodliwego wpływu odpadów na środowisko.

Stosownie do zapisów ustawy o odpadach gminny plan gospodarki odpadami obejmuje wszystkie rodzaje odpadów powstających na jej terenie, a zwłaszcza odpady komunalne z uwzględnieniem ulegających biodegradacji; odpady opakowaniowe, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i odpady niebezpieczne, pochodzące z gospodarstw domowych.

Gmina jest jednostką odpowiedzialną za tworzenie warunków do zorganizowania prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi, organizacja systemu zbiórki odpadów, w tym zbiórki selektywnej należy do jej zadań własnych, natomiast systemy odzysku i unieszkodliwiania odpadów powinny być koordynowane przez władze powiatu oraz planowane i realizowane z uwzględnieniem ekonomicznego i ekologicznego efektu, jako rozwiązania wspólnego dla większej ilości/wszystkich jednostek administracyjnych w powiecie.

Mając na względzie ustalenia Krajowego i Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, plan gospodarki odpadami dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie określa zadania, służące zintegrowaniu w gminie działań z zakresu gospodarki odpadami w sposób zgodny z zasadami ochrony środowiska, z równoczesnym uwzględnieniem obecnych i przyszłych, technicznych i ekonomicznych uwarunkowań, poprzez przedstawienie:

- aktualnego stanu gospodarki odpadami w gminie,
- prognozy zmian w gospodarowaniu odpadami w krótko- i długookresowym terminie działania,
- planowanych przedsięwzięć, zmierzających do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- źródeł finansowania planowanych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych,
- sposobów monitorowania i oceny realizacji planu.

Zgodnie z art. 14 ustawy o odpadach projekt gminnego planu gospodarki odpadami opracowany przez zarząd gminy podlega zaopiniowaniu przez zarząd województwa oraz zarząd powiatu.

Sprawozdanie z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami składane jest co 2 lata radzie gminy, natomiast aktualizację planu przeprowadza się co 4 lata.

II. Charakterystyka obszaru objętego planowaniem.

1. Położenie geograficzne.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie jest jedną z pięciu gmin tworzących powiat nowomiejski, który leży w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego.

Powiat nowomiejski obejmuje gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie oraz gminy wiejskie: Nowe Miasto Lubawskie, Biskupiec, Grodziczno i Kurzętnik.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie na północy sąsiaduje z gminami Iława i Lubawa powiatu iławskiego, natomiast

od wschodu, południa i zachodu - z pozostałymi gminami powiatu nowomiejskiego - Grodziczno, Kurzętnik i Biskupiec.

Poniżej w tabeli zestawiono dane o podziale administracyjnym i ludności powiatu nowomiejskiego (wg Urzędów Gmin i Rocznika Statystycznego 2003).

Tab.1. Podział administracyjny i ludność powiatu nowomiejskiego.

Miasta, gmina	Powierzchnia w km ²	Liczba sołectw	Miejscowości wiejskie	Ludność ogółem
M. Nowe Miasto Lubawskie	12	-	-	11 369
Gm. Nowe Miasto Lubawskie	138	16	20	8 000
Gm. Biskupiec	241	25	36	10 300
Gm. Grodziczno	154	17	17	6 699
Gm. Kurzętnik	150	19	21	8 940
Razem powiat	695	77	94	45 308

Obszar Gminy Nowe Miasto Lubawskie charakteryzuje się niezwykle urozmaiconą rzeźbą terenu, spowodowaną pobytem ostatniego zlodowacenia. W krajobrazie lokalnym wyraźnie zaznaczają się trzy jednostki geomorfologiczne - Pojezierze Brodnickie, Garb Lubawski i głęboka dolina rzeki Drwęcy, rozdzielająca te dwie krainy. Krajobraz o dużych deniwelacjach terenu tworzy wysoczyzna morenowa płaska i falista, porożcinana rynnami subglacialnymi i wytopiskami, z równinami sandrowymi i dolinami rzecznyymi.

Rzeka Drwęca, płynąc na terenie Gminy na odcinku o dł. 9,5 km, stanowi jej oś hydrograficzną. Do Drwęcy uchodzą rzeki i niewielkie ciekę, odwadniające tereny gminne (Wel, Groblica, Radomka, Skarlanka). Znaczną powierzchnię zajmują mokradła i bagna, występujące głównie w dnach rynien i innych obniżeniach terenu. Jeziora zajmują łącznie powierzchnię 657 ha (ok. 5 % pow. gminy). Lasy Gminy to obszar ok. 1 860 ha (14 % pow. gminy).

Zróznicowany pod względem rzeźby terenu i zasobów przyrodniczych rejon Gminy Nowe Miasto Lubawskie objęty jest fragmentami trzech Obszarów Chronionego krajobrazu (OChK), mianowicie:

- OChK kompleksu leśnego na północ od Brodnickiego Parku Krajobrazowego (2530 ha na terytorium Gminy),

- OChK Doliny Drwęcy (3250 ha),
- OChK Doliny Rzeki Wel (3665 ha).

Łącznie OChK na terenie Gminy zajmują powierzchnie 9 445 ha, co stanowi 65 % jej terytorium. Gmina wraz z całym powiatem włączona jest w obszar Zielonych Płuc Polski.

2. Struktura demograficzna i sytuacja gospodarcza gminy.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie, zajmuje powierzchnię 138 km² i liczy 8 000 mieszkańców (wg danych UG).

W powiecie nowomiejskim w ciągu ostatnich pięciu lat można było zauważyć niewielki spadek ludności powodowany niskim saldem ruchu naturalnego i ujemnym saldem ruchu migracyjnego, co obrazuje poniższa tabela. Jedną z przyczyn znacznego ruchu migracyjnego w powiecie jest utrzymująca się od dłuższego czasu trudna sytuacja na rynku pracy w całym województwie warmińsko-mazurskim. Gmina Nowe Miasto Lubawskie, obok gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie, pomimo pewnej stagnacji gospodarczej w regionie, należy do jednostek administracyjnych o dodatnim - i wysokim saldzie migracji ludności.

Tab.2. Ruch naturalny i migracyjny ludności w powiecie w 2002 r. (Rocznik Statystyczny 2003).

Miasta, gminy	Urodzenia żywa	Zgony	Przyrost naturalny	Napływ	Odpływ	Saldo migracji
M. Nowe Miasto Lubawskie	107	98	9	144	139	5
Gm. Biskupiec	120	90	30	97	108	- 11
Gm. Grodziczno	95	65	30	40	86	- 46
Gm. Kurzętniku	113	89	24	77	123	- 46
Gm. Nowe Miasto Lubawskie	92	82	10	146	112	34
Razem powiat	527	424	103	504	568	- 64

Gmina, podobnie jak powiat, należy do słabo uprzemysłowionych rejonów województwa; podstawę działalności gospodarczej stanowi rolnictwo mało- i średnioobszarowe oraz chów trzody chlewniej i drobiu, z mniejszym udziałem produkcji roślinnej. Działalność przemysłowa skupia się głównie w zakładach branży drzewnej, związanej z przerobem drewna, produkcją mebli oraz galanterii drewnianej. Inne jednostki gospodarcze to małe i średnie przedsiębiorstwa handlowe, budowlane, przetwórstwa rolno-spożywcze oraz sektor różnorodnych usług. Strukturę sfery gospodarczej Gminy na tle podmiotów gospodarki narodowej powiatu przedstawiono poniżej.

Tab.3. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów i wybranych form prawno-organizacyjnych w gminach powiatu nowomiejskiego (wg Rocznika Statystycznego 2003).

Jednostka administracyjna	Ogółem	Sektor		- w tym			
		Publiczny	Prywatny	Przeds. Państw.	Spółki	Spółdzielnie	Osoby fizyczne
M. Nowe Miasto Lubawskie	897	62	835	-	51	7	751
Gm. Grodziczno	203	14	189	-	13	2	156
Gm. Kurzętnik	478	15	463	1	30	2	403
Gmina Nowe Miasto Lubawskie	370	20	350	1	15	1	295
Powiat	2 422	132	2 290	2	126	17	210

Gmina nowomiejska należy do słabo uprzemysłowionych; dominującym działem gospodarki jest rolnictwo średnioobszarowe oraz chów trzody chlewnej. Poniżej w tabeli podano strukturę użytkowania gruntów w gminie (wg Rocznika Statystycznego 2003).

Tab.4. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych Gminy N. M. Lubawskie.

Pow. gruntów ogółem, ha	- w tym					
	Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Sady	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
Gmina-9 565	7 688	520	282	16	468	591
Powiat-51580	41 828	3 091	1 736	75	1 962	2 888

Tab.5. Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość w Gm. Nowe Miasto Lubawskie.

Jednostka administracyjna	Powierzchnia gruntów leśnych w ha					Lesistość w %
	Ogółem	Lasy	Grunty publiczne		Grunty prywatne	
			Własność SP	Własność gminy		
Gmina Nowe Miasto Lubawskie	2301,8	2261,5	1773,8	44,0	484,0	16,4
Powiat nowomiejski	13837,4	13526,5	11692,7	90,7	2054,0	19,5

Analiza struktury rozmieszczenia w powiecie przedsiębiorstw według sektorów własności wykazuje, że zdecydowana ich większość skoncentrowana jest na terenach miejskich powiatu. Znaczną grupę podmiotów gospodarczych działających w Gminie stanowią przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem drewna, produkcją rolną oraz różnorodnymi usługami oraz handlem i naprawami.

III. Aktualny stan gospodarki odpadami.

1. Rodzaje i ilości wytwarzanych odpadów.

Jak dotychczas, zarówno na szczeblu centralnym jak i wojewódzkim nie prowadzono ewidencji wytwarzanych odpadów komunalnych. Wprawdzie Główny Urząd Statystyczny gromadzi dane ilościowe dostarczane przez przewoźników odpadów, jednak dane te nie są jednoznaczne z ilościami rzeczywiście powstających odpadów.

Tworzone obecnie wojewódzkie bazy danych w Urzędach Marszałkowskich otrzymują informacje od zarządzających składowiskami i instalacjami odzysku i/lub unieszkodliwiania, czyli dotyczące przede wszystkim odpadów zdeponowanych.

Ocena aktualnego stanu gospodarowania odpadami w Gm. Nowe Miasto Lubawskie, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów komunalnych, oparta jest na bilansie ilości wytwarzanych odpadów, uwzględniającym wskaźniki nagromadzenia odpadów, określone w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami. Ocena uwzględnia również analizę sposobu odbioru odpadów, ich odzysku i unieszkodliwiania w istniejących uwarunkowaniach ekonomicznych i społecznych gminy.

Mając na względzie miejsca wytwarzania - generalnie odpady powstające w gminie można podzielić na:

- 1) odpady sektora komunalnego
- 2) odpady sektora gospodarczego

1.1. Odpady sektora komunalnego.

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Odpady te można pogrupować następująco, tj. jako:

- odpady z gospodarstw domowych,
- odpady z obiektów infrastruktury,
- odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlane, z demontażu, po remontach,
- odpady z ogrodów, parków,
- odpady z czyszczenia ulic i placów,
- odpady niebezpieczne wytwarzane w grupie odpadów komunalnych.

Odpady komunalne są niezwykle zróżnicowaną masą odpadów, zarówno pod względem ich składu jak i właściwości. Wytwarzane ilości tych odpadów zależą m.in. od:

- rodzaju zabudowy i specyfiki terenów gminy, także stopnia nasycenia obiektami użyteczności publicznej, handlowymi, usługowymi,
- wyposażenia zabudowy w urządzenia techniczno-sanitarne, zwłaszcza grzewcze,
- poziomu zamożności i konsumpcji mieszkańców,
- posiadania przydomowych ogródków, działek itp.

Właściwości odpadów komunalnych charakteryzowane są za pomocą różnych wskaźników, np.:

- określającego nagromadzenie odpadów - w jednostkach objętościowych (m³ /Ma, rok); w jednostkach wagowych (kg/M, rok),
- fizycznych - jak ciężar objętościowy (gęstość kg/m³); podział frakcyjny czy skład morfologiczny (%),
- określających właściwości paliwowe (wilgotność; udział części nie- i palnych; części lotnych; ciepło spalania i wartość opałową); składniki agresywne (dwutlenek siarki, chlorowódor, pięciotlenek azotu w mg/kg s.m.),
- określających właściwości nawozowe, tj. węgiel i azot organiczny; fosfor, potas, substancje organiczne; metale ciężkie (kadm chrom, miedź, nikiel, ołów, cynk).

Miejscem powstawania odpadów komunalnych na terenie gminy są:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty użyteczności publicznej - szkoły, urzędy, obiekty handlowe i usługowe, rzemieślnicze, placówki lecznicze, opiekuńcze,
- obiekty gospodarki komunalnej,
- zakłady i firmy produkcyjne/przemysłowe,
- przychodnie lekarskie i lecznice weterynaryjne,
- fermy hodowli zwierząt/gospodarstwa rolno-produkcyjne.

Jak uprzednio wspomniano dla potrzeb niniejszego Planu ilości odpadów komunalnych, powstające w roku na terenie Gminy oszacowano w oparciu o wskaźniki nagromadzenia odpadów dla terenów miast i wsi, przyjęte w Krajowym i Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami.

W Planie Gospodarki Odpadami Powiatu Nowomiejskiego ilości wytworzonych odpadów komunalnych oszacowano na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin, odnoszących się do ilości odpadów zebranych i zdeponowanych na powiatowych składowiskach. Z analizy tych danych wynika, że wskaźniki nagromadzenia odpadów, zarówno dla terenu miasta jak i dla terenów wiejskich różnią się od wskaźników przyjętych do bilansu odpadów w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami (KPGO) i w Planie Wojewódzkim, mianowicie wskaźniki dla terenów wiejskich, przyjęte w Planie Powiatowym są wyższe od wskaźników z KPGO, natomiast wskaźnik miejski jest niższy niż w KPGO.

Mając na względzie fakt, iż wskaźniki przyjęte w Krajowym i Wojewódzkim PGO, jako wielkości uśrednione są wprawdzie zawyżone, ale wyliczono je na podstawie badań morfologii odpadów, prowadzonych przez Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych z Katowic w dużych i małych miastach oraz na terenach wiejskich w kraju (lata 90.te), dlatego zastosowano je do sporządzenia bilansu odpadów komunalnych powstających w Gminie oraz dla potrzeb prognozy wytwarzania odpadów na obszarze objętym planowaniem w okresie do 2011 r.

Zdaniem autorów opracowania powyższe podejście uzasadnia również fakt, iż w myśl przyjętych założeń pierwszy raport z realizacji Krajowego Planu Gospodarki Odpadami zweryfikuje niektóre z obecnych wyliczeń i/lub wskaźników.

Tab.6. Wskaźniki nagromadzenia odpadów komunalnych wkg/Ma, rok (wg KPGO).

Źródła powstawania odpadów	Przyjęty wskaźnik nagromadzenia odpadów	
	Miasto	Wieś
Odpady z gospodarstw domowych	224	116
Odpady z obiektów infrastrukturalnych	110	45
Odpady wielkogabarytowe	20	15
Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów	40	40
Opady z ogrodów i parków	12	5
Odpady z czyszczenia ulic	15	-
odpady niebezpieczne, pochodzące z odpadów domowych	3	2
Razem	424	223

Wytworzone w Gminie Nowe Miasto Lubawskie ilości odpadów - zależnie od źródła powstawania i wyliczone w oparciu o wskaźniki nagromadzenia dla terenów o różnej zabudowie - przedstawia poniższa tabela.

Tab.7. Ilości odpadów komunalnych wytworzonych w Gm. Nowe Miasto Lubawskie w 2003 r (wg KPGO).

Lp.	Źródło powstawania odpadów	Ilości, Mg
1.	Odpady z gospodarstw domowych	928,0
2.	Odpady z obiektów użyteczności publicznej	360,0
3.	Odpady wielkogabarytowe	120,0
4.	Odpady budowlane, poremontowe, z demontażu	320,0
5.	Odpady z ogrodów, parków	40,0
6.	Odpady z czyszczenia ulic	-
7.	Odpady niebezpieczne, pochodzące z odpadów domowych	16,0
	Razem	1 784,0

Tab.8. Skład morfologiczny w % odpadów, wytworzonych w gospodarstwach domowych w Gm. Nowe Miasto Lubawskie w 2003 r. oraz ich ilości (wg KPGO).

Lp.	Strumień odpadów	Udział, %	Ilość, Mg
1.	Odpady organiczne roślinne	13	120,6
2.	Odpady organiczne zwierzęce	1	9,3
3.	Odpady organiczne inne	2	18,6
4.	Odpady papieru i tektury	13	120,6
5.	Odpady tworzyw sztucznych	13	120,6

6.	Odpady materiałów tekstylnych	3	27,9
7.	Odpady szkła	8	74,4
8.	Odpady metali	4	37,1
9.	Odpady mineralne	10	92,8
10.	Fracja mineralna < 10 mm	33	306,2
Razem		100	928,0

Tab.9. Skład morfologiczny w % odpadów komunalnych pochodzących z innych źródeł wytwarzania (wg KPGO).

Lp.	Strumień odpadów	Odpady z obiektów użyteczności publicznej	Odpady wielkogabarytowe	Odpady budowlane	Odpady z ogrodów i parków	Odpady z czyszczenia ulic
1.	Odpady organiczne (roślinne +inne)	10	-	-	80	-
2.	Odpady papieru i tektury	30	-	-	-	-
3.	Odpady tworzyw sztucznych	30	10	1	-	-
4.	Odpady materiałów tekstylnych	3	-	-	-	-
5.	Odpady szkła	10	-	-	-	-
6.	Odpady metali	5	30	5	-	-
7.	Odpady mineralne +drobna frakcja	12	-	-	20	100
8.	Odpady drewna	-	60	7	-	-
9.	Odpady cegły, betonu, z nawierzchni dróg	-	-	69	-	-
10.	Piasek i inne	-	-	18	-	-
Razem		100	100	100	100	100

Tab.10. Ilości odpadów komunalnych pochodzących z innych źródeł wytwarzania w Gm. Nowe Miasto Lubawskie w 2003 r., Mg.

Lp.	Strumień odpadów	Odpady z obiektów użyteczności publicznej	Odpady wielkogabarytowe	Odpady budowlane, poremontowe, z demontażu	Odpady z ogrodów, parków
1.	Odpady organiczne (roślinne +zwierzęce +inne)	36,0	-	-	32,0
2.	Odp. papieru i tektury	108,0	-	-	-
3.	Odp. tworzyw sztucznych	108,0	12,0	3,2	-
4.	Odp. materiałów tekstyln.	10,8	-	-	-
5.	Odpady szkła	36,0	-	-	-
6.	Odpady metali	18,0	36,0	16,0	-
7.	Odp. mineralne + frakcja < 10 mm	43,2	-	-	8,0
8.	Odpady drewna	-	72,0	22,4	-
9.	Odpady cegły, betonu, z nawierzchni dróg, piasek, inne	-	-	278,4	-
Razem		360,0	120,0	320,0	40,0

Tab.11. Bilans odpadów komunalnych wytworzonych w Gm. Nowe Miasto Lubawskie w 2003 r., Mg.

Lp.	Strumień odpadów	Odpady z gospodarstw domowych	Odpady z obiektów użyteczn. publicznej	Odpady wielkogabarytowe	Odpady budowlane poremontowe	Odpady z ogrodów, parków	Razem
1.	Odp. organiczne (razem)	148,5	36,0	-	-	32,0	216,5
2.	Odpady papieru i tektury	120,6	108,0	-	-	-	228,6
3.	Odpady tworzyw sztucznych	120,6	108,0	12,0	3,2	-	243,8
4.	Odpady materiałów tekstylnych	27,9	10,8	-	-	-	38,7
5.	Odpady szkła	74,4	36,0	-	-	-	110,4
6.	Odpady metali	37,1	18,0	36,0	16,0	-	107,1
7.	Odpady mineralne + frakcja< 10 mm	399,0	43,2	-	-	8,0	450,2
8.	Odpady drewna	-	-	72,0	22,4	-	94,4
9.	Odpady cegły, betonu, piasek, inne	-	-	-	278,4	-	278,4
10.	Odp. niebezpieczne, pochodzące z odp. domowych*	16,0	-	-	-	-	16,0
Razem		944,1*	360,0	120,0	320,0	40,0	1 784,1

* - odpady niebezpieczne, wchodzące w strumień odpadów domowych, nie mają opracowanego składu morfologicznego, stąd uwzględniane są jedynie w całkowitym bilansie odpadów.

1.2. Odpady sektora gospodarczego.

Odpady powstające w Gminie w sektorze gospodarczym pochodzą głównie z działalności zakładów i firm, związanych z przemysłem drzewnym, meblowym oraz przetwórstwem rolno-spożywczym. W Gminie funkcjonuje również wiele placówek i zakładów, świadczących różnorodne usługi, np. stolarskie, budowlane, transportowe, naprawy pojazdów, ślusarskie i in.

Odpady sektora gospodarczego zasadniczo zagospodarowywane są w miejscu ich powstawania bądź odzyskiwane i przekazywane do dalszego przemysłowego wykorzystania.

Odpady tego sektora zgodnie z klasyfikacją odpadów można podzielić na:

- odpady niebezpieczne,
- odpady inne niż niebezpieczne,
- odpady komunalne i podobne do komunalnych, pochodzące z zaplecza administracyjno-socjalnych zakładów, firm; odpady te w ogólnym bilansie zasilają odpady komunalne.

Ilość i skład odpadów sektora gospodarczego zależne są od rodzaju produkcji, od profilu prowadzonej działalności, świadczonych usług itp. Poniżej w tabeli zestawiono rodzaje prowadzonej na terenie Gminy działalności, generującej odpady sektora gospodarczego.

Tab.12. Rodzaje prowadzonej działalności gospodarczej na terenie Gminy N.M.L.

Miejscowość	Rodzaj działalności, świadczonych usług
Bagno	Ubezpieczenia społeczne i usługi przedstawicielskie
Bratian	Usługi transportowe; autohandel; stolarskie; ślusarskie; handel detaliczny +hurtowy; gastronomiczne; murarskie; hydrauliczne, RTV+ elektryczne, prod. pustaków,
Chroście	Handel detaliczny +hurtowy; usługi fryzjersko-kosmetyczne,
Gryżliny	Usługi transportowe; handel
Gwiżdżyny	Usługi ślusarskie; handel; usługi stolarskie i murarskie; transportowe; prod. rolna,
Jamielnik	Handel ; usługi murarskie; ślusarskie; autohandel;
Kaczek	Usługi ślusarskie; transportowe,
Lekarty	Handel detaliczny, hurtowy; usługi stolarskie; murarskie,
Nawra	Handel detaliczny, hurtowy; naprawa samochodów; usługi murarskie, elektryczne,
Nowy Dwór	Handel detaliczny; hurtowy; usługi murarskie,
Pacółtowo	Handel detaliczny; hurtowy; usługi murarskie; transportowe; ślusarskie; hydrauliczne; naprawa samochodów,
Pustki	Autohandel; usługi gastronomiczne; handel detaliczny,
Radomno	Handel detaliczny i hurtowy; usługi weterynaryjne; transportowe; gastronomiczne; naprawa samochodów; usługi murarskie,
Skarlin	Usługi transportowe; murarskie; ślusarskie; handel; ubojnia,
Tylice	Handel; usługi elektryczne; stolarskie; ślusarskie; naprawa samochodów,
Mszanowo	Handel; usługi transportowe; autohandel; usługi murarskie; elektryczne; skup złomu; weterynaryjne; przetwórstwo rolne; gastronomiczne

Jak wynika z zestawienia - wśród odpadów sektora gospodarczego przeważają odpady z przetwórstwa drewna oraz produkcji mebli (03 01); odpady z przygotowania, obrotu i stosowania oraz usuwania farb i lakierów (08 01); odpadowe oleje hydrauliczne (13 01) i odpadowe oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe (13 02); także odpady opakowaniowe (15 01) oraz odpady materiałów i elementów budowlanych (17 01). Rodzaje i ilości odpadów wytwarzanych przez podmioty gospodarcze w powiecie nowomiejskim, w tym w Gminie Nowe Miasto Lubawskie, zestawiono w Planie Gospodarki Odpadami Powiatu Nowomiejskiego, pkt. II str.11-13.

1.3. Odpady niebezpieczne.

Odpady niebezpieczne wytwarzane są w obu wymienionych wyżej sektorach, tj. znajdują się zarówno w strumieniu odpadów domowych/komunalnych jak też przemysłowych. Oznacza to, że znacząca część źródeł tych odpadów ma charakter rozproszony, co stwarza określone trudności przy sporządzaniu bilansu poszczególnych strumieni odpadów.

Do strumienia odpadów komunalnych trafia wiele materiałów związanych z działalnością bytową ludzi, które zaliczane są do odpadów niebezpiecznych. Zgodnie z obowiązującym katalogiem odpadów (grupa 20) należą tu:

- rozpuszczalniki; kwasy; alkalia;
- odczynniki fotograficzne,
- środki ochrony roślin,
- lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć,
- urządzenia zawierające freony,

- oleje i tłuszcze inne niż jadalne,
- farby, tusze, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne,
- detergenty zawierające substancje niebezpieczne,
- leki cytostyczne i cytostatyczne,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, zawierające niebezpieczne składniki,
- drewno zawierające niebezpieczne substancje.

Brak w gminie systemu odrębnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych, wchodzących w strumień odpadów domowych/z gospodarstw wiejskich sprawia, że odpady te kierowane są do deponowania razem z pozostałymi zmieszanyimi odpadami komunalnymi na składowisko odpadów komunalnych, stwarzając tym samym zagrożenie dla środowiska.

Działające w Gminie zakłady i firmy branży drzewnej, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz różnorodne placówki usługowe generują określone strumienie odpadów niebezpiecznych. Obowiązki wytwórców i posiadaczy w zakresie postępowania z odpadami niebezpiecznymi określają przepisy ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia. Poniżej zestawiono firmy, posiadające aktualne decyzje Starosty Nowomiejskiego, zatwierdzające programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w których określono ilości odpadów wytwarzanych w skali roku oraz sposoby postępowania z tymi odpadami.

Lp.	Nazwa firmy	Kod odpadu	Ilość, Mg
1.	„EKOBU” Arkadiusz Plitt, Tylice – Nowe Miasto Lubawskie	17 01 06	100
		17 01 01	100
		17 06 05	100
2.	Przedsiębiorstwo Budownictwa Ładowego MJ, Michałowice	15 02 02	500
		17 06 01	300
		17 06 05	100
3.	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i recyklingu „CARO”, Zamość	17 01 06	100
		17 06 01	100
		17 06 05	100
4.	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „Termoexport”, Warszawa	17 01 06	500
		17 06 01	500
		17 06 05	500
5.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „ABBA-Ekomed”, Toruń	17 06 01	800
		17 06 05	800
6.	ELNAFT, Gdańsk	13 05 02	100
		13 05 06	100
		13 05 07	100
		15 02 02	1,0
		16 02 13	0,7
		16 07 08	1 800
		17 05 03	1 500
7.	Serwis Nowa Wieś Wielka, m.Nowa Wieś Wielka	13 05 01	1,2
		13 05 02	0,8
		13 05 03	0,4
		13 05 06	0,4
		13 05 07	0,3
		13 05 08	0,3
		15 02 02	0,8
		16 02 13	100 szt.
		16 07 08	1,0
16 07 09	0,6		
8.	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe – Ubojnia Trzody, N.M. Lubawskie	13 02 05	0,5
		16 06 01	0,1
		16 01 13	0,005
		20 01 21	0,020
9.	AWAS – Serwis, Warszawa	13 05 01	1 000
		13 05 02	600
		13 05 03	800
		13 05 06	200
		13 05 07	800
		13 05 08	1 200
		13 08 99	400
		19 08 10	200
10.	PKN „ORLEN” Nowe Miasto Lubawskie	15 02 02	0,3
		15 01 10	0,3

Powstające w Gminie odpady niebezpieczne - medyczne i weterynaryjne, pochodzące z przychodni lekarskich, domów opieki czy z lecznictwa weterynaryjnego podlegają regulacjom prawnym, wynikającym z dwóch rozporządzeń ministra zdrowia z 23 grudnia 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów medycznych i weterynaryjnych, których poddawanie odzyskowi jest zakazane oraz w sprawie dopuszczalnych sposobów i warunków unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych.

2. Procesy odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Procesy odzysku odpadów to wszelkie działania polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub też - prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów (także energii) i ich wykorzystania. Działania te zostały określone w załączniku nr 5 do ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (R1-R14).

Formą odzysku odpadów jest recykling, który polega na powtórny przetwarzaniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w procesie produkcyjnym w celu uzyskania substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub innym. Recykling nie obejmuje jednak odzysku energii.

Potencjalne możliwości odzysku są uzależnione od wielu czynników, zwłaszcza od:

- ilości i rodzaju odpadów,
- możliwości lokalizacyjnych dla obiektów związanych z zagospodarowaniem odpadów,
- warunków ekonomicznych,
- warunków zbytu na produkty powstałe w procesach odzysku,
- akceptacji społecznej.

Unieszkodliwianie odpadów to poddawanie ich procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi, ujętych w załączniku nr 6 do ustawy (D1 - D15). Takie postępowanie jest sposobem ostatecznym w sytuacji, gdy nie udało się poddać odpadów procesom odzysku. Unieszkodliwianiem odpadów jest również ich składowanie.

Unieszkodliwianie odpadów może odbywać się tylko w miejscu wyznaczonym w trybie przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym w instalacjach lub urządzeniach, spełniających określone wymagania i zgodnie z zasadami ochrony środowiska.

Wybór technologii unieszkodliwiania, podobnie jak możliwości odzysku odpadów uzależniony jest od:

- czynnika ekonomicznego i logistycznego,
- dostępności technologii,

- akceptacji lokalnej społeczności dla wybranego rozwiązania.

Odpady powinny być w pierwszej kolejności poddawane odzyskowi lub unieszkodliwianiu w miejscu ich powstawania; te, których nie można poddać w/w procesom w miejscu wytworzenia – powinny być przekazywane do najbliższej położonych miejsc odzysku/unieszkodliwiania.

Zmieszane odpady komunalne wytwarzane w miejscowościach Gminy N.M. Lubawskie są zbierane i transportowane przez firmy posiadające stosowne zezwolenia na prowadzenie działalności w tym zakresie do unieszkodliwiania przez deponowanie na składowisku.

Selektywne gromadzenie surowców wtórnych, pochodzących z odpadów komunalnych obejmuje obecnie w Gminie jedynie zbieranie odpadów opakowań z tworzyw sztucznych (2,8 Mg w 2003 r.; 0,5 Mg w 2004 r.) oraz odpadów opakowań szklanych (0,4 Mg w 2003 r.). Obecnie Gmina dysponuje następującymi ilościami pojemników do selektywnej zbiórki wysegregowanych odpadów: 41 szt. do tworzyw sztucznych oraz 21 szt. do opakowań szklanych i puszek.

Pozostałe, zmieszane odpady komunalne są unieszkodliwiane na składowisku odpadów komunalnych w m. Lipowiec w sąsiedniej gminie Kurzętnik, zarządzanym przez Gospodarstwo Pomocnicze przy Urzędzie Gminy Kurzętnik (ul. Kościuszki 23, Kurzętnik).

Składowisko odpadów komunalnych w Lipowcu przyjmuje również odpady z gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Gminy korzystające z tego składowiska (gm. Kurzętnik, miasto i gmina Nowe Miasto Lubawskie), jednocześnie świadome potrzeby zmodernizowania obiektu dla potrzeb jego dalszej i bezpiecznej dla środowiska eksploatacji - podpisały w dniu 17 czerwca 1998 r. „Porozumienie w sprawie współdziałania międzykomunalnego w zakresie modernizacji, utrzymania i eksploatacji wspólnego składowiska odpadów komunalnych położonego w Lipowcu na terenie Gm. Kurzętnik”.

W dniu 12 maja 2004 r. pomiędzy Wójtem Gm. Kurzętnik, Burmistrzem Nowego Miasta Lubawskiego oraz Wójtami Gmin Grodziczno i Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie zawarte zostało Porozumienie, obejmujące również Gminę Grodziczno, którego celem jest wspólne - teraz już czterech Gmin - działanie na rzecz modernizacji, utrzymania i eksploatacji wspólnego składowiska odpadów w Lipowcu.

W treści Porozumienia strony ustaliły, iż przedmiotem wspólnych działań będzie:

- opracowanie dokumentacji - projektu modernizacji składowiska,
- etapowa realizacja modernizacji składowiska,
- określenie zasad eksploatacji wspólnego składowiska.

W Porozumieniu zawarto również zobowiązanie stron do pokrywania kosztów realizacji wymienionych uprzednio zadań, stosownie do ustalonych udziałów. Zdecydowano również o prowadzeniu procesu inwestycyjnego przez Gminę Kurzętnik.

To zaplanowane przez Gminy wspólne przedsięwzięcie jest przykładem perspektywicznych działań, spójnych z zapisami Wojewódzkiego i Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami dotyczącymi działań o charakterze regionalnym, które mają szansę

uzyskać dofinansowanie z polskich funduszy celowych i funduszy strukturalnych.

Wśród odpadów sektora gospodarczego, wytwarzanych na terenie Gminy - najczęściej odzyskiwane są i wykorzystywane:

- odpady organiczne z przetwórstwa żywności, z rolnictwa (jako pasze dla zwierząt, nawozy),
- odpady z przetwórstwa drewna i produkcji mebli (w celach energetycznych),
- odpady budowlane, poremontowe (do budowy i niwelacji dróg, poboczy, do produkcji materiałów budowlanych).

W Gminie funkcjonuje jedna instalacja do odzysku energii z odpadów przemysłu drzewnego - jest to Stolarski Zakład Produkcyjno-Handlowy HUMDREX w Mszanowie, o mocy przerobowej 750 Mg.

Odpady niebezpieczne, wytwarzane w sektorze gospodarczym Gminy, transportowane są przez firmy, posiadające w tym zakresie aktualne uprawnienia, do unieszkodliwiania w specjalistycznych zakładach.

Odpady niebezpieczne, znajdujące się w strumieniu odpadów domowych - z uwagi na brak w Gminie systemu selektywnego ich zbierania - wraz z nimi deponowane są na składowisku w Lipowcu.

3. Systemy zbierania odpadów.

Zbieranie odpadów jest działaniem, mającym przygotować odpady do transportu do miejsca ich odzysku lub unieszkodliwiania. Zbieranie polega w szczególności na umieszczaniu odpadów w pojemnikach, ich segregowaniu i magazynowaniu.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie objęta jest zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych w niewielkim zakresie - wg danych Urzędu Gminy jest to ok. 30% gospodarstw domowych.

Zbieranie i transport odpadów komunalnych regulowane jest uchwałą nr XII/69/97 Rady Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie z dnia 8 lipca 1997 r. w sprawie zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

Uchwała nałożyła na użytkowników posesji obowiązek gromadzenia odpadów w pojemnikach do tego przeznaczonych oraz przekazywania odpadów firmie posiadającej stosowne zezwolenia. Uchwała określiła również zasady selektywnej zbiórki wybranych rodzajów odpadów, postępowania z odpadami wielkogabarytowymi oraz z odpadami organicznymi; wprowadziła także obowiązek zawierania umów na odbiór odpadów oraz posiadania rachunków za świadczone usługi. W uchwale ustalono również obowiązek posiadania pojemnika i umowy na odbiór odpadów w momencie rozpoczęcia budowy lub prowadzenia działalności gospodarczej na posiadanej posesji.

Ustalone przez Radę Gminy Nowe Miasto Lubawskie zasady postępowania z odpadami zostały dostarczone mieszkańcom Gminy w postaci broszury /za pokwitowaniem/.

Odpady komunalne powstające w miejscowościach Gminy Nowe Miasto Lubawskie, zbierane są przez wymienione niżej firmy, posiadające zezwolenie Wójta Gminy na ich odbiór i transport do miejsca unieszkodliwiania:

- Gospodarstwo Pomocnicze przy Urzędzie Gminy Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie,

- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EKO” Sp. z o.o. w Iławie,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „SANIBUD” z Nowego Miasta Lubawskiego,
- Miejski Zakład Komunalny w Nowym Mieście Lubawskim,
- Firma Usługowo-Handlowa „BASTA” Stanisław Sokołowski, Grodziczno.

Surowce wtórne w postaci odpadów papieru i tektury; odpadów tworzyw sztucznych, szkła i metali zbierane są przez firmę „Maja” z Nowego Miasta Lubawskiego, posiadającą stosowne w tym zakresie zezwolenie Starosty Nowomiejskiego.

Odpady niebezpieczne oraz odpady inne niż niebezpieczne, powstające w Gminie zbierane są przez następujące podmioty gospodarcze:

- Firma Handlowa Artykuły Motoryzacyjne Wojciech Gruzlewski z Nowego Miasta Lubawskiego,
- Hurtownia Produktów Naftowych NAFTOL Sp. z o.o. z Olsztyna,
- MAJA Jacek Mączkowski z Nowego Miasta Lubawskiego,
- Firma Handlowo-Usługowa TONER z Bielic/Krotoszyny,
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. z Ostródy,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe SOKÓŁ Zdzisław Sokołowski, Grodziczno.

4. Sposoby unieszkodliwiania odpadów.

Zarówno w kraju jak i w województwie, podobnie w Gminie Nowe Miasto Lubawskie podstawowym procesem unieszkodliwiania wytwarzanych stałych odpadów komunalnych i zbieranych w zorganizowanym systemie odbioru jest ich deponowanie na składowisku, należącym do kategorii składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne.

Jak wyżej wspomniano odpady sektora komunalnego powstające na terenie Gminy składowane są na składowisku w m. Lipowiec, leżącej w sąsiedniej Gm. Kurzętnik, które jest również miejscem deponowania odpadów z terenu miasta Nowe Miasto Lubawskie.

W Gminie Nowe Miasto Lubawskie nie ma instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych w postaci składowisk, kompostowni czy zakładów mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów. Na terenie Gminy nie ma też mogilników, służących do magazynowania środków ochrony roślin.

Władze Gminy zainteresowane są współdziałaniem z Gm. Kurzętnik i gminą miejską Nowe Miasto Lubawskie w sprawie modernizacji składowiska w Lipowcu, czego wyrazem jest podpisane w czerwcu 1998 r. „Porozumienie”.

Składowisko w Lipowcu, zarządzane przez Gospodarstwo Pomocnicze przy Urzędzie Gminy w Kurzętniku jest obiektem funkcjonującym od 1975 r., nie posiada więc warunków techniczno-budowlanych, gwarantujących spełnienie obecnych wymagań, określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk jak również nie jest przygotowane do realizacji wymaganych warunków do prowadzenia eksploatacji składowiska, wynikających z kolejnego rozporządzenia Ministra Środowiska z 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań bezpiecznego dla otoczenia funkcjonowania składowiska.

Obowiązki związane z dostosowaniem istniejących składowisk odpadów do wymagań organizacyjnych i technicznych wynikających z przepisów prawa określa art. 33 ustawy z 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (z późn. zmianami).

Z oceny stanu technicznego składowiska odpadów w Lipowcu, zawartej w Przeglądzie Ekologicznym (opr. 2002 r.) wynika, iż obiekt nadaje się do modernizacji dla potrzeb zgodności z aktualnymi przepisami prawa i ustaleniami Wojewódzkiego i Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami, w zakresie umożliwiającym funkcjonowanie jako składowiska międzygminnego po 2009 r.

Modernizacja składowiska w Lipowcu dla potrzeb składowania odpadów z Gminy Kurzętnik, z Miasta i Gminy Nowe Miasto Lubawskie, także z Gminy Grodziczno może być przedsięwzięciem o charakterze regionalnym, stąd uzasadnionym będzie staranie się o finansowe wsparcie z polskich funduszy celowych i funduszy strukturalnych.

Modernizacja składowiska w Lipowcu powinna być połączona z rekultywacją kwater już wypełnionych. Procedura zamykania wypełnionych części składowisk odpadów innych niż niebezpieczne, określona wspomnianym rozporządzeniem Ministra Środowiska z 24 marca 2003 r. wymaga jedynie uporządkowania skarp, powierzchni kwatery składowiska oraz ich zabezpieczenia przed wodną i wietrzną erozją - poprzez wykonanie odpowiedniej okrywy rekultywacyjnej, o konstrukcji zależnej od właściwości składowanych odpadów.

Procedura monitorowania partii składowiska w okresie rekultywacji po ich zamknięciu, wynikająca z rozporządzenia Ministra Środowiska z 9 grudnia 2002r. powinna uwzględniać „intensywność” oddziaływania takiego obiektu na środowisko, wynikającą m.in.:

- z wielkości wysypiska,
- z rodzaju i ilości zdeponowanych odpadów,
- ze średniej miąższości złoża (najczęściej < 2 m),
- ze znikomego osiadania korpusu składowiska, często nieistotnego dla docelowego zagospodarowania terenu po rekultywacji,
- z ilości powstających gazów (często znikomej w przypadku małych składowisk).

Monitoring zamykanych kwater starych składowisk jest niezbędny, ale zakres i częstotliwość badań takich obiektów powinny być ustalone w zależności od wskazanej wyżej „intensywności” oddziaływania, wynikającej z przeprowadzonego przeglądu ekologicznego.

5. Podsumowanie i wnioski.

W trakcie prac nad Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie oszacowano, stosując wskaźniki nagromadzenia odpadów uwzględnione w KPGO i WPGO, iż w skali roku powstaje 1 784 Mg odpadów sektora komunalnego. Odpady odbierane są w zorganizowanym systemie, obejmującym jedynie 30% mieszkańców gminy i transportowanych do unieszkodliwiania na składowisku w Lipowcu w Gm. Kurzętnik.

Obiekt przyjmujący odpady posiada uregulowany stan formalno-prawny, natomiast pod względem techniczno-budowlanym nie jest jeszcze przygotowany do spełniania obowiązujących wymagań w zakresie ograniczenia jego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Na terenie Gminy prowadzona jest selektywna zbiórka surowców wtórnych, wyodrębnianych z odpadów sektora komunalnego, jednak w ograniczonym zakresie.

Odzyskane w skali roku ilości odpadów opakowań tworzyw sztucznych i szkła są rzędu ok. 3 Mg.

Odpady powstające w sektorze gospodarczym gromadzone są odpowiednio do sposobów dalszego z nimi postępowania, określonych zapisami ustawy o odpadach, dotyczącymi obowiązków wytwórcy i posiadacza odpadów w tym zakresie.

Odbiór i transport do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych z sektora gospodarczego wykonywany jest przez specjalistyczne firmy, posiadające aktualne zezwolenia na prowadzenie tego rodzaju działalności.

Reasumując - z oceny aktualnego stanu gospodarki odpadami w Gminie wynika, iż:

- stan obsługi mieszkańców w zakresie odbioru i unieszkodliwiania stałych odpadów komunalnych jest niezadowolający, ponieważ zorganizowanym systemem odbioru objętych jest jedynie ok. 30% mieszkańców gminy,
- taki stan obsługi mieszkańców wiejskiej gminy może wskazywać na zagospodarowywanie znacznych ilości odpadów, w tym niebezpiecznych, we własnym zakresie lub kierowanie ich bezpośrednio do środowiska, co stwarza zagrożenie dla otoczenia,
- w Gminie nie funkcjonuje system selektywnego gromadzenia wybranych rodzajów odpadów: niebezpiecznych, wyodrębnianych z odpadów domowych; wielkogabarytowych; budowlanych,
- w Gminie nie ma instalacji, tj. składowiska, kompostowni czy zakładu do unieszkodliwiania odpadów sektora komunalnego,
- władze Gminy zainteresowane są współpracą z Gm. Kurzętnik, Gm. Grodziczno oraz gminą miejską Nowe Miasto Lubawskie w celu modernizacji składowiska w Lipowcu.

IV. Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami.

Całkowita masa odpadów wytwarzanych w Gminie zależna jest od liczby jej mieszkańców oraz od zmian wskaźników nagromadzenia poszczególnych rodzajów odpadów.

Prognoza liczby mieszkańców Gminy oraz prognoza zmian wspomnianych wskaźników to dane wyjściowe do sporządzenia prognozy ilości odpadów komunalnych, wytwarzanych na obszarze Gminy i w okresie objętym planowaniem, czyli dla potrzeb 4-letniego planu gospodarki odpadami z uwzględnieniem lat 2008-2011.

W niniejszym opracowaniu przyjęto prognozę ludności wg danych statystycznych GUS oraz wskaźniki nagromadzenia odpadów, określone w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami.

Poniżej w tabelach zestawiono prognozowane liczby mieszkańców Gm. N.M.L. w latach objętych planowaniem oraz wskaźniki nagromadzenia poszczególnych strumieni odpadów (wg KPGO).

Tab.13. Prognoza liczby mieszkańców Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

Rok	Liczba mieszkańców
2004	8 025
2005	8 055
2006	8 084
2007	8 122
2008	8 160
2009	8 207
2010	8 254
2011	8 303

Mając na względzie podział odpadów komunalnych z uwagi na miejsce ich powstawania, konieczność wyróżnienia odpadów opakowaniowych oraz bliższą charakterystykę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji - dla potrzeb sporządzenia niniejszego Planu oraz prognozy wytwarzania wybranych rodzajów odpadów w okresie do 2011 r. przyjęto analogicznie jak w Krajowym i Wojewódzkim PGO podział, polegający na wyodrębnieniu 18-20 strumieni odpadów.

Dla wyodrębnionych strumieni odpadów ustalono wskaźniki ich jakościowej charakterystyki, uwzględniające różnice pomiędzy odpadami wytwarzanymi na terenach miejskiej i wiejskiej zabudowy.

Tab.14. Wskaźniki nagromadzenia odpadów komunalnych dla terenów wiejskich w kg (KPGO).

Lp.	Strumień odpadów komunalnych ^x	Teren wiejski, kg
1.	Domowe odpady organiczne, w tym: 1.1. odpady organiczne roślinne 1.2. odpady organiczne zwierzęce 1.3. odpady organiczne inne	18,8 1,1 2,2
2.	Odpady zielone	4,16
3.	Odpady papieru nieopakowaniowego	10,6
4.	Odpady papieru opakowaniowego	15,4
5.	Odp. opakowań wielomateriałowych	1,7
6.	Odp. tworzyw szt. nieopakowaniowych	21,0
7.	Odp. tworzyw szt. opakowaniowych	6,7
8.	Odpady tekstylne	4,6
9.	Odpady szkła nieopakowaniowego	1,0
10.	Odpady szkła opakowaniowego	18,9
11.	Odpady metali	4,6
12.	Odpady z blachy stalowej	1,6
13.	Odpady z aluminium	0,5
14.	Odpady mineralne	13,2
15.	Drobna frakcja popiołowa	40,2
16.	Odpady wielkogabarytowe	15,0
17.	Odpady budowlane	40,0
18.	Odpady niebezpieczne, wyodrębniane ze strumienia odpadów domowych	2,0
	Razem	223,6

x- w tabeli wyodrębniono 18 strumieni odpadów; zależnie od potrzeb można również odpady podzielić na 20 strumieni, dzieląc domowe odpady organiczne na: organiczne domowe; organiczne roślinne; organiczne inne.

W stosunku do niektórych rodzajów odpadów znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych, w Krajowym Planie zostały określone procentowe poziomy odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów poza składowiskiem. Są to:

- odpady komunalne ulegające biodegradacji,
- odpady opakowaniowe,
- odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlane,
- odpady niebezpieczne, wchodzące w strumień odpadów domowych.

Podział odpadów komunalnych na zróżnicowane strumienie jest istotny z uwagi na potrzebę bliższego scharakteryzowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (odpadów biodegradowalnych), których konieczność odzysku i

Tab.15. Zakładane w % ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania (w stosunku do 1995 r.), wg KPGO.

Rok	% masy odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania
2010	75
2013	50
2020	35

W Dyrektywie Rady 1999/31/EC w sprawie składowania odpadów zostały określone poziomy, do których należy sukcesywnie redukować odpady komunalne ulegające biodegradacji kierowane na składowiska, tj.:

- w roku 2010 do 75% tych odpadów, wytworzonych w 1995 r.
- w roku 2015 do 50% tych odpadów, wytworzonych w 1995 r.
- w roku 2020 do 35% tych odpadów, wytworzonych w 1995 r.

Dyrektywa Rady 199/31/EC dopuściła przesunięcie uzyskania w/w poziomów o 4 lata w przypadku państw członkowskich UE, w których w 1995 roku składowano ponad 80% wytwarzanych wtedy odpadów komunalnych. Ponieważ taka sytuacja miała miejsce również w Polsce - ustalone w KPGO poziomy odzysku i unieszkodliwiania

recyklingu, stosownie do poziomów ustalonych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami jest podstawowym przedsięwzięciem we współczesnej gospodarce odpadami.

Odpady komunalne ulegające biodegradacji to:

- domowe odpady organiczne,
- odpady zielone,
- odpady opakowaniowe papieru,
- odpady papieru nieopakowaniowego.

W opracowaniu założono poziomy odzysku odpadów biodegradowalnych zgodnie z KPGO, który opiera się w tym zakresie na zapisach Dyrektywy Rady 1999/31/EC w sprawie składowania odpadów.

odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przewidziane są do osiągnięcia w terminach podanych wyżej; w Dyrektywie są to odpowiednio lata 2006, 2009 i 2016.

Celem ograniczania i eliminowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ze strumienia odpadów kierowanych na składowisko jest zapobieganie i /lub zmniejszanie możliwych ujemnych wpływów takiego obiektu na środowisko w postaci emisji metanu do powietrza oraz zanieczyszczeń chemicznych do wód i gleby.

W Krajowym Planie GO określono poziomy odzysku i unieszkodliwiania dla wybranych rodzajów odpadów wskazując jednocześnie przedział czasu, w którym należy je osiągnąć.

Tab.16. Poziomy odzysku i unieszkodliwiania w % wybranych rodzajów odpadów (KPGO).

Lp.	Strumień odpadów	2006	2010
1.	Odpady zielone	35	50
2.	Odpady papieru opakowaniowe	45	55
3.	Odpady szkła opakowaniowe	35	60
4.	Odpady tworzyw sztucznych opak.	22	30
5.	Odpady wielkogabarytowe	20	50
6.	Odpady budowlane	15	40
7.	Odpady niebezpieczne/z odpadów domowych	15	50

Z uwagi na szybki przyrost masy odpadów opakowaniowych, konieczność recyklingu tego rodzaju odpadów w ustalonych ilościach i terminach została uregulowana rozporządzeniem Ministra Środowiska z 29 maja 2003 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych (do 31 grudnia 2007).

Rozporządzenie wydane na podstawie ustawy z 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami. (Dz.U.03.104.982), adresowane do producentów, dystrybutorów i handlowców szczegółowo określa procentowe poziomy recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych, a więc ponownego skierowania do przetwarzania tych odpadów w okresie 2004-2007:

Lp.	Rodzaj opakowania	2004	2005	2006	2007
% poziom recyklingu					
1.	- z papieru i tektury	39	42	45	48
2.	- z tworzyw sztucznych	14	18	22	25
3.	- ze szkła gospodarczego	22	29	35	40
4.	- z aluminium	25	30	35	40

Dla potrzeb niniejszego Planu oraz w celu określenia niezbędnych systemów odzysku i unieszkodliwiania wybranych rodzajów odpadów, stosownie do ustalonych poziomów, poniżej w tabelach podano prognozy ilości odpadów wytwarzanych i wskazanych do odzysku z terenu Gminy do 2011 r.

Prognozy sporządzono dla poszczególnych strumieni odpadów (SO) oznaczonych następująco:

- 1) odpady organiczne roślinne,
- 2) odpady organiczne zwierzęce
- 3) odpady organiczne inne; odpady 1-3 to domowe odpady organiczne,
- 4) odpady zielone,
- 5) odpady papieru nieopakowaniowego; łącznie odpady 1-5 to odpady komunalne ulegające biodegradacji,
- 6) odpady papieru opakowaniowego,
- 7) odpady opakowań wielomateriałowych,
- 8) odpady tworzyw sztucznych nieopakowaniowych,
- 9) odpady tworzyw sztucznych opakowaniowych,
- 10) odpady tekstylne,
- 11) odpady szkła nieopakowaniowego,
- 12) odpady szkła opakowaniowego,

- 13) odpady metali,
- 14) odpady z blachy stalowej,
- 15) odpady z aluminium,
- 16) odpady mineralne,
- 17) drobna frakcja popiołowa,
- 18) odpady wielkogabarytowe,
- 19) odpady budowlane,
- 20) odpady niebezpieczne, wchodzące w strumień odpadów domowych.

W prognozie uwzględniono wskaźniki nagromadzenia (kg/Ma, rok) dla określonych rodzajów odpadów, z przewidywaną ich zmiennością, zależnie od postaw „odpadogennych” lub proekologicznych w latach późniejszych.

Zmieniające się na przestrzeni lat wskaźniki nagromadzenia odpadów w kg/Ma, rok ujęto w kolumnach oznaczonych „a”, natomiast prognozowane ilości wytworzonych w Gminie odpadów komunalnych w Mg, zestawiono w kolumnach oznaczonych „b”.

Tab. 17. Prognozowane ilości wytworzonych odpadów komunalnych w Gminie Nowe Miasto Lubawskie w latach 2004-2011

SO	2003	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2011	2011
	a	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
1.	18,8	18,99	152,4	19,18	154,5	19,18	155,0	19,18	155,8	19,18	156,5	19,18	157,4	19,18	158,3	19,18	159,2		
2.	1,1	1,10	8,8	1,10	8,9	1,09	8,8	1,08	8,8	1,07	8,7	1,06	8,7	1,05	8,6	1,04	8,6		
3.	2,2	2,24	18,0	2,29	18,4	2,33	18,9	2,38	19,3	2,43	19,8	2,48	20,3	2,53	20,9	2,55	21,2		
4.	4,1	4,18	33,6	4,27	34,4	4,35	35,2	4,44	36,0	4,53	36,9	4,62	37,9	4,71	38,9	4,76	39,5		
5.	10,6	10,81	86,8	11,03	88,8	11,14	90,0	11,25	91,4	11,36	92,7	11,48	94,2	11,59	95,7	11,59	96,2		
6.	15,4	15,71	126,1	16,02	129,1	16,18	130,8	16,34	132,7	16,51	134,7	16,67	136,8	16,84	139,0	16,84	139,8		
7.	1,7	1,73	13,9	1,77	14,2	1,79	14,4	1,80	14,7	1,82	14,9	1,84	15,1	1,86	15,3	1,86	15,4		
8.	21,0	21,21	170,2	21,42	172,6	21,42	173,2	21,42	174,0	21,42	174,8	21,42	175,8	21,42	176,8	20,99	174,3		
9.	6,7	6,77	54,3	6,83	55,1	6,83	55,3	6,83	55,5	6,83	55,8	6,83	56,1	6,83	56,4	6,70	55,6		
10.	4,6	4,69	37,7	4,79	38,5	4,83	39,1	4,88	39,7	4,93	40,2	4,98	40,9	5,03	41,5	5,08	42,2		
11.	1,0	1,02	8,2	1,04	8,4	1,06	8,6	1,08	8,8	1,10	9,0	1,13	9,2	1,15	9,5	1,16	9,6		
12.	18,8	19,18	153,9	19,56	157,6	19,95	161,3	20,35	165,3	20,76	169,4	21,17	173,8	21,60	178,2	21,81	181,1		
13.	4,5	4,55	36,5	4,59	37,0	4,59	37,1	4,59	37,3	4,59	37,5	4,59	37,7	4,59	37,9	4,59	38,1		
14.	1,6	1,62	13,0	1,63	13,1	1,63	13,2	1,63	13,3	1,63	13,3	1,63	13,4	1,63	13,5	1,63	13,6		
15.	0,4	0,40	3,2	0,41	3,3	0,41	3,3	0,41	3,3	0,41	3,3	0,41	3,3	0,41	3,4	0,41	3,4		
16.	13,2	13,20	105,9	13,20	106,3	13,33	107,8	13,47	109,4	13,60	111,0	13,74	112,7	13,87	114,5	14,01	116,3		
17.	40,2	39,40	316,2	38,61	311,0	37,45	302,7	36,33	295,0	35,24	287,5	34,18	280,5	33,15	273,7	32,16	267,0		
18.	15,0	15,89	127,5	16,83	135,6	16,83	136,0	16,83	136,7	16,83	137,3	16,83	138,1	16,83	138,9	16,83	139,7		
19.	40,0	43,38	348,1	47,05	379,0	49,83	402,8	52,78	428,7	55,91	456,2	59,21	486,0	62,72	517,7	66,85	555,0		
20.	2,0	2,00	16,1	2,00	16,1	2,00	16,2	2,00	16,2	2,00	16,3	2,00	16,4	2,00	16,5	2,00	16,6		
Razem			1830,2		1881,7		1909,7		1941,8		1975,9		2014,4		2055,1		2092,6		

Dla potrzeb gminnego planu gospodarki odpadami sporządzono również prognozy wytwarzania i odzysku wybranych rodzajów odpadów, stosownie do procentowych poziomów ustalonych w KPGO.

Tab.18. Prognoza ilości wytwarzanych w Gminie N M Lubawskie odpadów w Mg, dla których w KPGO ustalono poziom odzysku i unieszkodliwiania.

Lp.	Strumień odpadów	2006	2010
1.	Odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym:	273,7	279,4
	<u>1.1. odpady organiczne domowe:</u>		
	1.1.1. odpady organiczne roślinne	162,4	162,8
	1.1.2. odpady organiczne zwierzęce	137,8	137,2
	1.1.3. odpady organiczne inne	7,8	7,5
	<u>1.2. odpady zielone</u>	16,8	18,1
	<u>1.3. odp. papieru nieopakowaniowego</u>	31,3	33,7
		<u>80,0</u>	<u>82,9</u>
2.	Odpady papieru opakowaniowego	116,2	120,5
3.	Odpady szkła opakowaniowego	143,3	154,5
4.	Odpady tworzyw opakowaniowych	49,1	48,9
5.	Odpady wielkogabarytowe	120,9	120,4
6.	Odpady budowlane	357,9	448,7
7.	Odpady niebezpieczne pochodzące z odpadów domowych	14,4	14,3

Tab.19. Prognoza odzysku wybranych rodzajów odpadów w Mg w Gm. Nowe Miasto Lubawskie, stosownie do ustalonych w KPGO poziomów.

Lp.	Strumień odpadów	2006		2010	
		Ilości wytworzone	Planowany odzysk	Ilości wytworzone	Planowany odzysk
1.	Odpady zielone	31,3	10,9	33,7	16,9
2.	Odpady papieru opakowaniowego	116,2	52,3	120,5	66,3
3.	Odpady szkła opakowaniowego	143,3	50,2	154,5	92,7
4.	Odpady tworzyw opakowaniowych	49,1	10,8	48,9	14,7
5.	Odpady wielkogabarytowe	120,9	24,2	120,4	60,2
6.	Odpady budowlane	357,9	53,7	448,7	179,5
7.	Odpady niebezpieczne, z odpadów domowych	14,4	2,2	14,3	7,2

V. Działania zmierzające do poprawy stanu gospodarki odpadami.

1. Zapobieganie powstawaniu odpadów.

Postępowanie w celu zapobiegania i minimalizowania ilości powstających odpadów jest priorytetowym przedsięwzięciem we współczesnej gospodarce odpadami i dotyczy wszystkich uczestniczących w wytwarzaniu i dystrybucji produktów, konsumentów, w tym władz lokalnych.

Działania zapobiegawcze to wszelkie przedsięwzięcia informacyjne i edukacyjne, adresowane do mieszkańców/konsumentów i zmierzające do kształtowania określonych zachowań, polegających na:

- kupowaniu produktów w niezbędnych opakowaniach,
- nabywaniu produktów wykonanych z materiałów z recyklingu,
- ograniczania zakupów wyrobów jednorazowego użytku,
- popularyzacji nabywania artykułów o wysokiej jakości.

Działania edukacyjne, o podstawowym znaczeniu dla kwestii minimalizacji wytwarzanych odpadów muszą być kierowane do całego społeczeństwa. Zagadnienia ochrony środowiska przed odpadami powinny być uwzględniane w programach zajęć przedszkolnych, w programach nauczania w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Edukacja ekologiczna w szkołach winna być wspierana przez lokalne media cyklicznymi tematycznymi audycjami i materiałami o współczesnej gospodarce odpadami, o dobrych i złych przykładach postępowania z odpadami w najbliższym otoczeniu, a nie sporadycznie, z okazji Dnia Ziemi czy kampanii Sprzątania Świata.

Działania informacyjne i edukacyjne należy wspierać przedsięwzięciami organizacyjnymi we wszystkich środowiskach i tworzyć warunki m.in. do:

- selektywnego gromadzenia odpadów papieru w urzędach, szkołach, palcówkach handlowych, usługowych,
- zbierania i recyklingu tonerów,
- selektywnego gromadzenia odpadów budowlanych i mas ziemnych (pochodzących z budów) do ponownego wykorzystania,
- kompostowania odpadów zielonych, np. w obrębie ogródków działkowych, w obrębie rozproszonej zabudowy mieszkaniowej, zwłaszcza na terenach wiejskich.

Proponowanym działaniom powinno towarzyszyć tworzenie lokalnego prawa miejscowego, czyli przepisów

o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy, preferujących:

- selektywne gromadzenie surowców wtórnych poprzez korzystanie z określonych typów pojemników,
- korzystanie z usług firm odbierających odpady komunalne,
- przydomowe kompostowanie odpadów zielonych.

Władze lokalne w ramach przepisów prawa miejscowego mogą korzystać z instrumentów finansowych określając zróżnicowane opłaty za odbiór odpadów zmieszanych i selektywnie zgromadzonych.

2. Ograniczanie ilości i negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.

Zgodnie z zapisami ustawy o odpadach, uwzględniającej postanowienia Dyrektywy Rady 75/442/EEC w sprawie odpadów, tzw. „ramowej” - gospodarowanie odpadami musi odbywać się w sposób bezpieczny dla środowiska i zdrowia ludzi.

Dla potrzeb takiego postępowania sporządza się plany gospodarki odpadami, określające niezbędną infrastrukturę, umożliwiającą bezpieczne zbieranie, sortowanie, transport, recykling, odzyskiwanie materiałów (także energii) z odpadów oraz ich unieszkodliwianie.

Ponieważ składowanie jest jednym z elementów kompleksowego systemu gospodarki odpadami, musi być prowadzone w ustalonych warunkach technicznych i eksploatacyjnych i dotyczyć deponowania tych odpadów, których nie można było unieszkodliwić przed składowaniem ze względów technologicznych czy ekonomicznych.

W Krajowym Planie Gospodarki Odpadami określono działania związane z tworzeniem warunków dla odzysku i recyklingu oraz unieszkodliwiania określonych rodzajów odpadów, których dalsze składowanie stwarzać może zagrożenie dla środowiska oraz zdrowia ludzi i środowiska. Takie działania ustala się również w planach gospodarki odpadami niższych szczebli, stosownie do obszaru objętego planowaniem.

Do odpadów wskazanych do odzysku i unieszkodliwiania należą:

- odpady komunalne ulegające biodegradacji,
- odpady opakowaniowe,
- odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlane,
- odpady niebezpieczne, wyodrębniane ze strumienia odpadów domowych.

Stworzenie, wdrożenie i eksploatacja systemów selektywnego gromadzenia surowców wtórnych i odpadów niebezpiecznych, pochodzących z odpadów domowych z gospodarstw wiejskich oraz odzysk odpadów budowlanych i wielkogabarytowych to zadania gminy, ujęte w gminnym planie gospodarki odpadami.

Zorganizowanie takiego systemu wymaga działań organizacyjno-technicznych oraz nakładów finansowych, obejmujących:

- ustalenie sposobu zbierania odpadów niebezpiecznych, wyodrębnianych z odpadów domowych;
- ze względu na specyfikę terenów wiejskich, tj. rozproszoną zabudowę, znaczne odległości - mieszkańców tych terenów należy zachęcać do gromadzenia odpadów niebezpiecznych w domach, w odpowiednich pojemnikach/workach, które będą odbierane przez firmę komunalną posiadającą zezwolenie na odbiór i transport takich odpadów w ustalonych terminach („kalendarz usług”),
- wszechstronne informowanie mieszkańców o ustalonych sposobach gromadzenia i odbioru w/w odpadów;
- opracowanie „kalendarza usług” z terminarzem odbioru odpadów niebezpiecznych z poszczególnych miejscowości w gminie;

- zakup specjalnych pojemników/worków oraz ustalenie zasad finansowania usługi odbioru odpadów niebezpiecznych do unieszkodliwiania przez specjalistyczne firmy.

Ustalenie i propagowanie sposobu zbierania, gromadzenia i odbioru odpadów niebezpiecznych pochodzących z odpadów domowych z terenów wiejskich gminy ma istotne znaczenie dla stanu sanitarnego tych terenów oraz jakości wiejskiego środowiska.

Z uwagi na praktykowane, zwłaszcza na terenach wiejskich, wykorzystywanie określonych rodzajów odpadów, powstających w wiejskich gospodarstwach domowych dla własnych potrzeb, np. w celach grzewczych należy wskazać, iż taką działalność reguluje rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 10 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów odpadów innych niż niebezpieczne oraz rodzajów instalacji i urządzeń, w których dopuszcza się ich termiczne przekształcanie (Dz. U. 04.25.221).

Poniżej w tabeli podano rodzaje odpadów, które można spalać w domowych instalacjach i urządzeniach centralnego ogrzewania, kuchniach i piecach:

Kod odpadu	Grupy, podgrupy, rodzaje odpadów
02 01 07	Odpady z gospodarki leśnej
03 01 01	Odpady kory i korka
03 01 05	Trociny, wióry, ścinki, drewno, płyta wiórowa i fornir inne niż wymienione w 03 01 04
03 03 01	Odpady z kory i drewna
03 03 07	Mechanicznie wydzielone odrzuty z przeróbki makulatury i tektury
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury
15 01 03	Opakowania z drewna
17 02 01	Drewno
19 12 01	Papier i tektura
19 12 07	Drewno inne niż wymienione w 19 12 06

Znane są przypadki, iż mieszkańcy terenów wiejskich, zajmujący się gospodarką rolną, we własnym zakresie „zagospodarowują” - poprzez spalanie - opakowania po nawozach sztucznych i środkach ochrony roślin, należące do odpadów niebezpiecznych (kod 15 01 10^x) - pomimo posiadanej wiedzy o potrzebie zwrotu takich opakowań dystrybutorom.

Ponieważ spalanie odpadów niebezpiecznych poza instalacjami do tego przeznaczonymi jest niedozwolone konieczność objęcia terenów wiejskich zorganizowanym systemem gromadzenia i odbioru odpadów niebezpiecznych, pochodzących z gospodarstw domowych wiejskich jest priorytetowym przedsięwzięciem gminnego planu gospodarki.

Okresowy odbiór odpadów zorganizować można w oparciu o „kalendarz usług”, odpowiednio wcześniej dostarczony mieszkańcom gminy, określający terminy odbioru odpadów z poszczególnych miejscowości.

W takim kalendarzu mogą być również podane terminy odbioru innych odpadów zbieranych selektywnie na terenach wiejskich, np. odpadów tworzyw sztucznych, odpadów wielkogabarytowych czy zbędnego sprzętu AGD.

3. Postępowanie z odpadami w zakresie odbioru, odzysku i unieszkodliwiania.

Podstawą prawidłowego postępowania z odpadami jest ustalenie zasad, określających sposób i miejsca ich gromadzenia, odbiór i transport do miejsc odzysku (np. sortownia surowców wtórnych) lub unieszkodliwiania (kompostownia, składowisko).

Zasady postępowania z odpadami na terenie gminy określają przepisy porządkowe, ujęte w „Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy” i uchwalane przez Radę Gminy.

Gromadzenie odpadów w miejscu ich wytwarzania jest pierwszym, podstawowym elementem zorganizowanego systemu ich odbierania i unieszkodliwiania. Sposób przechowywania odpadów na posesji i usuwania decyduje o stanie sanitarnym i jakości życia mieszkańców na danym terenie.

Techniki zbierania materiałów przeznaczonych do odzysku to:

- zbiórka u źródła,
- przydomowy system odnoszenia (punkt gromadzenia),
- składnica dostarczanych przez mieszkańców/dowożonych wysegregowanych odpadów.

W technikach zbierania stosuje się różne kontenery, pojemniki i worki. Techniki zbierania oraz różne sposoby gromadzenia (pojemniki, worki) wspólnie tworzą technologie zbierania, posiadające zarówno zalety jak też wady. Poniżej omówiono najczęściej stosowane technologie zbierania.

Tab.20. Technologie selektywnego zbierania odpadów.

Lp.	Technologia zbierania	Zalety	Wady
Zbieranie „ u źródła”			
1.	Pojemniki jednokomorowe na kółkach 110-220 litrów	- wymagają rzadszego opróżniania - do odbioru odpadów można wykorzystać transport odbierający odpady zmieszane	- dodanie kolejnego pojemnika wymaga dodatkowych kosztów - ocena zebranych odpadów przez obsługę pojazdu jest utrudniona
2.	Pojemniki dwukomorowe na kółkach - poj. 240 l; wewnątrz mogą być podzielone poziomo lub pionowo	- jeden taki pojemnik jest tańszy od dwóch 1.no-komorowych - pojemnik może być wyposażony w regulowaną przegrodę, co umożliwia dostosowanie pojemności do ilości zbieranych odpadów	- strumień odpadów może być zanieczyszczony w przypadku „pomylenia” komór - możliwość gromadzenia tylko dwóch strumieni odpadów
3.	Worki wielokrotnego użytku	- zajmują mniej miejsca niż pojemniki - mogą być odzyskiwane - są jednorazowym wydatkiem dla domu/władz lokalnych	- po opróżnieniu nie mogą zostać w miejscu odbioru-mogą być „zwiewane” - dostarczone do punktu zbiórki muszą być odbierane
4.	Worki jednorazowe	- mogą być zabierane przez pojazdy jednokomorowe - odbiór z posesji jest prosty i szybki – obniża koszty odbioru - kolory worków ułatwiają sortowanie na różne rodzaje odpadów	- worki powinny być odzyskiwane do przerobu - konieczność bieżącego kupowania worków - worki podatne na rozerwanie i rozsypanie odpadów - opróżnianie worków ręczne lub mechaniczne, co zwiększa koszty.
System odnoszenia – punkty gromadzenia			
1.	Małe pojemniki jednokomorowe o systemie hakowym – typowe pojemniki w kształcie dzwonu, sześcianu, z otworami; podnoszone mechanicznie i wyładowywane wprost do pojazdu zbierającego	- pojemnik opróżnia jeden pracownik prowadzący pojazd - lokalizacja pojemnika łatwa do zmiany - pojemniki są estetyczne - system może być łączony z innymi sposobami zbierania	- mieszkańcy muszą donosić odpady do pojemnika; pozorne niewygody z tym związane mogą mieć negatywny wpływ na efekty zbiórki - pojazdy z podnośnikami hydraulicznymi nie mogą obsługiwać innych pojemników
2.	Małe i średnie kontenery wielokomorowe o systemie hakowym – podzielone na kilka komór; kolejność rozładowywania	- dokładniejsza segregacja materiałów - oszczędności wynikające z możliwości zastąpienia kilku pojemników jednym	- osobne komory, mniejsze niż pojedynczy pojemnik, co wymaga częstszego opróżniania jedna z komór może zapełniać się szybciej i trzeba opróżniać cały kontener - wielokomorowe kontenery wymagają wielokomorowego pojazdu zbierającego, który jest droższy
3.	Małe i średnie pojemniki jednokomorowe na kółkach – standardowe 750-2200 l, wykonane ze stali lub tworzyw sztucznych, z kołami lub prowadnicami do podnośników widłowych	- stosunkowo niska cena - do odbioru odpadów można stosować standardowe śmieciarki -pojemniki można umieszczać we wnękach i wytaczać do opróżnienia	- możliwość zanieczyszczenia innymi odpadami z uwagi na podobny wygląd do pojemnika służącego do zbierania odpadów zmieszanych- - wymagany jest odrębny pojemnik na każdy z rodzajów zbieranych odpadów, chyba że zbierane są np. opakowania, sortowane później na poszczególne rodzaje
Składnica donoszonych / dowożonych odpadów			
1.	Średnie i duże kontenery jednokomorowe – otwarte z góry lub z boku	- kontenery o dużej pojemności, co obniża koszty zbiórki - mogą służyć do zbierania odpadów sektora gospodarczego	- wymagają więcej miejsca - wysoki koszt - gdy punkt gromadzenia zbyt odległy system staje się mniej wygodny
2.	Średnie i duże kontenery wielokomorowe – przydatne dla terenów wiejskich, gdzie istotna jest częstotliwość opróżniania	- duże rozmiary umożliwiają mniejszą częstotliwość opróżniania - możliwość jednoczesnego gromadzenia różnych odpadów	- po wypełnieniu jednej komory trzeba usunąć do rozładunku cały kontener, nawet jeśli pozostałe komory nie są zapełnione - operacja posadowienia i załadunku wymaga miejsca, więc nie są odpowiednie dla zwartej zabudowy mieszkaniowej

Sposób gromadzenia odpadów w ramach selektywnej zbiórki jest zależny od możliwości stałego odbioru zebranych surowców wtórnych, ponieważ sortowanie odpadów ma na celu dostosowanie jakości zebranych odpadów do wymagań odbiorców. Praktycznie w każdym przypadku niezbędne jest doczyszczanie surowców, polegające na usunięciu materiałów obcych lub odpadów, nie spełniających wymaganych cech jakościowych.

Sortowanie odpadów jest jednym z działań, pozwalających na zmniejszenie ilości powstających odpadów lub w celu ponownego ich użycia (np. segregacja w zakładach produkcyjnych) jak również dla zmniejszenia strumienia odpadów komunalnych, kierowanych do składowania (segregacja w gospodarstwach domowych).

Procesy sortowania podzielić można zależnie od przyjętych kryteriów:

KRYTERIUM	PRZEDMIOT/RODZAJ SORTOWANIA
Sposób zbierania odpadów	1) odpady pochodzące z selektywnej zbiórki, 2) odpady mieszane
Rodzaj sortowanych odpadów	1) odpady o charakterze surowców wtórnych (makulatura, opakowania szklane, z tworzyw sztucznych itp.), 2) odpady wielkogabarytowe (sprzęt i urządzenia z gospodarstw domowych; wraki samochodowe), 3) odpady niebezpieczne pochodzące z gospodarstw domowych (baterie, leki, świetłówki, chemikalia itp.), 4) odpady organiczne, 5) odpady budowlane, z rozbiórek, przebudowy dróg
Sposób sortowania na urządzeniach sortowniczych	1) sortowanie pozytywne, polegające na wybieraniu frakcji przewidzianych do odzysku, 2) sortowanie negatywne, polegające na wybieraniu zanieczyszczeń i balastu

Technologia sortowania uzależniona jest od morfologii odpadów, określonej dla danego terenu (miasta lub obszary wiejskie) oraz systemu zbierania (odpady wstępnie posegregowane lub odpady zmieszane), natomiast wielkość zakładu sortownia powinna odpowiadać obecnym i przewidywanym ilościom odpadów, wynikającym z planowanego systemu zagospodarowania odpadów; sortownia powinna być elementem takiego systemu.

Kompleksowy system gromadzenia i odbioru wyselekcjonowanych odpadów musi uwzględniać odzysk odpadów wielkogabarytowych, powstających w większych ilościach w miejskiej zabudowie.

Odpady wielkogabarytowe, zwane często „przestrzennymi”, stanowią znaczny udział w ogólnej masie stałych odpadów komunalnych, ponieważ wytwarzane są nie tylko w gospodarstwach domowych. Odpady takie powstawać mogą w różnych okolicznościach, np. wskutek uszkodzeń mieszkań czy budynków z powodu pożaru; zalania lub katastrofy budowlanej; działań dewastacyjnych człowieka czy wreszcie ekonomicznej nieopłacalności naprawy przedmiotu (remontu obiektu) wobec niższej ceny nowego produktu czy budowy.

Jak dotychczas odpady wielkogabarytowe nie posiadają ujednoczonych zasad specyfikacji; ich

charakterystyka jest zróżnicowana pod względem rodzajowym, wymiarów i wagi jak też organizacji i kosztów ich usuwania.

Z praktyki krajów i miast posiadających pewne doświadczenie w zakresie gospodarowania tymi odpadami wynika ich kwalifikacja określająca warunki, jakie odpady przestrzenne powinny spełniać, mianowicie (na podst. niemieckich przepisów lokalnych miast Augsburga i Koblencji):

- wymiary powierzchni przedmiotu nie powinny przekraczać 100 x 200 cm,
- przedmiot nie powinien ważyć więcej niż 50 - 80 kg,
- tzw. towary białe (chłodziarki, pralki, piece elektryczne) i tzw. towary brunatne (złom elektroniczny, komputery, odbiorniki TV itp.) należy gromadzić oddzielnie,
- naczynia i przedmioty zawierające płyny powinny być osuszone,
- uzgodniona do odbioru masa nie może przekraczać 6 m³ na każdy odbiór.

Poniżej przykład deklaracji dostawy odpadów wielkogabarytowych do jednego z niemieckich centrów ich zbywania (wg B. Rzezyńskiego, EKO_PROBLEMY 4/2003):

Oświadczenie o dostawie odpadów wielkogabarytowych

Oświadczamy, że w pojeździe samochodowym o nr rejestracyjnym załadowanym odpadami znajdują się wyłącznie prywatne odpady wielkogabarytowe. Wiadomo nam jest, że nie mogą się w nich znajdować odpady drewna (np. meble drewniane), a dodanie do nich odpadów domowych spowoduje oddalenie całego ładunku.

[Ramka1]

Wytwórca odpadów: Imię i nazwisko, adres,/podpis
Przewoźnik odpadów: Imię i nazwisko, adres,/podpis

Uwaga: Bez pełnego podania adresów z podpisami ładunek nie zostanie przyjęty.
Miejsce na zapisy centrum zbywania odpadów wielkogabarytowych:

- dostarczono t/m³
- odpady wielkogabarytowe mogą być przyjęte nieodpłatnie
- ładunek zawiera niedozwolone dodatki i musi zostać oddalony

...../miejscowość i data

...../podpis wagowego, zarządcy centrum

Objęcie terenu gminy systemem selektywnej zbiorki odpadów wymaga określenia sposobu ich gromadzenia i odbioru, uwzględniającego specyfikę terenów wiejskich, odległości, a zwłaszcza przyzwyczajenia i zachowania mieszkańców.

Na terenach wiejskich, gdzie selektywna zbiórka jest niezbyt popularna, należy ją systematycznie propagować i równocześnie tworzyć zachęty oraz warunki dla jej realizacji poprzez:

- propozycję dostarczania kolorowych worków i ich odbiór w systemie zbiórki obwoznej wg „kalendarza usług”,
- tworzenie stałych punktów gromadzenia wyselekcjonowanych z odpadów surowców wtórnych, w postaci średniego lub dużego kontenera wielokomorowego, ustawionego w utwardzonym miejscu, z dużym dostępem dla pojazdów (wymienny system kontenerów), do którego mieszkańcy okresowo donosić będą wybrane odpady.
- Średni lub duży kontener umożliwia mniejszą częstotliwość obsługi, równocześnie zbiórkę różnych materiałów;
- Wskazany jest, aby kontener był odpowiednio oznakowany, tj. zaopatrzony był w widoczne i czytelne listy odpadów, dla których przeznaczone są jego komory.
- Zbieranie odpadów wielkogabarytowych na terenie gminy można zorganizować w postaci przygotowanego miejsca, np. przy punkcie gromadzenia odpadów/przy kontenerze/ na donoszone przez mieszkańców odpady „przestrzenne” – w rejonie dogodnym, dostępnym dla pojazdów odbierających odpady.

Zachętą dla mieszkańców do selektywnego gromadzenia i donoszenia odpadów do stałego punktu (centrum zbiórki) może być niższa opłata za odbiór z posesji pozostałych odpadów zmieszanych.

Częstotliwość wymiany kontenerów tworzących stały punkt (centrum zbiórki) będzie zależeć od szybkości ich wypełnienia odpadami, donoszonymi przez mieszkańców.

System zorganizowanego odbioru odpadów z ustalonych miejsc wymaga wprowadzenia zasady wcześniejszego informowania mieszkańców gminy:

- możliwości wystawienia określonych przedmiotów, należących do odpadów przestrzennych,
- warunkach, jakie muszą spełniać przedmioty przeznaczone do odbioru,
- terminach, w jakich odpady przestrzenne będą odbierane,
- zasadach finansowych, na jakich odpady będą odbierane.

4. Redukcja odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Najważniejszym założeniem Krajowego Planu Gospodarki Odpadami, uwzględnionym również w planach niższych szczebli jest sukcesywna redukcja i odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania - do poziomów określonych Dyrektywą Rady 1999/31/EC w sprawie składowania odpadów, tj.:

- w roku 2010 do 75 % tych odpadów, wytworzonych w 1995 r.,
- w roku 2013 do 50 % tych odpadów, wytworzonych w 1995 r.,
- w roku 2020 do 35 % tych odpadów, wytworzonych w 1995 r.

Procentowe poziomy redukcji odpadów biodegradowalnych odnoszą się do ilości tych odpadów, wytworzonych w UE w 1995r. w państwach członkowskich. Dla potrzeb Planu Krajowego i planów wojewódzkich, w których przedstawiono prognozy ilości wytworzonych i odzyskanych odpadów biodegradowalnych w w/w latach przyjęto ogólne ilości odpadów wytworzonych w kraju w 1995 r.

Z Planu nie wynika, jakie ilości tych odpadów wytwarzano w poszczególnych gminach w 1995 roku, stąd zdaniem autorów niniejszego opracowania wyliczenia te należy traktować jako ogólne, tym bardziej, że przyjęte w Krajowym Planie założenia będą weryfikowane w trakcie prowadzonych badań morfologii i właściwości odpadów, kierowanych na składowiska - w okresie objętym pierwszym Krajowym Planem.

W Planie Wojewódzkim założono, że odpady organiczne z wiejskich gospodarstw domowych będą stosownie do potrzeb zagospodarowywane we własnym zakresie i nie będą objęte zorganizowanym systemem ich gromadzenia i odbioru.

Natomiast w większych miejscowościach gminy, w rejonach rozproszonej zabudowy jednorodzinnej, w sytuacji zainteresowania mieszkańców takimi działaniami, wskazane jest tworzenie warunków do kompostowania roślinnych odpadów domowych i zielonych/ogrodowych we własnym zakresie, w przydomowych kompostowniach, np. przez sformalizowanie takich działań dzięki odpowiednim zapisom w „Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gm. Nowe Miasto Lubawskie”.

Poniżej w tabeli zestawiono niektóre opcje zagospodarowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji poza składowaniem.

Tab.21. Opcje zagospodarowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji poza składowaniem.

Odpady komunalne ulegające bio...	Opcje zagospodarowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji			
	Mechaniczno-biologiczne przekształcanie odp. zmieszanych	Kompostowanie	Fermentacja beztlenowa	Recykling
Odpady zmieszane	+		+	
Odpady kuchenne ulegające biodegradacji		+	+	
Odpady zielone		+	+	
Odpady kuchenne + zielone		+	+	

Papier		+	+	+
Odpady tekstylne				+
Drewno				+

Rola kompostowania w systemie gospodarki odpadami.

Kompostowanie jest jedną z metod unieszkodliwiania odpadów komunalnych, w rezultacie stosowania, której następuje przemiana surowców biologicznych w produkt o odmiennej strukturze oraz całkowite unieszkodliwienie frakcji biologicznej odpadów z równoczesnym wytworzeniem wartościowego nawozu organicznego, tj. kompostu.

Kompostowanie odpadów ma na celu:

- 1) unieszkodliwienie odpadów pod względem sanitarnym przez zniszczenie mikroorganizmów chorobotwórczych zawartych w masie odpadów i stabilizację czynnej substancji organicznej,
- 2) zmniejszenie do minimum pozostałości, która musi być składowana,
- 3) otrzymanie nawozu organicznego przydatnego do wykorzystania w nawożeniu gleb.

Obniżenie stopnia uciążliwości, a zwłaszcza higienizacja masy odpadów kierowanych na składowisko oraz znaczne zmniejszenie ich objętości jest największą zaletą techniki kompostowania. Inną zaletą kompostowania jest pozyskiwanie materiału/surowca do gospodarczego wykorzystania.

Zastosowanie techniki kompostowania pozwala obniżyć koszty transportu odpadów na odległe składowisko wówczas gdy istnieje możliwość zlokalizowania zakładu kompostowania w bliższej odległości od centrum gromadzenia.

Istnieje wiele systemów kompostowania, spośród których wydzielić można dwa podstawowe

- 1) kompostowanie w warunkach naturalnych (w przyzmacach na otwartym powietrzu oraz w przydomowych kompostowniach),
- 2) kompostowanie w warunkach sztucznych (w komorach, na płytach fermentacyjnych).

Metody kompostowania można zróżnicować ze względu na użyty surowiec, tj.:

- kompostowanie odpadów zmieszanych,
- kompostowanie wydzielonej frakcji odpadów organicznych.

Kompostowanie może występować samodzielnie jako technika ograniczająca masę odpadów składowanych lub jako jeden z elementów kompleksowego zakładu unieszkodliwiania odpadów.

Ze względu na jakość produktu otrzymanego z kompostowania należy rozgraniczyć kompostowanie odpadów zmieszanych od kompostowania odpadów organicznych, uzyskanych z selektywnej zbiórki (obecnie brak jest normy/standardów jakości dla kompostu z bioodpadów; istniejąca norma dotyczy wyłącznie kompostu z odpadów komunalnych).

Przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych niezbędne jest określenie celu, jaki spełniać ma kompostownia, mianowicie:

- czy ma produkować produkt o ograniczonym zbyciu, np. do rekultywacji zdegradowanych

terenów, ze względu na zanieczyszczenia szkłem, resztkami folii, zawartość metali ciężkich,

- czy ma produkować wysokowartościowy produkt, który można będzie stosować do nawożenia gruntów uprawnych i ogrodów.

Ważnym aspektem właściwego wyboru drogi realizacji takich przedsięwzięć inwestycyjnych jest też właściwa kolejność zamierzeń, mianowicie:

- 1) wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych,
- 2) wdrożenie zbiórki odpadów organicznych,
- 3) określenie składu odpadów - określenie zawartości frakcji odpadów nadającej się do kompostowania,
- 4) przeprowadzenie prób kompostowania.

Wybór kierunku przetwarzania odpadów z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań należy do gminy jako organizatora systemu.

Dla obszarów średniej wielkości objętych selektywnym gromadzeniem odpadów organicznych zalecana jest m.in. metoda kompostowania w przyzmacach, napowietrzanych lub przerzucanych.

Dla obszarów większych - miejskich wskazuje się zakłady mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów zmieszanych, jako efektywną opcję unieszkodliwiania odpadów komunalnych celem redukcji ich objętości i bezpiecznego dla środowiska składowania pozostałości.

VI. Projektowany system gospodarki odpadami w gminie.

Zgodność postępowania z odpadami wobec prawa wymaga, aby gminny plan gospodarki odpadami był spójny z planami wyższych szczebli, tj., aby był dostosowany do proponowanych dla powiatu rozwiązań organizacyjnych i techniczno-technologicznych.

Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Nowomiejskiego zakłada osiągnięcie następujących celów:

- poprawę świadomości ekologicznej mieszkańców,
- program selektywnej zbiórki odpadów,
- minimalizację /ograniczenie/ wytwarzania odpadów,
- zmniejszenie negatywnego wpływu odpadów na środowisko.

Mając na względzie aktualny stan gospodarki odpadami w Gminie Nowe Miasto Lubawskie oraz ustaloną w planie nadrzędnym hierarchię działań w zakresie ochrony środowiska przed odpadami - projektowany do wprowadzenia system zagospodarowania odpadów na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy do 2011 r. powinien obejmować:

- wszelkie działania informacyjne i edukacyjne, służące świadomemu ograniczaniu i zapobieganiu powstawania odpadów w Gminie, niezależnie od miejsc ich wytwarzania,
- aktualizację przepisów prawa miejscowego w postaci „Regulaminu utrzymania czystości i porządku w Gm. N M Lubawskie”,
- objęcie zorganizowanym systemem odbioru odpadów z terenu całej gminy,

- zorganizowanie w Gminie systemów zbierania odpadów niebezpiecznych, pochodzących z odpadów domowych oraz odpadów wielkogabarytowych i odpadów budowlanych,
- przygotowania i współpracę z sąsiednimi gminami w ramach „Porozumienia” w celu przebudowy/modernizacji składowiska w Lipowcu,
- informowanie lokalnej społeczności o planach, działaniach i inwestycjach związanych z planowaną przez miasto i powiat gospodarką odpadami.

Scenariusz działań w ramach przyjętego planu gospodarki odpadami powinien obejmować:

- tworzenie punktów zbiórki wybranych rodzajów odpadów w większych miejscowościach Gminy,
- systemy zbierania wybranych rodzajów odpadów,
- lokalne instalacje odzysku i unieszkodliwiania odpadów - w ramach modernizacji składowiska w Lipowcu.

Uwarunkowania punktu gromadzenia odpadów na terenach wiejskich:

- miejsce przyjmowania od mieszkańców i z małych firm odpadów niebezpiecznych, opakowaniowych, wielkogabarytowych, budowlanych, elektrycznych itp.,
- usytuowane centralnie, blisko terenów mieszkaniowych, tak aby jak najwięcej osób miało do niego łatwy dostęp,

- odpady przyjmowane są nieodpłatnie (koszty utrzymania centrum zawarte są w ogólnej opłacie za wywóz i zagospodarowanie odpadów na terenie objętym zorganizowanym odbiorem).

Najczęściej spotykane rozwiązania punktu zbiórki odpadów to miejsce, gdzie ustawione są różnej wielkości odpowiednio oznakowane szczelne pojemniki/kontenery, a powierzchnia składowa posiada przegrody betonowe dla zabezpieczenia przed ewentualnym przedostaniem się zanieczyszczeń do gruntu i do środowiska.

Uwarunkowania systemu zbierania odpadów niebezpiecznych pochodzących z gospodarstw domowych z terenów wiejskich:

- zbieranie odpadów w ustalonych terminach; proponowany dla terenów wiejskich, gdzie w określonych dniach po określonej trasie jeździ specjalistyczny transport, zatrzymując się w ustalonym miejscu w poszczególnych miejscowościach - w tych dniach mieszkańcy mogą przynosić swoje odpady do pojazdu; organizacja takiego systemu wymaga przeprowadzenia odpowiedniej kampanii promocyjnej i edukacyjnej,
- możliwość dostarczania odpadów niebezpiecznych do punktu zbiórki (proponowany dla miejscowości w gminie) - mieszkańcy przynosząc czy przywożąc odpady wielkogabarytowe jednocześnie mogą dostarczać także niebezpieczne.

VII. Harmonogram realizacji planowanych przedsięwzięć.

1. Harmonogram działań do 2011 roku.

Lp.	Planowane przedsięwzięcia	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1.	Działania informacyjno-edukacyjne z zakresu prowadzonej przez władze lokalne gospodarki odpadami	x	x	x	x	x	x	x	x
2.	Aktualizacja przepisów porządkowych – „Regulamin utrzymania czystości i porządku w Gminie”	x	X						
3.	Organizacja i wdrażanie systemów selektywnego gromadzenia wybranych rodzajów odpadów	x	x	x	x	X	X		
4.	Udział w międzygminnym przedsięwzięciu dla potrzeb modernizacji składowiska w Lipowcu	X	x	x	x				

2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć w okresie 2004-2007.

Poniżej w tabeli zestawiono planowane działania organizacyjne, techniczne i inwestycyjne służące realizacji gminnego planu gospodarki odpadami w okresie 2004-2007 w Gminie Nowe Miasto Lubawskie.

Lp.	Planowane przedsięwzięcia	Okres realizacji	Jednostki odpowiedzialne/uczestniczące w realizacji
1.	Działania informacyjne i edukacyjne, związane z planowaną w Gminie gospodarką odpadami	2004-2007; praca ciągła	U G, szkoły, organizacje pozarządowe, lokalne media
2.	Aktualizacja „Zasad utrzymania porządku i czystości w gminie” jako podstawy prawnej planowanych działań z zakresu gospodarki odpadami	2004-2005	U G, Gosp.Pom. przy UG NMLub. , właściele nieruchomości, sołectwa
3.	Objęcie terenów wiejskich zorganizowanym systemem selektywnego gromadzenia surowców wtórnych (tworzyw sztucznych, szkła)	2005-2007	U G, GP przy UG, sołectwa, właściele nieruchomości

4.	Zorganizowanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych, pochodzących z gospodarstw domowych z terenów wiejskich - opartego o nadzorowane punkty zbiórki odpadów przestrzennych lub jako obwoźny system odbioru odpadów niebezpiecznych z posesji/gospodarstw (kalendarz usług)	2005-2009	U G, GP przy UG, sołectwa, właściciele nieruchomości, firmy komunalne, posiadające odpowiednie zezwolenia
5.	Osiągnięcie ustalonych poziomów odzysku i skierowania do unieszkodliwiania n/w odpadów: a) odpady niebezpieczne - 15 % b) odpady wielkogabarytowe - 20% c) odpady budowlane - 15 %	2006	GP przy UG, firmy, placówki handlowe usługowe, zakłady produkcyjne
8.	Udział w międzygminnym przedsięwzięciu na rzecz modernizacji składowiska w Lipowcu	2004-2007	Władze Gm. Kurzętnik, Gm. I Miasto Nowe Miasto Lubawskie, Gmina Grodziczno

Planowane działania, służące realizacji Planu Gospodarki Odpadami Gm. N. M. Lubawskie w okresie objętym planowaniem wymagać będą znacznych nakładów finansowych. Poniżej podano szacunkowe koszty podstawowych przedsięwzięć, określone w oparciu o dostępne opracowania (Krajowy i Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami) jak też planowane i realizowane w kraju inwestycje z dziedziny gospodarki odpadami.

Lp.	Przedsięwzięcie	2004	2005	2006	2007	Razem
		tys. PLN				
1.	Działania informacyjne i edukacyjne, związane z planowaną i realizowaną w mieście gospodarką odpadami: sporządzanie, powielanie i kolportaż materiałów informacyjnych, ulotek o zasadności segregowania odpadów, odzysku surowców wtórnych itp.	5,0	6,0	6,0	7,0	24,0
	szkolenia pracowników U G, nadzór nad realizacją Planu Gospodarki Odpadami	10,0	10,0	12,0	12,0	44,0
	działania na rzecz współpracy międzygminnej (działania pozainwestycyjne)	20,0	20,0	30,0	30,0	100,0
2.*	Zakupy pojemników do gromadzenia surowców wtórnych, w tym odpadów opakowaniowych - stosownie do założonych poziomów odzysku	44,8	8,0	8,0	14,4	75,2
3.**	Zakup pojemników do gromadzenia odpadów niebezpiecznych, wyodrębnianych z odpadów domowych - starych lekarstw, baterii	2,0	2,0	3,0	3,0	10,0
4.	Udział w modernizacji/przebudowie składowiska w Lipowcu	Stosownie do udziału strony określonego w Porozumieniu				
Razem działania pozainwestycyjne		81,8	46,0	59,0	66,4	253,2

Ad 2* - koszty zakupu pojemników wyliczono w oparciu o następujące założenia:

- przyjęto, iż 4 pojemniki tworzą 1 zestaw do segregacji,
- jeden zestaw przypada początkowo na 400 mieszkańców (2004 r.) do 300 mieszkańców (2007 r.),
- przyjęto cenę 400,00 PLN za jeden pojemnik.

Ad 3** - założono, iż pojemniki na stare lekarstwa będą umieszczane w aptece, a pojemniki na baterie w szkołach, stosownie do potrzeb; przyjęto cenę 300,00 PLN za 1 pojemnik.

Poniżej zestawiono przykładowe koszty budowy składowiska, które można wykorzystać do oszacowania kosztów potrzebnych na modernizację/przebudowę składowiska w Lipowcu (w mln PLN):

- 1) projektowanie, badania hydrogeologiczne, ekspertyzy, raporty itp. - do 0,5
 - 2) roboty ziemne, wykopy, makroniwelacje, uzbrojenie terenu - do 0,8
 - 3) budynek administracyjny, place manewrowe, drogi dojazdowe - ok. 1,2
 - 4) uszczelnienie podłoża i skarp - ok. 4,0
 - 5) instalacja drenażu i odprowadzania odcinków - ok. 2,5
 - 6) instalacja odgazowania składowiska - ok. 3,0
- razem: ok. 12,0

Przykłady kosztów inwestycji związanych z gospodarką odpadami - planowanych i realizowanych w kraju:

- 1) budowa Zakładu Utylizacji Odpadów w Otwocku (41 700 mieszkańców), woj. mazowieckie - szacunkowy koszt - 7,2 mln PLN;
- 2) budowa sortowni na składowisku odpadów w Wieruszowie (9 300 mieszkańców), woj. łódzkie - szacunkowy koszt 3 mln PLN;

- 3) budowa zakładu utylizacji odpadów komunalnych oraz modernizacja składowiska odpadów w Żyrardowie (43 000 mieszkańców), woj. mazowieckie - 20 mln PLN.

VIII. Sposoby i źródła finansowania.

Mając świadomość znaczenia planowanych inwestycji w gospodarce odpadami należy stwierdzić, że wielkość i koszty przyszłych zamierzeń znacząco wykraczają poza możliwości gminnego budżetu, stąd ich realizacja będzie możliwa wyłącznie przy wsparciu ze źródeł zewnętrznych.

Dla gminy dostępnymi źródłami finansowania inwestycji z zakresu gospodarki odpadami czyli inwestycji ekologicznych są następujące grupy środków:

- publiczne, tj. pochodzące z budżetu państwa lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- prywatne, np. z banków komercyjnych,
- prywatno-publiczne.

Finansowanie inwestycji związanych z gospodarką odpadami najczęściej może mieć formę:

- pożyczek, dotacji i dopłat, udzielanych do oprocentowania preferencyjnych kredytów, udzielanych przez Narodowy i Wojewódzki FOŚ i GW,
- preferencyjnych kredytów udzielanych przez Bank Ochrony Środowiska SA,
- dotacji udzielanych przez Fundację EkoFundusz,
- środków własnych inwestorów,
- kredytów i pożyczek udzielanych przez banki komercyjne.

Polska jako członek Unii Europejskiej ma prawo dostępu do finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska, w tym związanych z gospodarką odpadami ze środków Funduszu Spójności - w odniesieniu do inwestycji o charakterze regionalnym, o wartości ponad 10 mln € - oraz z funduszy strukturalnych, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w przypadku inwestycji mniejszych.

W ramach wspólnotowej polityki strukturalnej funkcjonują cztery fundusze strukturalne:

- 1) Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- 2) Europejski Fundusz Społeczny,
- 3) Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- 4) Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa.

Pomoc ze środków funduszy strukturalnych kierowana jest do wybranych regionów, w których poziom PKB na jednego mieszkańca jest niższy niż 75 % średniej unijnej; ponieważ w Polsce wszystkie regiony spełniają to kryterium kwalifikowania, stąd władze wszystkich regionów mogą starać się o dofinansowanie z tego źródła.

Przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska w nadchodzących latach będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd na podstawie „Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006”:

- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR),
- Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”.

Beneficjentami pomocy w ramach ZPORR będą:

- jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa lub działające w ich imieniu jednostki organizacyjne),
- związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- inne jednostki publiczne.

Przy inwestycjach związanych z ochroną środowiska maksymalny udział środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kosztach kwalifikowanych wynosi 75 %; w przypadku inwestycji infrastrukturalnych generujących znaczny zysk netto udział wyniesie 50 %.

Kategorie wydatków kwalifikujących się do finansowania przy inwestycjach infrastrukturalnych to:

- przygotowanie dokumentacji technicznej,
- wykup gruntów,
- uzbrojenie terenów,
- prace budowlano-montażowe,
- prace wykończeniowe,
- zakup wyposażenia,
- nadzór inżynierski.

Procedura składania i oceny wniosków.

(schemat rozpatrywania wniosków do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego)

1. Urząd Marszałkowski - przyjmowanie wniosków, ich formalna ocena,
2. Panel ekspertów - merytoryczna ocena wniosków,
3. Regionalny Komitet Sterujący - rekomendacja wyboru projektów,
4. Zarząd Województwa - wybór projektów,
5. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej - ocena zgodności projektów z celami ZPORR,
6. Wojewoda - podpisanie umowy z beneficjentem.

IX. Analiza oddziaływania Planu Gospodarki Odpadami na środowisko.

Projekt Planu zakłada unieszkodliwianie odpadów powstających w Gminie i usuwanie zagrożeń związanych z odpadami nagromadzonymi.

Powstające odpady będą zagospodarowane w ramach systemu selektywnego gromadzenia wybranych rodzajów oraz ich odzysku i unieszkodliwiania, w ilościach stosownych do założonych poziomów.

Realizacja Planu skutkować będzie dla środowiska gminy zasadniczą redukcją zagrożeń, związanych z wytwarzaniem odpadów. Ogólne zmniejszenie ilości odpadów niesegregowanych przeznaczonych do składowania wpłynie na zmniejszenie negatywnego oddziaływania odpadów na stan poszczególnych elementów środowiska.

Stopniowe i konsekwentne wdrażanie segregacji i odzysku odpadów, połączone z działaniami edukacyjno-informacyjnymi przyczyni się do oszczędniejszego gospodarowania zasobami środowiska. Wyodrębnianie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, pochodzących z odpadów domowych; odzysk odpadów wielkogabarytowych; zagospodarowanie odpadów budowlanych przyczyni się do ochrony powierzchni ziemi.

Wdrożenie planu gospodarki odpadami, uwzględniającego odzysk i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, prowadzić będzie w rezultacie do zmniejszenia zagrożenia zanieczyszczenia gleb i wód (powierzchniowych i podziemnych); tym samym realizacja planu nie przyczyni się do powstawania nowych zagrożeń lub uciążliwości dla środowiska gminy.

X. System monitoringu realizacji celów Planu Gospodarki Odpadami.

Ustawa o odpadach stanowi, że plan gospodarki odpadami powinien zawierać opis systemu monitoringu i oceny wdrażania zaplanowanych przedsięwzięć.

Podstawę systemu monitorowania i nadzorowania realizacji elementów planu gospodarowania odpadami stanowią:

- bazy danych o odpadach, tworzone przez Urząd Marszałkowski,
- bazy danych o pozwoleniach/zezwoleń w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej związanej z gospodarką odpadami, wydawanych podmiotom przez organy administracji rządowej i samorządowej,
- obowiązujące normy i przepisy prawne.

Główne zadania związane z monitoringiem, kontrolą i egzekwowaniem przepisów to:

- 1) monitorowanie i kontrola instalacji gospodarki odpadami,
- 2) monitoring i kontrola przewoźników i pośredników (posiadaczy odpadów),
- 3) monitoring i kontrola instalacji gospodarki odpadami, nie wymagających zezwoleń,
- 4) kontrola przemieszczania pewnych rodzajów odpadów,
- 5) identyfikacja nielegalnych instalacji lub działań,
- 6) egzekwowanie przepisów w związku z niedotrzymywaniem warunków posiadania pozwoleń, przekraczaniem obowiązujących przepisów i norm.

Zadania związane z monitoringiem i kontrolą realizacji planu przypisane są stosownie do posiadanych kompetencji organom ochrony środowiska różnych szczebli:

- w zakresie wydanych decyzji, przestrzegania przepisów prawa miejscowego - Urzędy Miast i Gmin,
- w zakresie kontroli prawidłowości działania instalacji gospodarki odpadami - WIOŚ, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Państwowa Inspekcja Pracy.

Planowany system monitoringu i kontroli przewiduje okresowe/rutynowe kontrole posiadaczy odpadów i prowadzących instalacje, związane z recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów, przeprowadzane przez przedstawicieli kompetentnych władz dla sprawdzenia:

- prawidłowości prowadzonej ewidencji związanej z obrotem odpadami,
- prawidłowości funkcjonowania instalacji,
- prawidłowości prowadzonego monitoringu instalacji dla oceny jej oddziaływania na środowisko/otoczenie,
- oceny działalności instalacji jako elementu planu gospodarowania odpadami.

Generalnie podstawą właściwego systemu oceny realizacji Planu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach/miernikach stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej przedstawiono propozycję niektórych wskaźników – ich lista stosownie do potrzeb może być modyfikowana.

I. Wskaźniki stanu gospodarki odpadami i zmiany presji na środowisko:

- 1) ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na mieszkańca / rok,
- 2) procent ludności Gminy, objętej zorganizowaną zbiórką odpadów,
- 3) udział odpadów sektora komunalnego składowanych na składowisku, %

- 4) udział odpadów sektora gospodarczego składowanych na składowisku, %
- 5) wielkość selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych, pochodzących z odpadów domowych,
- 6) wielkość selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych w Gminie,
- 7) ilość zebranych w Gminie materiałów odzyskanych i poddanych recyklingowi, %.

II. Wskaźniki świadomości społecznej:

- 1) udział społeczeństwa Gminy w działaniach na rzecz poprawy gospodarki odpadami, %
- 2) ilość i jakość interwencji/wniosków, zgłaszanych przez mieszkańców; ich liczba, opis,
- 3) liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych; ich liczba, opis.

Monitoring i ocena wdrażania planu będą oparte na miernikach ilości odpadów odzyskanych, wywiezionych i unieszkodliwionych oraz miernikach zawartych w dokumentach powiatowych i wojewódzkich (wskaźniki, normy, standardy jakości itp.). Cele krótkoterminowe w gospodarce odpadami będą weryfikowane co 2 lata, natomiast długoterminowe – co 4 lata.

XI. Materiały źródłowe.

- II Polityka Ekologiczna Państwa,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Plan Gospodarki Odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska z późn. zmianami,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach z późn. zmianami,
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z późn. zmianami,
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z późn. zmianami,
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami,
- Dyrektywa Rady 1999/31/EC w sprawie składowania odpadów,
- Rocznik Urzędu Statystycznego 2003,
- Raporty Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska 2001,2002,2003,
- Materiały dostarczone przez Urząd Gminy Nowe Miasto Lubawskie,
- Materiały opracowane przez Urząd Gminy Nowe Miasto Lubawskie (ankiety, informacje, itp.),
- Materiały udostępnione przez Urząd Marszałkowski,
- Informacje ogólnodostępne z Internetu (witryny powiatu i gmin),
- Materiały własne autorów opracowania.

XII. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie został sporządzony w sposób zgodny z polityką ekologiczną państwa oraz wymaganiami określonymi w ustawie o odpadach i rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami. Plan gospodarki odpadami uwzględnia również ustalenia Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Nowomiejskiego. Omawiany Plan Gospodarki Odpadami stanowi integralną część Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

Plan zawiera analizę stanu gospodarki odpadami, z której wynika, iż zbyt mała liczba mieszkańców gminy objęta jest zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych, kierowanych do unieszkodliwiania. W gminie brak również systemu selektywnego gromadzenia wybranych rodzajów (surowców wtórnych, odpadów niebezpiecznych).

Opracowana prognoza zmian w gospodarce odpadami wskazuje, że w nadchodzących latach, będzie można obserwować powolny wzrost ogólnej ilości odpadów wytwarzanych w gminie, z okresowymi zmianami zależnie od ich rodzaju (m.in. odpady biodegradowalne, odpady budowlane, odpady tworzyw sztucznych) oraz koniunktury gospodarczej kraju/województwa/powiatu i związanych z tym postaw konsumenckich mieszkańców.

Proponowany docelowy system gospodarki odpadami w gminie polega na zorganizowanym odbiorze wytwarzanych odpadów w celu odzysku i/lub unieszkodliwiania wybranych rodzajów, dla których w Planie Krajowym ustalono określone poziomy. Proponowany system wskazuje również na potrzebę utworzenia rejonu gospodarki odpadami dla potrzeb zainteresowanych czterech gmin.

Ograniczanie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko jest jednym z najważniejszych zadań własnych miast/gmin w zakresie gospodarki odpadami. Dla potrzeb realizacji tego zadania w Planie określono harmonogramy działań krótko- i długoterminowych ze wskazaniem źródeł finansowania planowanych przedsięwzięć.

Analiza oddziaływania planu na środowisko wskazuje, że realizacja planu nie przyczyni się do powstawania nowych zagrożeń lub uciążliwości dla środowiska gminy, wpłynie natomiast na zmniejszenie zagrożeń oraz ochronę powierzchni ziemi.

Monitoring i ocena realizacji ustaleń planu będzie oparta na analizie ilości zebranych, odzyskanych, unieszkodliwionych i składowanych odpadów w odniesieniu do wskaźników wojewódzkich i krajowych. Cele krótkoterminowe weryfikowane będą co 2 lata, natomiast długoterminowe - co 4 lata.

577

UCHWAŁA Nr XXVI/362/04

Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego

z dnia 26 października 2004 r.

w sprawie zmian w budżecie Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2004.

Na podstawie art. 18 pkt 6 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.) oraz art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. 1. Dokonuje się zmian w budżecie Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2004 uchwalonego uchwałą Nr XV/205/03 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2004 - z późniejszymi zmianami - poprzez:

- 1) zwiększenie planu dochodów o kwotę 33.449.224 zł i zwiększenie planu wydatków o kwotę 33.454.364 zł, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do uchwały,
- 2) zmiany w planie wydatków, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do uchwały,
- 3) załącznik Nr 8 do uchwały budżetowej otrzymuje brzmienie określone w załączniku Nr 6 do uchwały,
- 4) załącznik Nr 11 do uchwały budżetowej otrzymuje brzmienie, określone w załączniku Nr 4 do uchwały,
- 5) załącznik Nr 15 do uchwały budżetowej otrzymuje brzmienie określone w załączniku Nr 5 do uchwały.

2. Budżet Województwa po zmianach wynosi:

- 1) plan dochodów ogółem - 236.128.342 zł,
- 2) plan wydatków ogółem - 283.389.642 zł.

Źródłem pokrycia deficytu budżetu w wysokości 47.261.300 zł i zobowiązań wynikających z kredytów zaciągniętych w latach ubiegłych będzie kredyt zaciągany w banku krajowym w kwocie 49.245.570 zł, przeznaczony w kwocie 16.515.570 zł na prefinansowanie oraz wolne środki pochodzące z nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, wynikającej z rozliczeń kredytów z lat ubiegłych w kwocie 6.067.830 zł.

3. Plan wydatków majątkowych po zmianach wynosi 97.181.575 zł, zgodnie z załącznikami Nr 2 i 3 do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Przewodniczący Sejmiku
Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Miron Sycz

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXVI/362/04
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 26 października 2004 r.

Zwiększenia i zmiany w planie dochodów i wydatków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na 2004 r.
w zł

Dz.	Rozdz.	§	Wyszczególnienie	Plan przed zmianami	Zmniejszenia	Zwiększenia	Plan po zmianach
DOCHODY							
010			Rolnictwo i łowiectwo	25 881 095	0	36 374	25 917 469
	<u>01008</u>		Melioracje wodne	<u>13 599 025</u>	<u>0</u>	<u>36 374</u>	<u>13 635 399</u>
		6260	Dotacje otrzymane z funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek sektora finansów publicznych	149 000	0	36 374	185 374
150			Przetwórstwo przemysłowe	5 107 839	0	1 010 000	6 117 839
	<u>15011</u>		<u>Rozwój przedsiębiorczości</u>	<u>5 107 839</u>	<u>0</u>	<u>1 010 000</u>	<u>6 117 839</u>
		2230	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych samorządu województwa	0	0	1 010 000	1 010 000
600			Transport i łączność	16 336 716	0	18 844 000	35 180 716
	<u>60013</u>		<u>Drogi publiczne wojewódzkie</u>	<u>282 495</u>	<u>0</u>	<u>18 844 000</u>	<u>19 126 495</u>
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	18 844 000	18 844 000
630			Turystyka	0	0	260 150	260 150
	<u>63003</u>		<u>Zadania w zakresie upowszechniania turystyki</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>260 150</u>	<u>260 150</u>
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	260 150	260 150
710			Działalność usługowa	312 160	0	8 900	321 060
	<u>71003</u>		<u>Biura Planowania Przestrzennego</u>	<u>12 160</u>	<u>0</u>	<u>8 900</u>	<u>21 060</u>
		0970	Wpływy z różnych dochodów	3 000	0	8 900	11 900
801			Oświata i wychowanie	1 074 415	0	27 375	1 101 790
	<u>80140</u>		<u>Centra kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodki dokształcania zawodowego</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>27 375</u>	<u>27 375</u>
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	27 375	27 375
851			Ochrona zdrowia	3 484 498	0	5 525 000	9 009 498
	<u>85111</u>		<u>Szpitala ogólne</u>	<u>50 000</u>	<u>0</u>	<u>5 525 000</u>	<u>5 575 000</u>
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	5 525 000	5 525 000
852			Pomoc społeczna	31 800	0	218 762	250 562
	<u>85202</u>		<u>Domy pomocy społecznej</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>218 762</u>	<u>218 762</u>
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	218 762	218 762
900			Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0	0	2 640 647	2 640 647
	<u>90002</u>		<u>Gospodarka odpadami</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2 640 647</u>	<u>2 640 647</u>
		6260	Dotacje otrzymane z funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek sektora finansów publicznych	0	0	2 640 647	2 640 647

921			Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5 721 100	0	4 878 016	10 599 116
	<u>92106</u>		<u>Teatry dramatyczne i lalkowe</u>	<u>2 000 000</u>	<u>0</u>	<u>2 658 016</u>	<u>4 658 016</u>
		2220	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez samorząd województwa na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	1 940 000	0	200 000	2 140 000
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	2 458 016	2 458 016
	<u>92108</u>		<u>Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele</u>	<u>630 500</u>	<u>0</u>	<u>270 000</u>	<u>900 500</u>
		2220	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez samorząd województwa na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	630 500	0	270 000	900 500
	<u>92109</u>		<u>Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby</u>	<u>669 300</u>	<u>0</u>	<u>1 050 000</u>	<u>1 719 300</u>
		2220	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez samorząd województwa na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	669 300	0	50 000	719 300
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	1 000 000	1 000 000
	<u>92118</u>		<u>Muzea</u>	<u>1 398 300</u>	<u>0</u>	<u>900 000</u>	<u>2 298 300</u>
		6530	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa	0	0	900 000	900 000
			Razem:	57 949 623	0	33 449 224	91 398 847

WYDATKI

010			Rolnictwo i łowiectwo	32 878 489	0	36 374	32 914 863
	<u>01008</u>		<u>Melioracje wodne</u>	<u>13 599 025</u>	<u>0</u>	<u>36 374</u>	<u>13 635 399</u>
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	4 199 000	0	36 374	4 235 374
150			Przetwórstwo przemysłowe	8 586 581	0	1 010 000	9 596 581
	<u>15011</u>		<u>Rozwój przedsiębiorczości</u>	<u>8 586 581</u>	<u>0</u>	<u>1 010 000</u>	<u>9 596 581</u>
		2630	Dotacja podmiotowa z budżetu dla jednostek nie zaliczanych do sektora finansów publicznych	0	0	1 010 000	1 010 000
600			Transport i łączność	96 674 067	530 295	19 374 295	115 518 067
	<u>60013</u>		<u>Drogi publiczne wojewódzkie</u>	<u>30 569 308</u>	<u>530 295</u>	<u>19 374 295</u>	<u>49 413 308</u>
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	8 255 799	0	19 374 295	27 630 094
		6059	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	2 246 332	530 295		1 716 037
630			Turystyka	702 398	0	260 150	962 548
	<u>63003</u>		<u>Zadania w zakresie upowszechniania turystyki</u>	<u>702 398</u>	<u>0</u>	<u>260 150</u>	<u>962 548</u>
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	0	0	51 300	51 300
		6620	Dotacje celowe przekazane dla powiatu na inwestycje i zakupy inwestycyjne realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	0	0	47 600	47 600
		6230	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych	0	0	161 250	161 250
710			Działalność usługowa	2 024 040	0	8 900	2 032 940
	<u>71003</u>		<u>Biura Planowania Przestrzennego</u>	<u>1 724 040</u>	<u>0</u>	<u>8 900</u>	<u>1 732 940</u>
		4260	Zakup energii	30 900	0	8 900	39 800
750			Administracja publiczna	24 018 549	8 815	0	24 009 734
	<u>75095</u>		<u>Pozostała działalność</u>	<u>5 077 597</u>	<u>8 815</u>	<u>0</u>	<u>5 068 782</u>
		4300	Zakup usług pozostałych	617 454	6 815	0	610 639
		4420	Podróże służbowe zagraniczne	258 759	2 000	0	256 759

801		Oświata i wychowanie	25 621 042	0	27 375	25 648 417
	<u>80140</u>	Centra kształcenia ustawicznego i praktycznego				
		oraz ośrodki dokształcania zawodowego	0	0	27 375	27 375
	6230	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych	0	0	27 375	27 375
851		Ochrona zdrowia	16 859 677	400 000	5 925 000	22 384 677
	<u>85111</u>	Szpitala ogólne	10 107 205	0	5 925 000	16 032 205
	6220	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych	6 828 009	0	5 925 000	12 753 009
	<u>85148</u>	Medycyna pracy	2 384 008	400 000	0	1 984 008
	4280	Zakup usług zdrowotnych	1 800 000	400 000	0	1 400 000
852		Pomoc społeczna	338 056	0	218 762	556 818
	<u>85202</u>	Domy pomocy społecznej	0	0	218 762	218 762
	6230	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych	0	0	218 762	218 762
900		Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	680 000	300 000	2 940 647	3 320 647
	<u>90002</u>	Gospodarka odpadami	0	0	2 940 647	2 940 647
	6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	0	0	2 940 647	2 940 647
	<u>90095</u>	Pozostała działalność	680 000	300 000	0	380 000
	6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	300 000	300 000	0	0
921		Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	21 083 220	371 088	5 263 059	25 975 191
	<u>92106</u>	Teatry dramatyczne i lalkowe	5 564 400	0	2 658 016	8 222 416
	2550	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji kultury	4 930 000	0	200 000	5 130 000
	6220	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych	424 400	0	2 458 016	2 882 416
	<u>92108</u>	Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	2 245 500	350 000	270 000	2 165 500
	2550	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji kultury	2 170 500	350 000	270 000	2 090 500
	<u>92109</u>	Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby	2 948 800	0	1 228 815	4 177 615
	2550	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji kultury	2 758 800	0	228 815	2 987 615
	6220	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych	190 000	0	1 000 000	1 190 000
	<u>92116</u>	Biblioteki	2 809 720	21 088	26 228	2 814 860
	2550	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji kultury	2 143 000	1 368		2 141 632
	2558	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji kultury	0	0	17 896	17 896
	2559	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji kultury	0	0	8 332	8 332
	6228	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych	14 320	14 320		0
	6229	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych	5 400	5 400		0
	<u>92118</u>	Muzea	7 177 300	0	1 080 000	8 257 300
	2550	Dotacja podmiotowa z budżetu dla instytucji				

		kultury	6 547 300	0	180 000	6 727 300
	6220	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub				
		dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji				
		i zakupów inwestycyjnych innych jednostek				
		sektora finansów publicznych	570 000	0	900 000	1 470 000
		Razem:	229 466 119	1 610 198	35 064 562	262 920 483

Załącznik Nr 2
do uchwały Nr XXVI/362/04
Sejmiku Województwa
Warmińsko - Mazurskiego
z dnia 26 października 2004 r.

Wydatki inwestycyjne województwa w roku budżetowym 2004

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady w tym źródła finansowania					Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program
				Rok budżetowy 2004 (6 do 8)	środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące ze środków UE	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
010	01006	Rolnictwo i leśnictwo	12 418 857	12 418 857	95 963	11 983 600	268 894	70 560	Zuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
010	01078	Remont budynku w Oddziale Rejonowym w Braniewie	21 990	21 990	21 990	0	0	0	Zuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
010	01078	Remont budynku w Oddziale Rejonowym w Elblągu	22 010	22 010	22 010	0	0	0	Zuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
010	01078	Odbudowa i modernizacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych zniszczonych podczas powodzi	4 514 400	4 514 400	0	4 514 400	0	0	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie
010	01078	Odbudowa i modernizacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych zniszczonych podczas powodzi	7 445 600	7 445 600	0	7 445 600	0	0	Zuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
010	01008	Budowa ścieżki przyrodniczej w rezerwacie Jezioro Drużno	185 374	185 374	0	0	185 374	0	Zuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
010	01095	Zakupy inwestycyjne	229 483	229 483	51 963	23 500	83 520	70 500	Zuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
150		Przetwórstwo przemysłowe	1 222 426	1 222 426	0	1 222 426	0	0	Urząd Marszałkowski
150	15011	Zakupy inwestycyjne	1 222 426	1 222 426	0	1 222 426	0	0	Podmioty niepubliczne - wg umów
600		Transport i łączność	27 813 383	27 767 975	8 923 975	18 844 000	0	0	Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych i Autostrad Oddział w Olsztynie
600	60011	Modernizacja drogi nr 16	1 350 000	1 350 000	1 350 000	0	0	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Zadanie I.1.4 - Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 507 Braniewo - Ornieta - Dobrze Miasto na odcinkach w m. Piotrowiec, Karbowo - Lubomino, Lubomino - Zagony o łącznej długości 7,245 km - odnowa ze wzmocnieniem konstrukcji nawierzchni	3 749 308	3 749 308	971 308	2 778 000	0	0	0

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady						Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program
				Rok budżetowy 2004 (6 do 9)	w tym źródła finansowania					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	12	
600	60013	Zadanie 1.1.6 - Przebudowa dróg wojewódzkich nr 513 na odcinkach Pasłęk - Orneta i Lidzbark Warmiński oraz nr 506 na odcinku Stare Siedlisko - Nowica o łącznej długości 6,3 km - odnowa ze wzmocnieniem konstrukcji nawierzchni	4 467 121	4 467 121	1 083 921	3 383 200	0	0	0	j.w.
600	60013	Zadanie 1.1.7 - Przebudowa skrzyżowania dróg wojewódzkich nr 511 i 513 wraz z remontem ulic Orneckiej, Poniatowskiej i Olsztyńskiej w Łądzbarku Warmińskim oraz remont i budowa chodników i zatok autobusowych w m. Bąbiak i Runowo	3 045 911	3 045 911	790 211	2 255 700	0	0	0	j.w.
600	60013	Zadanie 1.1.3 - Wzmocnienie nawierzchni dróg wojewódzkich nr: 538 Nowe Miasto Lubawskie - Uzdrowo - Rozdroże, 541 Lubawa - Żuromin, 542 Rychnowo - Dziadkowo - odcinkami o łącznej długości 16,755 km	4 899 988	4 899 988	1 222 888	3 677 100	0	0	0	j.w.
600	60013	Zadanie 1.1.6 - Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 591 gr. Pańska - Kętrzyn - Mrągowo, odcinek Stara Różanka - Kętrzyn o dł. ok. 3,55 km - odnowa ze wzmocnieniem	3 123 200	3 123 200	873 200	2 250 000	0	0	0	j.w.
600	60013	Zadanie 1.1.2 - Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 595 Jeziorany - Barczewo od km 10+835 do km 14+835 na dl. 4,0 km - odnowa ze wzmocnieniem nawierzchni	2 938 329	2 938 329	688 329	2 250 000	0	0	0	j.w.
600	60013	Zadanie nr 1.1 - Przebudowa drogi nr 655 polegająca na wzmocnieniu nawierzchni od miejscowości PIETRASZE do OLECKA odcinkami łącznej długości 7,0 km. Oraz przebudowie mostu położonego w m. Olecko	3 060 900	3 060 900	840 900	2 250 000	0	0	0	j.w.
600	60013	538 Pasłękowo - budowa kładki dla pieszych	100 176	54 758	54 758	0	0	0	0	j.w.
600	60013	508 Rekownica - przebudowa przepustu	250 000	250 000	250 000	0	0	0	0	j.w.
600	60013	666 Malinka - przebudowa przepustu	264 200	264 200	264 200	0	0	0	0	j.w.
600	60013	594 Święta Lipka - przebudowa przepustu	167 260	167 260	167 260	0	0	0	0	j.w.
600	60013	Modernizacja budynków ODW Biskupice, Piemiężno i RDW Elbiąg, Nidzica	173 978	173 978	173 978	0	0	0	0	j.w.
600	60013	Zakupy inwestycyjne	193 022	193 022	193 022	0	0	0	0	j.w.
630		Turystryka	350 088	260 150	0	260 150	0	0	0	j.w.

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady					Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program	
				Rok budżetowy 2004 (6 do 9)	środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące ze środków UE		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	12	
630	63003	Zadanie II.2.1 - Muzyka Europejska w zabytkach Warmii i Mazur	70 000	51 300	0	51 300	0	0	0	Urząd Marszałkowski
630	63003	Zadanie II.3.2 - Opracowanie i wydanie przewodnika "Powiat Dziąldowski - Przewodnik Turystyczny"	66 088	47 600	0	47 600	0	0	0	Powiat Dziąldowski
630	63003	Zadanie II.3.3 - Promocja Warmii i Mazur na rynkach źródłowych jako synonim produktu turystycznego wysokiej jakości	110 000	82 500	0	82 500	0	0	0	Warmińsko - Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna w Olsztynie
630	63003	Zadanie II.3.4 - Budowa regionalnej turystycznej witryny internetowej	105 000	78 750	0	78 750	0	0	0	Warmińsko - Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna w Olsztynie
700		Gospodarka mieszkaniowa	331 000	331 000	331 000	0	0	0	0	
700	70005	Zakupy inwestycyjne	301 000	301 000	301 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
700	70005	Modernizacja i przebudowa lokali z zasobów Gminy dla lokatorów byłych mieszkańców zakładowych Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego w Arnyce	30 000	30 000	30 000	0	0	0	0	Gmina Olsztyn
710		Działalność usługowa	36 000	36 000	36 000	0	0	0	0	
710	71003	Zakupy inwestycyjne	35 000	35 000	35 000	0	0	0	0	Warmińsko - Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie
750		Administracja publiczna	2 767 808	2 767 808	2 560 721	3 512	144 680	58 995	58 995	
750	75017	Zakupy inwestycyjne	152 000	152 000	152 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
750	75018	Zakupy inwestycyjne	746 882	746 882	584 375	3 512	100 000	58 995	58 995	Urząd Marszałkowski
750	75018	Zakupy inwestycyjne	22 000	22 000	22 000	0	0	0	0	Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli
750	75016	Dokumentacja techniczna i modernizacja obiektu byłej Dyrekcji PKP	412 500	412 500	412 500	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
750	75095	Fundusz grantów na projekty infrastrukturalne Phare 2000	1 350 000	1 350 000	1 350 000	0	0	0	0	Gminy - wg umów
750	75096	Zakupy inwestycyjne	84 426	84 426	33 646	0	44 580	0	0	Urząd Marszałkowski
754		Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	60 000	60 000	60 000	0	0	0	0	
754	75405	Zakupy inwestycyjne	50 000	50 000	50 000	0	0	0	0	Powiaty wg umów
754	75412	Zakupy inwestycyjne	5 000	5 000	5 000	0	0	0	0	Gmina Nowe Miasto
754	75412	Zakupy inwestycyjne	5 000	5 000	5 000	0	0	0	0	Gmina Purda
758		Różne rozliczenia	180 600	180 600	180 600	0	0	0	0	
758	75818	Rezerwa inwestycyjna	180 600	180 600	180 600	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady finansowe	Rok budżetowy 2004 (6 do 9)	Planowane nakłady w tym źródła finansowania				Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program
					środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące ze środków UE	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
801		Oświata i wychowanie	36 500	27 375	0	27 375	0	0	
801	80140	Zadanie II.3.1 - Edukacja i nowoczesność w podnoszeniu jakości życia mieszkańców	36 500	27 375	0	27 375	0	0	Działdowska Agencja Rozwoju S.A. w Działdowie
851		Ochrona zdrowia	9 717 540	6 604 274	2 479 274	4 125 000	0	0	
851	85111	Zakup aparatu RTG i USG	1 300 000	1 100 000	1 100 000	0	0	0	Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie
851	85111	Zadanie I.4.1 - Minimalizowanie skutków urazów i wypadków w populacji wieku rozwojowego Województwa Warmińsko - Mazurskiego	2 020 000	1 000 000	0	1 000 000	0	0	Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie
851	85111	Zakup aparatury do diagnostyki gruźlicy	200 000	200 000	200 000	0	0	0	SP Zespół Pulmonologii i Onkologii w Olsztynie
851	85111	Blok operacyjny - zabiegowy - projekt budowlany (wykonawczy)	29 622	29 622	29 622	0	0	0	Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu
851	85111	Zadanie I.4.2 - Utworzenie Centrum Diagnostyki Endoskopowej i Leczenia Nowotworów Przewodu Pokarmowego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu	1 200 000	900 000	0	900 000	0	0	Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu
851	85111	Zadanie I.4.5 - Organizacja Oddziału Kardiologii poprzez: Przeniesienie Laboratorium, Oddziału Diabetologii i Hematologii do nowych pomieszczeń celem utworzenia na zwolnionej powierzchni Oddziału Kardiologii	1 800 000	1 350 000	0	1 350 000	0	0	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie
851	85111	Zadanie I.4.6 - Dobudowa do istniejącego budynku szpitalnego centralnej sterylizatorni - etap II wykonanie Bloku Operacyjnego, jako uzupełnienie systemu ratownictwa w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich oraz element dostosowania infrastruktury szpitala do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej	1 225 000	850 000	0	850 000	0	0	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Giżycku
851	85111	Zadanie II.3.5 - Podniesienie jakości życia mieszkańców regionu warmińsko - mazurskiego poprzez nowoczesne leczenie - III Bartoszyckie Międzynarodowe Dni Videochirurgii	35 000	25 000	0	25 000	0	0	Fundacja na rzecz zdrowia w Bartoszacach
851	85111	Modernizacja wyposażenia pracowni bronchoskopowej	223 889	220 000	220 000	0	0	0	SP Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady w tym źródła finansowania					Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program
				Rok budżetowy 2004 (6 do 8)	środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące z UE	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	12
851	85120	Adaptacja i wyposażenie pomieszczeń na aptekę szpitalną	88 127	25 000	0	0	0	0	Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie
851	85121	Zobowiązania inwestycyjne likwidowanych jednostek zdrowia	42 000	42 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
851	85121	Opracowanie studium wykonalności dla planowanych inwestycji w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego	10 000	10 000	0	0	0	0	SP Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny dla Dzieci i Młodzieży w Elblągu
851	85142	Modernizacja części budynku administracyjnego przy ul. Pstrowskiego 28b w Olsztynie	150 000	150 000	0	0	0	0	Kolurna Transportu Sanitarnego w Olsztynie
851	85154	Modernizacja i wyposażenie Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu	379 902	379 902	0	0	0	0	Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie
851	85154	Dotacja na pierwsze wyposażenie oraz działalność Centrum Integracji Społecznej	300 000	53 750	0	0	0	0	Gminy - wg umów
851	85154	Uruchomienie ośrodka readeptywnego dla osób uzależnionych od alkoholu marginalizowanych społecznie	120 000	75 000	0	0	0	0	Organizacje pozarządowe
851	85154	Dofinansowanie utworzenie Ośrodka Leczenia Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Eiku	500 000	100 000	0	0	0	0	Starostwa powiatowe w województwie
851	85154	Utworzenie punktów informacyjno - konsultacyjnych dla uzależnionych i ich rodzin oraz ofiar przemocy na terenie 4 powiatów województwa	84 000	84 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
851	85154	Zakupy inwestycyjne	10 000	10 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
852	85202	Pomoc społeczna	380 462	267 262	228 762	0	0	0	Urząd Marszałkowski
852	85202	Zadanie 1.6.7 - Rozbudowa i modernizacja Hostelu - Domu Rodzinnego (Domu Pomocy Społecznej) w Napiwodzie	331 962	218 762	0	0	0	0	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Kolo w Nidzicy
852	85212	Zakupy inwestycyjne	7 000	7 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
852	85217	Zakupy inwestycyjne	27 500	27 500	3 000	0	0	0	Urząd Marszałkowski
852	85296	Zakupy inwestycyjne	14 000	14 000	0	0	0	0	Urząd Marszałkowski
853		Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	755 243	755 243	178 637	0	0	396 606	
853	85332	Zakupy inwestycyjne	755 243	755 243	178 637	0	0	396 606	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
900		Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6 238 014	3 290 647	0	2 640 847	0	0	

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne nakłady finansowe	Rok budżetowy 2004 (6 do 8)	Planowane nakłady w tym źródła finansowania					Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program
					środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące z UE	6	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
900	90002	Likwidacja składowisk odpadów niebezpiecznych z przeterminowanymi środkami ochrony roślin na terenie województwa warmińsko - mazurskiego	5 238 014	2 940 647	300 000	0	2 640 647	0	0	Urząd Marszałkowski
900	90065	Zakład demontażu samochodów wycofanych z eksploatacji	1 000 000	350 000	350 000	0	0	0	0	Kolumna Transportu Sanitarnego w Olsztynie
921		Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6 162 355	5 073 016	665 000	4 388 016	50 000	0	0	
921	92106	Zadanie I.5.6 - Modernizacja Teatru Dramatycznego w Elblągu - Regionalnego Ośrodka Kulturalnego	3 277 355	2 458 016	0	2 458 016	0	0	0	Teatr Dramatyczny w Elblągu
921	92108	Zakupy inwestycyjne	55 000	55 000	55 000	0	0	0	0	Filarmonia im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie
921	92109	Zadanie I.5.3 - Centrum Spotkań Europejskich - II etap	1 350 000	1 090 000	90 000	1 000 000	0	0	0	Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej "Światowid" w Elblągu
921	92118	Instalacja sygnalizacji alarmowej na wypadek powstania pożaru	80 000	80 000	80 000	0	0	0	0	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie
921	92118	Instalacja sygnalizacji alarmowej na wypadek powstania pożaru	150 000	150 000	150 000	0	0	0	0	Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku
921	92118	Zadanie I.5.10 - Olsztyński Zamek - siedziba nowoczesnego muzeum, świątynia muz.	1 200 000	1 190 000	290 000	900 000	0	0	0	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie
921	92118	Prace i dokumentacje związane z przeprowadzeniem zabezpieczenia budynku Magazynu Solnego w Olsztynie	50 000	50 000	0	0	50 000	0	0	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie
Ogółem:			68 469 286	60 881 633	16 020 033	41 231 378	3 104 121	526 101	0	

Załącznik Nr 3
do uchwały Nr XXVI/362/04
Sejmiku Województwa
Warmińsko - Mazurskiego
z dnia 26 października 2004 r.

Wydatki związane z realizacją wieloletnich programów inwestycyjnych

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego i okres realizacji (w latach)	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady						Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program		
				Rok budżetowy 2004 (8 do 9)	w tym źródła finansowania							
					środków własnych	dotacje z budżetu państwa	środków pochodzących z innych źródeł	środków pochodzących ze środków UE	2005 r.		2006 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
010		Rollictwo i łowiectwo	11 596 097	4 050 000	0	4 050 000	0	0	0	3 757 037	0	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie
010	01008	Melioracje wodne (2003-2005)	9 012 402	2 480 000	0	2 480 000	0	0	0	3 397 037	0	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie
010	01008	Melioracje wodne (2003-2005)	2 583 695	1 560 000	0	1 560 000	0	0	0	360 000	0	Ziemiański Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu
600		Transport i łączność	351 551 540	19 279 959	5 441 278	12 500 000	1 226 181	112 500	82 103 861	113 569 509	0	Urząd Marszałkowski
600	60001	Zakupy inwestycyjne (2003-2005)	18 232 600	14 732 600	2 232 600	12 500 000	0	0	0	3 500 000	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	591 Wilkowo - budowa 2 zatok i chodnika (2002-2005)	477 375	24 493	24 493	0	0	0	0	326 628	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	504 Muszaki - budowa chodnika (2003-2005)	297 813	42 391	42 391	0	0	0	0	235 422	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	652 Drozdowo - budowa chodnika (2003 - 2005)	136 390	26 250	26 250	0	0	0	0	88 103	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	530 Kalisty - przebudowa mostu (2004-2006)	3 455 737	593 999	593 999	0	0	0	0	1 096 000	1 710 000	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	505 Pionne - przebudowa przepustu (2003 - 2004)	73 937	58 687	58 687	0	0	0	0	0	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	594 Biedaszkki - przebudowa mostu (2001 - 2005)	576 780	0	0	0	0	0	0	518 572	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	538 Nowe Miasto Lubawskie - przebudowa mostu (2000 - 2004)	287 416	255 452	255 452	0	0	0	0	0	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	545 Nowe Borowe - przebudowa mostu (2001-2004)	334 626	296 855	296 855	0	0	0	0	0	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	591 Kętrzyn ul. Bałtycka, Mazowiecka, Pocztowa, przebudowa skrzyżowania na rondo (2003 - 2006)	3 056 123	46 527	46 527	0	0	0	0	2 572 707	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	527 Morąg ul. Pomorska 11 Listopada, przebudowa skrzyżowania (2003 - 2005)	2 073 200	14 640	14 640	0	0	0	0	1 679 052	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	528 Orneta ul. Rozjazdowa, Morańska, przebudowa skrzyżowania (2003-2006)	839 102	45 847	45 847	0	0	0	0	366 730	366 755	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego i okres realizacji (w latach)	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady						2006 r.	2006 r.	Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program
				w tym źródła finansowania					Rok budżetowy 2004 (6 do 9)			
				5	6	7	8	9				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
600	60013	651 Goidap ul. Suwalska, Kolejowa, Boczna, Mikolajczyka - przebudowa skrzyżowania (2004 - 2006)	2 401 000	0	0	0	0	0	0	1 000 000	1 160 900	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	594 Święta Lipka - zmiana organizacji ruchu (2001 - 2006)	1 694 940	0	0	0	0	0	0	900 000	579 482	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Przywrócenie przejezdności drogi wojewódzkiej nr 655 na odcinku Kap - Mazuchówka o długości 18,242 km oraz przebudowa chodnika w m. Olecko na dl. 0,924 km (2004 - 2007)	25 841 880	292 800	292 800	0	0	0	0	6 110 000	9 298 000	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 667 Nowa Wieś Elcka Drygaly - Biała Piska o długości 28,073 km wraz z przebudową 3 mostów (2004 - 2008)	56 198 500	455 700	455 700	0	0	0	0	8 045 080	20 297 500	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 592 Bartoszyce - Kętrzyn - Giżycko na odcinku Bartoszyce - Kętrzyn o długości 40,634 km wraz z przebudową 4 obiektów mostowych (2004 - 2008)	70 670 411	670 411	670 411	0	0	0	0	10 540 000	22 285 000	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Budowa mostu (wraz z dojazdami) przez rzekę Pasiekę w km 5+130 drogi woj. Nr 593 Młakowo - Dobre Miasto - Jeziorany - Lufy - Reszel w m. Płiny, przebudowa ul. Fabrycznej w Dobrym Mieście (dr. nr 593), przebudowa skrzyżowania drogi woj. Nr 593 z 528 w Młakowie (2004 - 2006)	12 117 600	121 275	121 275	0	0	0	0	7 163 325	4 833 000	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 512 Pieniężno - Górowo Iławckie - Bartoszyce na odcinku Górowo Iławckie - Bartoszyce na odcinku o długości 22,940 km, (2004 - 2006)	41 450 435	164 395	164 395	0	0	0	0	24 771 624	16 514 416	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 650 Barciany - Węgorzewo - Goidap na odcinku Boćwinka - Grabowo od km 59+000 do km 67+114,8 o długości 8,115 km (2002 - 2006)	13 047 903	11 456	11 456	0	0	0	0	7 236 447	5 800 000	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60013	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 544 (Brodnica) - Lidzbark - Działdowo - (Mława - Przasnysz) na odcinku Lidzbark - Działdowo - Mława o długości 49,909 km z przebudową 7 obiektów mostowych i budową obwodnicy Lidzbarka (2005 - 2008)	90 000 000	0	0	0	0	0	0	1 965 200	28 534 800	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego i okres realizacji (w latach)	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady					Jednostki realizujące zadanie lub kontynuująca program		
				Rok budżetowy 2004 (6 do 9)	środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące ze środków UE		2005 r.	2006 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
600	60013	Dokumentacje techniczne	1 750 000	0	0	0	0	0	1 750 000	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60014	Przebudowa ulicy szkolnej w Strokowie (2002 - 2004)	465 764	109 247	0	0	109 247	0	0	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60014	Przebudowa układu komunikacyjnego w Kętrzynie (Mickiewicza - Plac Grunwaldzki - Daszyńskiego - Wileńska) (2003 - 2005)	1 634 721	1 116 934	0	0	1 116 934	0	192 360	0	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
600	60095	Regionalna platforma internetowa- Wrota Warmińsko - Mazurskie (2005-2006)	4 436 267	200 000	87 500	0	0	112 500	2 046 611	2 189 856	Urząd Marszałkowski
754		Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	444 000	5 000	5 000	0	0	0	30 000	0	
754	75412	Budowa Strażnicy w Krukankach (2003-2005)	444 000	5 000	5 000	0	0	0	30 000	0	Gmina Krukanki
801		Oświata i wychowanie	2 745 000	1 046 000	696 000	350 000	0	0	298 000	0	
801	80144	Zadanie pn. "Centrum Szkoleniowo-Konferencyjne wraz z Regionalnym Centrum Informacji o Unii"	2 000 000	850 000	500 000	350 000	0	0	0	0	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie
801	80147	Modernizacja budynku (2001-2005)	525 000	145 000	145 000	0	0	0	180 000	0	W-M Biblioteka Pedagogiczna w Olsztynie
801	80147	Modernizacja Filii w Mrągowie (2003-2005)	170 000	50 000	50 000	0	0	0	70 000	0	W-M Biblioteka Pedagogiczna w Olsztynie
801	80147	Adaptacja budynku (2003-2004)	50 000	1 000	1 000	0	0	0	49 000	0	W-M Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu
851		Ochrona zdrowia	41 514 996	10 467 683	7 247 730	1 400 000	0	1 809 853	16 666 232	5 463 567	
851	85111	Oddział kardiologii wraz z zakupami inwestycyjnymi i niezbędnymi modernizacjami pomieszczeń (2003-2005)	9 909 036	2 178 009	2 178 009	0	0	0	1 900 000	0	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie
851	85111	Poprawa jakości leczenia wyspecjalistycznego - doposażenie Oddziału Kardiologii (2004-2006)	1 887 962	1 287 962	321 991	0	0	0	600 000	0	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie
851	85111	SOR wraz z zakupami inwestycyjnymi (2003-2005)	2 265 151	1 300 000	1 300 000	0	0	0	345 898	0	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie
851	85111	Poprawa systemu ratownictwa medycznego - doposażenie w niezbędną aparaturę specjalistyczną oraz sprzęt medyczny Oddziału Intensywnej Terapii oraz Szpitalnego Oddziału Ratunkowego z izbą Przyjęć (2004-2006)	1 893 901	404 849	0	0	0	404 849	1 289 052	0	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie
851	85111	Dokończenie budowy i wyposażenie SOR (2004-2006)	2 300 000	700 000	700 000	0	0	0	1 562 000	0	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego i okres realizacji (w latach)	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady						Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program		
				Rok budżetowy 2004 (6 do 9)	w tym źródła finansowania				2006 r.		2008 r.	
					środków własnych	dotacje z budżetu państwa	środków pochodzących z innych źródeł	środków pochodzących ze środków UE				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
851	85111	Oddział Anestezjologii i intensywnej terapii medycznej - modernizacja - dostosowanie do wymagań rozp. Ministra Zdrowia oraz potrzeb i wielkości szpitala, dostosowanie do obowiązujących wymogów (2004-2007)	5 320 000	820 000	0	0	0	0	0	3 500 000	600 000	Wojewódzki Szpital Zespólny w Elblągu
851	85111	Dostosowanie i rozwój SCIR do potrzeb zintegrowanego systemu ratownictwa (2003-2004)	457 898	450 378	0	0	0	0	0	0	0	Wojewódzki Szpital Zespólny w Elblągu
851	85111	Termomodernizacja	4 137 815	886 385	447 352	0	0	439 033	1 292 967	1 958 463	0	Wojewódzki Szpital Zespólny w Elblągu
851	85111	Zadanie I.4.4 - Modernizacja działu żywienia (2002-2004)	1 300 000	1 150 000	500 000	650 000	0	0	0	0	0	Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Armeryce
851	85111	Zadanie I.4.3 - Modernizacja szpitala gruźlicy i chorób płuc (2004-2006)	6 554 600	1 000 000	250 000	750 000	0	0	0	3 500 000	2 054 600	SP Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie
851	85111	Dostosowanie oddziałów szpitalnych do wymogów techniczno - sanitarnych określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia (2004-2007)	5 181 011	180 000	180 000	0	0	0	0	1 630 000	1 516 000	SP Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie
851	85120	Większe szanse na zdrowie większa nadzieja na lepsze życie - odbudowa i modernizacja budynku mieszkalnego Pałac Młyn po częściowym spaleniu (2003-2005)	507 819	100 000	100 000	0	0	0	0	380 819	0	SP Ośrodek Rehabilitacyjny Uzależnionych "DOREN" w Rozawcu
921		Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	114 985 865	1 461 400	1 461 400	0	0	0	0	28 836 225	27 874 250	
921	92106	Modernizacja budynku głównego Teatru (2003-2006)	1 700 000	400 000	400 000	0	0	0	0	600 000	550 000	Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie
921	92106	Modernizacja budynku (2000-2006)	9 209 428	24 400	24 400	0	0	0	0	3 358 975	463 600	Teatr Dramatyczny w Elblągu
921	92106	Revitalizacja zabytkowego obiektu teatralnego w Olsztynie w ramach wzmocnienia konkurencji kulturalnej regionu oraz jego rozwoju społeczno - gospodarczego (2004-2007)	13 597 000	210 000	210 000	0	0	0	0	2 930 000	5 000 000	Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie
921	92108	Budowa siedziby Filharmonii (2004 - 2007) (rok 2004 koszty przygotowania dokumentacji)	40 000 000	20 000	20 000	0	0	0	0	15 000 000	15 000 000	Filharmonia im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie
921	92109	Zadanie pn. "Centrum Spotkań Europejskich" (2002-2004)	1 910 000	100 000	100 000	0	0	0	0	0	0	Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej "Światowid" w Elblągu
921	92109	Modernizacja Centrum Kultury "Światowid" jako Centrum Spotkań Europejskich (2005-2006)	4 600 000	0	0	0	0	0	0	2 250 000	2 350 000	Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej "Światowid" w Elblągu
921	92109	Parkowa inkubator inicjatyw kulturalnych (2005-2007)	5 017 394	0	0	0	0	0	0	1 600 000	1 600 000	Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie

Dz.	Rozdz.	Nazwa zadania inwestycyjnego i okres realizacji (w latach)	Łączne nakłady finansowe	Planowane nakłady						Jednostki realizujące zadanie lub koordynująca program			
				Rok budżetowy 2004 (8 do 9)	środki własne	dotacje z budżetu państwa	środki pochodzące z innych źródeł	środki pochodzące ze środków UE	2006 r.		2006 r.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
921	92116	Modernizacja Starego Ratusza (1996-2004)	5 189 893	622 000	622 000	0	0	0	0	0	0	0	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie
921	92116	"KISS-Sieć: Kultura Informacja Sukces. Punkty dostępu do internetu w bibliotekach publicznych Warmii i Mazur" (2004-2006)	3 761 950	25 000	25 000	0	0	0	0	577 250	340 650	0	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie
921	92118	Ochrona dziedzictwa kulturowego ze środowiska wiejskiego i malomiasteczkowego dla rozwoju edukacji regionalnej i aktywizacji turystyki (2004-2013)	24 000 000	60 000	60 000	0	0	0	0	520 000	570 000	0	Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynie
921	92118	Olsztyński zamek, siedzibą nowoczesnego muzeum; Remont i konserwacja gotyckiego zamku - siedziby Muzeum w Lidzbarku Warmińskim - poprawa bezpieczeństwa (2005-2007)	6 000 000	0	0	0	0	0	0	2 000 000	2 000 000	0	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie
 Ogółem:			522 937 297	38 299 942	14 851 408	18 300 000	1 226 161	1 922 353	131 892 355	146 907 926			

Załącznik Nr 4
do uchwały Nr XXVI/362/04
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 26 października 2004 r.

Dotacje dla samorządowych instytucji kultury w roku 2004.

		w zł
Lp.	Nazwa instytucji	Kwota dotacji
1	2	3
1.	Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie, w tym:	3 861 000
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	610 000
2.	Teatr Dramatyczny w Elblągu	4 361 416
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	2 482 416
3.	Filharmonia im. F. Nowowiejskiego w Olsztynie	2 165 500
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	75 000
4.	Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie	1 186 500
5.	Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej "Światowid" w Elblągu, w tym:	2 893 500
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	1 190 000
6.	Centrum Polsko-Francuskie Cotes d'Armor - Warmia i Mazury w Olsztynie	97 615
7.	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, w tym:	2 814 860
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	647 000
8.	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, w tym:	5 367 000
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	1 320 000
9.	Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku	1 743 500
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	60 000
10.	Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, w tym:	1 146 800
	- dotacje celowe na finansowanie kosztów realizacji inwestycji	150 000
	Ogółem kwota dotacji	25 637 691

Załącznik Nr 5
do uchwały Nr XXVI/362/04
Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 26 października 2004 r.

Wydatki na programy i projekty realizowane ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności
(w tym zadania inwestycyjne)

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne													Ogółem publiczne + prywatne	Jednostka realizująca zadanie		
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy						Wkład krajowy				Prywatne					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		11			12	13
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
Program																	
Zintegrowany Program Operacyjny																	
Rozwoju Regionalnego																	
2004	630 740 464	390 272 788	303 409 423	86 963 365			140 467 676	40 726 709	94 644 309	5 096 658	22 869 276	553 409 740					
2005	20 502 367	12 429 673	4 527 933	7 901 740			8 072 694	3 865 899	4 139 237	67 558	1 088 380	21 590 747					
2006	157 839 223	115 737 354	71 649 056	44 088 298			42 101 869	19 624 017	21 546 172	931 660	11 032 766	166 871 969					
2007	185 013 795	135 779 452	100 906 125	34 873 327			49 234 343	17 190 015	30 940 777	1 103 551	10 548 130	195 561 925					
2008	131 406 066	98 524 564	98 524 564				32 881 522	18 907	31 844 048	1 018 869		131 406 066					
2009	22 268 993	17 091 745	17 091 745				5 177 248	28 171	4 869 077	260 000		22 268 993					
2010	7 022 000	5 694 000	5 694 000				1 328 000		500 000	828 000		7 022 000					
2011	2 740 000	2 055 000	2 055 000				685 000		285 000	400 000		2 740 000					
2012	1 200 000	900 000	900 000				300 000		200 000	100 000		1 200 000					
2013	1 548 000	1 161 000	1 161 000				387 000		200 000	100 000		1 548 000					
Projekt 1																	
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury																	
służącej wzmocnieniu konkurencyjności																	
regionów																	
2004	377 505 887	279 256 817	279 256 817				98 249 079		93 183 100	5 066 970		377 505 887					
2005	5 630 233	1 922 353	1 922 353				3 707 880		3 642 880	65 000		5 630 233					
2006	82 968 621	60 983 896	60 983 896				21 984 729		21 061 175	903 650		82 968 621					
2007	122 565 339	90 808 798	90 808 798				31 759 541		30 854 980	1 103 561		122 565 339					
2008	130 916 274	98 157 205	98 157 205				32 759 069		31 740 200	1 018 869		130 916 274					
2009	21 715 420	16 676 565	16 676 565				5 038 855		4 778 855	260 000		21 715 420					
2010	7 022 000	5 694 000	5 694 000				1 328 000		500 000	828 000		7 022 000					
2011	2 740 000	2 055 000	2 055 000				685 000		285 000	400 000		2 740 000					
2012	1 200 000	900 000	900 000				300 000		200 000	100 000		1 200 000					
2013	1 548 000	1 161 000	1 161 000				387 000		200 000	100 000		1 548 000					
Działanie 1.1																	
Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu																	
transportowego																	
Infrastruktura drogowa																	
2004	309 327 729	229 594 625	229 594 625				79 733 104		79 733 104			309 327 729					
2005	309 327 729	229 594 625	229 594 625				79 733 104		79 733 104			309 327 729					
2006	1 716 037						1 716 037		1 716 037			1 716 037					
2007	65 831 676	48 259 613	48 259 613				17 572 063		17 572 063			65 831 676					
2008	107 562 716	80 672 037	80 672 037				26 890 679		26 890 679			107 562 716					
2009	115 461 880	86 596 410	86 596 410				28 865 470		28 865 470			115 461 880					
2010	18 755 420	14 068 565	14 068 565				4 688 855		4 688 855			18 755 420					

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne											Jednostka realizująca zadanie
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy			Wkład krajowy			Prywatne	Ogółem publiczne + prywatne	11	12	
		Ogółem:	EFRR ¹	ERDF ²	EFGROR - Sekcja Orientacji ³	Ogółem:	Budżet państwa					
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Wyłączenie przejezdności drogi wojewódzkiej nr 855 na odcinku J - Mazuchówka o długości 18,242 km oraz przebudowa xdnika w m. Olecko na dt. 0,924 km	25 841 880	19 161 810	19 161 810	0	0	6 680 070	0	6 680 070	0	0	25 841 880	Zarząd Drogi Wojewódzkiej w Olsztynie
2004	292 800	0	0	0	0	292 800	0	292 800	0	0	292 800	
2005	6 110 000	4 582 500	4 582 500	0	0	1 527 500	0	1 527 500	0	0	6 110 000	
2006	9 298 000	8 973 500	8 973 500	0	0	2 324 500	0	2 324 500	0	0	9 298 000	
2007	10 141 080	7 605 810	7 605 810	0	0	2 535 270	0	2 535 270	0	0	10 141 080	
zbudowa drogi wojewódzkiej nr 667 Nowa Wieś Elcka - ygały - Biała Piska o długości 28,073 km wraz z przebudową 3 xatów	56 199 500	41 807 850	41 807 850	0	0	14 391 650	0	14 391 650	0	0	56 199 500	Zarząd Drogi Wojewódzkiej w Olsztynie
2004	455 700	0	0	0	0	455 700	0	455 700	0	0	455 700	
2005	8 045 060	6 033 810	6 033 810	0	0	2 011 270	0	2 011 270	0	0	8 045 060	
2006	20 297 500	15 223 125	15 223 125	0	0	5 074 375	0	5 074 375	0	0	20 297 500	
2007	25 045 800	18 784 350	18 784 350	0	0	6 261 450	0	6 261 450	0	0	25 045 800	
2008	2 355 420	1 766 565	1 766 565	0	0	588 855	0	588 855	0	0	2 355 420	
zbudowa drogi wojewódzkiej nr 592 Bartoszyce - Kętrzyn - łycko na odcinku Bartoszyce - Kętrzyn o długości 40,634 km raz z przebudową 4 obiektów mostowych	70 670 411	52 500 000	52 500 000	0	0	18 170 411	0	18 170 411	0	0	70 670 411	Zarząd Drogi Wojewódzkiej w Olsztynie
2004	670 411	0	0	0	0	670 411	0	670 411	0	0	670 411	
2005	10 540 000	7 905 000	7 905 000	0	0	2 635 000	0	2 635 000	0	0	10 540 000	
2006	22 265 000	16 713 750	16 713 750	0	0	5 571 250	0	5 571 250	0	0	22 265 000	
2007	30 275 000	22 706 250	22 706 250	0	0	7 568 750	0	7 568 750	0	0	30 275 000	
2008	6 900 000	5 175 000	5 175 000	0	0	1 725 000	0	1 725 000	0	0	6 900 000	
budowa mostu (wraz z dojazdami) przez rzekę Pasiękę w km nr 130 drogi woj. nr 593 Miłakowo - Dobry Miasto - Jeziorany - uty - Reszel w m. Pityry, przebudowa ul. Fabrycznej w Dobrym łaście (dt. nr 593), przebudowa skrzyżowania drogi woj. nr 593 z 328 w Miłakowie	12 117 600	8 607 000	8 607 000	0	0	3 510 600	0	3 510 600	0	0	12 117 600	Zarząd Drogi Wojewódzkiej w Olsztynie
2004	121 275	0	0	0	0	121 275	0	121 275	0	0	121 275	
2005	7 163 325	4 982 250	4 982 250	0	0	2 181 075	0	2 181 075	0	0	7 163 325	
2006	4 833 000	3 624 750	3 624 750	0	0	1 208 250	0	1 208 250	0	0	4 833 000	
Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 512 Pieniężno - Górowo ławieckie - Bartoszyce na odcinku Górowo ławieckie - Bartoszyce na odcinku o długości 22,940 km	41 450 435	30 964 530	30 964 530	0	0	10 485 905	0	10 485 905	0	0	41 450 435	Zarząd Drogi Wojewódzkiej w Olsztynie
2004	164 395	0	0	0	0	164 395	0	164 395	0	0	164 395	
2005	24 771 624	18 578 718	18 578 718	0	0	6 192 806	0	6 192 806	0	0	24 771 624	
2006	16 514 416	12 385 812	12 385 812	0	0	4 128 604	0	4 128 604	0	0	16 514 416	
Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 660 Barciany - Węgorzawo - Goklap na odcinku Boćwinka - Grabowo od km 59+000 do km 67+114,8 o długości 8,115 km	13 047 903	9 777 335	9 777 335	0	0	3 270 589	0	3 270 589	0	0	13 047 903	Zarząd Drogi Wojewódzkiej w Olsztynie
2004	11 456	0	0	0	0	11 456	0	11 456	0	0	11 456	
2005	7 236 447	5 427 335	5 427 335	0	0	1 809 112	0	1 809 112	0	0	7 236 447	
2006	5 800 000	4 350 000	4 350 000	0	0	1 450 000	0	1 450 000	0	0	5 800 000	

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne											Ogółem publiczne + prywatne	Prywatne	Jednostka realizująca zadanie
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy				Wkład krajowy			Ogółem	Prywatne	Inne			
		Ogółem:	EFRR ¹	EFS ²	EFGROR - Sekcja Orientacji ³	Ogółem:	Budżet państwa	Budżet Samorządu Województwa						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
rawa systemu ratownictwa medycznego - wyposażenie w będącą aparaturę specjalistyczną oraz sprzęt medyczny iziaku Intensywnej Terapii oraz Szpitalnego Oddziału unkowego z Izłą Prziyęć	1 693 901	1 270 425	1 270 425	0	0	423 476	0	423 476	0	0	0	1 693 901	Województwo Szpital Specjalistyczny w Olsztynie	
2004	404 849	404 849	404 849	0	0	0	0	0	0	0	0	404 849		
2005	1 289 052	865 576	865 576	0	0	423 476	0	423 476	0	0	0	1 289 052		
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
ialanie 1.4 Rozwój turystyki i kultury	53 214 394	39 910 795	39 910 795	0	0	13 303 699	0	8 889 790	4 413 869	0	0	53 214 394		
2004	270 000	0	0	0	0	270 000	0	270 000	0	0	0	270 000		
2005	9 300 000	6 880 000	6 880 000	0	0	2 420 000	0	1 810 000	610 000	0	0	9 300 000		
2006	11 520 000	8 150 000	8 150 000	0	0	3 370 000	0	2 560 000	810 000	0	0	11 520 000		
2007	15 454 394	11 560 795	11 560 795	0	0	3 893 599	0	2 874 730	1 018 869	0	0	15 454 394		
2008	2 960 000	2 610 000	2 610 000	0	0	350 000	0	90 000	260 000	0	0	2 960 000		
2009	7 022 000	5 894 000	5 894 000	0	0	1 328 000	0	500 000	828 000	0	0	7 022 000		
2010	2 740 000	2 055 000	2 055 000	0	0	685 000	0	285 000	400 000	0	0	2 740 000		
2011	1 200 000	900 000	900 000	0	0	300 000	0	200 000	100 000	0	0	1 200 000		
2012	1 200 000	900 000	900 000	0	0	300 000	0	200 000	100 000	0	0	1 200 000		
2013	1 548 000	1 161 000	1 161 000	0	0	387 000	0	700 000	287 000	0	0	1 548 000		
Modernizacja Centrum Kultury Światowid jako Centrum Spotkań Europejskich	4 600 000	3 450 000	3 450 000	0	0	1 150 000	0	850 000	300 000	0	0	4 600 000	Centrum Kultury i Wspólpracy Międzynarodowej Światowid w Elblągu	
2005	2 250 000	1 750 000	1 750 000	0	0	500 000	0	350 000	150 000	0	0	2 250 000		
2006	2 350 000	1 700 000	1 700 000	0	0	650 000	0	500 000	150 000	0	0	2 350 000		
ewitalizacja zabytkowego obiektu teatralnego w Olsztynie w ramach wzmocnienia konkurencyjności kulturalnej regionu oraz jego rozwoju społeczno - gospodarczego	13 597 000	10 197 750	10 197 750	0	0	3 398 250	0	2 721 250	678 000	0	0	13 597 000	Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie	
2004	210 000	0	0	0	0	210 000	0	210 000	0	0	0	210 000		
2005	2 930 000	2 430 000	2 430 000	0	0	500 000	0	400 000	100 000	0	0	2 930 000		
2006	5 000 000	3 750 000	3 750 000	0	0	1 250 000	0	1 000 000	250 000	0	0	5 000 000		
2007	5 457 000	4 017 750	4 017 750	0	0	1 438 250	0	1 111 250	326 000	0	0	5 457 000		
Olsztynski zamek siedziba nowoczesnego muzeum; Remont i konserwacja gotyckiego zamku - siedziby Muzeum w Lidzbarku Warmińskim - poprawa bezpieczeństwa	6 000 000	4 500 000	4 500 000	0	0	1 500 000	0	1 200 000	300 000	0	0	6 000 000	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie	
2005	2 000 000	1 500 000	1 500 000	0	0	500 000	0	400 000	100 000	0	0	2 000 000		
2006	2 000 000	1 500 000	1 500 000	0	0	500 000	0	400 000	100 000	0	0	2 000 000		
2007	2 000 000	1 500 000	1 500 000	0	0	500 000	0	400 000	100 000	0	0	2 000 000		

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne													Ogółem publiczne + prywatne	Jednostka realizująca zadanie
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy						Wkład krajowy				Prywatne			
		Ogółem:	EFRR ¹	EFS ²	EFGIOR - Sekcja Orientacji ³	Ogółem:	Budżet państwa	Budżet Samorządu Województwa	Inne						
										3	4		5		
SS (Kultura Informacja Sukces) szkolenia w bibliotekach bliznich Warmii i Mazur	1 495 379	1 083 033	0	1 083 033	0	412 348	361 012	20 646	30 688	11 938	1 507 317	12	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie		
2004	27 788	17 896	0	17 896	0	9 892	5 965	1 368	2 558	988	26 786	13			
2005	1 467 591	1 065 137	0	1 065 137	0	402 454	355 046	19 278	28 130	10 940	1 478 531				
Ziadanie 2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne	59 053 420	40 764 220	0	40 764 220	0	18 289 200	18 289 200	0	0	306 748	59 360 168				
2004	4 970 305	3 429 511	0	3 429 511	0	1 540 794	1 540 794	0	0	0	4 970 305				
2005	23 962 763	16 608 134	0	16 608 134	0	7 354 629	7 354 629	0	0	125 306	24 088 069				
2006	30 120 352	20 726 575	0	20 726 575	0	9 393 777	9 393 777	0	0	181 442	30 301 794				
działanie 2.1 Wspieranie rozwoju edukacyjnego młodzieży wiejskiej	50 890 762	34 486 530	0	34 486 530	0	16 204 232	16 204 232	0	0	263 803	50 954 565		Powiaty Łomżyń, waz. ulubisz		
2004	4 266 510	2 901 366	0	2 901 366	0	1 365 144	1 365 144	0	0	0	4 266 510				
2005	20 521 184	14 012 482	0	14 012 482	0	6 508 702	6 508 702	0	0	106 153	20 627 337				
2006	25 803 068	17 572 682	0	17 572 682	0	8 330 386	8 330 386	0	0	157 650	26 080 718				
działanie 2.2 Wspieranie rozwoju edukacyjnego studentów	8 362 658	6 277 690	0	6 277 690	0	2 084 988	2 084 988	0	0	42 945	8 405 603				
2004	703 795	528 145	0	528 145	0	175 650	175 650	0	0	0	703 795				
2005	3 441 579	2 595 652	0	2 595 652	0	845 927	845 927	0	0	19 153	3 460 732				
2006	4 217 284	3 153 893	0	3 153 893	0	1 063 391	1 063 391	0	0	23 792	4 241 076				
Ziadanie 2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzacych z rolnictwa	4 889 026	3 688 770	0	3 688 770	0	1 222 266	1 222 266	0	0	97 780	4 986 806		Wojewódzki Urzad Pracy w Olsztynie		
2004	977 805	733 354	0	733 354	0	244 451	244 451	0	0	19 556	997 361				
2005	3 911 221	2 933 416	0	2 933 416	0	977 805	977 805	0	0	78 224	3 989 445				
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Ziadanie 2.4 Reorientacja zawodowa osób zagrozonych procesami restrukturyzacyjnymi	7 113 124	5 334 843	0	5 334 843	0	1 778 281	1 778 281	0	0	142 262	7 255 386		Wojewódzki Urzad Pracy w Olsztynie		
2004	1 422 625	1 066 968	0	1 066 968	0	355 656	355 656	0	0	28 452	1 451 077				
2005	5 690 499	4 267 874	0	4 267 874	0	1 422 625	1 422 625	0	0	113 810	5 804 309				
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Ziadanie 2.5 Promocja przedsiębiorczosci	20 746 638	15 659 903	0	15 659 903	0	5 186 636	5 186 636	0	0	1 037 327	21 783 865		Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego w Olsztynie		
2004	968 693	727 262	0	727 262	0	242 421	242 421	0	0	48 484	1 018 167				
2005	9 888 428	7 416 321	0	7 416 321	0	2 472 107	2 472 107	0	0	494 421	10 382 849				
2006	9 888 427	7 416 320	0	7 416 320	0	2 472 107	2 472 107	0	0	494 422	10 382 849				
Ziadanie 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjności i transfer wiedzy	18 827 820	14 120 865	0	14 120 865	0	4 706 955	4 706 955	0	0	0	18 827 820		Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego w Olsztynie		
2004	860 003	660 002	0	660 002	0	220 001	220 001	0	0	0	860 003				
2005	8 973 908	6 730 431	0	6 730 431	0	2 243 477	2 243 477	0	0	0	8 973 908				
2006	8 973 909	6 730 432	0	6 730 432	0	2 243 477	2 243 477	0	0	0	8 973 909				

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne											Ogółem publiczne + prywatne	Jednostka realizująca zadanie
	Koszty ogólnem:	Wkład wspólnotowy			EFGOR - Sekcja Orientacji ³	Wkład krajowy			Inne	Prywatne			
		Ogółem:	EFR ¹	EFS ²		Ogółem:	Budżet państwa	Budżet Samorządu Województwa					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
01X1et 3 Rozwój lokalny	25 761 262	18 986 578	18 986 578	0	0	6 774 684	6 774 684	0	0	20 650 972	46 412 234		
działanie 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa	25 761 262	18 986 578	18 986 578	0	0	6 774 684	6 774 684	0	0	20 650 972	46 412 234	Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego w Olsztynie	
01Y1et 4 Pomoc Techniczna	5 903 033	5 166 028	5 166 028	0	0	1 737 005	296 442	1 440 563	0	0	5 903 033		
2004	1 629 055	887 423	887 423	0	0	741 632	741 632	0	0	906 440	2 535 485		
2005	12 068 103	9 049 577	9 049 577	0	0	3 016 526	3 016 526	0	0	9 872 266	21 938 369		
2006	12 068 104	9 049 578	9 049 578	0	0	3 016 526	3 016 526	0	0	9 872 266	21 938 370		
działanie 4.1 Wspieranie procesu wdrażania ZPORR -wydatki limitowane	930 726	698 044	698 044	0	0	232 882	3 304	229 378	0	0	930 726	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	
2004	465 363	349 022	349 022	0	0	116 341	1 652	114 689	0	0	465 363		
2005	465 363	349 022	349 022	0	0	116 341	1 652	114 689	0	0	465 363		
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
działanie 4.2 Wspieranie procesu wdrażania ZPORR -wydatki limitowane	3 076 054	2 307 041	2 307 041	0	0	769 019	27 331	741 682	0	0	3 076 054	Urząd Marszałkowski	
2004	779 690	584 768	584 768	0	0	194 922	8 440	186 482	0	0	779 690		
2005	779 690	584 768	584 768	0	0	194 922	8 440	186 482	0	0	779 690		
2006	774 508	580 881	580 881	0	0	193 627	7 663	185 964	0	0	774 508		
2007	371 083	278 312	278 312	0	0	92 771	1 394	91 377	0	0	371 083		
2008	371 083	278 312	278 312	0	0	92 771	1 394	91 377	0	0	371 083		
działanie 4.2 Wspieranie procesu wdrażania ZPORR -wydatki nielimitowane	302 830	227 123	227 123	0	0	75 707	27 527	48 180	0	0	302 830	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	
2004	172 061	129 046	129 046	0	0	43 015	13 783	29 252	0	0	172 061		
2005	130 769	98 077	98 077	0	0	32 692	13 784	18 928	0	0	130 769		
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
działanie 4.2 Wspieranie procesu wdrażania ZPORR -wydatki nielimitowane	1 024 489	757 119	757 119	0	0	267 370	120 609	146 761	0	0	1 024 489	Urząd Marszałkowski	
2004	327 490	234 368	234 368	0	0	93 122	26 778	66 344	0	0	327 490		
2005	216 978	162 734	162 734	0	0	54 244	26 853	27 391	0	0	216 978		
2006	217 118	162 839	162 839	0	0	54 279	28 736	25 543	0	0	217 118		
2007	105 957	79 468	79 468	0	0	26 489	15 297	11 192	0	0	105 957		
2008	156 946	117 710	117 710	0	0	39 236	22 945	16 291	0	0	156 946		

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne											Ogółem publiczne + prywatne	Jednostka realizująca zadanie
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy			Wkład krajowy			Prywatne	Inne	10	11		
		2	Ogółem:	3	4	5	6						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Działanie 4.3 Działania informacyjne i promocyjne	229 442	172 082	172 082	0	0	57 380	17 208	40 162	0	0	229 442	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	
2004	114 721	86 041	86 041	0	0	28 680	8 604	20 076	0	0	114 721		
2005	114 721	86 041	86 041	0	0	28 680	8 604	20 076	0	0	114 721		
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Działanie 4.3 Działania informacyjne i promocyjne	1 339 492	1 004 619	1 004 619	0	0	334 873	100 463	234 410	0	0	1 339 492	Urząd Marszałkowski	
2004	446 550	334 912	334 912	0	0	111 638	33 492	78 146	0	0	446 550		
2005	446 588	334 941	334 941	0	0	111 647	33 494	78 153	0	0	446 588		
2006	488 038	306 029	306 029	0	0	102 009	27 729	74 280	0	0	408 038		
2007	12 772	9 579	9 579	0	0	3 193	1 916	1 277	0	0	12 772		
2008	25 544	19 158	19 158	0	0	6 388	3 832	2 554	0	0	25 544		
Program Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	71 279 000	35 769 250	0	0	35 769 250	35 519 750	39 619 750	0	0	0	71 279 000		
2004	219 000	164 250	0	0	164 250	54 750	54 750	0	0	0	219 000		
2005	33 965 000	17 015 000	0	0	17 015 000	16 950 000	16 950 000	0	0	0	33 965 000		
2006	37 095 000	18 580 000	0	0	18 580 000	18 515 000	18 515 000	0	0	0	37 095 000		
Koryzet 2 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	70 800 000	35 408 000	0	0	35 408 000	35 400 000	35 400 000	0	0	0	70 800 000		
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2005	33 835 000	16 917 500	0	0	16 917 500	16 917 500	16 917 500	0	0	0	33 835 000		
2006	36 965 000	18 482 500	0	0	18 482 500	18 482 500	18 482 500	0	0	0	36 965 000		
Działanie 2.5 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	37 064 000	18 532 000	0	0	18 532 000	18 532 000	18 532 000	0	0	0	37 064 000	Ziśweki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu	
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2005	18 532 000	9 266 000	0	0	9 266 000	9 266 000	9 266 000	0	0	0	18 532 000		
2006	18 532 000	9 266 000	0	0	9 266 000	9 266 000	9 266 000	0	0	0	18 532 000		
Działanie 2.6 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	33 739 000	16 868 000	0	0	16 868 000	16 868 000	16 868 000	0	0	0	33 739 000	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie	
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2005	15 303 000	7 651 500	0	0	7 651 500	7 651 500	7 651 500	0	0	0	15 303 000		
2006	18 433 000	9 216 500	0	0	9 216 500	9 216 500	9 216 500	0	0	0	18 433 000		
Priorytet 3 Pomoc techniczna	479 000	359 250	0	0	359 250	119 750	119 750	0	0	0	479 000		
2004	219 000	164 250	0	0	164 250	54 750	54 750	0	0	0	219 000		
2005	130 000	97 500	0	0	97 500	32 500	32 500	0	0	0	130 000		
2006	130 000	97 500	0	0	97 500	32 500	32 500	0	0	0	130 000		
Działanie 3.1 Wspieranie systemu zarządzania i wdrażania programu	360 000	270 000	0	0	270 000	90 000	90 000	0	0	0	360 000	Urząd Marszałkowski	
2004	120 000	90 000	0	0	90 000	30 000	30 000	0	0	0	120 000		
2005	120 000	90 000	0	0	90 000	30 000	30 000	0	0	0	120 000		
2006	120 000	90 000	0	0	90 000	30 000	30 000	0	0	0	120 000		

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne											Ogółem publiczne + prywatne	Jednostka realizująca zadanie				
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy				Wkład krajowy			Prywatne		Ogółem publiczne + prywatne						
		2	3	4	5	6	7	8	9	10				11			
		Ogółem:	EFRR ¹	EFS ²	EFGROR - Sekcja Orientacji ³	Ogółem:	Budżet państwa	Budżet Samorządu Województwa	Inne								
1																	
1	3.2 Rozwój instytucjonalny	94 000	70 500	0	0	70 500	23 500	23 500	0	0	0	94 000	Urząd Marszałkowski				
	2004	94 000	70 500	0	0	70 500	23 500	23 500	0	0	0	94 000					
	2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
	2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
1	3.3 Informowanie i promocja programu	25 000	18 750	0	0	18 750	6 250	6 250	0	0	0	25 000	Urząd Marszałkowski				
	2004	5 000	3 750	0	0	3 750	1 250	1 250	0	0	0	5 000					
	2005	10 000	7 500	0	0	7 500	2 500	2 500	0	0	0	10 000					
	2006	10 000	7 500	0	0	7 500	2 500	2 500	0	0	0	10 000					
rogram	Interreg III B	501 744	376 307	376 307	0	0	125 437	0	125 437	0	0	501 744	Urząd Marszałkowski				
	2005	175 610	131 707	131 707	0	0	43 903	0	43 903	0	0	175 610					
	2006	163 067	122 300	122 300	0	0	40 767	0	40 767	0	0	163 067					
	2007	163 067	122 300	122 300	0	0	40 767	0	40 767	0	0	163 067					
Projekt	Balnis - System Zarządzania Informacji Dotyczący Żak Morza Bałtyckiego	501 744	376 307	376 307	0	0	125 437	0	125 437	0	0	501 744					
	2005	175 610	131 707	131 707	0	0	43 903	0	43 903	0	0	175 610					
	2006	163 067	122 300	122 300	0	0	40 767	0	40 767	0	0	163 067					
	2007	163 067	122 300	122 300	0	0	40 767	0	40 767	0	0	163 067					
Pakiet oboczy N1	Rozwój spójnego, transnarodowego podejścia zintegrowanego planowania ochrony przyrody na obszarach docelowych	68 253	51 189	51 189	0	0	17 064	0	17 064	0	0	68 253					
Pakiet oboczy N2	Stworzenie portalu internetowego BALNIS	94 665	70 968	70 968	0	0	23 667	0	23 667	0	0	94 665					
Pakiet oboczy N3	Rozwój trans-narodowej bazy danych nt. obszarów żak, opartej na Internecie i systemie GIS	48 661	36 497	36 497	0	0	12 164	0	12 164	0	0	48 661					
Pakiet oboczy N4	Zintegrowane planowanie zarządzania środowiskiem analiza międzysektorowych konfliktów na obszarze docelowych żak	230 116	165 067	165 067	0	0	55 029	0	55 029	0	0	230 116					
Pakiet oboczy N5	Pilotażowa implementacja i wdrażanie rezultatów projektu na poziomie regionalnym, krajowym i ponadnarodowym	70 049	52 537	52 537	0	0	17 512	0	17 512	0	0	70 049					

Program/Priorytet/Działanie	Publiczne													Jednostka realizująca zadanie
	Koszty ogółem:	Wkład wspólnotowy					Wkład krajowy					Prywatne	Ogółem publiczne + prywatne	
		Ogółem:	EFRR ¹	EFS ²	EFGIOR - Sekcja Orientacji ³	Ogółem:	Budżet państwa	Budżet Samorządu Województwa ^a	Inne	Ogółem:				
											3			
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
3 PROGRAMY OGÓLEM	602 521 208	426 408 346	303 786 730	86 863 366	35 759 260	176 112 863	76 246 469	94 769 746	5 096 668	22 669 276	625 190 484			
2004	20 721 367	12 593 923	4 527 933	7 901 740	164 250	8 127 444	3 920 649	4 139 237	67 558	1 088 360	21 809 747			
2005	191 979 633	132 884 061	71 780 763	44 086 298	17 015 000	59 095 772	36 574 017	21 580 075	931 680	11 032 768	203 012 599			
2006	222 271 862	154 481 752	101 028 425	34 673 327	18 580 000	67 790 110	35 705 015	30 981 544	1 103 551	10 548 130	232 819 992			
2007	131 569 153	98 646 864	98 646 864	0	0	32 922 289	18 607	31 884 813	1 018 869	0	131 569 153			
2008	22 268 993	17 091 745	17 091 745	0	0	5 177 246	28 171	4 889 077	260 000	0	22 268 993			
2009	7 022 000	5 694 000	5 694 000	0	0	1 328 000	0	500 000	828 000	0	7 022 000			
2010	2 740 000	2 055 000	2 055 000	0	0	685 000	0	285 000	400 000	0	2 740 000			
2011	1 200 000	900 000	900 000	0	0	300 000	0	200 000	100 000	0	1 200 000			
2012	1 200 000	900 000	900 000	0	0	300 000	0	200 000	100 000	0	1 200 000			
2013	1 548 000	1 161 000	1 161 000	0	0	387 000	0	100 000	287 000	0	1 548 000			

¹ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

² Europejski Fundusz Społeczny

³ Europejski Fundusz Gwarancji i Orientacji Rolnictwa - Sekcja Orientacji

Załącznik Nr 6
do uchwały Nr XXVI/362/04
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 26 października 2004 r.

Źródła sfinansowania deficytu lub rozdysonowania nadwyżki budżetowej.

w zł

L.p.	Treść	Klasyfikacja przychodów i rozchodów	Kwota	
			P.w. 2003 r.	Plan 2004 r.
1	2	3	4	5
I.	Planowane dochody		217 939 658	236 128 342
II.	Planowane wydatki		235 580 009	283 389 642
	Nadwyżka/Deficyt I - II		-17 640 351	-47 261 300
	Finansowanie III - IV		17 640 351	47 261 300
III.	Przychody ogółem:		22 278 951	55 713 400
1.	Kredyty zaciągane w bankach krajowych	§ 952	20 480 600	49 245 570
	w tym:			
	pożyczka na prefinansowanie			16 515 570
2.	Pożyczki	§ 952		
3.	Spląty pożyczek udzielonych	§ 955		400 000
4.	Prywatyzacja majątku j.s.t.	§ od 941 do 944		
5.	Nadwyżka budżetu z lat ubiegłych	§ 957	1 798 351	
6.	Sprzedaż papierów wartościowych	§ 931		
7.	Inne rozliczenia (wolne środki z tyt. rozl. kred.)	§ 955		6 067 830
IV.	Rozchody ogółem:		4 638 600	8 452 100
1.	Splata kredytu	§ 992	4 638 600	8 052 100
2.	Pożyczki udzielone	§ 991		400 000
3.	Spląty pożyczek	§ 992		
4.	Lokaty w bankach	§ 994		
5.	Wykup papierów wartościowych	§ 982		
6.	Rozchody z tytułu innych rozliczeń	§ 995		
V.	Z dochodów przeznaczają się na splatę kredytów i pożyczek.... (IV)		4 638 600	8 452 100
VI.	Dochody przeznaczone na pokrycie wydatków (I - V)		213 301 058	227 676 242
VII.	Wydatki nie znajdujące pokrycia w planowanych dochodach (II - VI)		22 278 951	55 713 400
VIII.	Na pokrycie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach planuje się przychody (III)		22 278 951	55 713 400